

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Sanskrit Manuscripts

In The Adyar Library.

Vol. I. Upanidads_

Iniversity of Michigan

Liverity

Liverity

ARTES SCIENTIA VERITAS

A DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF THE

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE

ADYAR LIBRARY [Series no 2]

(THEOSOPHICAL SOCIETY)

YOL. I.—UPANIȘADS .:

 $\mathbf{B}\mathbf{Y}$

F. OTTO SCHRADER, Ph.D., M.R.A.S.

MADRAS:

PRINTED BY THE ORIENTAL PUBLISHING Co., LTD.

MYLAPORE AND GEORGETOWN.

1908.

Price: RS. 30. 00

P 3

Z 6621 ,A25 533

MADRAS:

PRINTED BY THE ORIENTAL PUBLISHING CO., LTD.

MYLAPORE AND GEORGETOWN.

General Center SA S- Central News Ag. 3-14-63 FZ04-272630

2 6621 , A25 **S**32

PREFACE

THE ADYAR LIBRARY opens the Descriptive Catalogue of its Sanskrit MSS. with the volume on Upanisad literature, because this volume is wanted at present as the necessary basis of a work now under preparation, viz., a critical edition and translation of the more important of the so-called Minor Upanisads.

The two largest collections of Upanisad MSS. of which catalogues have been published are, in the West, that of the India Office in London with 356 numbers (copies) and 144 works (titles), and, in India, the collection of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, with 607 numbers and 183 works.

The collection described in this volume comprises 1322 numbers distributed among 365 works, and of the latter the following have not been described before or not been properly described, those marked with an asterisk appearing herewith for the first time* (the numbers in brackets after the names refer to the pages of the present work):

^{*}The Vajrasūcī of Aśvaghoṣa with its Laghu-ṭaṅka (p. 112 and 270) is not mentioned even in the Catalogus Catalogorum (MSS. of it being very rare), but it was published as early as 1839.

- (1) Atharvasikhopanisad-dīpikā by Sankarānanda (34, 125).
- *(2) Advaitopanisad (86, 131).
- *(3) Adhyātmopanişad II (67, 134).
- (4) Allopanisad (68, 73, 102; 136).
- (5) Avadhūtopanisad II (68, 116; 138).
- (6) id. III (71; 139).
- *(7) Ācamanopaniṣad (11; 140).
- *(8) Ātmapūjopaniṣad (50; 141).
- *(9) Ārşeyopanişad (93; 144).
- *(10) Isopanisat-prakāsikā by Srīvatsānka (19; 145).
- *(11) Uttaranārāyaņopanisad (107; 148).
- *(12) Ūrdhvapuņdropanisad (22; 148).
- *(13) Rgvedajābālopanisad (7; 149).
- *(14) Aitareyopanişat-tātparya-nirnaya (15; 151).
- (15) Kātyāyanopanisad (116; 155).
- *(16) Kāmarājakīlitoddhāropanisad (111; 155).
 - (17) Nandikeśvarapurāņe Kālāgnirudropaniṣad (83, etc.; 159).
- *(18) Kālimedhādīksitopanisad (89; 162).
- *(19) Kaulopanişad-bhāşya by Bhāskararāya (5; 167).
- *(20) Guhyakālyupanisad (68; 175).
- *(21) Guhyaşodhanyasopanişad (89; 177).
- *(22) Gopālapūrvatāpinyupanişad-vivṛti (62; 178).
- *(23) Gopālottaratāpinyupanişad-vivṛti (62; 179).
- *(24) Cakropanisad (89; 180).
- (25) Caturvedopanisad (69; 181).
- *(26) Chāgaleyopaniṣad (93; 181).
- (27) Tulasyupanisad (72; 186).
- *(28) Turiyopanişad (104; 186).

- *(29) Taittirīyopaniṣadarthasārasangrahaprakāśikā (91; 191).
- *(30) Taittirīyopanişad-bhāşya (44; 189).
- *(31) Dattātreyottaratāpanīyopanişad (104; 199).
- *(32) Nirvāņopanisad II (69; 211).
 - (33) Niruktopanisad (91; 210).
- *(34) Parabrahmopanisad II (51; 215).
- *(35) Pārāyaņopaniṣad (89; 217).
- *(36) Pītāmbaropaniṣad (70; 219).
- *(37) Batukopanisad (85; 223).
- *(38) Bāşkalamantropanişad (92, 93; 224).
- *(39) Başkalamantropanişad-vṛtti (92; 224).
- *(40) Brahmajijñasopanisad (104; 228).
- *(41) Brahmopanişat-kavaca (67; 234).
- *(42) Brahmopanişat sāra-sangraha dīpikā (113; 232).
- *(43) Bhasmajābālopanisattīkā-vyākhyā (102; 235).
 - (44) Bhāvanopaniṣad-bhāṣya (29, 50, 101; 238).
- (45) Bhāvanopaniṣat-prayoga-vidhi (29, 101; 239).
- *(46) Mathāmnāyopaniṣad (70; 241).
- *(47) Mahāvākyavivaraņopanisad (41; 245).
- *(48) Muṇḍakopaniṣad-bhāṣya (62; 251).
- *(49) Mṛtyulāṅgūlopaniṣad-vyākhyā (113; 252).
- *(50) Maitreyopanişad II (75, 92; 255).
- *(51) Yajı́nopavitopanişad (11; 256).
- (52) Yogarājopanisad (66; 260).
- *(53) Längülopanişad (65; 266).
 - (54) Vanadurgopanisad (102; 273).
- (55) Viśrāmopaniṣad (69, 100, 116; 274).
- *(56) Vrddhajābālopanişad (7; 274).
- (57) Sivopanisad (103; 280).
- *(58) Sivopanisat-stotra (105; 281).

- *(59) Saunakopanisad (93; 282).
- (60) Śrikṛṣṇapuruṣottamasiddhāntopaniṣad (65; 283).
- *(61) Śrīvidyātārakopaniṣad (29; 284).
- *(62) Śrīvidyāmnāyopanisad (29; 285).
- *(63) Svetamittikopanisad (28; 286).
- (64) Švetāśvataropanisat-prakāśikā (115; 286).
- *(65) Sodhopanisad (89; 288).
- *(66) Sadānandopanisad (38; 289).
- *(67) Siddhāntaśikhopanisad (111; 293).
- *(68) Siddhāntasāropaniṣad (111; 294).
- *(69) Sumukhyupanişad (72; 296).
- (70) Svarupopanisad (66, etc.; 299).
- *(71) Svasamvedyopauişad (64, 116; 300).
- *(72) Hamsaşodhopanişad (89; 302).
- (73) Herambopanisad (74, etc.; 304).
- (74-183) One hundred and ten commentaries by Appayadīkṣita (11, 63, 117-120; and corresponding pages of the alphabetical part).

Also a few new names for known works or parts of them have appeared, as will be found by a perusal of the titles in the alphabetical part of this book.

Of the works brought to light the most interesting one is indisputably the Bāṣkalamantropaniṣad-vṛtti which I have taken the opportunity of publishing in an appendix to this catalogue (with a few readings from the fragmentary mūla quoted as b, and the numbering of the latter extended also to the portions missing in it). The text embedded in it might appear to be a precursor of all known Upaniṣad literature, were we allowed to judge by the form and language only. A few passages, however (to be discussed in our

above mentioned Upanisad edition), make it pretty certain that its terminus a quo cannot be placed before the beginning of that doubtlessly long space of time which separates the ancient prose from the first metrical Upanisads. As to the Vṛtti, it is evidently wrong in several cases, as will be seen from our translation.

Next in interest come the three other Upanisads of the Oupnek'hat the Samskrt original of which had been missing as yet, viz., Ārṣeya, ('hāgaleya, and Saunaka. Unfortunately the text is in all of them very corrupt (much more than in the remaining numbers of the collection—a proof, as it seems, of the neglected state into which these Upanisads had fallen long ago), but it will now be possible to reconstruct them with the help of their Persian (or Perso-Latin) translation. These texts may be safely allotted to the close of the first prose period.

All the remaining works belong to very much later times and many of them, indeed, to that class which includes the so-called spurious Upanisads. This is, however, quite an unscientific label. For, as Professor Deussen says, the Upanisad literature has never come to a close and might be even continued in the present or future, and also apart from this and granting the doubtful origin of these works, we have to take them into account, because "it is desirable that everything claiming the dignity of an Upanisad should be brought to light."*

I must now say a few words on Appayadiksita whose one hundred and ten commentaries constitute an important portion of our collection.

^{*} Colonel Jacob in Indian Antiquary of 1887 (page 84).

Appayadīkṣitācārya or Appayaśivācārya was a Brahmin of the Tinnevelly District who composed a very large number of Saṃskṛt and Vernacular works and died in Naranammalpuram only a few years ago (1901). He is the founder, or, as he would have it, the renewer of the Anubhavādvaita system of thought which is a synthesis of the principal Vedāntic systems and is based on Gurujūāna-vāsiṣṭha-tattvasārāyaṇa and on Dakṣiṇāmūrti's Brahmasūtra-vṛtti with its commentary by Appayadīkṣita, the well-known author of Siddhāntaleśa-saṅgraha.*

To Appayadīkṣita the one hundred and eight Upaniṣads, in the order of the Muktikā list, are one Vedic code which in its totality can be explained by the Anubhavādvaita system only, whereas the other Vedāntic systems, because of their one-sidedness, have to confine themselves to a choice from it. To prove the inner consistency of this code, Appayadīkṣita has written a special treatise, the Hariharabrahma-sāma-rasya,† the most remarkable feature of which is the classification of the one hundred and eight Upaniṣads into Vaiṣṇava, Ṣaiva, and Brāhmopaniṣads. They are given below in the same order in which they are discussed by the author in the said treatise.

 Vaisņavopanisads: Kalisantāraņa, Mudgala, Avyaktanrsimha, Nārāyaņa, Subāla, Nrsimhatāpinī,

^{*}Compare the sketch of this system, by Pandit G. Kṛṣṇa-śāstrī, in the *Theosophist* for 1903 (p. 348-359), also the 'Bibliography of Sāṅkhya-Yoga-Samuccaya works' by the same.

[†]The original MS. of which was kindly placed at my disposal by the Government Oriental Library at Mysore.

Sītā, Mahānārāyaṇa, Vāsudeva, Gopālatāpinī, Kṛṣṇa, Varāha, Hayagrīva, Dattātreya, Gāruḍa, Rāmarahasya, Mahat, Rāmatāpinī, Akṣamālikā, Muktikā.

II. Saivopaniṣads: Sarabha, Kena, Kaivalya, (Rudra-)Jābāla, Svetāśvatara, Atharvaśiras, Atharvaśikhā, Bṛhajjābāla, Kālāgnirudra, Bhasmajābāla, Jābāli, Dakṣiṇāmūrti, Skanda, Pāśupata, Tripurātāpinī, Devī, Tripura, Bhāvanā, Saubhāgyalakṣmī, Bahvṛca, Rudrahṛdaya, Rudrākṣa, Gaṇapati, Pańcabrahma.

Brāhmopanisads: III.Iśāvāsya, Kathavalli, Praśna, Mundaka, Taittiriya, Aitareya, Chandogya, Brhadaranyaka, Mandukya, Brahma, Hamsa, Ārunika, Garbha, Paramahamsa, Amrtabindu, Amrtanāda, Maitrāyanī, Kausītakī, Maitreya, Ksurikā, Mantrikā, Sarvasāra, Nirālamba, Sukarahasya, Vajrasūcī, Tejobindu, Nādabindu, Dhyānabindu, Brahmavidyā, Yogatattva, Ātmabodha, Nāradaparivrājaka, Triśikhibrāhmana, Yogacudāmani, Nirvāna, Mandalabrāhmana, Advayatāraka, Sāndilya, Paingala, Bhikşuka, Turyātīta, Samnyāsa, Paramahamsaparivrājaka, Sārīraka, Yogaśikhā, Ekāksara, Annapūrņā, Sūrya, Adhyātma, Kundika, Sāvitrī, Ātma, Parabrahma, Katha(-rudra), Yogakundali, Darsana, Avadhūta, Tārasāra, Mahāvākya, Prānāgnihotra, Yājňavalkya, Satyayani, Sarasvatīrahasva.

This threefold classification corresponds to the well-known religious classification: the Vaiṣṇavas, the Saivas, and the Smārtas or Brāhmaṇas. The Brāhmaṇas are not required to worship the Gods of the Trinity in images (temples), because they worship them in daily and occasional rites. They are said to worship the Kārya-Brahmā in every form of religious

ceremony, and the Kāraṇa-Brahma in meditation to which the rites are considered preparatory (Tat sat brahmārpanam astu).

An idea of the spirit in which Appayadīksita wrote, may be obtained from our extracts, especially those from his commentaries on Adhyātma, Nāradaparivrājaka and Muktikopaniṣad which are really important works.*

The chief weakness of Appayadikṣita is his too great boldness. For example, when we read in the Atmopaniṣad that there are three Ātmans, and App. quietly opens his commentary with the statement that this is the Upaniṣad wherein four Ātmans are taught (because the pratyag-ātman, in his opinion, could not possibly have been omitted), we would not so readily believe that this was also the opinion of the author of the Upaniṣad. Of course, according to the Indian view, an Upaniṣad has no author at all, but appears and reappears from eternity to eternity, like everything else which is believed to be Sruti.

It may, finally, be remembered that Appayadīkṣita (apart from one or two exceptions noticed below) comments on the southern recensions only, which in many cases are widely different from and sometimes very much longer than the northern ones. Therefore, his commentaries are at present our sole help not only for those Upaniṣads of which we have no other commentaries, but to some extent even in the case of

^{*}It is to be hoped that they will soon be published. The Oriental Publishing Company, Ltd., Madras, has, indeed, the intention, I understand, to successively publish all the commentaries of Appayadīkṣita.

those which have been commented upon by Nārāyaṇa and others.

As to other commentators, I should like to call attention to the works* of Anandatirtha which, though satisfactorily edited by the Madhva Vilāsa Book Depôt at Kumbakonam, have been very little studied as yet. His arguments are not so forced as is generally believed.

As can be seen in Part I., the Adyar Library possesses four complete and five very fragmentary MSS. of the fifty-two Ātharvaṇa Upaniṣads (p. 59, 103, 108, 114; 77, 87, 102). This collection is confined to the North of India, and so is the Ātharvaśīrṣapańcaka of which we have but one copy (including two more texts, p. 106), though it is by no means rare. On the other hand, complete MSS. of the one hundred and eight Upaniṣads are very rare: a fragment is noted on p. 13/14, and among the texts preceding Appayadīkṣita's commentaries, Sarabha and Ātmabodha are missing.

On recensions I shall have to say a good deal at a later opportunity. Here it may suffice to say that some southern recensions seem to have wandered to the North through the mediation of Sankarananda's commentaries and otherwise, but that no such wandering to the South seems to have taken placet, for nearly all the northern recensions mentioned in Part II. are

^{*} I was struck by the extraordinary correctness of nearly all the MSS. of Anandatīrtha's works I came across.

[†] Though not unheard of in other cases where it would not be expected, e.g., the Saiva philosophy of Kaśmīr,

confined to the North, *i.e.*, to the Non-Dravidian part of India.

The arrangement of the book is as follows:

In Part I. the outer description, so to speak, of the MSS. is given. Having not the experience of a Burnell, I could, in most cases, judge of the age by the appearence only, in which I distinguished three degrees: 'old,' 'fairly old,' and 'recent,' the first meaning that the MS. in question appears to be more than one hundred years old. MSS., as is well known, do, as a rule, not become very old in India. oldest one of our paper MSS. is very likely IX B 121 (on page 80) which is dated Samvat 1663, i.e., A.D. 1607.* The size is expressed in inches, the extent either by three numbers the first of which means the number of pages (not leaves), the second the average number of lines on one page, and the third the average number of Aksaras (syllables) in one line; or, by two numbers referring to lines (total) and Aksaras. MS. is complete and in a satisfactory state, if nothing else be noted. On the provenience, I can (except in single cases, see part I.) unfortunately say nothing more than that about one half of the MSS., viz., nearly all the Devanagari MSS., have been brought by me from the North, especially from Benares.

In the second or Alphabetical Part the numbers added in brackets to 'Grantha,' 'Telugu,' etc., refer to

^{*}The assertion, I do not remember by whom, that many an old date is a mere copy from the original MS., I did not find confirmed anywhere. The scribes I have met with, used, quite as a matter of course, to change the date as well as they could with their little knowledge of Samskrt.

the pages of Part I. The small numbers refer to incomplete MSS. Unless there be a notice to the contrary, the northern MSS. must be understood to essentially agree with the above mentioned fifty-two Atharvana Upanisads* (thirty-two of which are contained, with commentaries, in the Poona edition of the Anandaśrama Press); the southern MSS. with the Devanagarī (Bombay) edition of the one hundred and eight Upanisads. As to the extracts, I have, as must be done in a descriptive catalogue, reproduced all the errors of the MSS., but I have not thought it necessary to call attention to all of them (such as the constant ignoring, in the colophons, of the gender of the word Upanisad), the less so after having declared the copy in question to be 'faulty' or 'incorrect.'

DR. F. OTTO SCHRADER.

^{*} Described in the India Office Catalogue, Part I., p. 111-113, and elsewhere,

CONTEN	TS.
	PAGES
PART I. GENERAL DESCRIPT	ON OF THE MSS.
MSS. WRITTEN IN THE	ON PALM-LEAF 3-32
Grantha chara	(), FAFER 02-00
MSS. WRITTEN IN THE TELUGU CHARACT	$ \begin{cases} ,, \text{ palm-leaf} & 36-48 \\ ,, \text{ paper} & 49-53 \end{cases} $
TELUGU CHARACT	ER (,, PAPER 49-53
MS. WRITTEN IN THE	
Kanarese chara	CTER, ON PAPER 54
MS. WRITTEN IN THE	
Malayālam cha	RACTER, ON PALM-LEAF 55
MS. WRITTEN IN THE	
Nandināgarī ch	ARACTER, ON PALM-LEAF 55
MSS. WRITTEN IN THE	
Sāradā charact	er, on paper 57-61
MSS. WRITTEN IN THE	
· Bengālī charac	TER, ON PAPER 62
MSS. WRITTEN IN THE	
Devanāgarī cha	racter, on paper 63–120
PART II. ALPHABETICAL INDI	EX & EXTRACTS 123-304
APPENDIX, BĀŞKALAMANTR	OPANIȘADVŖTTI807-815

·		
, ,		
•		
	•	

PART I. GENERAL DESCRIPTION OF THE MSS.

	·		
-			

GRANTHA MANUSCRIPTS.

- **XIX K 40.** Old palm-leaf MS. (Sritāla) of Nārāyanopanisad. Size, $10 \times 1\frac{3}{4}$. Extent, 25×27 . Character, Grantha.
- XIX K 49. Recent palm-leaf MS. of Paramahansaparivrājakopanisad (first half only). Size, $15\frac{1}{3} \times 1\frac{1}{3}$. Extent, $4 \times 6 \times 42$. Character, Grantha.
- XIX L 15. Fragment of an old palm-leaf MS. Size, $10\frac{1}{2} \times 1$. Extent, $65 \times 4 \times 21$. Character, Grantha. Injured and worm-eaten. Contains:
 - 1. Page 1-14: Taittiriyopanisad I, 11.4 (middle) to III (end).
 - 2. " 45-55: Mahānārāyanopanisad.
 - 3. " 57-65: Māgha-snāna.
- **XIX M 2.** Old palm-leaf MS. (Śrītāla). Size, $7\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{4}$. Extent, $40 \times 17 \times 44$. Character, Grantha. Contains:
 - 1. Page 1-3: Daksināmūrti-tāpinī (-upanisud).
 - 2. " 3-6: Daksiņāmūrti-hṛdaya.
 - 3. " 6-7: Daksiņāmūrti-kavaca.

- 5. Page 10-12: Daksiņāmūrty-astottara.
- 6. " 13-15: Daksiņāmūrti-stava-rāja.
- 7. " 15–27: Daksiņāmūrti-mantrayantrādi.
- 8. , 27-40: Dakşināmūrti-sahasranāma.

XIX M 55. Old palm-leaf MS. (Śrītāla). Size, $9\frac{3}{4} \times 1\frac{3}{4}$. Extent, $198 \times 13 \times 38$. Character, Grantha. Somewhat worm-eaten. Comprises:

- 1. Page 1-25: Mahānārāyanopanisad.
- 2. , 27-29: Hamsopanisad.
- 3. ,, 31-37: Harimīde-stotra by Sankarācārya.
- 4. ,, 39-46: Vākya-vṛtti.
- 5. , 47-51: Advaita-makaranda.
- 6. " 53-56: Sārīrakopanisad.
- 7. " 57–60: Setusnāna-vidhi.
- 8. " 61-62: Gaņapati-stotra.
- 9. , 62-64: Rāma-kavaca.
- 10. " 65-70: Sandhyāvandana-mantra.
- 11. " 71–74: Gāyatrī-hṛdaya-stotra.
- 12. , 74–78: Gāyatrī-kavaca.
- 13. , 79: Gāyatrīmālā-mantra.
- 14. " 81–104: Cittavṛtti-nirūpaṇa.
- 15. " 105–107: Siva-stotra by Upamanyu.
- 16. " 107–111: Daksiņāmūrti-panjara.
- 17. " 111–115: Daksināmūrty-astottarasata.
- 18. " 115–118: Daksiņāmūrti-stotra.
- 19. " 119-125: Saunakīyagṛhya-dīpikā.
- 20. " 127-134: Pinda-pitryajña.
- 21. " 139–163: Sandhyā-bhāṣya (incomplete).
- 22. ;, 165-173: Sarasvatī-kīlaka.
- 23. " 173–180: Rāmāyaṇa-pathana-krama.

- 24. Page 181-182: Bhasmadharana-vidhi.
- 25. ,, 183-198: Gītagovinda by Jayadeva (incomplete).
- **XX H 36.** Old palm-leaf MS. (Śrītāla) of Nirālambopanisad, longer recension. Size, $14 \times 1\frac{3}{4}$. Extent, $13 \times 10 \times 40$. Character, Grantha. Slightly injured.
- **XXI A 7.** Old palm-leaf MS. (Śrītāla). Size, $7\frac{1}{4} \times 2$. Extent, $7 \times 11 \times 20$. Character, Grantha. Contains:
 - 1. Page 1: Bhasma-snāna-vidhi (a Šivaitic application of Mahānārāyaṇopa-niṣad XVII, 1-5).
 - 2. " 3-8: Kaivalyopanisad.
- **XXI A 8.** Recent palm-leaf MS. Size, $15 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $14 \times 6 \times 54$. Beautifully written in the Grantha character. Comprises:
 - 1. Page 1-2: Kaulopanisad.
 - 2. " 3–14: Kaulopanisad-bhāsya by Bhāskararāya.
- **XXI A 53.** Recent palm-leaf MS. of Ganapaty-upanisad. Size, $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $3 \times 7 \times 42$. Character, Grantha.
- **XXI B 3.** Recent palm-leaf MS. Size, $14 \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $22 \times 8 \times 42$. Character, Grantha. Foll. 2, 6, 8, 9, 11 injured. Comprises:
 - 1. Page 1-3: Ganeśopanisad.
 - 2. " 3-16: Tripurātāpiny-upanisad.

- 3. Page 16-19: Devy-upanisad.
- 4. ,, 19-20: Tripuropanisad.
- 5. ,, 21-22: Some Hatha-Yoga tract (fragment). Begins:

विषाणि शीतली नाम कुम्भको यन्निहन्ति च। ततः पद्मासनं बद्धा समग्रीवोदरस्सुधीः॥

and breaks off with an instruction concerning illness arising through careless Yoga practice:

विवा सुप्तेनिशायां तु जागरादितमैथुनात्। बहुसंक्रमणान्नित्यं रोधान्मूत्रपुरीषयोः॥ विषमासनदोषाच प्रयासप्राणचिन्तनात्। शीन्नमुत्पद्यते रोगः स्तम्भवेद्यदि संयमी॥ योगाभ्यासेन मे रोग उत्पन्न इति कथ्यते। ततोऽभ्यासं स्यजेदेवं प्रथमं *

XXI B 36. Recent palm-leaf MS. Size, $8\frac{3}{4} \times 1\frac{3}{4}$. Extent, $14 \times 10 \times 25$. Character, Grantha. Comprises:

- 1. Page 1-7: Garudopanisad.
- 2. " 7-9: Mānasika-snāna (Brahmāṇḍa-pu-rāne).
- 3. " 9-14: Yamunā-pūjā (Padma-purāņe).

XXI B 37. Palm-leaf MS. (Śrītāla) of Garu-dopanisad. Size, $9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $3 \times 8 \times 28$. Character, Grantha.

XXI B 52. Old palm-leaf MS. Size, $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $128 \times 9 \times 41$. Character, Grantha. Comprises:

- 1. Page 1-4: Garbhopanisad.
- 2. " 5-7: Amṛtabindūpaniṣad.
- 3. " 7-10: Amrtanādopanisad.

- 4. Page 11-13: Brahmopanisad.
- 5. " 13–16: Jāhālopanisad.
- 6. " 17: Skandopanisad.
- 7. " 18–20: Aruny-upanisad.
- 8. " 20–23: Sarvasāropanisad.
- 9. , 23-25: Paramaha msopanisad.
- 10. " 27-53: Brāhmaṇa I-VI: Bṛhajjābālopaniṣad I-VI (end differs); Brāhm.
 VII: Rudrākṣajābālopaniṣad;
 Brāhm. VIII: Continuation of
 the latter (not printed). No
 common title.
- 11. " 53-67: Uttarajābālopanisad.
- 12. " 67–72: Rgvedajābālopanisad.
- 13. , 73-76: Sarabhopanisad.
- 14. " 76-88: Vrddhajābālopanisad.
- 15. " 89-128: Mahānārāyanopanisad.
- **XXI E 52.** Recent palm-leaf MS. of *Chāndo-gyopaniṣad*. Size, $19 \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $61 \times 6 \times 51$. Character, Grantha. Injured and worm-eaten. Begins on page 7, pages 1-5 containing a fragment, viz., Chānd. Up. VII, 23 end to VIII, 2. 7 middle.
- XXI F 1. Old palm-leaf MS. of *Chāndogyopa-niṣad*. Size, 11½ × 1¼. Extent, 144 × 8 × 36. Character, Grantha. Injured. Ends: अरुणाचळस्यामिने नमः॥
- **XXI F 4.** Old palm-leaf MS. of *Chāndogyopa-niṣad*. Size, $18\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $52 \times 9 \times 70$. Character, Grantha. Ends:

नौमि धर्मिशिवाचार्ये धर्मसञ्चारविष्रहम् । यस्य दर्शनमात्रेण पामरोऽपि कविर्भवेत् ॥

- XXI F 5. Old palm-leaf MS. of Chāndogyopaniṣad. Size, $18 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $90 \times 7 \times 43$. Character, Grantha. After the colophon the words श्रीशिवाय गुरवे नमः, and the date रुधिरोद्वारि etc. which may be 1803 A. D.
- XXI F 6. Old palm-leaf MS. of Chāndogyopaniṣad-viraraṇā by Sankarācārya. Size, $19\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $76 \times 14 \times 112$. Character, Grantha. Very small writing. Concludes with श्रीगुरवे दक्षिणामृतये नमः.
- **XXI F 17.** Recent palm-leaf MS. of *Chāndo-gyopaniṣad-vivaraṇa* by *Sankarācārya*. Size, $16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $146 \times 8 \times 49$. Character, Grantha. Adhyāyas I to IV only.
- **XXI I 12.** Fragment of a recent palm-leaf MS. Size, $18\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $79 \times 5 \times 52$. Character, Grantha. Big, fine writing. Comprises:
 - 1. Page 1-55: Tejobindūpanisad.
 - 2. ,, 55-62: Nādabidūpanisad.
 - 3. ,, 62-79: Dhyānabindūpanişad.
 - 4. ,, 79: Mahāvākyopanisad (beginning only).
- **XXI J 37.** Palm-leaf MS. Size, $16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $160 \times 6 \times 43$. Character, Grantha. Contains:
 - 1. Page 1-146: Taittirīyāraņyaka, Prap. I-V.
 - 2. " 147-160: Taittiriyopanisad, I-III, 9. 1.
- **XXI J 43.** Old palm-leaf MS. Size, $17 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $218 \times 5 \times 56$. Legibly written in the Grantha Character. Contains:

- .-1. Page 1-172: Taittiriyaranyaka, Prap. I-V.
 - 2. , 173-194: Taittirīyopanisad.
 - 3. ,, 195-218: Mahānārāyanopanisad. Breaks off in the beginning of Anuvāka 51.
- **XXI J 44.** Palm-leaf MS., fairly old. Size, 15×1 . Extent, $107 \times 7 \times 47$. Character, Grantha. Contains:
- 1. Page 1-72: Taittirīyāraņyaka, I-III.
 - 2. " 73-107: Mahānārāyaņopanisad.
- **XXI K 2.** Recent palm-leaf MS. (Śrītāla). Size, $14\frac{1}{4} \times 2$. Extent, $67 \times 11 \times 42$. Character, Grantha. Slightly worm-eaten; more than half of first leaf broken off. Contains:
 - 1. Page 1-14: Taittirīyopanisad.
 - 2. " 14-44: Mahānārāyaṇopanisad.
 - 3. ,, 45-47: Ganapatyupanisad (incomplete).
 - 4. " 47-49: Kaivalyopanisad.
 - 5. ,, 50-51: Kālāgnirudropanisad.
 - 6. " 51–56: Atharvaśiraüpanisad.
 - 7. " 56-58: Atharvaśikhopunisad.
 - 8. " 58–67: Švetāśvataropanisad.

At the end the following date: कलियुगं २३ प्रभव दुर्मुखिवर्ष, etc., i.e., 1896 A. D.

XXI K 4. Recent palm-leaf MS. of *Taittirīyopaniṣad*. Size, $18\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $16 \times 7 \times 50$. Character, Grantha.

XXI K 9. Old palm-leaf MS. of Taittirīyopa-

nisad. Size, $16 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $13 \times 8 \times 50$. Character, Grantha. Worm-eaten.

XXI K 21. Fairly old palm-leaf MS. Size, $15\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, 19×53 . Character, Grantha. Contains:

- 1. Page 1-3: Tripurāmahopanisad.
- 2. ,, 3: Tripurasundarī-sodasāksarī.

XXI K 23. Recent palm-leaf MS. of *Tripu-rātāpinyupaniṣad*, I and II. Size, 12×1. Extent, 54×4×41. Character, Grantha. Ends:

वाद्धायाकमलापूर्वा सद्यो मन्त्राः प्रकीर्तिताः । संहारक्रमतो देवा मन्त्रान्वक्ष्यामि तत्त्वतः ॥ (sic).

XXI K 72. Recent palm-leaf MS. of *Tripu-rāmahopaniṣad-bhāṣya* by *Bhāskararāya* (Bhāskarācārya). Size, $15\frac{3}{4} \times 1$. Extent, $47 \times 6 \times 52$. Character, Grantha. Neat writing.

XXI L 77. Fairly old palm-leaf MS. (Śrītāla). Size, $21\frac{3}{4} \times 2$. Pages, 423. Lines on a page, 15, in Nos. 1–10; 12, in Nos. 11–19 and 21; 16, in Nos. 20 and 22. Character, Grantha. Comprises:

- 1. Page 1: Īśāvāsyopaniṣad.
- 2. , 1-2: Kenopanisad.
- 3. ,, 2-6: Kathopanisad.
- 4. " 6-8: Praśnopanisad.
- 5. ,, 8-11: Mundakopanisad.
- f. ,, 11–12: Māṇḍūkyopaniṣad.
 f. ,, 12–17: Taittirīyopaniṣad.
- 8. , 17-18: Aitareyopanişad.
- 9. " 19-45: Chāndogyopanisad.

- 10. Page 45-76: Bṛhadāraṇyakopaniṣad.
- 11. ,, 77-80: İśāvāsyopanişad-bhāşya.
- 12. , 80-83: Kenopanişad-bhāşya.
- 13. ,, 83-96: Kathopanişad-bhāşya.
- 14. ,, 96-104: Praśnopanisad-bhāsya.
- 15. ,, 105-113: Mundakopanişad-bhāşya.
- 16. " 113-124: Māndūkyopanisad-bhāsya.
- 17. , 125-135: Taittirīyopanisad-bhāsya.
- 18. , 135-141: Aitareyopanişad-bhāşya.
- 19. " 141–174: Chāndogyopaniṣad-bhāṣya.
- 20. " 175–198: Bṛhadāraṇyakopaniṣad-bhāṣya.
- 21. " 199–301: Brahmamīmāmsā-bhāṣya, Adhyāya I.
- 22. " 303-423: Sūtasaṃhitā (Skāndapurāņe) with vyākhyā.

Nos. 11-22 are by Appayadik*ita of the Anubha-vadvaita school.

XXII B 1. Fairly old palm-leaf MS. Size, $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $11 \times 8 \times 42$. Character, Grantha. Contains:

- 1. Page 1-2: Kālāgnirudropanisad.
- 2. " 3-4: Īśāvāsyopaniṣad.
- 3. " 5–11: Atharvaśiraüpanisad.

XXII D 44. A fragment consisting of one palm-leaf only of rather old appearance, somewhat worm-eaten. Lines, 7 + 9. Character, Grantha. Badly legible. Contains:

- 1. Line 1-6: Acamanopanisad.
- 2. " 6-11: Yajñopavītopanisad.
- 3. , 11-16: The beginning of some Visuu-stotra.

The text of Nos. 1 and 2 see below in Part II. The names appear in the margin only (same hand). No. 3 begins:

श्रीरामचन्द्राय परमगुरवे नमः । याचितो ऽपि सदा भक्तैनाहितं कारयेद्धरिः । बालमग्नौ पतन्त[न्तु] माता किन्न निवार्यते (निवारयेत्) ॥ Of the then following verses two are taken from the Bhāgavata-Purāṇa (X, 1, 3, 9–10).

XXII F 36. Fine old palm-leaf MS. (Śrītāla). Size, $18\frac{3}{4} \times 2$. Extent, $148 \times 10 \times 71$. Character, Grantha. Comprises the following Bhāṣyas by Saṅ-karācārya:

- 1. Page 1-10: Vājasaneyasamhitopanisad-bhāsya.
- 2. " 10-46: Talavakāropanisad-bhāsya.
- 3. " 46–49: Vājasaneyasamhitopanisad-bhāsya (to verses 1–4 only).
- 4. " 49–88: Kaṭhavallī-bhāṣya.
 - 5. , 89-119: Praśnopanisad-bhāsya.
 - 6. ,, 121-122: id. (VI, 4 below, to end).
 - 7. " 122-148: Mundakopanisad-bhāsya.

The cause of the repetitions (Nos. 3 and 6) is not obvious. No. 3 stands immediately between Nos. 2 and 4; No. 6 begins on a new folio after one empty page, as if it were a fragment from another bundle; but writing and material are the same as before and afterwards, and the end of the MS. is on the same line as the beginning of No. 7. Of No. 5 no author is mentioned.

XXII F 37. Fairly old palm-leaf MS. Size, $15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $344 \times 9 \times 61$. Character, Grantha. On page 1 the metrical list of Muktikā of the 108 Upaniṣads. But the MS. is a fragment only comprising:

prisii	ng:			
1.	Page	1-2:	Īśāvāsyopaniṣad.	•
2.	,,	2-4:	Talavakāropanisad.	
3.	,,	4-14:	Kaṭhavallyupan iṣ ad.	
4.	,,	14-21:	Praśnopani ș ad.	•
5.	,,	21-26:	Muṇḍakopani ṣ ad.	•
6.	,,	27-42:	Māṇḍūkyopanisad with	Kārikā.
7.	,,	42-57:	Taittirīyopani ṣ ad.	•
8.	,,	57 –61:	Aitareyopanişad.	
9.	,,	62-115:	Chāndogyopanişad.	
10.	,,	115-175:	Brhadāraņyakopani s ad.	• .
11.	,,	175-176:	Brahmopan iṣ ad.	•
12.	,,	177-178:	Kaivalyopanişad.	• 1
13	. ,,	178-180:	Jābālopanisad.	•
14.	,,	180-187:	Svetāšvataropanisad.	
15.	,,	187-188:	Hamsopan iş ad.	
16.	72	188-190:	Āruņikopani ṣ ad.	
17.	,,	190-191:	Garbhopan iș ad.	
18.		191-192:	Nārāyaṇopanisad.	
1 9.	,,	192-193:	Paramahamsopanisad.	
20.	,,,	193-194:	Amrtabindūpanisad.	
21.	,,	194-196:	Amrtanādopanisad	- ·-
22 .	,,	196-200:	Atharvaśiraüpanisad	•
23.	,,	200-201:	Atharvasikhopanisad	
24.	,,	201-207:	Maitrāyanīyopanisad (I=	IV, i.e.,
			I-V).	
25 .	,,	207-220:	Kausītakyupanisad.	• •
26.	,,		-Bṛhajjābālopaniṣađ. 🕦	• •
			-	

```
27.
     Page 230-239: Nṛsiṃhapūrvatāpinyupanişad.
28.
           239-249: Nrsimhottaratāpinyupanisad.
29.
           249-250: Kālāgnirulropanisad.
       ,,
30.
          250-255: Maitreyyupanisad.
31.
          255-264: Subālopanisad.
       ,,
32.
          264-265: Ksurikopanisad.
       ,,
33.
          265-266: Mantrikopanisad.
       ,,
34.
          266-268: Sarvasāropanisad.
       ,,
          269-271: Nirālambopanisad.
35.
36.
          271-274: Sukarahasyopanisad.
      ,,
37.
          274-275: Vajrasūcyupanisad.
38.
          275-308: Tejobindūpanisad.
      ,,
39.
          308-311: Nādabindāpanisad.
40.
          311-320: Dhyānabindūpanisad.
41.
          320-328: Brahmavidyopanisad.
42.
          328-339: Yogatattvopanisad.
      ,,
43.
          339-342: Atmabodhopanişad.
44.
          342-344: Nāradaparivrājakopanisad
                       (breaks off in beginning of
                       trtiyopadeśa).
```

XXII F 41. Fairly old palm-leaf MS. Size, $10 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $145 \times 7 \times 28$. Character, Grantha. Foll. 6, 7, 10, 11 slightly injured. Comprises:

1. Page 1-4: Iśāvāsyopanisad. 2. 5-11: Kenopanisad. ,, 12-36: Kathopanisad. 3. " 4. 37-56: Praśnopanisad. 5. 57-71: Mundakopanisad. 72-80: Māndūkyopanisad. 6. " 7. 81-98: Chāndogyopanişad. 8. Page 98-145: Bṛhadāraṇyakopaniṣad (sixth Adhyāya only).

Begins: श्रीवृक्षिणामूर्तिगुरवे नमः।

XXII F 45. Recent palm-leaf MS. Size, $14\frac{1}{3} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $264 \times 7 \times 40$. Character, Grantha. Foll. 4 to 24 injured. A collection of Upanisads, comprising:

- Page 1-3: *Iśopaniṣad*.
 , 3-6: *Kenopaniṣad*.
- 3. " 7-23: Kathopanisad.
- 4. ,, 25-37: Praśnopanisad.
- 5. " 39–49: Mundakopanisad.
- 6. " 49–54: Māṇḍūkyopaniṣad.
- 7. " 55–83: Taittirīyopanisad.
- 8. " 85–91: Aitareyopanişad.
- 9. " 93–205: Chāndogyopanisad.
- 10. " 207–236: Bṛhadāraṇyakopaniṣad.
- 11. " 237–239: Kaivalyopanisad.
- 12. " 240–252: Svetāśvataropanisad.
- 13. " 253–259: Atharvaśira üpanisad.
- 14. " 260–262: Atharvaśikhopanisad.
- 15. , 263-264: Kālāgnirudropanisad.

XXII H 34. Recent palm-leaf MS. Size, $17\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $3 \times 6 \times 57$. Character, Grantha. Contains the beginning of Aitareyopanisat-tātparya-nir-naya by an unnamed author.

XXII H 43. Fragment of a recent palm-leaf MS. Size, $11\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $34 \times 8 \times 31$. Character, Grantha. $\frac{1}{4}$ of fol. 2 is missing. Comprises:

- 1. Page 1-23: Kathopanisad (complete).
- 2. ,, 23-34: Praśnopanisad, first to fourth Adhyāya.
- **XXII H 67.** Old palm-leaf MS. of Sankarā-cārya's Aitareyopanisad-bhāsya. Size, $14 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $43 \times 8 \times 46$. Character, Grantha.
- **XXII J 10.** Fairly old palm-leaf MS. of $K\bar{a}$ -lāgnirudropanisad. Size, $11 \times 1\frac{1}{4}$. Extent. $7 \times 4 \times 23$. Character, Grantha. Big swift writing.
- **XXII K 5.** Palm-leaf MS. (Srītāla) of very old appearance which, however, seems mainly due to bad preservation. Size, $10\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{4}$. Extent, $58 \times 10 \times 32$. Character, Grantha. Foll. 1, 2, 14, 25, 26 much injured. Contains:
 - 1. Page 1-3: Isopanisad.
 - 2. ,. 3-8: Kenopanişad.
 - 3. , 8-26: Kaṭharallyupaniṣad.
 - 4. " 26-32: Praśnopanisad.
 - 5. ,. 32-38: Mundakopanisad.
 - 6. , 38-43 . Māṇḍūkyopaniṣad.
 - 7. " 43-48: Aitareyopanişad.
 - 8. , 48-58: Chāndogyopaniṣad, I-VI, 13.
- XXII L 29. Old palm-leaf MS. Size, $13\frac{1}{2}$ × $1\frac{1}{2}$. Extent, $300 \times 10 \times 58$. Character, Grantha. Fine writing. Worm-eaten; foll. 1, 2 and 130 broken at margin. Contains the following Bhāṣyas by Sankarācārya:
 - 1. Page 1-14: İsopanişad-bhāsya.
 - 2. ,, 14-59: Kenopanişad-bhāşya.

- 3. Page 60-103: Kathopanisad-bhāsya.
- 4. , 104-137: Praśnopanisad-bhāsya.
- 5. " 138–173: Mundakopanişad-bhāşya.
- 6. ,, 174–260: Māṇḍūkyopaniṣad-bhāṣya with Gauḍapāda's Kārikā (up to IV, 99).
- 7. , 261-300: Taittirīyopanişad-bhāṣya.

No. 6 breaks off in the middle of the page; No. 7 is also a fragment (I - II. 7, 1).

XXII L 62. Old palm-leaf MS. of $N\bar{a}r\bar{a}yano-panisad$. Size, $6 \times 1\frac{1}{8}$. Extent, $7 \times 6 \times 14$. Character, Grantha.

XXII M 5. Fragment of a recent palm-leaf MS. Size, $17 \times 1\frac{1}{3}$. Extent, $31 \times 7 \times 58$. Character, Grantha. Somewhat worm-eaten. Comprises:

- 1. Page 1-2: Iśāvāsyopanisad.
- 2. " 3-6: Kenopanisad.
- 3. " 6–19: Kathopanisad.
- 4. ,, 19-28: Praśnopanisad.
- 5. " 28-31: Mundakopanisad. Breaks off in II, 1, 4.

XXII M 55. Fragment of a recent palm-leaf MS. Size, $15\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $69 \times 6 \times 43$. Character, Grantha. Contains:

- 1. Page 1-58: Kāṭhaka (without third Anuv.).
- 2. ,, 59-69: Taittirīyopanisad (I- II, 3 mid-dle).

XXIII A 23. Old palm-leaf MS. of Taitti-

riyopanisad. Size, $8\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $18 \times 10 \times 30$. Character, Grantha. Worm-eaten.

XXIII A 40. Old palm-leaf MS. Size, 12 $\frac{1}{4}$. Extent, $130 \times 7 \times 39$. Character, Grantha. Contains:

- 1. Page 1-96: Bhagavad-gītā.
- 2. ,, 97-101: Siva-gītā (incomplete).
- 3. " 103–106: Kaivalyopanisad.
- 4. ,, 107-130: Kathopanisad.

XXIII B 8. Old palm-leaf MS. Size, $16\frac{1}{2}$ × 1. Extent, $133 \times 7 \times 42$. Character, Grantha. Worm-eaten. Contains:

- 1. Page 1-125: Advaita-siddhi (incomplete).
- 2. , 129-132: *İśāvāsyopaniṣad*.
- 3. " 133: Darśa-pūrṇamāsa-prayoga-candrikā (incomplete).

XXIII B 41. Palm-leaf MS. of Māṇḍūkyabhāṣya by Śaṅkarācārya (first Prakaraṇa only). Size, 15 × 1. Extent, 34 × 7 × 40. Character, Grantha.

XXIII C 2. Old palm-leaf MS. Size, $18\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $190 \times 7 \times 76$. Character, Grantha. Injured. Contains:

- 1. Page 1-72: Chāndogyopaniṣad.
- 2. ,, 73–74: *Iśāvāsyopani*sad.
- 3. ,, 74-76: Kenopanisad.
- 4. ,, 76-85: Kathopanisad.
- 5. ,, 85–92: Praśnopanisad.
- 6. " 92-97: Mundakopanisad.

- 7. Page 97-98: Māndūkyopanisad.
- 8. " 98–108: Taittirīyopanisad.
- 9. ,, 109-126: Aitareyopanişad.
- 10. , 127-190: Bhagavad-gitā.

XXIII D 28. Old Palm-leaf MS. Size, 18×1 . Extent, $152 \times 5 \times 48$. Character, Grantha. Much injured. Contains:

- 1. Page 1-70: Taittirīyāranyaka, Prap. I and VI.
- 2. " 71–91: Taittirīyopanisad.
- 3. ,, 93-97: Mahānārāyanopanisad, beginning (two pattras) and end only.
- 4. ,, 98-152: Taittirīyāranyaka, Prap. IV and V, the latter being incomplete.

XXIII F 6. Fairly old palm-leaf MS. Size, $16\frac{1}{3} \times 1\frac{1}{3}$. Extent, $358 \times 7 \times 62$. Character, Grantha. Contains:

- 1. Page 1-7: Saguna-vada.
- 2. " 8-13: Brahmādvaita-vāda.
- 3. , 14-28: Prapańca-mithyātva-vāda.
- 4. " 29-248: Siddhānta-siddhānjana.
- 5. " 249–281 : Gītā-sāra-rakṣā. By Nārāyaṇa Muni.
- 6. " 283–317: Gītā-sangraha-vibhāga by do.
- 7. " 317–354: İśāvāsyopanisad-bhāsya by Kūranārāyana.
 - 8. ,, 355-356: *Īśāvāsyopaniṣad*.
 - 9. " 357–358: Nṛsiṃhāṣṭaka.

This Collection belongs to the Visistadvaita.

- **XXIII I 30.** Old palm-leaf MS. of *Chāndo-gyopaniṣad*. Size, $18 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $104 \times 7 \times 48$. Character, Grantha. Injured. Wants beginning.
- **XXV A 17.** Recent palm-leaf MS. of Bṛhadāraṇyakopaniṣad. Adhy. III, 1 III, 4, 14. Size, $15\frac{3}{8} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $28 \times 4 \times 43$. Character, Grantha. Fragment.
- **XXV A 54.** Old palm-leaf MS. Size, $16\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $245 \times 9 \times 84$. Character, Grantha. By several hands. Last three leaves injured at margin. Comprises:
 - 1. Page 1-16: Tattvasāra-prakaraņa by Varadarājasūri.
 - 2. " 17–78: Adhikārasangraha śloka vyākhyā.
 - 3. " 79-84: Paramasaṃskāra-vidhi.
 - 4. " 85–86: Tattvatrayāvalī.
 - 5. " 87–172: Rahasya-rakṣā (incomplete).
 - 6. " 173–193: Nyāsa-viṃśati-vyākhyā.
 - 7. " 193–196: Nyāsa-tilaka-vyākhyā by Vara-dācārya (incomplete).
 - 8. " 197–208: Puruṣasūkta-vyākhyā (yājuṣī).
 - 9. " 209-211: Nyāsa-viṃśati by Vedāntācārya.
 - 10. " 211-216: Nyāsa-tilaka by the same.
 - 11. " 217–225: Adhikāra-saṅgraha-ślokāḥ. By Vedāntācārya.
 - 12. ,, 227-231: Jitantā-stotra (i.e., Jitante-stotra) (1-5).
 - 13. " 233–234: Nārāyaņopanisad.
 - 14. ,, 235-245: Caramopāya-tātparya-nirūpaņa by Vedarāja.

- **XXV B 1.** Old palm-leaf MS. Size, $16 \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $126 \times 8 \times 48$. Character, Grantha. Wormeaten; first ten leaves much injured. Contains:
 - 1. Page 1-24: Upādhyāya-pakṣatā-vicāra.
 - 2. " 25-118: Chāndogyopanisad.
 - 3. " 119-126: Upākarma-mahāsankalpa.

At the end of No. 2 the notice that the MS. was written in Arpisi (seventh month, Tamil) of the year Pingala, i. e., probably, 1797 (1857?) A. D.

- **XXV B 5.** Fairly old palm-leaf MS. of Br-hadāraņyakopaniṣad in the Kāṇva recension. Size, $19 \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $118 \times 6 \times 55$. Well written, in the Grantha Character.
- **XXV B 12.** Old palm-leaf MS. Size, $17 \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $20 \times 6 \times 53$. Character, Grantha. Slightly injured (p. 16-18). Contains:
 - 1. Page 1-9: Rāmapūrvatāpinyupanisad.
 - 2. " 11-12: Rāmottaratāpinyupanisad.

There follows the beginning of Rāmarahasyopanişad.

- **XXV B 13.** Old worm-eaten palm-leaf MS. of $R\bar{a}map\bar{u}rvat\bar{a}pan\bar{i}yopanisad$. Size, $11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $18 \times 6 \times 35$. Character, Grantha.
- **XXV D 19.** Palm-leaf MS. of *Chāndogyopa-niṣad*, Adhy. I–V. Size, 12×1 . Extent, $96 \times 7 \times 34$. Character, Grantha.
- **XXV F 5.** Palm-leaf MS. fairly old, worm-eaten. Size, $12 \times 1\frac{1}{8}$. Extent, $74 \times 5 \times 33$. Charac-

ter, Grantha, in Nos. 1 and 2 mixed with Tamil. Contains:

- 1. Page 1-17: Rahasyapadavī by Vedāntācārya.
- 2. " 18-25: Rahasyaratnāvalī by the same.
- 3. " 26-67: Gadyatraya by Rāmānujācārya.
- 4. ,, 68-74: Urdhvapundropanisad.

XXV F 13. A couple of palm-leaf MSS. of more or less old appearance, well preserved, as a rule. Pages, 218. The size varies between $1\frac{1}{2} \times 13$ and $1 \times 8\frac{1}{2}$, and the number of lines on a page between 11 and 5. Character, Grantha. About half a dozen hands may have contributed to this collection.

- 1. Page 1-9: Bhū-stuti by Vedāntācārya.
- 2. , 10-19: Godā-stuti by the same.
- 3. " 21-50: Sandhyā-bhāsya by the same.
- 4. " 51–66: Puruṣasūkta-bhāṣya by Mādhavācārya.
- 5. " 67–70: Puruṣasūkta-krama-pūjā-vidhāna.
- 6. , 71-88: Vaiṣṇava- sadācāra nirṇaya by Raṅganāthayamin (incomplete).
- 7. " 89-90: Sudarśanāṣṭaka by Venkaṭanāyaka.
- 8. " 91-92: Srīrangarāja-suprabhāta.
- 9. " 93–94: Devarājāstaka.
- 10. , 94-96: Vedāntadešika-mangala by Varadācārya.
- 11. " 97-112: Yatirāja-saptati by Vedāntācārya.
- 12. " 113–118: Vibhīṣaṇaśaraṇāgati by Vālmī-kimuni.

- 13. Page 119-120: Vairāgya-pancaka. 14. 121-128: Abhīti-stava by Vedāntācārya. 15. 129–130: Aştabhujāştaka by ,, 16. 130-131: Kāmāsikāstaka 17. 133-137: Ksamā-sodasī by ,, 18. 139-143: Gopāla-vimsati by ,, 19. 145-151: Vedantadeśika-gadya. 20. 153-161: Raghuvīra-gadya by Vedāntācārya. 21. 163-167: Pūrvadina-caryā by Devarājan (incomplete). 22. 169-172: Yatirāja-vimsati. 23. 173-176: Uttaradina-caryā. 24. 177: Āfijaneya-stotra. •• 25. 179: Prārthanā-pañcaka. 26. 180-182: Sathakopa-stuti. 27. 183-190: Ranganātha-stotra. 28. 191-193: Astaśloki by Paraśarabhatta. 29. 195–196: Yathoktakāri-stotra by Vedāntācārya. 30. 197-202: Nirālambopanisad. 31. 203-208: Daśāvatāra-stotra by Vedāntācārya. 32. 209-212: Bhagavaddhyāna-sopāna (incom-
- **XXV H 29.** Two separate old palm-leaf MSS. in one bundle; both worm-eaten, the second heavily injured.

33.

1. Chāndogyopaniṣad. Size, $15\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{8}$. Pages, 97. Lines, 7 or 6 on a page. Character,

plete) by the same.

213-218: Sodaśāyudha-stuti by the same.

Grantha. By several hands. Wants fifth Adhyāya.

Tāṇḍyamahābrāhmaṇa. By another hand, and of older appearance. Size, 16×1¼. Pages, 20. Lines, 7 or 8 on a page. Character, Grantha. Terminates with the end of Adhyāya III, Khaṇḍa 11.

XXV H 30. Palm-leaf MS. of *Chāndogyopa-niṣaā*, *Adhy*. VI. Size, $12\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $19 \times 5 \times 40$. Character, Grantha.

XXVI A 4. Old palm-leaf MS. of Chāndo-gyopaniṣat-prakāśikā by Raṅgarāmānujamuni, Adhy. VI and VII only. Size, $15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $133 \times 6 \times 40$. Character, Grantha.

XXVI A 15. Old palm-leaf MS. Size, $10\frac{1}{4}$ × $1\frac{1}{4}$. Extent, $440 \times 12 \times 54$. Character, Grantha. Contains:

- 1. Page 1-69: Upakrama-parākrama by Appayadīkṣita.
- 2. " 71-92: Siddhānta-ratnāvali by Venkatā-cārva.
- 8. " 98–440: Chāndegyopanisat prakāšikā by Rangarāmānajamuni.

XXVI B 50. Old palm-leaf MS. Size, $15\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent. $192 \times 6 \times 51$. Legibly written in the Gran.ha Character. Contains:

1. Page 1-82: Taittirīyāraņyaka Prap. I-III, and VI.

- 2. Page 83-103: Taittirīyopanişad.
- 3. " 103-131: Makānārāyaņopanisad.
- 4. ,, 133-192: Taittiriyaranyaka, Prap. IV and V.

XXVI D 14. Fairly old palm-leaf MS. Size, 15×2 . Extent, $188 \times 12 \times 64$. Character, Grantha. Contains:

- 1. Page 1-82: Paratattva-prakāśikā by Vijayīndrayati.
- 2. , 83-102: Tattva-nirnaya by Varadācārya.
- 3. , 103-105: Gītā-māhātmya.
- 4. " 107–115: Srīrangarājastavottarabhāga by Parāśarabhatta.
- 5. " 117-118: Mahālaksmīkavaca.
- 6. " 119–120: Rāmānujamangalāsāsana.
- 7. " 121-124: Dīpa-prakāśa-stotra.
- 8. " 124–126: Bhū-stuti.
- 9. , 126-131: Kathavallyupanisad.
- 10. " 133-144: Svetāśvataropanisad.
- 11. " 145–181: Madhva-mata-vidhvamsana by Appayadīkṣita.
- 12. , 185-188: Yati-vandana-samarthana.

XXVI D 33. Fairly old palm-leaf MS. Size, $19 \times 1\frac{1}{3}$. Extent, $146 \times 9 \times 70$. Character, Grantha. Contains:

- 1. Page 1-2: Rāmāṣṭaka.
- 2. " 3-5: Mantra-ratna (Viśiṣṭādvaita).
- 3. " 7-62: Yatirāja-vimsati-vyākhyā.
- 4. " 63–79: Saṃskṛta-vārtta-mālā.
- 5. " 79–80: Nārāyaņopanisad.

4

- 6. Page 81-89: Caramopāya-tātparya.
- 7. " 89-118: Sruti-gītā-vyākhyā.
- 8. " 119-135: Bhramara-gītā-vyākhyā.
- 9. " 137-144: Samskrta-tattva-traya.
- 10. , 145: Acyutāstaka.
- 11. " 145–146: Sapta-gāthā.

XXVI E 11. Palm-leaf MS. Size, $17 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $55 \times 6 \times 60$. Character, Grantha. Wormeaten. Contains:

- 1. Page 1-3: Praņava-kalā-mātrkā-nyāsa and Pańcāśat-kalā-nyāsa.
- 2. " 3-4: Aşţātrimśat-kalā-nyāsa.
- 3. " 4–8: Keśavādi-mātṛkā-nyāsa.
- 4. " 9-11: Tattva-nyāsa.
- 5. ,, 11: Indriya-nyāsa.
- 6. " 11-12: Kirīṭa-nyāsa.
- 7. " 12-13: Mūrti-panjara-nyāsa.
- 8. " 15-17: Bhūta-śuddhi (incomplete).
- 9. " 19-20: Prāṇa-pratiṣṭhā-mantra.
- 10. , 21-22: Antar-mātṛkā-sarasvatī-mahā-mantra (incomplete).
- 11. " 23–26: Keśavādi-nṛsiṃha-dvādaśākṣaramantra (incomplete).
- 12. " 27: Ürdhvapundra-vidhi (incomplete).
- 13. " 29-33: Astāksara-mahāmantra.
- 14. " 33-34: Nārāyaṇa-mālā-mantra.
- 15. " 34–36: Dvayākhya-mahāmantra.
- 16. " 36: Carama-śloka-mahāmantra.
- 17. " 37–39: Hayagrīva-mahāmantra.
- 18. " 40: Hayagrīvānustubha-mantra.

- 19. Page 41-43: Dvādaśa-sankhyāka-hayagrīvamahāmantrāh.
- 20. " 45: Hayagrīva-brahmavidyā.
- 21. ,, 45-48: Hayagrīvopanisad (incomplete).
- 22. ,, 49-55: Hayagrīva-mantrarāja (Parāśa-rasamhitāyām, incomplete).

XXVI F 22. Old palm-leaf MS. of *Chāndo-gyopaniṣat-prakāśikā* by *Raṅgarāmānujamuni*, Adhy. I-IV. Size, $16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $178 \times 7 \times 50$. Character, Grantha. Worm-eaten.

XXVI H 21. Fairly old palm - leaf MS. Size, $9\frac{1}{3} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $242 \times 6 \times 31$. Character, Grantha. Contains:

- Page 1-9: Praśnottara ratna mālikā by Saṅkarācārya.
- 2. " 11-29: Siva-gītā-mālikā (Sivāstapadī).
- 3. " 31–36: Daksinamūrti stotra by Sankarācārya.
- 4. ,, 41-57: Tattvabodha-prakarana.
- 5. ,, 59-80: Tejobindūpanisad.
- 6. " 81-95: Aitareyopanisad.
- 7. " 97-107: Taittirīyopanisad (Siksā-vallī).
- 8. " 109–160: Vāsudeva-manana by Vāsudeva-yati (incomplete).
- 9. , 161-170: Setusnāna-vidhi.
- 10. " 173-175: Dhenupratimādāna-vidhi.
- 11. " 177-198: Caturvimsati-tīrtha-vidhi.
- 12. " 199-212: Simsumārapratimādāna-vidhi.
- 13. " 213-242: Mahāsankalpa-vidhi.

XXVI I 13. Old palm-leaf MS. Size, $17\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$.

Extent, $115 \times 6 \times 59$. Character, Grantha. Injured. Contains:

- 1. Page 1-4: Garudopanisad.
- 2. ,, 5-6: Svetamṛttikopanisad.
- 3. , 7: Kathavallyupanisad. (??)
- 4. ,, 7-10: Varāhopanisad (diff. from printed one).
- 5. " 10-11: Dvayopanisad.
- 6. , 11-28: Mauktikopanisad.
- 7. " 29 31: Isopanisad.
- 8. " 32–34: Mantrikopanisad.
- 9. " 35-91: Mahānārāyanopanisad, being a guru-śisya-samvāda in 8 Adh-yāyas (= Tripādvibhūti-mahā-nārāyanopanisad).
- 10. ,, 93-98: Brahmopanisad.
- 11. " 99-115: Śrībhāṣyopayukta-daśopaniṣadaḥ (extracts only of those portions referred to in Rāmānuja's Bhāṣya).

The cover shows the title: इत्यथर्वशिरसि प्रोक्त श्री-भाष्योपयुक्त दशोपनिषत्, what is in keeping with the end of Nos. 2 and 3: इत्यथर्वशिरसि प्रोक्त श्रीभाष्योपयुक्त दशोपनिषदि श्वेतसृत्तिकोपनिषत् (कठवल्युपनिषत्समासा). After the end of No. 10 there is the following colophon: अध्ये दक्षिच (!) नामके दिनमणी माघं (!) गते कृष्णगे पक्षे कामतिथी च मन्ददिवसे श्रोणास्यतारे हिन ॥ श्रीभारद्वाजमा घवार्येण स्विता दशोपनिषदः समग्राः ॥

It seems that the MS. is a compilation of Upanisad texts referred to in Visistadvaita works. No. 3 is evidently but an extract with an erroneous name (see below, part II).

XXVII C 23. Old palm - leaf MS. Size, $15 \times 1\frac{1}{3}$. Extent, $66 \times 10 \times 46$. Character, Grantha. Worm-eaten. Contains:

- 1. Page 1-24: Bhārgava-mahopādhyāya-sūtra.
- 2. " 24-36: Śrīvidyāmnāyopanisad.
- 3. " 36-39: Śrīvidyātārakopanisad.
- 4. ,, 39-41: Bhāvanopaniṣad.
- 5. ,, 41-42: Tripuropanisad.
- 6. . 43-66: Yauvanollāsa.

XXVII C 28. Recent palm-leaf MS. of $Bh\bar{a}$ -vanopanisat-prayogavidhi by $Bh\bar{a}$ skarar \bar{a} ya. Size, 16×1 . Extent, $14\times7\times60$. Fine, precise writing. Character, Grantha.

XXVII C 29. Palm-leaf MS. Size, $16 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $33 \times 7 \times 52$. Legibly written in the Grantha Character. Contains:

- 1. Page 1-3: Bhāvanopaniṣad.
- 2. " 3–33: Bhāvanopanisad-bhāsya by Bhās-kararāya.

XXVII E 50. Old palm-leaf MS. of (*Tripādvibhūti-*) *Mahānārāyaṇopaniṣad*. Size, $19\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $61 \times 6 \times 58$. Character, Grantha.

XXVII G 27. Old palm-leaf MS. of *Māndū-kyopaniṣad* with the *first Prakaraṇa of Gaudapāda's Kārikā*. Size, $15 \times 1\frac{1}{3}$. Extent, $4 \times 7 \times 60$. Character, Grantha. Injured.

XXVII J 54. Palm - leaf MS. (fragment) of Yogakundalyupanisad. Size, 11 × 1½. Extent, 6×8×40. Character, Grantha. Ceases in I, 54.

XXVIII A 71. Fragment of a recent palmleaf MS. Size, $12\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{8}$. Pages, 53 (folios marked as 38-41; 42-57; 59-65; 1-2). Extent, $53 \times 4 \times 36$. Character, Grantha. Big, clear writing. Contains:

- 1. Page 1-2: Srīvidyāmantra.
- 2. " 2-8: Bhāvanopanisad.
- 3. ,, 8-40: Śrīvidyācakra-nyāsa.
- 4. ,, 40-45: Tripuropanisad.
- 5. , 45-53: Tripurasundarī-kavaca.

XXVIII C 18. Fairly old palm-leaf MS. of Nāradaparivrājakopaniṣad. Size, $15\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $32 \times 7 \times 57$. Character, Grantha. The first two Upadeśas are wanting, the MS. beginning at III, 16: तस्माज्यानं पुरस्कृत्य संन्यसेविह बुद्धिमान्। The one leaf preceding this is a fragment of another text. It begins: तु मध्यमे कृताञ्चलिपुटं पूर्णप्रकाशनिकरात्मने शिवानन्दे समासीनमेवं भावनयायुतः.....प्रन्थिछेदं पुनःकुर्याद्गुक्तेनैव....... सर्वकारणसंयुक्तः साक्षादास्तिक्यसंयुतः।

XXVIII C 22. Recent palm-leaf MS. Size, $8\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $6 \times 8 \times 27$. Character, Grantha. Contains:

- 1. page 1-4: Nārāyaņopanisad.
- 2. " 4-6: Sukāstaka (Nirvāņāstaka).

XXVIII C 27. Recent palm-leaf MS. of $N\bar{a}r\bar{a}yanopanisad$. Size, $10\frac{1}{2}\times1$. Extent, $11\times4\times17$. Character, Grantha. Big, clear writing.

XXVIII C 30. Fairly old palm-leaf MS. Size, 10×1 . Extent, $10 \times 7 \times 28$. Character, Grantha. Contains:

- 1. Page 1-5: Kaivalyopanisad.
- 2. ,, 5-10: Nārāyaṇopaniṣad.

Ends: श्रीसिदानन्दाश्रमपरमगुरवे नमः ॥ श्रीदक्षिणामूर्तिगुरवे नमः ॥

XXVIII C 77. Old palm-leaf MS. of Nr-simhottaratāpinyupanisad. Size, $18\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $17 \times 8 \times 49$. Character, Grantha.

XXVIII H 5. The larger part of an old palm-leaf MS. Size, $19\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $213 \times 11 \times 76$. The leaves are marked 143 to 249. Well written, in the Grantha Character. Somewhat worm-eaten. Comprises:

- 1. Page 1-55: Vedārtha-sangraha by Rāmānujācārya.
- 2. " 55-81: Subālopaniṣad-vivaraṇa to Adhy. I to V, by Sudarśanācārya.
- 3. ,, 83-84: Subālopanisad I-V (text only).
- 4. " 85–213: Vedārtha-saṅgraha-tātparya-dīpikā (Khaṇḍas III foll.) by Sudarśanācārya.

Nos. 1 and 4 are printed in the Pandit, new series, vols. 15 and 16.

XXVIII L 38. Fairly old palm-leaf MS. of Bṛhadāraṇyakabhāṣya-ṭīkā by Ānandajñānayati, (Ānandagiri). Size, $17 \times 1\frac{3}{4}$. Extent, $586 \times 8 \times 55$.

Character, Grantha. Injured. At the end the notice: भवनामसंवत्सरे पिरद्वाशिमासे कृष्णपक्षे त्रयोद्द्यां इदं पुस्तकं स्वामिदीक्षितस्य पौत्रस्य अनन्तनारायणस्य पुस्तकम् ॥

XXVIII L 40. Old palm-leaf MS. Size, $11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $433 \times 8 \times 33$. Character, Grantha. Somewhat worm-eaten. Contains:

- 1. Page 1-430: Pada-yojanā, a Gītā vyākhyā by Rāmacandra-sarasvatī.
- 2. " 431-433: Nārāyanopanişad.

VIII H 7. A big volume, size, 13×8 , containing the Dasopanisads, fluently written on blue paper, and on spacious lines drawn by pencil. Extent, $388 \times 15 \times 17$. Character, Grantha.

- 1. Page 1-4: İśāvāsyopanişad.
- 2. ,, 4-10: Kenopanisad.
- 3. ,, 10-30: Kathopanisad.
- 4. , 30-44: Praśnopanisad.
- 5. ,, 44-55: Mundakopanisad.
- 6. ,, 55-61: Māṇḍūkyopaniṣad.
- 7. , 62-82: Taittirīyopanişad.
- 8. " 82-116: Aitareyopanisad.
- 9. " 116-241: Chāndogyopanisad.
- 10. " 241–388: Bṛhadāraṇyakopaniṣad.

Begins:

ईशाद्यष्टोत्तरशत वेदान्तपटलाशयम् । त्रैपदानन्दसाराज्यं कलये स्वावशेषतः । यत्रापह्नवतां याति स्वातिरिक्तमिदाततिः । कलये तं स्वावशेष घियावस्थातुमीश्वरम् । ईशकेनकठप्रश्रमुण्डकमाण्ड्रक्यतित्तिरिः ।

पेतरेयञ्ज छान्दोग्यं बृहदारण्यकं तथा ॥

Ends:

दशोपनिषदः समाप्ताः । श्रीमते रामानुजाय नमः ॥ हायने पिङ्गलाख्ये ऽस्मिन्मासे भाइपदे सिते । पक्षे तिथौ प्रतिपदि ब्रभ्नात्मजदिने शुभे ॥ विरिश्चनगरावासो वेङ्कटेशाख्यया युतः । विलिख्य पूर्तिमनयइशोपनिषदश्शुभाः ॥ कृते श्रीरङ्गनाथस्य सुर्मी (so) स्थानद्विमाषिणः । कौण्डिन्यगोत्रसम्भूतेश्चेश्वपत्तनवासिनः ॥ इनशकाब्दाः सप्तपञ्चाशदुपस्कृताष्टशतोत्तरसहस्राणि

हूनशकाब्दाः सप्तपञ्चाशदुपस्कृताष्ट्रशतोत्तरसहस्राणि (so; i. e., 1857 A. D.) ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

VIII J 14. Recent paper MS. Size, $8\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$. Extent, $34 \times 12 \times 17$. Character, Grantha. Contains:

- 1. Page 1-30: Tripurātāpinyupanisad.
- 2. " 31-34: Yogakuṇḍalyupaniṣad (incomplete).
- **VIII J 49.** Fairly old paper MS. of *Chāndo-gyopaniṣad* with the *Bhāṣya of Appayadīkṣitācārya*. Adhy. VII and VIII only. Size, $8 \times 6\frac{1}{4}$. Extent, 62×34 (breadthwise) $\times 19$. Character, Grantha.
- IX C 120. Old paper MS. Size, $6\frac{1}{3} \times 4$. Extent, $68 \times 12 \times 12$. Character, Grantha. Contains:
 - 1. Page 1-48: Bṛhannārāyaṇopaniṣad (incomplete).
- 2. ,, 49-68: Taittirīyopaniṣad (incomplete). No. 1 ceases in XXI, 2 (beginning); No. 2 begins at I, 7. 1.

- IX C 130. Recent paper MS. (blue paper) of $N\bar{a}dabind\bar{u}panisad$. Size, $6\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$. Extent, $12 \times 14 \times 14$. Character, Grantha. Two more pages follow (different hand) containing some stanzas in praise of $B\bar{a}l\bar{a}$.
- IX E 52. Recent paper MS. of Atharvaśikhopaniṣad-dīpikā by Saṅkarānanda. Size, 10×3 . Extent, $14 \times 10 \times 31$. Character, Grantha.
- IX F 60. Paper MS. Size, $8\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{3}$. Extent, 40×35 (breadthwise) $\times 22$. Character, Grantha. Minute excellent writing. The last four pages contain English writing exercises and the note: 29th May 1862, K. Vasudava Naidoo, Negapatame.
 - 1. Page 1: Rāmabhujanga-stotra.
 - 2. " 1-2: Svadosaparihārāstaka.
 - 3. , 2: Jambunāthāstaka.
 - 4. " 3-12: Mātrkācakra-viveka.
 - 5. " 12–21: Varivasyā-rahasya by Bhāskara-rāya.
 - 6. " 21-26: Pātanjala-yogasūtra, Adhyāya I.
 - 7. ,, 26-35: Brahma-mīmāṃsā-sūtra by · Vyāsa (Bādarāyaṇa).
 - 8. , 35-36: Kaulopanisad.
- IX H 61. Recent paper MS. Size, $14\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{3}$. Extent, $27 \times 13 \times 34$. Character, Grantha in Nos. 1 and 3, Devanāgarī in No. 2 (same hand). Contains:
- 1. Page 1-5: Māṇḍūkyopaniṣad.
- 2. " 5-12: Kausītakibrāhmaņopanisad I, 2-III, 6.
- 3. " 15–27: Svetāśvataropanisad.

Begins: श्रीमते रामानुजाय नमः।

XI C 10. Several paper MSS., Indian fashion, all of the same size $(10\frac{3}{4} \times 6)$ and about the same material (strong white paper). Spaciously written (partly on pencil lines) in the Grantha Character by the same hand, except No. 17 (Devanāgarī; older appearance), and No. 18, first third (Telugu). Lines (lengthwise), 10 to 11 on a page. Comprises:

```
1.
      Page
                1-2: Vājasaneyasamhitopanisad.
  2.
                3-6: Talavakāropanisad.
       ,,
  3.
              6-21: Kathavallyupanisad.
       ,,
  4.
             21-33: Praśnopanisad.
  5.
             33-44: Mundakopanisad.
  6.
             44-51: Māndūkyopanisad, with Kārikā.
  7.
             51-58: Aitareyopanisad.
  8.
             58-73: Chāndogyopanişad, Prap. VI.
  9.
            73-108: Brhadāranyakopanisad, Adhyāyas
                        I–VI.
 10.
           108-128: Taittirīyopanisad.
 11.
              1-23: Iśāvāsyopanisad-bhāsya.
 12.
             24-76: Kenopanisad-bhāsya.
 13.
            76-177: Kaṭhavallyupaniṣad-bhāṣya.
 14.
                 78: Praśnopanisad-bhāsya.
      Pages,
 15.
      Page
               1-82: Mundakopanisd-bhāsya.
 16.
            83-131: Māṇḍūkyopanişad-bhāṣya.
 17.
      Pages,
                 46 : Aitareyopanişad-bhāşya.
 18.
                84: Chāndogyopanişad-bhaşya,
                                               Prap.
                       I–VI.
 19.
               220: Brhadāranyakopanisad - bhāsya,
                       Adhyāyas I-VI.
. 20.
                144: Taittirīyopanisad-bhāsya.
```

The Bhāṣyas are by Sankarācārya.

MANUSCRIPTS WRITTEN IN THE TELUGU CHARACTER.

XIX C 20. Palm-leaf MS., heavily injured by worms. Size, $15\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{3}$. Extent, $220 \times 7 \times 48$. Character, Telugu. Contains:

У	worms.	Size, $10\frac{2}{4} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $220 \times 7 \times 48$.				
haracter, Telugu. Contains:						
1.	Page	1-44: Navāvaraņa-pūjā-vidhāna.				
2.	"	45-59: Āmnāya-sarvasva.				
3.	,,	60-63: Vagalāmukhī-mantra.				
4.	"	63-66: Bhāvanopaniṣad.				
5.	"	66-67: Kaulopanisad.				
6.	"	67-69: Brahmopanisad.				
7.	,,	69–72: Māṇḍūkyopaniṣad.				
8.	,,	73: Garbhopanisad (fourth chapter				
		only).				
9.	,,	73–75: Kālāgnirudropanisad.				
10.	,,,	75-81: Ātmavidyā-vilāsa by Sadā-				
		śivendra.				
11.	,,	82-135: Sivamahimnaḥ-stava-vyākhyā.				
12.	, ,,	137–138: Ī śāvāsyopani ṣ ad.				
13.	, ,,	139-142: Kenopanişad.				
14.	, ,,	142-159: Kathopanisad.				
15.	,,,	159-169: Praśnopanisad.				
16.	, ,,	169-178: Mundakopanisad.				
17.	, ,,	179–184: Ambā-navaratna - mālikā by				
		Kālidāsa.				

- 18. 184-215: Daksināmūrti-mānasollāsa. Page
- 19. 216-220: Aparokşānubhūti by Sankarācārya (incomplete).

XIX K 85. Old palm-leaf MS. Size, $9\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{8}$. Extent, $304 \times 10 \times 44$. Character, Telugu. Contains:

```
Page
              1-2: Isopanisad.
2.
              2-4: Kenopanisad.
      ,,
3.
             5-15: Kathavallyupanisad.
      ,,
 4.
            15-24: Praśnopanisad.
      ,,
 5.
            24-30: Mundakopanisad.
      ,,
 6.
            31-42: Muktikopanisad.
 7.
            43-45: Atharvaśikhopanisad.
 8.
            45-50: Atharvaśira üpanisad.
 9.
            51-65: Taittirīyopanisad.
      ,,
10.
            67-68: Kālāgnirudropanisad.
      ,,
11.
            68-70: Vāsudevopanisad.
      ,,
12.
               71: Kaivalyopanisad.
      ,,
13.
            72-74: Jābālopanisad.
14.
            74-85: Svetāśvataropanisad.
15.
            86-87: Hamsopanisad.
16.
            87-89: Arunikopanisad.
      ••
17.
            89-91: Garbhopanisad.
18.
            92-93: Nārāyanopanisad.
      ,,
19.
            93-95: Paramahamsopanisad.
20.
            95-96: Amrtabindāpanisad.
21.
            96-99: Amrtanādopanisad.
22.
           99-108: Maitrāyanyupanisad.
      ,,
```

108-128: Kauşītakyupanişad. 24. 129-141: Nrsimhapūrvatāpinyupanisad.

25. 141-156: Nysimhottaratāpinyupanisad.

26. 156-163: Maitreyyupanişad.

23.

- 27. Page 163-176: Subālopanisad. 28. 176-177: Ksurikopanisad. ,, 29. 178-179: Mantrikopanisad. ,, 30. 179-183: Sarvasāropanisad. •• 31. 183-187: Gopālapūrvatāpinyupanisad. 32. 187-196: Gopālottaratāpinyupanisad. 33. 196-199: Krsnopanisad. 34. 201-211: Bhasmajābālopanisad. 35. 211-221: Paingalopanisad. ,, 36. 221-222: Bhiksukopanisad. 37. 223-249: Brhadāranyakopanisad. ,, 38. 249-294: Nāradaparivrājakopaniṣad. 39. 295-296: Kaivalyopanisad. 40. 297-302: Brahmopanisad. 41. 303-304: Rāma-stotra.
- **XX** D 33. Old palm-leaf MS. Size, $17 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $92 \times 6 \times 75$. Character, Telugu. Fine, precise writing. Contains:
 - 1. Page 1-91: Linga-dhāraṇa-candrikā.
 - 2. " 91-92: Sodānandopanisad.
- XX D 39. Palm-leaf MS. of Nirālambopaniṣad. Size, $11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $6 \times 6 \times 40$. Character, Telugu. Worm-eaten. Begins: ऑ नमो नारायणाय साचि-दानन्दमूर्तये। निष्पपञ्चाय शान्ताय निरालम्बाय तेजसे॥....... किं ब्रह्म कि शब्द ब्रह्म क ईश्वर:.....
- **XX** G 45. Palm-leaf MS. Size, $7\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $54 \times 5 \times 24$. Character, Telugu. Contains:
 - 1. Page 1-36: Vişnusahasranāmāvali.

- 2. Page 37-50: Viṣṇusahasranāma stotra (incomplete).
- 3. " 51: Nārāyaņopanisad (incomplete).

XXI A 46. Recent palm-leaf MS. of *Aitare-yopanisad*. Size, $15\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{4}$. Extent, $5 \times 9 \times 48$. Character, Telugu. Some Mantras for purification precede the Upanisad.

XXI B 18. Old palm-leaf MS. Size, $13 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $10 \times 6 \times 48$. Character, Telugu. The last words of the first or last line resp. of every page are missing (broken off). Comprises:

- 1. Page 1-4: Vainateyāstottaraśatanāma-stotra.
- 2. " 4-5: Garuda-dvādaśanāma-stotra.
- 3. " 5-10: Garudopanisad.

XXI B 66. Old palm-leaf MS. Size, $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $168 \times 4 \times 50$. Character, Telugu. Slightly worm-eaten. Comprises:

- 1. Page 1-6: Garbhopanisad.
- 2. " 7-10: Sārīrakopanisad.
- 3. ,, 11-14: Amṛtabindūpaniṣad.
- 4. ,, 15-20: Jābālopanisad.
- 5. , 21-24: Hansopanisad.
- 6. " 24–25: Bhāvanopaniṣad.
- 7. , 26-28: Yogatattvopanişad.
- 8. ,, 28-34: Nirālambopaniṣad. 9. ,, 34-36: Atmabodhopaniṣad.
- 10. , 36–40: Armavounopunisad.
- 11. ,, 41-68: Nṛsiṃhapūrvatāpinī.
- 12. " 69-92: Nṛsiṃhottaratāpinī.

- 13. Page 93-120: Brhadāranyakopanisad, Adhy. V.
- 14. " 121-127: Vyāsapūjā-vidhi.
- 15. , 129-131: Vajrasūcikopanisad.
- 16. " 132-136: Vāsudevopanisad.
- 17. " 137–138: Paingalopanisad.
- 18. " 139–152: Rāmapūrvatāpinī.
- 19. , 153-168: Rāmottaratāpinī.
- **XXI E 4.** Fragment of a recent palm-leaf MS. of *Chāndogyopaniṣad* (part of Adhyāya V only). Size, $11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $3 \times 8 \times 31$. Character, Telugu.
- **XXI E 50.** Old palm-leaf MS. Size, $20\frac{3}{4} \times 1\frac{3}{4}$. Extent, $322 \times 6 \times 79$. Character, Telugu. Contains:
 - 1. Page 1-223: Chāndogya-bhāṣya by Saṅkarācārya.
 - 2. " 225–293: Nṛsiṃhapūrvatāpinyupaniṣad-dīpikā by Saṅkarānanda.
 - 3. " 295–322: Nṛsiṃhottaratāpinyupanisad-dīpikā by Saṅkarānanda.
- **XXI J 40.** Palm-leaf MS. Size, $16 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $43 \times 8 \times 70$. Character, Telugu. Contains:
 - 1. Page 1-10: Taittirīyāraņyaka, I-VI.
 - 2. " 11-22: Taittirīyopanisad.
 - 3. " 23-43: Mahānārāyaņopanisad.
- **XXI J 41.** Palm-leaf MS. Size, $18 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $42 \times 6 \times 58$. Character, Telugu. Contains:
 - 1. Page 1-14: Taittirīyāraņyaka, Prap. III.
 - 2. " 15-31: Taittirīyopanisad.

- 3. Page 31-42: Mahānārāyanopanisad. Breaks off in the beginning of Anuv. 12.
- **XXI K 3.** Old palm-leaf MS. of *Taittirīyopaniṣad*. Size, $7\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $40 \times 6 \times 26$. Character, Telugu.
- **XXI K 7.** Recent palm-leaf MS. of *Taittiriyopanişad*. Size, 16×1 . Extent, $64 \times 5 \times 43$. Character, Telugu.
- **XXI K 10.** Recent palm leaf MS. Size, $17 \times 1\frac{1}{3}$. Extent, $298 \times 8 \times 72$. Character, Telugu. Contains:
 - 1. Page 1-32: Sānkara-bhāṣya to Brahmānanda and Bhṛgu-vallī of
 Taittirīyopaniṣad. [Omits
 part of beginning which,
 however, is supplied later
 on, see No. 4.]
 - 2. " 32–205: Vana-mālā, i. e., the Vyākhyā of Acyutakṛṣṇānandatīrtha, pupil of Svayamprakāśa, to Sankarācārya's Taittirī-yopaniṣad bhāṣya (Three Vallīs.)
 - 3. ,, 205-222: Sānkara-bhāṣya to Sikṣā-vallī of Taittirīyopaniṣad.
 - 4. , 222-229: Supplement to No. 1.
 - 5. " 231–295: Nārāyaṇīyavallī (i. e., Mahānārāyaṇopaniṣad) - bhāṣya by Sāyaṇa.
 - 6. " 295–298: Mahāvākyavivaraņopani**s**ad.

As is said in No. 2 after the end of each Vallī, this MS. was copied नगशरादिचन्द्रे गतशकपरिमिते दुर्मुकाब्दे, i.e. in the Saka year 1757 = A.D. 1835.

XXI K 11. Fairly old palm-leaf MS. (Srītāla). Size, $19\frac{3}{4} \times 2$. Extent, $328 \times 10 \times 85$. Character, Telugu. Comprises:

- 1. Page 1-41: Taittirīyopanisad bhāṣya by Sankarācārya.
- 2. ,, 43-169: Vana-mālā, i.e., Taittirīyopanişad-bhāṣya-vyākhyā, by Acyutakṛṣṇānandatīrtha.
- 3. ,, 171-306: Chāndogyopaniṣad bhāṣya by Saṅkarācārya.
- 4. ,, 307-328 : Aitareyopanişad-bhāşya by Sankarācārya.

After the end of No. 2 the following stanza:

श्रीकाश्याञ्च गया प्रयाग हिमवत्केदार रामेश्वर श्रीरौलादि निवर्ति पुष्कर महा नन्दिश्वराहोबिलम् । काञ्ची वेद्वट कुम्मघोण मधुरा श्रीरक्रसिंहाचलं श्रीकृमें पुरुषोत्तमं प्रतिदिनं तद्देवता सिष्ठिधौ ॥

XXI K 58. Recent palm-leaf MS. Size, $16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $25 \times 6 \times 57$. Character, Telugu. Contains:

- 1. Page 1-3: Daksiņāmūrti-dhyāna.
- 2. " 3-4: Daksināmūrti-kavaca.
- 3. " 4-8: Daksiņāmūrti-panjara.
- 4. " 9-10: Mahā-sudarśana-yantra-vidhāna.
- 5. " 11-15: Daksiņāmūrti-mānasa-pūjā.
- 6. " 16-19: Daksiņāmūrti-hrdaya.

- 7. Page 19-22: Siva-cidraśmi-mālā-sūkta.
- 8. , 22-25: Daksināmūrtyupanisad.

XXII F 39. Palm-leaf MS. Size, $17\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $49 \times 7 \times 66$. Character, Telugu. Contains:

- 1. Page 1-2: İśāvāsyopanisad.
- 2. ,, 2-4: Talavakāropanişad.
- 3. ,, 4-11: Kaṭhavallyupaniṣad.
- 4. ,, 12-17: Praśnopanisad.
- 5. ,, 17-22: Mundakopanisad.
- 6. " 22-23: Māṇḍūkyopaniṣad.
- 7. " 23–29: Chāndogyopaniṣad, Prap. VI.
- 8. " 29-49: Brhadāranyakopanisad, Adhy. VI.

XXII F 42. Old palm-leaf MS. Size, $17\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $54 \times 7 \times 54$. Character, Telugu. Big legible writing. Somewhat worm-eaten. Comprises:

- 1. Page 1-4: Kenopanisad.
- 2. ,, 4-14: Kāṭhakopaniṣad.
- 3. ,, 15-22: Praśnopanisad.
- 4. ,, 23-30: Mundakopanisad.
- 5. " 30-33: Māṇḍūkyopaniṣad.
- 6. ,, 34-39: Aitareyopanisad.
- 7. , 39-54: Taittiriyopanisad.

XXII F 43. A Fragment of an old palmleaf MS. of *Chāndogyopaniṣad*, viz., end of fifth, complete sixth, and beginning of seventh Adhyāya. Size, $17\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $10 \times 7 \times 64$. Character, Telugu. Slightly injured.

XXII F 62. Old palm-leaf MS. Size, $16 \times 1\frac{1}{8}$. Extent, $88 \times 8 \times 61$. Character, Telugu. Some-

what worm-eaten. Contains the following Bhāṣyas by Saṅkarācārya.

- 1. Page 1-13: Vājasaneyasaṃhitopaniṣad bhāṣya.
- 2. " 13-39: Talavakāropanisad-bhāsya.
- 3. " 39–88: Kāṭhakopaniṣad-bhāṣya.

Begins: श्रीकृष्णब्रह्मणे नमः।

XXII H 32. Recent palm-leaf MS. Size, $16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $47 \times 7 \times 51$. Character, Telugu. Somewhat worm-eaten. Contains the complete text of the Aitareyopaniṣad-bhāṣya (Bahvṛcabrāhmaṇopaniṣad-bhāṣya) by Saṅkarācārya. Ends:

निर्विशेषपरं ब्रह्मापरोक्षज्ञानदायिने । भगवत्पादसंज्ञाय गुरुचन्द्राय मङ्गलम् ॥

XXII J 4. Fairly old palm-leaf MS. of Kālāgnirudropaniṣad. One leaf only. Size, $10\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, 17×36 . Character, Telugu.

XXIII B 16. Fairly old palm-leaf MS. Size, $14 \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $91 \times 5 \times 40$. Character, Telugu. Big, legible writing. Contains:

- 1. Page 1-22: Taittirīyāraņyaka, Prap. III only.
- 2. " 23-55: Taittirīyopanisad.
- 3. " 57-91: Abhisravanam Yājuşam.

XXIII D 5. Old palm-leaf MS. of a Taitti-riyopanisad-bhāṣya by an unnamed author (Viśiṣṭā-dvaitin). Size, $17\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $89 \times 8 \times 78$. Character, Telugu. Injured.

- **XXIII J 9.** Three old palm-leaf MSS., injured and worm-eaten, written in the Telugu Character; viz.:
 - 1. Uttara-rk (Sāma vede, incomplete). Size, $12\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $64 \times 7 \times 61$.
 - 2. Isavāsyopanisad. Size, $9\frac{1}{4} \times 1$. Extent, $4 \times 5 \times 36$.
 - 3. Kenopanisad. Size, $9\frac{1}{4} \times 1$. Extent, $8 \times 5 \times 36$.
- **XXIV E 11.** Recent palm-leaf MS. of Chān-dogyopanisad, Adhy. I to IV only. Size, $15\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $57 \times 5 \times 68$. Character, Telugu.
- **XXVI I 5.** Fairly old palm-leaf MS. Size, $8\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{3}$. Extent, $38 \times 5 \times 28$. Legibly written in the Telugu character. Contains:
 - 1. Page 1-6: Sivāṣṭottaraśatanāmāvalī.
 - 2. " 7–13: Kālāgnirudropanisad.
 - 3. 3. 15-20: Sivāstottarasatanāmāvalī.
 - 4. " 21–32: Mahā-nyāsa.
 - 5. " 33–38: Sivāstottarasatanāmāvalī.
- **XXVII G 11.** Old palm-leaf MS. Size, $7\frac{1}{3} \times 1\frac{1}{3}$. Extent, $256 \times 8 \times 28$. Character, Telugu. Slightly injured. Contains:
 - 1. Page 1-50: Viśvāmitra kalpa (gāyatrīviṣaya).
 - 2. " 51-62: Gāyatrī-pañjara (Brahma-tantre).
 - 3. " 63-73: Akṣamālikā-stotra.
 - 4. " 74-80: Gāyatrī-stotra by Viśvāmitra.

- 5. Page 81-100: Gāyatrī sahasranāma stotra (Viṣṇu-yāmale).
- 6. " 101-104: Sāvitryastottarasata (ibid.).
- 7. " 105–112: Gāyatryastottarasatanāma stotra(Visvāmitra-saṃhitāyām).
- 8. , 113-137: Sāvitrī sahasranāma stotra (ibid).
- 9. " 137–141: Sāvitrī cakra (Vasistha saṃhitāyāṃ).
- 10. " 141-144: Sarasvatī-cakra (ibid.).
- 11. " 144-147: Mātṛkā-cakra (ibid.)
- 12. ,, 147–152: Carma-saṃskāra-lakṣaṇa (Āsa-na-pratiṣṭhā-vidhi).
- 13. " 153-158: Daksiņāmūrti-stotra.
- 14. " 158–161: Ātmāgnihotra-vidhi.
- 15. ,, 163-166: Nārāyaņopanisad.
- 16. " 167–169: Brahmāstra bījoddhāra viva- raṇa.
- 17. " 170–171: Gāyatryanga-nyāsa.
- 18. " 173: Mantra-sūtaka-lakṣana.
- 19. " 175–181. Ajapā-gāyatrī.
- 20. " 183-256: Gāyatrī-bhāṣya (by?).

XXVI G 40. Old palm-leaf MS. Size, 18 x 11. Extent, 17 × 8 × 70. Character, Telugu. Contains:

- 1. Page 1-6: Rāmapūrvatāpanīyopanisad.
- 2. , 7-13: Rāmottaratāpanīyopanisad.
- 3. " 13-17: Trailokya-mohana-kavaca (Brahmāṇḍa-purāṇe).

XXVII C 27. Recent palm-leaf MS. of *Bhā-vanopaniṣad*. Size, $9\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $3 \times 7 \times 44$. Character, Telugu.

- **XXVII E** 59. Fragment of an old palm-leaf MS. of (*Tripādvibhūti-*) Mahānārāyanopanisad. Adhy. VI and VII only (incomplete). Size, $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $18 \times 5 \times 56$. Character, Telugu. Injured.
- **XXVII G 28.** Old palm-leaf MS. of Sanka-rācārya's $M\bar{a}nd\bar{u}kya$ -bhāsya. Size, $17\frac{3}{4} \times 1\frac{3}{4}$. Extent, $82 \times 9 \times 64$. Character, Telugu.
- **XXVIII C 29.** Old palm-leaf MS. of $N\bar{a}r\bar{a}$ -yaṇopaniṣad. Size, $15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $3 \times 5 \times 46$. Character, Telugu.
- **XXVIII C** 33. Recent palm-leaf MS. of Nārāyaṇopaniṣad. Size, $8\frac{1}{2} \times 1$. Extent, $5 \times 5 \times 24$. Character, Telugu. Worm-eaten.
- **XXVIII C 44.** Old palm-leaf MS. of *Nirā-laṃbopaniṣad*. Size, $9\frac{1}{2} \times 1$. Extent, $15 \times 4 \times 27$. Character, Telugu. Worm-eaten.
- **XXVIII D** 3. Old palm-leaf MS. of Nrsimhottaratāpanīyopaniṣad, eighth and ninth Khaṇḍa. Size, $16 \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $6 \times 7 \times 65$. Character, Telugu.
- **XXVIII J 27.** Old palm-leaf MS. of Sanka-rācārya's Praśnopaniṣad-bhāṣya. Size, $17\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$. Extent, $46 \times 6 \times 59$. Character, Telugu.
- **XXVIII L 20.** Old palm-leaf MS. (Śrītāla). Size, $7\frac{1}{2} \times 2$. Extent, $169 \times 14 \times 37$. Character, Telugu. Foll. 47, and 75 to 79 injured. Comprises:

1.	Page	1-51: Bhagavadgītā.
2.	"	53-62: Uttaragītā I-III.
3.	"	63-64: Īśāvāsyopaniṣad.
4.	,,	64-67: Kenopanisad.
5.	,,	67-75: Kaṭhavallyupaniṣad.
6.	,,	76-83: Praśnopanisad.
7.	,,	84-90: Muṇḍakopaniṣad.
8.	,,	90–93: Māṇḍūkyopaniṣad.
9.	,,	93-97: Aitareyopanişad.
10.	,,	97-109: Taittirīyopanisad.
11.	,,	109–116: Chāndogyopaniṣad VI.
12.	,,	117-136: Brhadāranyakopanisad from
		the beginning of Adhy. VI.
13.	,,	137-139: Kaivalyopanisad.
14.	,,	139-140: Kālāgnirudropanisad.
15.	"	140-146: Atharvaśira üpanisad.
16.	"	147-148: Atharvaśikhopanisad.
17.	,,	149-160: Svetāśvataropanisad.
18.	,,	160-163: Garbhopanisad.
19.	,,	164-165: Nārāyaņopaniṣad.
20.	,,	166-169: Vāsudevopanisad.

XXVIII M 1. Old palm-leaf MS. Size, $14\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $43 \times 6 \times 40$. Character, Telugu. Contains:

1.	Page	1-5: Bhasmajābālopaniṣad.
2.	,,	5-9: Rudrākṣajābālopaniṣad.
3.	**	9–30: Maitrāyaṇīyabrāhmaṇopaniṣad, I–VI, 8.
4.	,,	31-37: Sarabhopanişad.
5.	,,	$38 extstyle 43:~Jar{a}bar{a}lopani$ ş $ad.$

IX B 30. Old paper MS. Size, $9 \times 7\frac{1}{3}$. Extent, $10 \times 23 \times 20$. Character, Telugu. Big, clear writing. Contains:

- 1. Page 1-2: Kālāgnirudropaniṣad.
- 2. ,, 3-4: Nārāyaņopanisad.
- 3. ,, 5-6: Pańcikarana.
- 4. " 6-7: Mahāvākya-mantra-japa.
- 5. , 9-11: Bhasmadhāraṇa-mahāmantra.
- 6. " 11-12: Mṛtyunjaya-mānasapūjā-vidhāna.

IX D 96. Old paper MS. of Sankarācārya's Chāndogyopaniṣad - bhāṣya. Size, 9½ × 4¾. Extent, 182 × 17 × 31. Character, Telugu. Swift, careless writing.

IX F 4. Recent paper MS. Size, $9\frac{1}{2} \times 8$. Extent, $126 \times 20 \times 18$. Character, Telugu. Big distinct writing. Comprises:

- 1. Page 1-2: Hamsopanisad.
- 2. " 2: Garuḍa-dhyāna.
- 3. , 3-5: Garudopanisad.
- 4. " 6-7: Niścintā-dhyāna.
- 5. ,, 7-9: Vajrasūcyupanisad.
- 6. " 9-11: Paramahamsopanisad.
- 7. ,, 11-14: Nirālambopanisad.
- 8. ,, 14-15: Yogatattvopanisad.
- 9. ,, 16-17: Brahmopanisad.
- 10. " 18–20: Nārāyaņopanisad.
- 11. ,, 20-22: Sarvasāropanisad.
- 12. ,, 22-24: Amṛtabindūpanisad.
- 13. ,, 24-32: Atharvana (or Suka) rahasyopanisad.

- 14. Page 32-35: Kaivalyopanisad.
- 15. " 35-36: Daśavidha-vipra-laksana.
- 16. , 36: Atmabodhopanisad.
- 17. " 36-39: Vidvatsannyāsavidhi.
- 18. ,, 40-43: Vāsudevopanisad.
- 19. ,, 44-45: Arunikopanisad.
- 20. ,, 45-64: Mahāvākya-ratnāvalī (Kanarese).
- 21. " 65-78: Yati-sandhyāvandana-vidhi.
- 22. " 78-89: Mahāvākya-ratnāvalī (Kanarese).
- 23. , 91: Lalitā-mālā-mantra.
- 24. ,, 93-100: Garudopanisad.
- 25. ,, 101–126: Bhāvanopanişad-bhāşya by Bhāskararāya.

IX F 8. Recent paper MS. Size, $8\frac{3}{4} \times 7\frac{1}{2}$. Extent, $55 \times 20 \times 24$. Character, Telugu. Comprises:

- 1. Page 1-3: Trica-kalpa (Sürya-namaskāra).
- 2. " 3-4: Sodasayudha-stotra.
- 3. " 5-9: Siddhi-sābara-mantra.
- 4. " 9-23: Hayagrīva-sahasranāma-stotra.
- 5. " 23-35: Hayagrīva-kalpa.
- 6. " 35-38: Nṛsiṃha-sahasrākṣarī.
- 7. " 39-40: Laksmi-mālā-mantra.
- 8. " 40-43: Garuda-pańcaksari-mantra.
- 9. , 43-45: Laksmy-astottarasatanāma-stotra.
- 10. " 45-54: Laksmī-sahasranāma-stotra.
- 11. , 54-55: Mahopanisad (shorter recension).

IX F 65. Recent paper MS. Size, $8 \times 6\frac{3}{4}$. Extent, $117 \times 11 \times 16$. Character, Telugu. Contains:

- Page 1-100: Padma purāņa (Rājayoga, Tārakāṣṭaka).
- 2. " 101-103: Säntipätha-krama.

- 3. Page 103-106: Mahāvākyopadeśa.
- 4. " 106-109: Tejobindūpanisad, Adhy. I-III.
- 5. " 109-112: Parabrahmopanisad.
- 6. " 112–115: Mahāvākyārtha-vicāra by Sańkarācārya.
- 7. " 115-117: Caturvidha-mahāvākyānubhava.
- IX F 71. Recent paper MS. (blue paper) of Chāndogyopaniṣad, fifth and sixth Adhyāya. Size, $8 \times 6\frac{1}{2}$. Pages, 28. Lines, 11 to 15 on a page, 22 on last three pages (different hand). Character, Telugu. Swift writing.

IX F 87. Two separate paper MSS.:

- 1. Fairly old fragment of Chāndogyopanisad (VII–VIII end). Size, $8 \times 6\frac{3}{4}$. Extent, $12 \times 25 \times 26$. Character, Telugu.
- Recent MS. (blue paper) of Haritattvamuktāvalī by Svayamprakāśayati. Size, 9½×7.
 Extent, 48×19×25. Character, Telugu.
- IX H 9. A big codex, size, $13\frac{3}{4} \times 9$, pages, 180, containing the work of, at least, six hands, written on various kinds of paper, in the course of the last century (partly earlier?). Writing, first lengthways (lines, 21-25 on pages 1-60; 24-32 on p. 61-65; 17-20 on p. 66-70; 30-35 on p. 71-90), then in breadth (lines, 41-44 on p. 91-125; 37-40 on p. 126-177). Character, Telugu. Pages 41-48 slightly injured. Comprises:
 - 1. Page 1-92: Rgveda, first Aşṭaka, with explanatory notes.

- 2. Page 95-110: Yogaśikhopanisad.
- 3. ,, 110-116: Yogakundalyupanisad.
- 4. ,, 116-117: Parivrājakānusteya-nyāsa-pūjā vidhāna.
- 5. " 117–119: Praṇava bhāṣya (Sannyāsyāhnika-vidhi) by Saṅkarabhagavatpādācārya.
- 6. " 119–122: Pańcikarana-vārttika by Sureśvarācārya.
- 7. " 122–128: Saunakīya-sannyāsa-vidhi.
- 8. " 129–133: Vyāsapūjā-vidhāna.
- 9. , 133-135: Parabrahmopanisad.
- 10. , 135-145: Sāndilyopaniṣad.
- 11. ,, 145-147: Yājñavalkyopanişad.
- 12. , 147–149: Siddhasiddhānta-paddhati by Gorakṣanātha.
- 13. , 149–180: Yogaratna-pradīpikā by Prabalayogīśvarayogin.
- IX B 23. Three small paper books, with writing on 59+39+57 pages. Size, 6×4 in. Lines, 15 to 25 on a page. Modern hasty writing, by several hands. Character, Telugu (Nos. 1-6, 10, 11, 14-17) and Kanarese (Nos. 7-9, 12, 13, 18, 19). Contents:
 - 1. Page 1-4: Śrīcakra-nirṇaya, Sūryacakra-nirṇaya, Bālācakra-nirṇaya, Kāśī-khaṇḍe lonir-llokaṃ (so, twice), Onkāra-lakṣaṇa.
 - 2. " 5-30: Vyāsapūjā-vidhi.
 - 3. " 31-33: Sarvavedamantrapuspānjali.
 - 4. " 35-36: Sopāna-paficaka.

5.	Page	e 37-39:	Pańcamāśrama-vidhi (Viśveśva-
			rasmṛtau).
6.	,,	39:	Maṅgala-pāṭha (sanny.).
7.	,,	41-52:	Vyāsapūjāvidhi-sangraha.
8.	,,	53-59:	Mahāvākyopadeśa - lābha - pra-
			kāra.
9.	,,	59–63 :	Āmnāya-stotra by Sankarācārya.
10.	,,		Srīvidyā-bhāsya by Agastya -
	• • •	•	muni.
11.	,,	83-98:	Sakti-sūtra by the same.
12. ·	,, -	99-100:	Jñāna-bodha by Suka-yogin.
13.	. ,, .	100-103:	Sankara-gītā.
14.	,	104-118:	Chāndogyopanisad-bhāsya (VI, 8
			only) by Sankarācārya.
15.	,,	119-127:	Aitareyopanisad - bhāsya (sixth
			Adhyāya only) by the same.
16.	,,	128:	Rāja-yoga Uddāla-rahasya.
17. •	,,	129-144:	Pańci-karana.
18.	٠,,	145-146 :	Sannyāsy-āhnika-vidhi.
29.			Rāmacandra-stavarāja (Sanatku-
•			māra-saṃhitāyāṃ).

MANUSCRIPTS

WRITTEN IN THE KANARESE*, MALAYĀLAM & NANDINĀGARĪ CHARACTERS.

- IX B 24. A small paper book of rather recent appearance. Size, 6×4 . Extent, $134 \times 21 \times 12$. Character, Kanarese. Swift writing. Contains:
 - Page 1-38: Rājayoga bhāṣya by Saṅkarācārya.
 - 2. ,, 39-42: Yogatārāvalī by the same.
 - 3. ,, 43-45: Ātmalingārcana by the same (Vedānta-mānasika-pūjā).
 - 4. " 46-48: Nāda-lakṣaṇa (Yoga-vidhi).
 - 5. " 49: Uddālaka-rahasya.
 - 6. " 50-83: Dakşiņāmūrtyaşţaka with Sańkarācārya's Ţīkā.
 - 7. " 84-87: Daksiņāmūrtyastaka (text only).
 - 8. " 89-90: Brahmāstaka.
 - 9. " 90-93: Nirvāņa-daśaka by Sankarācārya.
- 10. ,, 95-100: Sānkhya-sūtras.
- 11. " 101-104: Jňāna-pradīpikā(Śāṅkara-bhinnā).
- 12. , 105-126: Vāsudeva manana (Slokas only).
- 13. " 127–129: Hamsopanisad.
- 14. , 129-130: Yogatattvopanisad.
- 15. " 131–134: Naksatra-mālikā-stotra.

^{*} Compare preceding No.

XXI B 37. Palm-leaf MS. (Śrītāla) of *Garu-dopaniṣad*. Size, $9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$. Extent, $3 \times 8 \times 28$. Character, Malayālam.

XIX K 86. Old palm-leaf MS. (Srītāla). Size, $25\frac{3}{4} \times 2$. Extent, $598 \times 12 \times 136$. Character, Nandināgarī. Beautiful writing. Comprises the following works of Ānandatīrtha (Madhvācārya), founder of the Dvaita School of Vedānta:

ouna	er or m	ie Dvania oc	noor or vecanta:
1.	Page	1:	Jayantī-kalpa.
2.	,,	3:	Praṇava-kalpa.
3.	,,	5–28:	Bhagavadgītā-tātparya.
4.	,,	29-58:	,, bhāṣya.
5 .	,,	59–107 :	Brahmasūtra-bhāṣya.
6.	,,	107-127:	Rg-bhāṣya.
7.	,,	127 –153:	Chāndogyopaniṣad-bhāṣya.
8.	,,	153-185:	Aitareyopanişad-bhāşya.
9.	,,	185-188:	Māṇḍūkyopaniṣad-bhāṣya.
1 0.	,,	188-189:	Talavakāropanisad-bhāsya.
11.	,,	189-191:	Atharvaņopanisad-bhāsya.
12 .	,,	191-196:	Taittirīyopanişad-bhāṣya.
13.	,,	196-197:	Īśāvāsyopanisad-bhāsya.
14.	,,	197-198:	Praśnopanisad-bhāṣya.
15.	,,	198-201:	Kāṭhakopaṇiṣad-bhāṣya.
16.	,,	201-240:	Bṛhadāraṇyaka-bhaşya.
(17.	,,	240:	Īśāvāsyopani ṣ ad.)
18.	,,	240-297:	Brahmasütränuvyäkhyä.
19.	,,	297-303:	Karma-nirnaya.
2 0.	,,	303-304:	Pramāṇa-lakṣaṇa.
21.	,,	304:	Kathā-lakṣaṇa.
22.	,,	304:	Tattva-sankhyāna.
23.	,,		Tattva-viveka.

24 .	Page	305: Māyāvāda-khaṇḍana.
25.	,,	305-306: Upādhi-khaṇḍana.
26.	,,	306: Prapańcamithyātvānumāna -
		khandana.
27.	,,	306-308: Tattvoddyota.
2 8.	"	308-319: Vișnu-tattva-nirnaya.
29 .	,,	319-467: Bharata-tatparya-nirnaya.
30.	,,	468-481: Nyaya-vivarana.
31.	,,	481-493: Mantra-sāra-sangraha.
32 .	,,	493-586: Bhāgavata-tātparya-nirņaya.
33.	,,	587-592: Kṛṣṇāmṛta-mahārṇava.
34 .	,,	593-595: Dvādaśa-stotra.
35.	,,	595-597: Sadācāra-smṛti.
3 6.	"	597-598: Anubhāşya.

SARADA MANUSCRIPTS.

IX B 82. Paper-book, fairly old, with coloured pictures. Size, 5×6 . Extent, $260 \times 12 \times 16$. Character, Sāradā. Contains:

- 1. Page 1-112: Bhagavadgītā (up to XIII, 22).
- 2. " 113-118: Narakottarana-stotra.
- 3. ,, 119-136: Gaṇapati-stavarāja (incom-plete).
- 4. " 137–155: Rājñī-stava(Bhṛṅgeśa-saṃhitā-yām).
- 5. , 156-181: Stavacintāmaņi-stotra.
- 6. " 182–189: Ånandeśvara-stotra.
- 7. " 190–204: Mahimnā (!) pāra-stotra by Puspadanta.
- 8. " 205–208: Īśvarabhakti-stotra by Saṅkarācārya.
- 9. ,, 209-213: İśvara-stotra by Abhinava gupta.
- 10. " 213–217: Govinda-stotra by Sankarācārya.
- 11. " 217-219: Bhāgavata-purāņa II, 9. 19-36.
- 12. " 220-224: Nārāyaņopanisad.
- 13. " 225–236: Mukunda-mālā.
- 14. " 237-254: Kuśmāṇḍa-mantrāṇi.
- 15. ,, 255-257: Vitastā-stotra.
- 16. " 258-260: Sārikā-stotra.

1

IX B 167. Very old paper MS. of $I ilde{savas}$ yopanisad. Size, $5 \times 3\frac{1}{8}$. Extent, $7 \times 6 \times 18$. Character, Sāradā. Much worn.

IX B 168. Fragments of two old paper MSS., viz., Muṇḍakopaniṣad III, 2. 4-11, and Jābālopaniṣad V and beginning of VI. Size, $5 \times 3\frac{1}{2}$. Pattras, 2+1. Character, Sāradā.

IX B 169. Paper-book, bound in leather, fairly old, with coloured pictures. Size, 6×4 . Extent, $1060 \times 7 \times 24$. Character, Sāradā. Contains:

1. Page 1-13: Kāśmīrī Sandhyā (incomplete).

- 2. " 14-31: Kuśmānda-mantrāni. Wants first pattra.
- 3. , 32-41: Ganeśvara-stotra.
- 4. , 42–76: Gaņapati-stavarāja.
- 5. ,, 77–125: Bhavānī-nāmasahasra stavarāja.
- 6. , 126-129: Sārikā-stotra.
- 7. , 130–133: Jvalā-stotra (so).
- . 8. " 134–179: Mahārājfiī-stava.
- 9. " 180–241: Pafica-stavī.
- 10. " 242–298: Vāsudeva-sahasranāma.
- 11. " 299-479: Bhagavadgītā.
- 12. , 480–495: Mukunda-mālā.
- 13. " 496-510: Nārāyaņopanisad.
- 14. " 511–520: Mahālakṣmī-stotra.
- 15. " 521–531: Sarasvatī-stotra.
- 16. " 532–535: Vitastā-stotra by Bhāradvājamuni.

17.	Page	536-538: Sankara-stotra.
· 18.	,,	539-545: Sürya - kavaca (Bhavişya-
		purāņe).
19.	,,	546-571: Rudra-mantra.
20.	,,	572-588: Mahimnah-pāra by Puspa- danta.
21.	,,	589-605: Bahurūpagarbha-stotra (Śrī- lalita-svacchande parama- rahasye).
22.	33	606-618: Siva-stotra.
23.	"	619–625: Iśvarabhakti-stotra by Sań- karācārya.
24.	"	626-658: Ādityahṛdaya-stotra (Bhaviş- ya-purāṇe).
25.	>>	659–668: Dinākranda-stotra.
26.	"	669-674: Bhairava-stotra by Abhinava- guptācārya.
27.	> >	675-701: Stavacintāmaņi-stotra.
2 8.	"	702-947: Devî-māhātmya (Mārkaņ - deya-purāņe).
29.	**	948–1060: Pūjā-vidhi.

IX B 171. Old paper MS. of the fifty-two Atharvana-Upanisads. Size, $5\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $667 \times 6 \times 20$. Character, Sāradā. Age, about 1700. The contents are the same as in IX F 130, apart from a large number of different readings. Rāmottaratā-panīya wants end, and the last three Upanisads are missing. The MS. begins: ओ नमो ब्रह्मणे ॥ श्रीरस्तु ॥ अथा-पर्यणीय उपनिषदस्तया शासान्तरीयाश लिक्यन्ते ॥

IX B 173. Old paper MS. of Atmopanisad. Size, $5\frac{1}{3} \times 5$. Extent, $4 \times 6 \times 20$. Character, Sāradā.

IX B 174. Old paper MS. of Bhāvanopaniṣad. One pattra only. Size, 8×6 . Extent, 34×24 . Character, Sāradā. Fine, precise writing.

IX B 181. Very old paper MS. Size, $8\frac{1}{3} \times 6$. Extent, $60 \times 22 \times 26$. First pattra missing. Character, Sāradā, Comprises:

- 1. Page 1-6: Atharvopaniṣat-praśna-śākhā (so), from the end of Praśna I.
- 2., 6-7: Atharvaśikhopanisad.
- 3. ,, 8-9: Kşurikā-nāma Prāṇāyāmopanişad (so).
- 4 ,, 9-11: Paippalādam Moksa-śāstram, i.e., Garbhopanisad.
- 5. " 11-13: Kaivalyopanisad.
- 6. ,, 13-15: Aruneyopanisad.
- 7. .. 15-16: Mahopanisad.
- 8. " 16-17: Atmabodhopanisad.
- 9. , 17-18: Amṛtabindūpanisad.
- 10. " 18–21: Amṛtanādopaniṣad.
- 11. ,, 21-26: Mundakopanisad.
- 12. ,, 26–27: *İśāvāsyopani*sad.
- 13. ,, 27-29: Paramahamsopanisad.
- 14. ,, 29-35: Vedānta-sāra (Saiva-Darsane). 15. ,, 35-38: Brāhmaņopanisad, i.e., Kenopa-
- 15. ,, 35-38: Brahmanopanisad, 1.e., Kenopanisad.
- 16. ,, 38-40: Māṇḍūkyopaniṣad, and first Prakaraṇa of Gauḍapāda's Kārikā.
- 17. " 40–42: Jābālopaniṣad.
- 18. " 42–45: Taittirīya brāhmaņa III, 10. 9–11.
- 19. ,. 45-46: Apāṃ brāhmaṇam, i. e., XII, 2-3; XIII, 1 and 6-7; XXV; and

20.	Page	XIV, 1 of Mahānārāyaņopani- şad (ed. Jacob).* 46-49: Amṛtattva-sādhanaṃ pañcamaṃ
		Madhu-brāhmaṇam, i.e., Bṛ-
		hadāraņyakopan iş ad II, 5.
21.	,,	49-56: Svetāśvataropanisad (injured).
22.	,,	57-60: Taittiriyopanisad I and beginning of II (injured).

^{*} See below, part II.

BENGĀLĪ MANUSCRIPTS.

- **XXX J 1.** Old paper MS., Indian fashion, of Gopālapūrvottaratāpinyupanisad-vivṛti by ? Size, $13\frac{1}{2} \times 5$. Extent, $39 \times 13 \times 53$. Character, Bengālī. Dated: Saṃvat 1787, i.e., A. D. 1731.
- **XXX J 2.** Old paper MS., Indian fashion. Size, 13×3 Extent, $12 \times 6 \times 48$. Character, Bengāli, Contains:
 - 1. Page 1-7: Nirālambopanisad.
 - 2. " 9-12: Kaivalyopanisad.

On p. 8 the first seven stanzas of *Iśopaniṣad*.

- XXX J 3. Indian fashion paper MS. of Sankarācārya's Īśāvāsyopanisad-bhāsya. Size, $12\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $9 \times 13 \times 54$, Character, Bengālī.
- XXX J 4. Old paper MS., Indian fashion, of Sankarācārya's Kathopanisad-bhāsya. Size, 13 × 3. Extent, 60 × 8 × 54. Character, Bengālī. Much faded.
- **XXX J 5.** Old incomplete paper MS., Indian fashion, of *Mundakopanişad-bhāsya* by? Size, 13×3 . Extent, $35 \times 7 \times 55$. Character, Bengālī. The writing is partly much faded.

DEVANĀGARĪ MANUSCRIPTS.

VIII J 41. Recent paper MS. Size, $8 \times 6\frac{1}{4}$. Extent, 53×11 (breadthwise) $\times 22$. Character, Devanāgarī. Beautiful writing. Comprises the following Bhāṣyas by Appayadīkṣita:

- 1. Page 1-9: Nādabindūpanisad-bhāsya.
- 2. " 10-26: Dhyānabindūpanisad-bhāsya.
- 3. " 27-36: Brahmavidyopanisad-bhāsya.
- 4. " 37–53: Yogatattvopanişad-bhāşya.

By another hand, the following title has been added to the book: श्रीमन्नारद्वाजकुरुजरुधिचन्द्रायमान (sic) श्रीमद्रप्ययदीक्षितेन्द्रान्वयजानां अनुभवाद्वैतप्रस्थानत्रयादि पञ्चाद्यदिक्षितन्द्रान्वयजानां अनुभवाद्वैतप्रस्थानत्रयादि पञ्चाद्यदिक्षदातप्रयन्धिकदातप्रयन्धिकदातप्रयन्धिकदातप्रयन्धिकतान्वयाणां श्रीमत्सुन्दरेश्वरतातपादिहाच्याणां श्रीमद्रप्ययदीक्षिता-वार्याणां कृतिष्यिदं अद्योत्तरहातोपनिषद्भाच्ये नादिबन्द्राद्युपनिषयतु-द्यमाच्यम्॥

- IX B 45. Four paper MSS. copied from the originals in the Mahārāja's Library at Bikaner. Size, 6½ × 4. Character, Devanāgarī.
 - 1. Gopālottaratāpanīyopanisad (10 × 11 × 30). This is No. 2 of the original which contains also Kṛṣṇopaniṣad (No. 1), Gopīcandanopaniṣad (No. 3), and Yogarājopaniṣad (No. 4), and which is dated samvat 1765 (= A.D. 1709).

- 2. Rāmapūrvatāpanīyopanisaţ-ţīkā by Viśveśvara. Extent, $30 \times 11 \times 50$.
- Rāmottaratāpanīyopanisaţ-ţīkā, called Anandanidhi, by Anandavana. Extent, 44 × 11 × 41.
- 4. Nṛsimhapūrvatāpanīyopanisad dīpikā by Sankarānanda. Extent, 70 × 11 × 38.
- IX B 46. Paper MS. of Bṛhajjābālopaniṣad, Brāhmaṇa X, i.e., the northern recension of Bhasmajā-bālopaniṣad. Size, $6\frac{1}{3} \times 5\frac{1}{3}$. Extent, $15 \times 14 \times 23$. Character, Devanāgarī. Copied from an old MS. (first two pattras missing) of Bṛhajjābālopaniṣad in possession of Dr. Bālkrishna Kaul, Lahore.
- IX B 48. A copy-book. Size, 8 × 5. Contains the following copies written in the Devanāgarī character:
 - 1. Page 1-5: Svasamvedyopanisad. Extent, 5 x 11×16 . This was copied from the MS. labelled ZZE 33 of the Bombay Branch, Royal Asiatic Society, written sake 1754—1756, and containing the following Upanisads: 2. Tripādvi-Kauşitaki, bhūti-mahānārāyana, 3. Yogacūdāmaņi, 4. Mahā, 5. Skanda, 6. Alātaśānti, 7. Advayatāraka, 8. Sarīraka 9. Nṛsimhottaratāpinī, 10. Daksiņāmūrti, 11. Akşi, 12. Adhyātma,

- 13. Maitrāyaņīya, 14. Mandalabrāhmaņa, 15. Adhyātma (= No. 12), 16. Pāśupata - brāhmaņa, 17. Tripurātāpanīya, 18. Samhitā (ed. by Burnell), 19. Sarabha, 20. Muktikā, 21. Amrtanāda, 22. Tejobindu, 23. Sundarītāpanīya, 24. Devī, 25. Paingala, 26. Bhikṣuka, 27. Lāngūla, 28. Param brahma (so), 29. Advaita-prakaraņa, 30. Sarva, 31. Brahma, 32. Brahma-cidrūpa (= Brahmabindu),33. Nirālamba, 34. Svasamvedya, 35. Aitareya, 36. Atma-şatka-upanişad (so).
- 2. Page 6-15: Lāṅgūlopaniṣad. Extent, $10 \times 12 \times 20$. This is No. 27 of the collection just described.
- 3. 16-19: Srīkṛṣṇapuruṣottamasiddhāntopaniṣad. Extent, $4 \times 10 \times 19$. Copied from MS. ZZa 22 of the Bombay Branch, Royal Asiatic Society, containing the following texts: 1. Chandogyop., 2. Kāthakop., 3. Svetāsvatarop.bhāşya by Sankarānanda, 4. Brahmop., 5. Paramahamsop., 6. Aranyop., (so, Aruņeyop.), 7. Drg-drsyaviveka, 8. Māṇḍūkyop., 9. Talavakārop., 10. Kaivalyop., 11. Subālop., 12. Mantrop. (i.e., Mantrikop.), 13. Yogaśikhop., 14. Siddhāntop. Gopālapūrvottaratāpanīyop., Vāsudevop., Gopīcandanop.,

numadup., Rāmop., Yogarājop., Sundarītāpinyup., Mrtyulangalop., Kranop., and Srikranapurusottamasiddhāntop.), 15. Kālāgnirudrop. - dipikā by Narayana, 16. Jābālop., 17. Īśop., 18. Taittiriyop., 19. Mundakop. with Sankarānanda's tīkā, 20. Kauşītakyup. with Sankarananda's dīpikā, 21. Gaņapatyatharvasīrşa, 22. Süryanārāyanatharvasīrşa, 23. Devyatharvasīrsa, 24-26. Sankarānanda's dīpikās to Atharvasiraup., Atharvasikhop., and Jabalop., 27. Aranyakop., i.e., the Upanisads of the Taittiriyaranyaka, 28. Sankarācārya's Taittirīyop.-bhāṣya, 29. Taittirīyakabhāşya-tippana (by?), 30. Brhadāranyakopanisad I-V, 6, and 31. Taittirīya-vārttika (by?)

- Page 20-23: Yogarājopanişad. Extent, 21 Slokas. Copied from No. 14 f of the MS. described under the preceding number.
- 5. " 24-26: Svarūpopanisad. Extent, 26 Slokas. Copied from an old Sāradā MS. (one separate pattra) belonging to Nāth Paṇḍit Pajnoo of the Mission School, Śrīnagar (Kashmīr).

- 6. " 27-29: Praṇavopaniṣad. Extent, 13 Ślokas. Copied in the Raghunātha Temple, Jammu on Tawi, from a fairly old Devanāgarī MS. containing 1. Praṇavopaniṣad, 2. Āruṇeyam (so), and 3. Kālāgnirudropaniṣad.
- IX B 49. Paper MS. of Brahmānucintanikā (= Svarūpopaniṣad) by Sankarācārya. Size, $5\frac{1}{3} \times 3$. Extent, $9 \times 5 \times 20$. Legibly written in the Devanāgarī character. There are six more pages after the Upaniṣad containing a mantra (क्रों प्रणवस्थान्तर्यामिप्रजापतिऋषिः, etc.) and a collection of mahāvākyāni from Rg,-Yajur,-and Atharva-veda.
- IX B 50. Old paper MS. of Brahmopanisatkavaca. Size, $7 \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $8 \times 7 \times 18$. Character, Devanāgarī. After the end, an invocation of **माता भवानी**.
- IX B 51. Paper MS. of Adhyātmopaniṣad (Śri-Himavat-khaṇḍe Nārāyaṇa Nārada saṃvāde). Size, $6 \times 3\frac{1}{3}$. Extent, $11 \times 6 \times 20$. Legibly written in the Devanāgarī character.
- IX B 52. Paper MS. of Kālikopanişad. Size, $7 \times 6\frac{1}{2}$. Extent, $4 \times 17 \times 24$. Character, Devanāgarī. Copied from a MS. dated saņīvat 1872 of the Durbar Collection at Alwar, Rajputāna.
- IX B 53. Paper MS. of Gāyatryupanişad. Size, $7 \times 6\frac{1}{3}$. Extent, $3 \times 15 \times 20$. Character, Devanā-

- garī. The original of this MS. is in the Raghunātha Temple, Jammu on Tawi: five pages; minute Dev. writing; very faulty; appearance, old; contents, Gā-yatrī-mantra-vivṛti, and (last half page) Gāyatryupa-niṣad.
- IX B 54. Recent paper MS. of Guhyakāly-upanişad (Mahākāla-saṃhitāyāṃ). Size, $8 \times 6\frac{1}{2}$. Extent, $4 \times 27 \times 30$. Character, Devanāgarī.
- IX B 55. Paper MS. of Allopanisad, in the pāṭha called jaṭā, accentuated. Size, 8 × 7. Extent, 2 × 20 × 30. Character, Devanāgarī. Copied from a MS. (one pattra, fairly old) belonging to Paṇḍit Vindhyeśvarī-prasāda-dvivedin, Benares.
- IX B 56. Paper MS. of Syāmopaniṣad, i.e., a shorter recension (first third) of Kālikopaniṣad. Size, 8×7. Extent, 21×28. Character, Devanāgarī. Copied from two MSS., an old one and a modern one, belonging to the collection of the late Paṇḍit Dīnanātha, Benares.
- IX B 57. Paper MS. of Paippalādopanisad, a northern recension of Sarabhopanisad. Size, 8×7 . Extent, $6 \times 16 \times 22$. Character, Devanāgarī. Copied, with all the readings, from two MSS: (a) old, fairly correct, belonging to Paṇḍit Vindhyeśvarī-prasādadvivedin, Benares; and (b) recent, incorrect, more extensive, in the collection of the late Paṇḍit Dīnanātha, Benares.
- IX B 58. Paper MS. of Avadhūtopanisad. Size, 8 × 7. Extent, 8 Slokas. Character, Devanā-

- garī. Copied, with the readings, from two MSS., an older one and a more recent one, belonging to Paṇḍit Vindhyeśvarī-prasāda-dvivedin, Benares.
- IX B 59. Paper MS. of Viśrāmopaniṣad. Size, $8 \times 6\frac{1}{2}$. Extent, 11 Ślokas. Character, Devanāgarī. Copied from a separate MS. (one long pattra) of very old appearance belonging to Paṇḍit Vindhyeśvarīprasāda-dvivedin, Benares.
- IX B 60. Paper MS. of Nirvānopanisad (different from printed one). Size, 8 × 7. Extent, 11 Slokas. Character, Devanāgarī, Copied from an old MS. (one pattra) belonging to Paṇḍit Vindhyeśvarīprasāda-dvivedin, Benares.
- IX B 61. Paper MS. of Tripuropanisad (different from that one belonging to the 108 Upanisads). Size, 8×7 . Extent, $6\frac{1}{3} \times 15 \times 15$. Character, Devanāgarī. Copied from an old Devanāgarī MS. preserved in the Raghunātha Temple, Jammu on Tawi. This is much the same as Saṇkarācārya's Tripurī (Tripuṭī)-prakaraṇa.
- IX B 62. Paper MS. of Caturvedopanisad. Size, 8×7. Extent, 2×17×23. Character, Devanagari. True copy of the extremely incorrect original (separate MS., two pattras) preserved in the Samskrt Library of the Queen's College, Benares.
- IX B 63. Paper MS. of Nirālambopanisad. Size, 8×7 . Extent, $7 \times 15 \times 16$. Character, Devanā-

- garī. Copied from a MS. preserved in the Raghunātha Temple, Jammu on Tawi. Begins:..... कि ब्रह्म १ कि शबसं २ क श्विरः ३.....
- IX B 64. Fairly old paper MS. of Maṭhāmnā-yopaniṣad by Saṅkarācārya. Size, $7\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $4 \times 9 \times 24$. Character, Devanāgarī.
- IX B 65. Paper MS. of Hanumadupanişad (= Hanumad-ukta-rāmopaniṣad, Rāmarahasyopaniṣad). Size, 8×4 . Extent, $3 \times 9 \times 28$. Character, Devanāgarī.
- IX B 66. Paper MS. of Pītāmbaropaniṣad. Size, 7 × 4. Extent, 6 × 8 × 16. Character, Devanāgarī. Colophon: लिखितं मालवीयरघुनाथरामदार्भणेंन (!) काद्यां गोघट्टतटे सं. १९६३ (= A.D. 1907) पौ. शु. ५ गुरौदिने (so).
- IX B 67. Paper MS. of Kālikopaniṣad. Size, 7×4 . Extent, $6 \times 9 \times 27$. Character, Devanāgarī. Copied from an old MS. of the Bikaner Durbar Library. Ends:

गुह्याद्भुद्धं गोपनीयं गृहाणास्मित्कृतजपं (so)। सिद्धिभवतु मे देवि प्रसीद मम सिद्धये॥

IX B 68. Paper MS. of Mahānārāyanopaniṣad. Size, $8 \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $42 \times 9 \times 30$. Character, Devanāgarī. Red accents. Ends:

श्रीरामचन्द्रार्पणमस्तु । लेखकपाठयोः शुभं भवतु । भन्नपृष्ठ-कटिप्रीवस्तष्यद्दष्टिरघोमुखम् । कष्टेन लिखितं प्रन्यं यक्नेन परिपालः

- येत् ॥ १ ॥ शके सोळारों नवद सर्वधारिनाम संवत्सर श्रावणशुक्क-द्वितीया रिववासरे तिह्नि धोण्डोपनामक रामसुत लक्ष्मीघरेण लिखितिमदम् (sic) । स्वार्थे परार्थे वा । आचारहीनं न पुनन्तु वेदा यद्यप्यधीतैस्सहषड्भिरक्नैः । छन्दांस्येनं मृत्युकाले त्यजन्ति नीडं शकुन्ता इव जातपक्षाः ॥ १ ॥
- IX B 69. Old paper MS. of Svetāśvataropanisad. Size, 8×4 . Extent, $20 \times 9 \times 27$. Character, Devanāgarī.
- IX B 70. Paper MS. of Cityupanişad, i.e., Taittirīyāraṇyaka III. Size, $10 \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $20 \times 9 \times 30$. Character, Devanāgarī. Red accents. Written by the same hand as IX B 68.
- IX B 71. Old paper MS. of $Mah\bar{a}n\bar{a}r\bar{a}ya\bar{n}o-$ panisad (Paramatattva-rahasya). Size, $6\frac{1}{4} \times 3$. Extent, $11 \times 9 \times 20$. Character, Devanāgarī.
- IX B 72. Old paper MS. of *Mantropanisad* (Śrīmad-Bhāgavate Mahā-purāṇe 'ṣṭama-skandhe prathamādhyāye). One pattra. Size, $6\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$, Extent, 15×26 . Character, Devanāgarī.
- IX B 73. Paper MS. of Avadhūtopaniṣad. Size, $6\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $4 \times 5 \times 19$. Character, Devanāgarī.
- IX B 74. Paper MS. of (Suka-) Rahasyopanisad. Size, $6\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $12 \times 9 \times 25$. Character, Devanāgarī.

IX B 75. Paper MS. of Hamsopanisad. Size, 6×4 . Extent, $6 \times 7 \times 18$. Character, Devanāgarī. After the end:

विश्वेशं माधवं दुंढिं दण्डपाणिं च भैरवम् । वन्दे काशीं गुहां गङ्गां भवानीं मणिकर्णिकाम् ॥ त्रिवेणिं माधवं सोमं भारद्वाजं च वासुकिम् । वन्दे अक्षय्यवटं शेषं प्रयागतीर्थनायकम् ॥ २ ॥ कोकटेषु (sic) गया पुण्या नदी पुण्या पुनः पुना (sic) । चवन (sic) स्याश्रमं पुण्यं पुण्यं राजगृहं स्मृतम् ॥ ३ ॥

IX B 76. Paper MS. Size, $6\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $10 \times 11 \times 35$. Character, Devanāgarī. Contains:

- 1. Page 1-4: Gaņeśottara · (= Varadottara-) tāpinyupaniṣatsu ṣaṣṭhopaniṣad.
- 2. ,, 4-6: Tulasyupanisad.
- 3. ,, 6-10: Tripurātāpinyupanisad: second half of second 'Upanisad'.

These texts were copied from separate MSS. of the Mahārāja's Library at Bikaner. No. 1 ends: श्रीमते निम्बादित्याय नमः. No. 3 is the Mantric portion beginning हीं श्री या वै शिवा भगवती, omitted in the ed. of the 108 Upanişads.

IX B 77. Paper MS. of Sumukhyupanisad. Size, $6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $2 \times 11 \times 27$. Character, Devanāgarī. This is a copy of a fairly old MS. of the Mahārāja's Library at Bikaner.

जलजानवलक्षन्तु स्थावरा लक्षविंदातिः । कृमयोरुद्रसंस्थाता (sic) पक्षीणां ददालक्षकम् ॥ विंदाल्लक्षन्तु पश्वादि चतुर्लक्षन्तु मानवाः । पुण्यपापे समेते तु ब्रह्मयोनिं च गच्छति ॥ ब्रह्मयोनिद्यातं प्राप्य देवत्वमधिगच्छति ॥ इति चतुरद्यातिलक्षयोनयः॥ श्रीरामचन्द्राय नमः। श्रीपरब्रह्मणे नमः॥

- IX B 79. Paper MS. of Sundarītāpinyupanisad. Size, $6\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $22 \times 11 \times 36$. Character, Devanāgarī. Copied from a MS. of fairly old appearance preserved in the Bikaner Durbar Library.
- IX B 80. Paper MS of Nāmopaniṣad, i.e., Kalisantaraṇopaniṣad. Size, $6\frac{1}{3} \times 6\frac{1}{2}$. Extent, $2 \times 12 \times 18$. Character, Devanāgarī. Copied from a luxurious MS. dated saṃvat 1950 (A.D., 1894) of the Bikaner Durbar Library.
- IX B 81. Paper MS. of Allopanisad. Size, $8 \times 6\frac{1}{3}$. Extent, 14×17 . Character, Devanāgarī. Copied from the MS. mentioned as Mānasopanisad in the Bhau Daji Memorial Catalogue (1882; Royal Asiatic Society, Bombay Branch); with the readings of another MS. belonging to the collection of the late Paṇḍit Dīnanātha of Benares.
- IX B 83. Old paper MS. of $Parivr\bar{a}jakopanisad$. Size, 8×4 . Extent, $4 \times 8 \times 40$. Character, Devanāgarī.
- IX B 84. Fairly old paper MS. of Ganapaty-upanisad. Size, 4×3 . Extent, $9 \times 8 \times 14$. Character, 10

Devanāgarī. After the end : हेरम्बार्पणमस्तु । इदं अथर्षणं समाप्तम् ॥

IX B 85. Paper MS. of Maitrāyaṇīyopaniṣad, Adhy. I-IV (i.e., $Prap.\ I-V$). Size, $9 \times 5\frac{1}{2}$. Extent, $13 \times 13 \times 27$. Character, Devanāgarī.

IX B 86. Paper MS. of Aksyupanisad. Size, $10\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{8}$. Extent, $6 \times 12 \times 29$. Character, Devanāgarī.

IX B 87. Old paper MS. of Nṛsiṃhapūrvatāpinyupaniṣad. Size, $10 \times 5\frac{1}{2}$. Extent, $14 \times 16 \times 30$. Character, Devanāgarī. Begins: श्रीमङ्गलम्तिनृधिद्यो चिजयते।

IX B 88. Old paper MS. Size, $7\frac{1}{4} \times 6$. Extent, $38 \times 16 \times 26$. Character, Devanāgarī. Comprises:

- 1. Page 1-7: Gāyatrīrahasyopanişad.
- 2. ,, 7-9: Brahmopanisad.
- 3. ,, 11-38: Gāyatrī-vivṛti (?) (wants beginning and end).

IX B 89. Paper MS. of Herambopanisad. Size, $8\frac{1}{4} \times 6\frac{3}{4}$. Extent, $2 \times 13 \times 33$. Character, Devanāgarī. Copied from a Calcutta print (samvat 1946, Bhāratamitra-yantrālaye).

IX B 91. Old paper MS. of Daśaślokyupanisad. Size, 10×4 . Extent, $2 \times 8 \times 32$. Character, Devanāgarī.

- IX B 92. Old paper MS. of Kalisantaranopanisad. One pattra only. Size, $7\frac{1}{2} \times 4$. Extent, 13×32 . Character, Devanāgarī.
- IX B 93. Old paper MS. of Gārudopanisad. One pattra only. Size, $8\frac{1}{2} \times 4$. Extent, 18×32 . Character, Devanāgarī.
- IX B 94. Paper MS. of Sarvopaniṣatsāra, i.e., Svarūpopaniṣad. One pattra. Size, $8\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{3}$. Extent, 28×35 . Character, Devanāgarī.
- IX B 95. Paper MS. of Maitreyopanisad (on Rudrākṣas). Size, $9\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$. Extent, $4 \times 12 \times 30$. Character, Devanāgarī.
- IX B 96. Paper MS. of Paingalopanisad. One pattra only. Size, $8\frac{1}{2} \times 5$. Extent, 17×36 . Character, Devanāgarī. The beginning of this Upanisad is preceded by the end of Brahmopanisad (fragment), the pattra being marked 3.
- IX B 97. Paper MS. of Hayagrīvopaniṣad. Size, $9 \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $2 \times 12 \times 28$. Character, Devanāgarī. Wants end.
- IX B 98. Recent paper MS. of Skandopanişad. Size, $8 \times 4\frac{1}{4}$. Extent, $3 \times 7 \times 27$. Character, Devanāgarī. The last six lines consist of some Mantras added to the Upaniṣad (विश्वतश्रञ्जर, etc.; आयो राजान-मध्यरस्य ठदं, etc.; ज्यस्यकं यजामहे, etc.).

- IX B 99. Paper MS. of Sarvasāropaniṣad. Size, $9\frac{1}{3} \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $4 \times 9 \times 30$. Character, Devanāgarī.
- IX B 100. Old paper MS. of Brahmopanisad. Size, $7\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $4 \times 8 \times 30$. Character, Devanāgarī. Begins: श्रीचिन्तामणिगणपतये नमः ॥ ब्रह्मकैषल्य-जाबालभ्वेताभ्वो इंस आकृणिः । गर्मी नारायणो इंसो बिन्दुनाद-शिरश्चिश्चाः॥ (compare Bombay ed. of the 108 Upanisads).
- IX B 101. Paper MS. of Brahmopanisad. Size, $7\frac{1}{3} \times 4$. Extent, $4 \times 10 \times 25$. Character, Devanāgarī. Ends: इति श्वेताश्वतरशासागतब्रह्मोपनिषत्समासम् ॥
- IX B 102. Paper MS. of Arunyupanisad. Size, 10×5 . Extent, $2 \times 11 \times 31$. Character, Devanāgarī. Wants end.
- IX B 103. Paper MS. of Garbhopanisad. Size, $9 \times 5\frac{1}{3}$. Extent, $3 \times 14 \times 30$. Character, Devanāgarī.
- IX B 104. Paper MS. of *Mahopanisad*. Size, $9 \times 5\frac{1}{2}$. Extent, $2 \times 13 \times 30$. Character, Devanagari.
- IX B 105. Paper MS. of Yogatattvopanişad. Size, $10\frac{1}{2} \times 6$. Extent, $3 \times 6 \times 28$. Character, Devanāgarī.
- IX B 106. Paper MS. of *Dhyānabindūpaniṣad*. Size, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $3 \times 7 \times 33$. Character, Devanāgarī.

- **IX B 107.** Paper MS. Size, 11×6 . Extent, $6 \times 13 \times 40$. Character, Devanāgarī. Contains:
 - 1. Page 1-5: Vajrasūcyupanisat subodhinī by Sankarācārya.
 - 2. " 6: Śrīmātaḥ Madālasāpālorī (so!).

Colophon: संयत् १९२७ (= A.D. 1871) लिखितं नारायण-नाथयोगेश्वर (so). No. 2 is in the twenty-fifth Adhyāya of Mārkaṇḍeya-purāṇa (श्रीमार्कण्डेयपुराणे मदालसोपास्याने).

- IX B 108. Fragments of three old paper MSS., in Devanāgarī, of the fifty-two Ātharvaṇa-Upaniṣads. The leaves were mixed up, but could be rearranged as follows:
 - (a) Seven pattras $(8\frac{1}{3} \times 4\frac{1}{2}; 14 \times 10 \times 20)$ containing:
 - 1. Page 1-4 (32-33): Nādabindūpaniṣad.
 - 2. ,, 4-8 (33-34): Brahmabindūpanisad.
 - 3. ,, 8-14 (34-34): Amṛtabindūpanisad.
 - 4. ,, 14 (34): Yogatattvopanisad, beginning only.
 - (b) Four pattras $(8 \times 4; 8 \times 10 \times 29)$ containing:
 - 1. Page 1-3 (३९-४०): Dhyānabindūpanisad (from the third Sloka).
 - 2. ,, 3-5 (yo-y?): Tejobindūpanisad.
 - 3. ,, 5-6 (88): Yogaśikhopanisad.
 - 4. ,, 6-8 (४१-४२): Yogatattvopanisad (complete.)
 - (c) Three pattras $(10 \times 5\frac{1}{8}; 6 \times 13 \times 32)$ containing:
 - 1. Page 1-3 (২২-২২?): Prāṇāgnihotropaniṣad (wants beginning).

2. Page 3-6 (२३-२४?): Māṇḍūkyopaniṣad and Gauḍapāda's Kārikā as far as I, 25.

All the leaves are apt to crumble and are already injured here and there. The first MS. (a) seems to be the oldest one, there being a mixed use of the ancient and modern form of the diphthongs. The other two (b, c) may be contemporaneous. At the end of (b) we read: सं १६८४ वर्षे (i.e., A.D. 1628) माद्रवावदि २ गुक्ते (sic) वारुंभ*मध्ये पीतांबरेण लिखितम् ॥

IX B 109. Old paper MS. Size, 9×5 . Extent, $4 \times 14 \times 27$. Character, Devanāgarī. Contains:

- 1. Page 1-2: Yogatattvopanisad.
- 2. " 2-4: Krsnopanisad.

Some letters at the margin of No. 2 have disappeared.

IX B 110. Paper MS. of Nirālambopanisad. Size, $10 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $8 \times 7 \times 25$. Character, Devanāgarī. Begins:..... कि ब्रह्म १ कि शबसं ब्रह्म २ क र्या ३..... After the end:

यश्वैतन्यमनुस्यूतं जाम्रत्स्वप्तसुषुप्तिषु ।
तदेव त्वं परं तत्त्वमितो नास्त्यधिकं परम् ॥
†अहमेव परं म्रह्म न चार्ह ब्रह्मणः पृथक् ।
पवं सम्यगुपासितो (!) ब्राह्मणो ब्रह्मणि स्थितिः ॥
श्रीकाशीविभ्वेश्वरार्पणमस्तु ॥

^{*} A village in Kathiawar.

[†] First Śloka of Svarūpopanisad.

- IX B 111. Old paper MS. of Subalopanisad. Size, $6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$. Extent, $10 \times 13 \times 45$. Character, Devanāgarī. Minute, exact writing.
- IX B 112. Fragment of an old paper MS. of Sundarītāpinyupaniṣad. Size, $10 \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $18 \times 8 \times 30$. Legibly written in the Devanāgarī character (with some old-fashioned e, cch, etc.). Begins in Kaṇḍikā 1 of the 'sixty-second Upaniṣad' (corr. to line 96 of Tripurātāpinyupaniṣad in the Bombay edition of the 108 Upaniṣads), and ceases in the beginning of the last or 'sixty-fifth Upaniṣad,' i.e., the concluding section or sixth Upaniṣad of other MSS.
- IX B 113. Paper MS. of Svetāśvataropaṇiṣad, Adhy. IV—VI. Size, 8 रे 4 रे Extent, 19 x 7 x 19. Character, Devanāgarī. Big, distinct writing. This is a fragment, the pattras being marked १० to १९. Colophon: शके १७८७ (= A.D. 1865) क्रोधननामसंवत्सर पाढवध ५ गुरुवार श्रीकाशीक्षेते ॥
- IX B 114. Paper MS. of Vajrasūcikopaniṣad. Size, $9\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $7 \times 6 \times 24$. Character, Devanāgarī. Big, clear writing.
- IX B 115. Old paper MS. of Rāmānanda's (Sankarānanda's) Kaivalyopaniṣad-dīpikā. Size, 9 × 4. Extent, 18 × 12 × 36. Character, Devanāgarī. Ends: प्रमचन्द्रराजन्करेण दिस्तितम् ॥ (so).
- IX B 116. Paper MS. of Svetā śvataropanisad, Adhy. I—III. Size, $9\frac{1}{2} \times 5$. Extent, $9 \times 10 \times 22$. Character, Devanāgarī.

- IX B 117. Old paper MS. of Atharvaśikhopanisad. Size, 10×4 . Extent, 20×36 . Character, Devanāgarī.
- IX B 118. Paper MS. of Tripuropanisad. Size, 9×4 . Extent, $4 \times 7 \times 30$. Character, Devanagarī. At the end: संवत् १८९८ (i.e., A.D. 1848) मीतीवैसाय-वदी ८ वारबुद्ध दसपतगणेशपूरीके ॥ (so).
- IX B 119. Old paper MS. of Sarvopaniṣatsāra. Size, 9 × 4. Extent, 6 × 7 × 30. Character, Devanāgarī. Ends: इति श्रीशङ्कराचार्यविष् सर्वापनिषत्सार समाप्तः ॥
- IX B 120. Old paper MS. of Sundarītāpiny-upaniṣad. Size, 9×4 . Extent, $31 \times 8 \times 28$. Character, Devanāgarī. Wants end (of fifth Upaniṣad).
- IX B 121. Old paper MS. of the Sāṅkhāya-nopaniṣads, i.e., Sāṅkhāyanāraṇyaka without the Mahā-vrata section (Adhy. I and II). Size, 8½ × 3½. Extent, 81 × 10 × 28. Character, Devanāgarī. The writing is nearly faded here and there, and there are a few other slight damages. Colophon: इत्युग्वेदान्तर्गतशाहायनोपनिषदः समाप्तः (so) ॥ संवत् १६६३ वर्षे (= A.D. 1607) मार्गशीर्वविद १४ गुरी वंशपुरे (?) वास्तव्यमहाराजुङ श्री उप्रसेनवि...........(illegible). Contents:*
 - 1. Page 1-40: Adhāyas I-IV (i.e., III--VI of the Āraṇyaka): Kauṣītaky-upaniṣad.

^{*}Comp. "The Śāṅkhāyana Āranyaka" by A. Berriedale Keith, in Journal of the Royal Asiatic Society, April 1908.

- 2. Page 40-62: Adhy. V and VIII (so) (= VII and VIII of the $\bar{\Lambda}$ ranyaka): Samhitopanisad.
- 3. " 62-65: " IX: a simplified Chandogya.
- 4. ,, 65-67: ,, X: on the antara agnihotra.
- 5. ,, 67-73: ,, XI: an original account of the prāṇa-saṃvāda.
- 6. , 73-79: , XII: a hymn in praise of the amulet of Bilva.
- 7. , 79-80: (,, XIII): quotations from Bṛhadāraṇyaka, Chāndogya, etc.
- 8. ,, 80-81: (,, XIV): two verses (ऋचां मूर्धान, etc.)
- 9. " 81: (" XV): Vamsa.

The counting of Adhyāyas ceases with XII. Neither I-V nor VIII, etc., are reckoned as seperate Upaniṣads.

IX B 122. Old paper MS. Size, 8×4 . Extent, $17 \times 8 \times 26$. Character, Devanāgarī. Fine writing. Contains:

- 1. Page 1-6: Kaivalyopanisad.
- 2. " 6-11: Hamsopanisad.
- 3. , 11-15: Paramahansopanisad.
- 4. " 16-17: Yogaśikhopanisad.

IX B 123. Fairly old paper MS. Size, $9 \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $13 \times 8 \times 36$. Character, Devanāgarī. Contains:

- 1. Page 1-5: Devyupanisad.
- 2. " 5-11: Atharvaśiraüpanisad.
- 3. " 11–13: Nārāyaņopanisad.

Begins : श्रीगणेशाय नमः । श्रीचण्डिकायै नमः । Colophon : इदं पुस्तुकं शारकंपणी इत्युपनामकमहात्रेय महेन लिखितम् ॥

- IX B 124. Old paper MS. of Atharvasiraupanisad. Size, 9 x 4. Extent, 6 x 9 x 24. Character, Devanāgarī. After the end: श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्त ॥
- IX B 125. Old paper MS. of Tripurāsundary-upaniṣad. Size, $9 \times 3\frac{1}{3}$. Extent, $28 \times 10 \times 34$. Character, Devanāgarī. Contains five 'Upaniṣads' and a concluding section. The writing has faded here and there. After the end: नास्त्यत कालनियमो न च नामभेदो... आमहुरो: करणयैव भवेत्प्रसन्नो...महद्दुतं मया श्रुतं...नपुंसकम-सङ्गतं किमपि सङ्गतावता...(illegible).
- IX B 126. Fragment of an old paper MS. of Nṛṣiṃhapūrvatāpanīyopaniṣad. Size, $9 \times 3\frac{1}{2}$, Extent, $19 \times 6 \times 32$. Character, Devanāgarī. Wants second pattra, and end of fourth, and fifth 'Upaniṣad.'
- IX B 127. Old paper MS. Size, $12\frac{1}{5} \times 5$. One pattra only. Extent, 32×58 . Character, Devanāgarī. Comprises:
 - 1. Page 1-2: Sūryopaniṣad (Sūryātharvāngirasa).
 - ,, 2: Nārāyaṇopaniṣad (Nārāyaṇātharvaśira).
 - 3. , 2: Gaṇapatyupaniṣad (Ganeśātharva-śīrṣa; beginning only).
- IX B 128. Fairly old paper MS. Size, $6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$. Extent, $16 \times 8 \times 21$. Character, Devanāgarī. Comprises:

- 1. Page 1-7: Parirrājakopanisad.
- 2. , 7-12: Paramahamsopanisad.
- 3. , 13-16: Bhikşukopanişad.
- IX B 129. Old paper MS. of Nārāyanopanisad, i.e., Mahānārāyanopanisad (Yajurvede). Size, $8 \times 4\frac{1}{4}$. Extent, $90 \times 6 \times 20$. Character, Devanāgarī. Big, clear writing. Red accents. After the end the notice: इदं पुस्तकं समाप्तं शके १७१४ रुधिरोद्वारी नाम संवत्सरे संवत १८४९ (i.e., A.D. 1793).
- IX B 130. Paper MS. of Kaivalyopanisad. Size, $6\frac{1}{2} \times 5$. Extent, $12 \times 7 \times 16$. Character, Devanāgarī. Big, clear writing.
- **IX B 131.** Old paper MS. of *Mahopaniṣad*. Size, $6 \times 4\frac{1}{4}$. Extent, $6 \times 9 \times 17$. Character, Devanāgarī.
- IX B 132. Paper MS. of Hamsopanisad. Size, $8\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$. Extent, $4 \times 10 \times 27$. Character, Devanāgarī.
- IX B 133. Old paper MS. of $K\bar{a}l\bar{a}gnirudropa-$ nişad (Nandikeśvara-purāne). Size, $6 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $25 \times 8 \times 14$. Character, Devanāgarī. Big, distinct writing.
- **IX B 134.** Paper MS. of $N\bar{a}dabind\bar{u}panisad$. Size, $8\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ Extent, $7 \times 10 \times 27$. Character Devanagari.
- IX B 135. Fragment of an old paper MS. of Sundarītāpinyupanisad. Size, $7\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$. Extent,

- $3 \times 7 \times 21$. Character, Devanāgarī. Contains only the last part of the Upaniṣad, viz., the end of the *sixty-fourth* and the complete *sixty-fifth* 'Upaniṣad.'
- IX B 136. Fairly old paper MS. of Garbhopanisad. Size, $8\frac{1}{4} \times 4$. Extent, $6 \times 10 \times 23$. Character, Devanāgarī. After the end a metrical exposure of the matter beginning कललस्वेकरात्रण पश्चरात्रेण बुद्धदम् । (see below, part II).
- **IX B 137**. Paper MS. of Kauṣītakībrāhmaṇo-paniṣad, third Adhyāya. Size, 8×4 . Extent, $17 \times 6 \times 28$. Character, Devanāgarī.
- IX B 138. Old paper MS. Size, 6×4 . Extent, $14 \times 8 \times 16$. Character, Devanāgarī. Comprises:
 - 1. Page 1-10: Kaivalyopanisad.
 - 2. " 10–14: Māṇḍūkyopaniṣad.
- IX B 139. Paper MS. of Kālikopaniṣad. Size, $7 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $6 \times 12 \times 24$. Character, Devanāgarī. Ends: श्रीदक्षिणकालि (so) देवतार्पणमस्तु ॥ श्रीकल्यान (!) मस्तु ॥ किंदोद्वारिनाम संवत्सर् ॥ followed by two verses, viz.:

यदिच्छेद्विपुलां लक्ष्मीं चण्डिपाटस्तु नित्यद्याः। यः करोति सदा मक्तथा श्राद्धं च द्वाद्दीं विना। आमावास्ये तथा श्राद्धे पितुरश्राद्धे तथैव च। चण्डीपाठं न कर्तव्यं कृते चार्थविनाशिनीः॥ (so).

IX B 140. Old paper MS. of Tripuropanisad. Size, $7\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $4 \times 11 \times 22$. Character, Devanigari. Red-accents. At the end the notice: इदं अपाजीं स्मणस्य ॥

- IX B 141. Paper MS. of Nirālambopanisad. Size, $7 \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $11 \times 1 \times 16$. Character, Devanāgarī. Begins:..... কি ময় কি মুখুঠ মুদ্ধ ক ইংবং.....
- IX B 142. Old paper MS. of Paramahamsopanisad. Size, $6 \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $5 \times 8 \times 24$. Character, Devanāgarī.
- IX B 143. Old paper MS. of Atmorphisad. Size, $7 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $2 \times 12 \times 24$. Legibly written in the Devanāgarī character. Wants beginning.
- IX B 144. Paper MS. Size, $6\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $38 \times 9 \times 24$. Character, Devanāgarī. Fine, exact writing. Contains:
 - 1. Page 1-34: Ganeśa-(or Varada-) pūrvottaratāpinyupanisad.
 - 2. " 34-38: Herambopanisad.

Judging from the pagination, this is not a fragment, though No. 1 begins at II, 3 (ed. Jacob p. 126).

- IX B 145. Paper MS. of Butukopanisad. Size, 6 × 3. Extent, 8 × 10 × 25. Character, Devanāgarī. Colophon: संवत् १८६० (= A.D. 1804) कार्तिक गुद्ध ६ गुक्रे छि० मिदं काश्यां महरामदेवसुतेन रङ्गनाधेनेति शिवम् ॥
- IX B 146. Paper MS. of Kanthaśrutyupanisad. Size, $6\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $8 \times 10 \times 19$. Character, Devanāgarī.
- IX B:147. Paper MS. of Daksināmūrtyupānisad. Size, $6\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $4 \times 11 \times 24$. Character,

Devanāgarī. After the end the notice: संवत् १८९५ (i.e., A.D. 1839) मिते पौषवदि १२ रवी ॥ गोररघुनाथेन लिखित-मिदम् ॥

IX B 148. Paper MS. of Devyupanişad (Devyātharvaśīrṣa). Size, $5\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $14 \times 7 \times 15$. Character, Devanāgarī. After the end the notice: शके १७०१ (i.e., A.D. 1779) विकारिसंवत्सरे अधिकश्रावणद्विती-याणां गुरुवासरे तिह्ने पराडकरोपनाम्ना महादेवात्मजसूतस्य संखारामेण लिखितं परार्थं च ॥ समाप्तः ॥

IX B 149. Old paper MS. Size, $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $19 \times 10 \times 24$. Character, Devanāgarī. Contains:

1. Page 1-5: Brahmopanisad.

٠ļ

- 2. " 5-9: Advaitopanisad.
- 3. " 9-16: Tripuryupanişad.
- 4. ,, 16-19: Kālāgnirudropanisad.

After the end the note: एतावन्ति सर्वाणि उपनिषदा (sic) यथा प्रतिलिखितानि तानि सिद्धिश्तोधनीयानि । मम दोषो नास्ति । यादशं पुस्तकं दृष्टं तादशं लिखितं मया परिशुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥

IX B 150. Old paper MS. of *Sūryopaniṣad* (Sūryātharvaśīrṣa). Size, $6 \times 3\frac{1}{4}$. Extent, $8 \times 8 \times 17$. Character, Devanāgarī. Fine writing.

IX B 151. Old paper MS. of Ganapatyupanisad (Ganapatyutharvasīrṣa). Size, 6×3 . Extent, $10 \times 6 \times 20$. Character, Devanāgarī. After the end the notice: इन्हे १७३९ (i.e., A.D. 1817) ईश्वरनामसंवत्सरे कार्तिकमासे इञ्जापक्षे नवम्यां तिथा भामवासरे जोशिएचनदिरकाले इत्युपनामकनारायणभृद्दीत्मज सदाशियेन लिखितम् अरिघुनाथ-विदार्पणमस्तु।

IX B 152. Paper MS. of very old appearance: fragment of the fifty-two Ātharvaṇa-Upanisads. Size, 8×4 . Extent, $128 \times 11 \times 22$. Character, Devanāgarī. The writing is fading. Contains:

```
1.
     Page
             1-2
                       (?): Brahmavidyopanisad.
 2.
             2-4
                    (2-2): Ksurikopanisad.
      ,,
 3.
             4-6
                    (२-३): Cūlikopanisad.
      ,,
 4.
            6 - 16
                    (३-८): Atharvaśiropanisad (sic).
      ٠.
 5.
           16-18
                    (2-9): Atharvaśikhopanisad.
 6.
                   (9-18): Gurbhopanisad.
           18-22
 7.
           22-24 (११-१२): Mahopanisad.
 8.
           25-43 (89-44): Nṛsiṃhapūrvatāpanīyopa-
                             nisad (wants beginning
                             and pattras & and 40).
 9.
           43-70 (ዓረ-৩୧): Nṛsiṃhottaratāpanīyopa-
                               nisad.
10.
           70-83 (st-ss): Rāmapūrvatāpanāyopani-
11.
           83-92 (94-43): Rāmottaratāpanīyopani-
12.
          92-111 (42-92): Kathopanisad.
13.
        111-115 (९२-९४): Kenopanisad (wants end).
14.
      ,, 116--117
                      (१): Atmopanisad (wants be-
                               ginning).
15.
      " 118–123
                    (२-४): Sarvopanisatsāra.
```

The MS. breaks off at the first words of Paramahamsopanisad. The original pagination of the pattras, though obliterated and replaced by the above, can still be recognized: it began with १९, ended with ११३ at Kenopanisad, and was १३६ to १४१ for the last three Upanisads.

(y-\): Hamsopanisad.

16.

,, 123–127

- IX B 153. Old paper MS. of Triśikhopanisad (Triśikhībrāhmaṇopanisad). Size, $8 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $8 \times 10 \times 20$. Character, Devanāgarī. Some letters have faded. Ends: मुक्तन्याध्रमेण लिखितम् ॥
- IX B 154. Fairly old paper MS. of Nirvāņo-panisad. Size, $7 \times 4\frac{1}{4}$. Extent, $2 \times 15 \times 28$. Well written, in the Devanāgarī Character.
- IX B 155. Paper MS. of Gāyatryupaniṣad (Brahma-Yājñavalkya-saṃvāde). Size, $7 \times 4\frac{3}{4}$. Extent, $18 \times 8 \times 23$. Character, Devanāgarī. Big, plain writing.
- IX B 156. Paper MS. of Bhāvanopaniṣad. Size, $6\frac{1}{3} \times 4$. Extent, $4 \times 13 \times 23$. Character, Devanāgarī. Very fine, exact writing. Ends: श्रीमहात्रिपुर-सुन्दरी प्रीयताम्॥
- IX B 157. Old paper MS. of Maitrāyaṇīyo-paniṣad (seven Adhyāyas). Size, $10 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $67 \times 6 \times 37$. Character, Devanāgarī. Big, clear writing.
- IX B 158. Old paper MS. of Kālikopaniṣad. Size, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $5 \times 9 \times 30$. Character, Devanāgarī. Big, beautiful writing.
- **IX B 159.** Old paper MS. of Kālāgnirudropanisad (Nandikeśvara-purāņe). Size, $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $13 \times 9 \times 26$. Character, Devanāgarī.
- IX B 160. Paper MS. of Rudrahṛdayopaniṣad. Size, $9\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$. Extent, $6 \times 11 \times 33$. Character, Devanāgarī.

IX B 161. Old paper MS. of Svarūpopanisad. Size, $10\frac{1}{3} \times 5$. Extent, $2 \times 12 \times 30$. Character, Devanāgarī. Breaks off in Sloka 21.

IX B 162. Paper MS. Size, $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $4 \times 9 \times 32$. Character, Devanāgarī. Contains:

- 1. Page 1-2: Skāndopaniṣad.
- 2. ,, 2-4: Hamsopanisad.

IX B 163. Paper MS. of Maitreyopanişad, i.e., the second Adhyāya of Maitreyyupanişad. Size, $8 \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $5 \times 9 \times 25$. Character, Devanāgarī.

IX B 164. Paper MS. Size, $6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $10 \times 9 \times 19$. Character, Devanāgarī. Beautiful writing. Contains:

- 1. Page 1-6: Tripuropanisad.
- 2. " 6-10: Sāvitryupaniṣad.

IX B 165. Paper MS. Size, $7\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $14 \times 13 \times 27$. Character, Devanāgarī. Contains:

- 1. Page 1-5: Kālikopanisad.
- 2. , 5-7: Kālimedhādīksitopanisad.
- 3. ,, 7-8: Pārāyanopanisad.
- 4. ,, 8-- 9: Cakropanisad.
- 5. ,, 9-11: Sodhopanisad.
- 6. " 11-12: Guhyaṣoḍhānyāsopaniṣad.
- 7. , 12-14: Hamsasodhopanisad.

No. 1 ends: इत्यथर्वणीये सौमान्यकाण्डे कालिकोपनि-षत्समासा तृतीयोपनिषत् ॥ and in the same manner Nos. 2 to 7 are enumerated as चतुर्थ (sic) to नवमः (sic). The MS. is complete, however, judging from the pagination. After the end of No. 7 there is the following conclusion:

अथ ह वै यक्ने श्रूयते महाषोढान्यासे शिवो भवेत् । इयं पन्थ-रूपो भवेत् बृहद्रथंतरसामूसाति (!) आनन्दात्मा भवित ज्ञानमयो भवेत् कामकछीत्वं गच्छिति वज्जकवची भवेत् शिवो भवेत् परात्वं गच्छिति प्रकृतित्वं गच्छिति सिद्धत्वं गच्छिति द्यावाभूमी जनयंने (!) करूपो भवेत् तद्दर्शनमात्रेण सर्वे देवाम्सन्तुष्टा भवन्ति देवाः प्रणामं कुर्वन्ति देवा शंसन्ति इत्याह भगवान् शिवः ॥ १० ॥ सिन्दूरारुण (?) विष्रहां त्रिणयनां माणिक्यमौलिस्फुरत्तारानायकशेखरां सितमुखी-मापीनवक्षोरुहाम् । पाणिभ्यामलिपूर्णरक्तचषकं रक्तात्पलं बिभ्नतीं सौभ्यां रक्तघटस्त (!) रक्तचरणां ध्यायेत्परामिष्वकाम् ॥

लिखितं साटये उपनाम बल्लाळेन पुण्यव्रामे शके १७५० (i.e., A.D. 1828) सर्वधारी भाद्रपदशुद्धद्वितीयां (! गुरुवासर तिहने बावू-रावस्य लिखं देयम् ॥

IX B 166. Old paper MS. Size, 8×5 . Extent, $98 \times 13 \times 27$. Character, Devanāgarī. Contains:

- 1. Page 1-6: Atma-saṭka (Aitareyopanisad).
- 2. " 7-12: Atharvaśiropanisad (so). Wants first pattra.
- 3. ,, 13-15: Garndepanisad:
- 4. " 17-19 : Atharvasikhopanisad.
- 5. ,, 19-20: Nārāyaņopaniṣad.
- 6. " 21-22: $\bar{A}tmap rabodhopan is ad.$
- 7. " 22-24: Mahopanisad.
- 8. ,, 25-26: Yogatattvopanisad.
- 9. " 26–27: Brahmavidyopanişad.
- 10. ,, 27-28: Kaulopanisad.
- 11. ,, 29: Pindopanisad.
- 12. ,, 29-30: Atmopanisad.
- 13. " 31-35: Kathavallyupanişad (incomplete).
- 14. " 35-50: Praśnopanisad.

- 15. Page 50-60: Mundakopanisad.
- 16. " 60-65: Avadhūtopanisad, i.e., Trišikhibrāhmanopanisad.
- 17. " 65-66: Paingalopanisad.
- 18. , 67-70: Sarvopanisatsāra.
- 19. " 71-74: Kaivalyopanisad.
- 20. ,, 75-77: Paramahamsopanisad.
- 21. ,, 79-82: Jābālopanisad.
- 22. , 83-84: Amytabindāpanisad.
- 23. ,, 85-88: Garbhopanisad.
- 24. ,, 88-90: Niruktopanisad.
- 25. ,, 90-94: Prāṇāgnihotropaniṣad.
- 26. ,, 95-96: Nilarudropanisad.
- 27. " 97-98: Kālāgnirudropanişad.
- IX B 175. Fragment of a fairly old paper MS. of Rāmottaratāpunīyopaniṣad, viz., end of fifth, and complete sixth Khaṇḍa (unknown to most MSS.). Size, 8×4 Extent, 5×9×31. Character, Devanāgarī. Ends: श्रीरामतारकब्रह्मार्पणमस्तु ॥ श्रीगुरुदेव-तार्पणमस्तु ॥
- IX B 176. Paper MS. of the second half (Mantric portion, omitted in the ed. of the 108 Up.) of Mahācakrāvaraņopaniṣad Dvitīyā, i.e., of the second 'Upaniṣad' of Tripurātāpinā. Size, 12×7. Extent, 3×17×42. Character, Devanāgarā. Big, Beautiful writing, Kāshmīrī fashion. Copied from a MS. preserved in the Raghunātha Temple at Jammu on Tawi.
- IX B 177. Old Paper MS. of Taittiriyopanisadartha-sāra-sangraha-prakāšikā by Brahmānanda-sarasvatī. Size, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $25 \times 15 \times 43$. Character, Devanāgarī.

- **IX** B 178. Old paper MS. of *Paingalopanisad*. Size, $10\frac{1}{8} \times 4\frac{1}{8}$. Extent, $20 \times 8 \times 28$. Character, Devanāgarī. Beautiful writing. Wants colophon.
- IX B 179. Paper MS. of Rudropanisad. Size, $10 \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $3 \times 7 \times 38$. Character, Devanagari. Copied from a MS. (very faulty) in the Library of the late Pandit Dinanatha, Benares.
- IX B 180. Paper MS. of Maitreyyupanisad (on Rudrākṣas). Size, 10×5 . Extent, $5 \times 8 \times 35$. Character, Devanāgarī. Copied from a MS. in the Library of the late Paṇḍit Dīnanātha, Benares.
- IX B 182. Old paper MS. of Khilasamhito-panisadrahasya-parivrājakopanisad. Size, 6×4 . Extent, $7 \times 9 \times 20$. Legibly written in the Devanāgarī character.
- IX B 183. Old paper MS. of Bāṣkalamantro-paniṣad-vṛtti, by an unnamed author. Size, 9×4. Extent, 11×12×38. Character, Devanāgarī. After the end, some Advaitic Slokas (एकं चिन्मात्रमेवाइं न रारीरा-दयो सहं, etc.).
- IX B 184. Fragments of a paper MS. of considerable age (ca. 1600?). Size, $6 \times 9\frac{3}{4}$. Extent, 111×14 (breadthwise) $\times 19$. Character, Devanāgarī. Big, legible writing (some antiquarian letters). Contents:
 - 1. Page 1 (१३३): End of Brhadaranyupanisad (so), i.e., the big-

```
ger part of the vamsa,
                             in the Madhyandina re-
                              cension.
                (१३३-१६०): Maitreyopanisad
 2. Page 2-57
                                              up to
                               VII, 11 (middle).
 3.
        58-61
                 (१७४-१७५): Garbhopanisad.
                                              Wants
                               beginning.
        62 - 63
                     (१७६): Amrtabindūpanisad. "
 4.
                               end.
 5.
            64
                     (१८६): Paramahansopanisad.
                               Fourth section only
                               without beginning.
 6.
            65
                     ( ,, ): Siva-sankalpa (Vājasane-
                               yi-samhitā
                                            XXXIV,
                               1-6).
 7.
        66–67
                     (300): Ksurikopanisad, Sl. 8-21.
 8.
        68-70
                (२३५-२३६): Kaivalyopanisad. Wants
                               I, 1-9.
 9.
        *72–73
                     (२४८): Yogatattvopanisad.
                               I, 1-7a.
10.
        74-78
                (३२४-३२६): Amṛtanādopaniṣad.
11.
        78 - 83
                (३२६-३२८): Chāgaleyopanisad. Wants
                              last 11 Slokas.
12.
        84-85
                    (330): Bāşkalamantropanişud.
                              Stanzas 4-14 only.
13.
        86-90 (381-383): Suvarnagharmopanisad
                             (Taittirīyāraņyaka III,
                              11).
        90-96 (343-345): Arseyopanisad.
14.
15.
        96-105 (385-340): Pranavopanisad.
     ,, 106-111 (३५१-३५३): Saunakopanisad.
16.
```

^{*} Page 71 is blank.

- 17. Page 111 (३५३): Nṛsiṃhottaratāpanīyopaniṣad. Beginning only.
- IX B 185. Paper MS. of Sivātharvasīrṣa, i.e., Atharvasīraüpaniṣad. Size, 6×4 . Extent, $14 \times 8 \times 17$. Character, Devanāgarī. Beautiful writing. Colophon: जोगळकरोपनामकहरिभट्टात्मजपरगुरामेण छिखितम्॥
- **IX** B 186. Paper MS. of Sivātharvašīrṣa, i.e., Atharvašīraüpaniṣad. Size, $8\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $4 \times 11 \times 30$. Character, Devanāgarī.
- IX B 187. Old paper MS. of Ganapatyathar-vasīrṣa. Size, 8×4 . Extent, $6 \times 10 \times 20$. Character, Devanāgarī. After the end, the beginning of $S\bar{u}ry\bar{a}$ -tharvāṅgirasa.
- IX B 188. Old paper MS. of Ganeśātharvaśīrṣa. Size, $6\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $5 \times 10 \times 27$. Legibly written in the Devanāgarī character. After the end three stanzas (dhyāna) in praise of Ganeśa (ध्यायोत्सिहगतं विनायकममुं दिग्बाहुमाद्ये युगे त्रेतायां तु मयूरवाहनममुं षड्वाहुकं सिद्धिदम्।, etc.)
- **IX B 189.** Old paper MS. of $S\bar{u}ry\bar{u}tharva-\dot{s}iram$ (so). Size, $8\frac{1}{2}\times 4$. Extent, $6\times 9\times 22$. Character, Devanāgarī.
- IX B 190. Paper MS. of Devyātharvasiram (so). Size, $8\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $10 \times 7 \times 21$. Character, Devanāgarī.

- IX C 20. Paper MS. of Nirālambopaniṣad. Size, 8×4. Extent, 8×7×25, Character, Devanāgarī. Begins:......(के ब्रह्मा (!) कि रायलब्रह्मा क ईश्वर:.....
- **IX** C 33. Recent paper MS. (Indian fashion) of *Kaivalyopanişad*. Size, $8 \times 4\frac{1}{4}$. Extent, $6 \times 7 \times 28$. Character, Devanāgarī. Beautiful writing.
- IX C 56. Old paper MS. of Mahānārāyanopaniṣad. Size, 8 × 4. Extent, 40 × 9 × 34. Character, Devanāgarī. Red accents. Wants end.
- IX D 49. Recent paper MS. (blue paper). Size, $8\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $99 \times 10 \times 28$. Character, Devanāgarī. Beautiful, clear writing. Contains:
 - 1. Page 1-3: Vājasaneyasanhitopanisad.
 - 2. ,, 3-8: Talavakāropaniṣad.
 - 3. " 8-27: Kathopanisad.
 - 4. " 27-41: Praśnopanisad.
 - 5. ,, 41-52: Mundakopanisad.
 - 6. " 53-55: Māṇḍūkyopaniṣad.
 - 7. " 59–65: Taittirīyopaniṣad.
 - 8. " 69–78: Aitareyopanişad.
 - 9. " 78–99: Śretāśvataropaniṣad.

This is not likely to be a North Indian MS.

IX D 53. Two fragments of an old paper MS. of Bṛhadāraṇyakopaniṣad. Size, $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $9 \times 10 \times 30$. Character, Devanāgarī. Contains VI, 1 to 2. 2 (beg.), and II, 1, 17 (middle) to 2. 2 (end). Begins: श्रीगणपतये नमः ॥ श्रीसांबिशवायगुरुमूर्त्तये नमः ॥ श्रीसरस्वत्ये नमः ॥

- IX D 85. Fairly old paper MS. of Bṛhadā-raṇyakopaniṣad. Size, $7\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$. Extent, $84 \times 9 \times 30$. Character, Devanāgarī.
- IX E 1. Recent paper MS. Size, $11\frac{1}{4} \times 6$. Extent, $30 \times 9 \times 33$. Character, Devanāgarī. Big, clear writing. Contains:
 - 1. Page 1-16: Svetāśvataropanisad.
 - 2. ,, 19-20: Maitrāyaṇīyopaniṣad I-V. After the last colophon: इवं शिवन लिखितम् ॥
- IX E 27. Old paper MS. (Indian fashion) of Chāndogyopaniṣad. Size, $11 \times 4\frac{3}{4}$. Extent, $149 \times 7 \times 35$. Character, Devanāgarī. Big. fine writing. Ends: अष्ठमः प्रपाठकः समाप्तिमगादिति शुक्के ऽच्दे मधौ प्रतिपत्तियौ पुण्यनगरवासी यादवसुतेन लिस्यते । ओं तत्सद्ग्रह्मार्पणमस्तु...... श्रीदक्षिणामूर्तिगुरवे नमः। संवच्छके १७३७ (= A.D. 1815) प्रन्थ-संख्या १२००। etc.
- IX E 49. Two paper MSS. (country-made paper) of fairly old appearance. Size, $10\frac{3}{8} \times 4\frac{5}{8}$. Pages, 16. Lines, 12 on a page, but 8 only in No. 2 (last 3 pages). Character, Devanāgarī. Small, hasty writing on the first 2 pages; then another more careful hand; No. 2 beautifully written by a third hand. Contains:
 - 1. Page 1-13: Subālopaniṣad.
 - 2. ,, 14-16: Mahopanisad.

No. 2 is the shorter recension (belonging to the North).

- IX E 94. Paper MS. of Vajrasūcyupanisat (-subodhinī). Size, 8 र × 5 र्रे. Extent, 11 × 10 × 22. Character, Devanāgarī. Colophon: गुरूपूर्णमास्यां स्रोम-वासरे लेखि कृष्णरामेण संवत् १८७२ (= A.D. 1816) सालमो-कामकरनालपल्टनवरण॥ (so).
- **IX E 95.** Old paper MS. of $Vajras\bar{u}cyupa-$ nişat (-subodhinī). Size, 9×4 . Extent, $13 \times 7 \times 24$. Character, Devanāgarī.
- IX E 96. Paper MS. of Vajrasūcyupanisat (-subodhinī). Size, $10\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $4 \times 13 \times 45$. Character, Devanāgarī.
- IX E 97. Paper MS. of Vajrasūcikopanisad (Vajrasūcyupanisat-subodhinī) by Sankarācārya. Size, 6×4 . Extent, $4 \times 12 \times 30$. Character, Devanāgarī. Minute writing. Dated and local (A.D. 1826).
- IX E 98. Old paper MS. of Svetāśvataropanisad. Size, $10 \times 3\frac{3}{4}$. Extent, $15 \times 10 \times 34$. Character, Devanāgarī. The writing begins to fade here and there. After the end: लिखितं गोपालमहेन स्वपदनार्थ ॥
- IX E 99. Paper MS. of Svetāśvataropaniṣad. Size, 9 × 4. Extent, 30 × 7 × 24. Character, Devanāgarī. After the end: दण्डप्रहणे मन्त्रः ॥ सखा में गोपायो ओजसखायोशी इन्द्रस्य वज्रोशी वार्त्रघ्रशमें भवायत् ॥ (so) पापं तन्विवारया सखा में गोपाया योजः सखायोशी उत्तिष्ट ब्रह्मणस्पते देवयन्तावृणीमहे ॥ (so).
- **IX E 100.** Old paper MS. of *Švetāśvataropaniṣad*. Size, $9\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $10 \times 13 \times 40$. Character, Devanāgarī.

- IX E 101. Old paper MS. of Kaivalyopanisad. Size, 8×3 . Extent, $6 \times 7 \times 26$. Character, Devanagari.
- IX E 102. Paper MS. of Kaivalyopanisad. Size, $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $8 \times 6 \times 26$. Character, Devanagari.
- IX E 103. Recent paper MS. of Kaivalyopanisad. Size, 8×4 . Extent, $6 \times 7 \times 27$. Legibly written in the Devanāgarī character.
- IX E 104. Old paper MS. of Paramahamsopanisad. Size, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $6 \times 7 \times 18$. Character, Devanāgarī.
- IX E 105. Old paper MS. of Paramahamsopanisad. Size, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$. Extent, $4 \times 6 \times 32$. Character, Devanāgarī.
- IX E 106. Old paper MS. of Laghujābālopaniṣad, i.e., Jābālopaniṣad. Size, 6×4 . Extent, $7 \times 10 \times 20$. Character, Devanāgarī. Beautiful writing. After the end: प्रातःकालात्सायंसमयाविभृतं सायङ्कालात्प्रातः समयाविभृतम् ॥ यत्तत्कर्मा चरितमशेषं सश्चदं सम्यग्भक्तया श्रों तत्सङ्क्षापणमस्तु ॥ ओं शिवोम् ॥
- IX E 107. Paper MS. of Jābālopaniṣad. Size, $7 \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $7 \times 9 \times 18$. Character, Devanāgarī. Big, plain writing.
- IX E 108. Paper MS. of Jābālopanisad. Size, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$. Extent, $5 \times 7 \times 34$. Character, Devanāgarī.

- **IX** E 109. Old paper MS. of $C\bar{a}ksusopanisad$. Size, $9\frac{1}{8} \times 4$. Extent, $2 \times 8 \times 28$. Character, Devanagarī.
- IX E 110. Old paper MS. of Netropanisad. Size, $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $7\frac{1}{2} \times 28$. Character, Devanagari.
- IX E 111. Paper MS. of Netropanisad. Size, $6 \times 4\frac{1}{3}$. Extent, 10×23 . Character, Devanāgarī.
- IX E 112. Paper MS. of $C\bar{a}ksusopanisad$. Size, $7 \times 4\frac{1}{4}$. Extent, $2 \times 10 \times 22$. Character, Devanāgarī.
- IX E 113. Paper MS. (blue paper) of Cākṣu-sopaniṣad. Size, 6½ × 4. Extent, 2 × 10 × 24. Character, Devanāgarī. Dated संवत ং ২৫ (= A.D. 1879).
- IX E 114. Paper MS. of Caksurogaüpanisad (so), i.e., Cāksusopanisad. Size, $7 \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $6 \times 5 \times 19$. Character, Devanāgarī.
- IX E 115. Old paper MS. of Calsurupanisad, i.e., Netropanisad. Size, 6×4 . Extent, 12×17 . Character, Devanāgarī.
- IX E 116. Fragment of an old paper MS. Size, $10 \times 5\frac{1}{2}$. Extent, $4 \times 12 \times 32$. Legibly written in the Devanagari character. Contains:
 - 1. Page 1-4: Gāyatryupanisad, i.e., the first half of Tripurātāpinyupanisad I.

- 2. Page 4: Manoviśrāmopanisad, first four Slokas only.
- **IX E 117.** Old paper MS. of *Maitrāyaṇīyopa-niṣad-dīpikā by Rāmatīrtha*. Size, $11 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $202 \times 11 \times 43$. Character, Devanāgarī.
- IX E 118. Old paper MS. of Nāradaparivrājakopaniṣad. Size, $9\frac{1}{2} \times 5$. Extent, $37 \times 14 \times 31$. Character, Devanāgarī. Wants end (about 3 lines only).
- IX E 119. Old paper MS. of Muktikopanisad. Size, $9\frac{1}{8} \times 5$. Extent, $13 \times 11 \times 28$. Legibly written in the Devanāgarī character. The first three pattras are missing.
- IX E 120. Paper MS. of Dakṣiṇāmūrtyupa-niṣad. Size, $11 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $6 \times 7 \times 32$. Character, Devanāgarī. Colophon: श्रीसंवत् १९३७ शाके (so) १८०२ (= A.D.1880) मार्गशीर्षमासि कृष्णपक्षे द्वितीयायां गुरुवासरे छि॰ मुरलीमनोहरशुक्रू० (?) वाराणस्यां श्रीगङ्गातटे ॥ श्रीविश्वनाथाय नमः ॥ श्रीमैरवनाथाय नमः ॥
- **IX** E 121. Paper MS. of *Bilvopanisad*. Size, $11 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $10 \times 7 \times 20$. Character, Devanāgarī.
- IX E 122. Old paper MS. of Maitrāyaṇṇyopaniṣad, Prap. I-III. Size, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $7 \times 11 \times 32$. Character, Devanāgarī. Much injured.

- IX E 123. Paper MS. of Svarūpopanisad. Size, $11 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $3 \times 9 \times 24$. Character, Devanāgarī. Wants end.
- IX E 124-5. Fragments of two old paper MSS., of Gopālapūrvottaratāpanīyopanisad. Size, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$. Character, Devanāgarī. Same hand?
 - (1) Extent, $13 \times 12 \times 44$. Nearly complete.
 - (2) ,, $6 \times 9 \times 40$. Second half of Pūrva, and first half of Uttaratāpanīya. Injured.
- IX E 126. Old paper MS. of Sundarītāpinyupaniṣad. Size, 10×4 . Extent, $28 \times 9 \times 40$. Legibly written in the Devanāgarī character. Six 'Upaniṣads.'
- IX E 127. Old paper MS. of Herambopanisad. Size, 9×4. Extent, 3×8×34. Character, Devanāgarī. After the end: तिलम्बुघृतहोमकतमेत् ॥ धारास्तम्भो भविष्यति ॥ तस्या यद्याचितं तद्वास्यतेव अन्यच समाप्तः ॥ श्रीमहागणपतिप्रसन्नः ॥ (so!). There is further a fragment, by the same hand, of Ganeśapūrvatāpinī, viz., second half of first, and beginning of second 'Upaniṣad'.
- IX E 128. Paper MS. Size, 10×4 . Extent, $40 \times 10 \times 38$. Character, Devanāgarī. Contains:
 - 1. Page 1-26: Bhāvanopanisad-bhāsya by Bhāskararāya.
 - 2. " 26-10: Bhāvanopanisad prayogavidhi by ... the same.

- IX E 129. Fragment of an old paper MS. of the fifty-two Ātharvaṇa-Upaniṣads. Size, 9×5 . Extent, $44 \times 11 \times 24$. Character, Devanāgarī (old-fashioned e, ai, o, au). Pattras & to & only, containing the end of Atmopaniṣad (first page), Nṛṣiṃhapūrvatāpanīyopaniṣad, and Nṛṣiṃhottaratāpanīyopaniṣad up to the end of the eighth Khaṇḍa.
- IX E 130. Paper MS. of Paingalopanisad. Size, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $20 \times 9 \times 27$. Character, Devanāgarī.
- IX F 97. Recent paper MS. of Vanadurgopanisad. Size, $11\frac{1}{3} \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $60 \times 7 \times 36$. Legibly written in the Devanāgarī character. Contains, towards the end (p. 56-58), an accentuated Allopanisad. Colophon: संवत् १९५२ (= A.D.1896) ज्येष्टकृष्ण ५ चन्द्रवासरे लिखितं माधवप्रसाद्बद्धाणकान्यकुष्ठ (so) ॥ श्रीदुर्गादेक्यै नमोनमः॥ श्री ॥ स्टोकसंख्या २६७ ॥ ऑ नमः शिवाय ॥
- IX F 98. Paper MS. of Bhasmajābālopanisattīkā by Sivānanda-yati, with a vyākhyā by an unnamed author. Size, 10×5 . Extent, $156 \times 7 \times 32$. Big, plain Devanāgarī writing.
- **IX F 99.** Old paper MS. of the *fifty-two* Atharvana-Upanisads. Size, $10\frac{1}{2} \times 6$. Extent, $230 \times 12 \times 30$. Character, Devanagari. Contents:
 - 1. Page 1-8: Muṇḍikopaniṣad (so) i.e., Jābālopaniṣad 1-4 middle (यदहरेब बिरजेत्) and Muṇḍakopaniṣad

- I, 2. 4 (माना इति सप्तजिद्धाः, etc.) to end.*
- 2. Page 8-14: Praśnopanisad I-V, 3 middle (त्र्ण-भेव).*
- 3. , 14-15: Yājñavalkyopaniṣad, i.e., Jābālopaniṣad, being the continuation of the above (No. 1a).*
- 4. " 15-19: Kaivalyopanisad.
- 5. , 19-20: Atmabodhopanisad.
- 6. " 20-27: Svetāśvataropanisad, up to IV, 14a.
- 7. , 27-29: Praśnopanisad, continuation of No. 2.
- 8. " 29-31: Brahmavidyopanisad, Ślokas 1-13 only.

Then follow, in the same order, Nos. 4 to 49 of MS. IX F 130 (see bolew) with the difference, however, that the Upanisads are not counted; that Amṛtabindu is called Upaniṣadmatabindu, and Kāṭhaka, Atharvavallī-Upaniṣad; and that Mahānārāyaṇa appears with this name and in the Taittirīya recension. The MS. ends: इत्यथवं-णीयोपनिषदः समाप्ताः॥ संवत् १८०७ (= A.D.1751) मार्गदार्ष-मासे समस्यां रविवासरे॥ नागर.

IX F 101. Paper MS. of Sivopanisad. Size, 10×5 . Extent, $65 \times 8 \times 37$. Character, Devanāgarī. Copied from a MS. in the Library of the late Paṇḍit Dīnanātha, Benares.

IX F 102. Old paper MS. of Taittirīyopaniṣadbhāṣya by Saṅkarācārya. Size, $10 \times 4\frac{1}{2}$. Extent,

^{*}This proves, of course, nothing but the writer's total ignorance of Samskrt.

- $46 \times 16 \times 48$. Character, Devanāgarī. Wants beginning and end. By the same hand: Taittirīyopaniṣad-bhāṣya-ṭīkā by Anandagiri. Size, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $28 \times 16 \times 48$. Character, Devanāgarī. Complete.
- IX F 103. Old paper MS. of (Sricakra-) Bhāvanopanisad. Size, $8\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $4 \times 9 \times 30$. Character, Devanāgarī.
- **IX F 104.** Paper MS. of Dattātreyapūrvatāpanīyopaniṣad. Size, $8\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $6 \times 9 \times 32$. Character, Devanāgarī.
- IX F 105. Paper MS. of Dattātreyottaratāpanīyopaniṣad. Size, $9 \times 5\frac{1}{3}$. Extent, $9 \times 9 \times 24$. Character, Devanāgarī. Big, clear writing. Other hand than in preceding No.
- IX F 106. Fairly old paper MS. of Brahmajijñāsopaniṣad. Size, $9\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $7 \times 8 \times 30$. Character, Devanāgarī. Language, $Marāth\bar{i}$.
- **IX F 107.** Last (third) pattra of an old paper MS. of *Turīyopaniṣad*. Size, $9 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, 11×41 . Character, Devanāgarī.
- IX F 108. Paper MS. (one pattra) of Srividyopanisad, i.e., Tripuropanisad. Size, $9\frac{1}{2} \times 4$. Extent, 17×44 . Character, Devanāgarī. Before the beginning of the Upanisad there is the end (six lines) of Kālīkarpūra-stava.
- IX F 109. Very old paper MS. of Kāmakalopanisad (Śrī-caturtha - Śatapathe pūrva-ṣatke), i.e.,

Tripuropanișad. Size, $8 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $3 \times 8 \times 30$. Character, Devanăgari. Red accents.

- IX F 110. Paper MS. of Avadhūtopaniṣad. Size, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $5 \times 8 \times 33$. Character, Devanāgarī. Colophon: श्रीस॰ १९३७ (= A.D. 1881) मार्गशीर्ष- क०॥ १०॥ शनी०॥ लि० मुरलीमनोहरशुक्क० वाराणश्यां श्री- गङ्गातटे०॥
- IX F 111. Paper MS. of Tripuryupanisad by Sankarācārya. Size, $9 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $11 \times 7 \times 27$. Character, Devanāgarī. Same as IX B 61. Colophon:

आश्विने ऽधिकशुक्के च नवम्यां भौमवासरे। बोधरूपो ऽलिखच्छास्नं शङ्कराचार्यभाषितम्॥१॥ संवत् १८७९ (= A.D. 1823).

- **IX F 112.** Old paper MS. of Sivopanişatstotra by Srī-Hari (so). Size, $10 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $3 \times 7 \times 32$. Character, Devanāgarī.
- IX F 113. Old paper MS. of Sarasvatīrahasyopaniṣad. Size, $10\frac{1}{2} \times 5$. Extent, $8 \times 9 \times 37$. Character, Devanāgarī. Beautiful writing.
- IX F 114. Paper MS. of Chāndogyopaniṣad (Kauthuma-śākhāyām), eighth Prapāṭhaka. Size, 11 × 4\frac{1}{2}. Extent, 22 × 3 × 24. Character, Devanāgarī,
- IX F 115. Paper MS. of Paramahamsopanisad. Size, 8×4 . Extent, $2 \times 14 \times 34$. Character, Devanāgarī. After the end some Slokas:

प्राकृतैस्संस्कृतैश्चेव गद्यपद्याक्षरैस्तथा। देशभाषादिभिश्चेव बोधयेत्स गुरुः स्मृतः॥ etc, 14 In margin (same hand):

निरूपयितुमारण्धे निखिलैरपि पण्डितैः । अज्ञानं पुरतस्तेषां भाति कक्षासु कासुचित् ॥

- IX F 116. Paper MS. of Skandopanişad. Size, 8 × 4. Extent, 2 × 8 × 24. Character, Devanāgarī. Colophon: इदं पुस्तकं रामेश्वरभट्टस्य श्रीधरयतिना लिखितं समाप्तम् ॥
- IX F 117. Paper MS. of Kālāgnirudropaniṣad. Size, $8 \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $2 \times 8 \times 26$. Character, Devanāgarī. Colophon: इति कालाग्निरुद्रोपनिषत्सप्तचत्वारिशत्स-माप्ता ॥
- IX F 118. Fairly old paper MS. of Garudo-panisad. Size, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $5 \times 9 \times 25$. Character, Devanāgarī.
- IX F 119. Paper MS. of Kaulopaniṣad. Size, $10\frac{1}{3} \times 4$. Extent, $2 \times 8 \times 30$. Character, Devanāgarī. Colophon: श्रीशके १७०३ (= A.D. 1781) प्रवनामसंवत्सरे आश्विनशुद्ध पकादशी शुक्रवासरे सम्पूर्णम् ॥
- IX F 120. Old paper MS. Size, $10\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $23 \times 10 \times 36$. Character, Devanāgarī. Contains:
 - 1. Page 1-2: Kaulopanisad or Mantropanisad.
 - 2. , 2-5: Kaivalyopanisad.
 - 3. " 5-7: Mahopanisad, i.e., Tripuropanisad.
 - 4. " 8-10: Ganapatyupanisad.
 - 5. " 10–13: Sūryātharvāngirasa or Ādityopaniṣad (Sūryopaniṣad).

- 6. Page 13-15: Viṣṇūpaniṣad (Nārāyanopaniṣad).
- 7. ,, 15-19: Sivopanisad (Atharvaśira üpani sad).
- 8. " 19–23: Devyā Atharvāngirasa or Devyā Upanisad (so).

In Nos. 1, 5, and 8 both the names mentioned are used, though not in juxtaposition.

- IX F 121. Old paper MS. of Uttaranārāyanopaniṣad. Size, 10 × 5. Extent, 20 × 30. Character,
 Devanāgarī. Colophon: लिखितं जानीपीताम्बर उक्तपडापठनार्थे (so) ॥
- IX F 122. Old paper MS. of Nārāyaṇopaniṣad. Size, $7\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$. Extent, $3 \times 9 \times 17$. Character, Devanāgarī. Colophon: इत्यथर्ववेदे नारायणोपनिषत्समाप्त अष्टार्विदात्॥ ३८॥
- IX F 123. Paper MS. of Nārāyaṇopaniṣad. Size, $11 \times 4\frac{1}{2}$. Extent, $3 \times 9 \times 34$. Character, Devanāgarī. Colophon: लिखितं.....ऊका (?) प्रयाजित्स्तोः दामो-दरस्य पठनार्थम् ॥
- IX F 124. Paper MS. of Nārāyanopanisad. Size, $9\frac{1}{3} \times 5$. Extent, $2 \times 15 \times 28$. Character, Devanāgarī.
- IX F 125. Fairly old paper MS. Size, $11\frac{1}{3} \times 5$. Extent, $7 \times 11 \times 35$. Character, Devanāgarī. Contains:
 - 1. Page 1-4: Vāsudevopanisad.
 - 2. ,, 4-7: Gopicandanopanisad.

- IX F 127. Paper MS. of Brahmavidā üpanisad (so), i.e., Brahmānanda-vallī of Taiṭṭirīyopaniṣad. Size, 8 x 3. Extent, 8 x 7 x 28. Character, Devanāgarī. Red accents. Colophon: शके १७६६ (= A.D. 1844) कोधीनाम ॥ इदं पुस्तकं काणे इत्युपयेशबन्ताटमम्र अम्बकेन लिखि-तम्। स्वार्थ परोपकारार्थे च ॥ श्रीशांबप्रसंत्र ॥ (so).
- IX F 128. Recent paper MS. of Vajrasūcy-upaniṣat (-subodhinī). Size, $6 \times 3\frac{1}{2}$. Extent, $32 \times 7 \times 15$. Character, Devanāgarī. Colophon: संवत् १९०० शाके १७६७ (= A.D. 1844) आवणशुद्ध १२ रविवासरे ॥ यादशं पुस्तकं दृष्ट्या तादशं लिखितं मया, etc.
- IX F 129. Old paper MS. of Kālāgnirudropaniṣad (Nandikeśvara-purāṇe). Size, $6\frac{1}{2} \times 4$. Extent, $18 \times 8 \times 19$. Character, Devanāgarī. Beautiful writing. Ends: श्रीमहारुद्राय महाकालाय महापराक्रमाय नमोनमः॥ श्री-शिवमस्तु॥
- IX F 130. Paper MS. of the fifty-two Atharvana-Upanisads. Size, $10\frac{1}{2} \times 5$. Extent, $326 \times 9 \times 32$. Legibly written in the Devanagari character. Contains:
 - 1. Page 1-12: Mundaka.
 - 2. ,, 12-27: Praśna.
 - 3. " 27-29: Brahmavidyā.
 - 4. " 29–32: Ksurikā.
 - 5. " 32–35: Cūlikā.
 - 6. " 35-48: Atharvaśiras.
 - 7. " 48–51: Atharvaśikhā.
 - 8. " 51–56: Garbha.
 - 9. ,, $56-60: Mah\bar{a}$.
 - 10. ,, 60-67: Brahma.

109

```
11.
        Page 68-73: Prānāgnihotra.
12-15.
              73-106: Māndūkya with Gaudapāda's
                         Kārikā.
   16.
             106-109: Nīlarudra.
   17.
             109-111: Nādabindu.
   18.
             111-114: Brahmabindu.
   19.
             114-119: Amrtabindu.
   20.
             119-121: Dhyānabindu.
   21.
             121-123: Tejobindu.
   22.
             123-124: Yogaśikhā.
   23.
             124-127: Yogatattva.
   24.
             127-131: Samnyāsa.
   25.
             131-134: Aruneya.
   26.
             134-139: Kanthaśruti.
   27.
             139-140: Pinda.
   28.
             140-142: \bar{A}tma.
29-34.
             142-193: Nṛ siṃ hapūr vottaratā panīya.
35-36.
             193-211: Kāthaka.
   37.
             211-216: Kena.
   38.
             216 219: Nārāyana.
39-40.
             219-253: Brhannārāyaņa (pūrva, uttara;
                         the latter beginning with
                         Khanda 13 of Col. Jacob's
                         edition).
   41.
             253-257: Sarvopanisatsāra.
   42.
             257-261: Hamsa.
   43.
             261-264: Paramahamsa.
   44.
             264-279: Anandavalli (Taittiriya Up. II).
   45.
             279-284: Bhrguvalli (
                                               III).
   46.
             284-286: Garuda.
   47.
             286-288: Kālāgnirudra.
48-49.
             288-312: Rāmapūrvottaratāpanīya.
```

50. Page 312-317: Kaivalya.

51. ,, 317-321: Jābāla.

52. " 321-326: Āśrama.

The MS. ends:

. 1

पञ्चद्द्योपनिषदो भवन्ति शौनकीयानाम् ।
मुण्डकादिस्त्वलां(!)तांता विश्वेया ब्रह्मवेदस्य ॥ १ ॥
सप्तर्तिशत्त्रथान्यास्य पैप्पलादिप्रभेदतः ।
पवं पञ्चाशद्द्यधिका ब्रह्मवेदस्य नान्यतः ॥ २ ॥
नीलरुद्रप्रभृतयः आश्रमान्ताः प्रकीर्तिताः ।
पताः सर्वाः पृथ्यवादा जीवब्रह्मैक्यबोधिकाः ॥ ३ ॥

IX F 131. Paper MS. of Garbhopanisad. Size, 6×4 . Extent, $8 \times 8 \times 19$. Character, Devanāgarī. Ends: गर्भोपनिषत्समाप्ता अष्टमः (!) ॥ इदं पुस्तकं जोगळेकरोपनामपरशुरामेण प्रयागक्षेत्रे लिखितं स्वार्थं परार्थं ॥ शके १७३१ (= A.D. 1809) माघे बहुलप्रतिपद्रविश्रवणतारके ॥ वेणीमाधवसांनिष्ये परार्थं लिखितं मया ॥

IX F 132. Paper MS. of $Pr\bar{a}n\bar{a}gnihotropani-$ şad. Size, 6×4 . Extent, $7\times 9\times 20$. Character, Devanāgarī. Colophon: इदं पुस्तकं जोगळेकरोपनाम परशुरामेण लिखापितं राके १७३९ (= A.D. 1817) माघे प्रयागक्षेत्रे वेणीमाधव-संनिधौ ॥ जोगळेकरोपाद्वेन (so) परशुरामेण लिख्यते (so) ॥

IX F 133. Old paper MS. of Prāṇāgnihotropaniṣad. Size, 8×3 द्वे. Extent, 8×7×23. Character, Devanāgarī. Beautiful writing. Ends: समाप्तं चेदमेकाद्शमुपनिषत्॥

IX F 134. Paper MS. of Bṛhadāraṇyakopanişad, Adhy. I, Brāhm. 4. Size, 6 र्ड × 5. Extent, 8 × 11 × 23. Legibly written, in the Devanāgarī character. Ends: उपाध्यात्रं (!) वकरामेण स्वयंपठनार्थ ॥

- IX F 135. Old paper MS. (one pattra) of $K\bar{a}mar\bar{a}jak\bar{\imath}litoddh\bar{a}ropani$; ad. Size, 10×4 . Extent, 16×40 . Character, Devanāgarī.
- IX F 136. Paper MS. of Siddhāntasāropanisad. Size, $10 \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $12 \times 8 \times 39$. Character, Devanāgarī. Copied from a MS. belonging to the collection of the late Paṇḍit Dīnanātha, Benares.
- IX F 139. Paper MS. of Siddhāntaśikhopanisad (Svarūpasiddhāntopanisad). Size, $10 \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $6 \times 8 \times 38$. Character, Devanāgarī. Copied from a MS. in the Library of the late Paṇḍit Dīnanātha, Benares.
- IX F 140. Paper MS. of Srībālātripurasundaryupanisad, i.e., the last Anuvāka of Mahānārāyanopanisad. Size, $10 \times 4\frac{1}{3}$. Extent, 13×39 . Character, Devanāgarī. Copied from a MS. in the Library of the late Pandit Dīnanātha, Benares.
- IX F 141. Paper MS. of Lingopanisad. Size, $10 \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $4 \times 8 \times 39$. Character, Devanāgarī. Copied from a MS. in the Library of the late Paṇḍit Dīnanātha, Benares.
- IX G 42. Old paper MS. Size, 12×6 . Extent, $8 \times 13 \times 32$. Character, Devanāgarī. Contains:
 - 1. Page 1-3: Svarūpopanisad by Sankarācārya.
 - 2. ,, 3-7: Nirālambopaniṣad. Begins:......कि ब्रह्म १ कि शबलं (!) ब्रह्म २ क ईश्वरः३....

- Page 7-8: Sūta-prokta ātma-mantra* (incomplete).
- IX G 43. Paper MS. of Kālāgnirudropaniṣad (Nandikeśvara-purāṇe). Size, 14×7 . Extent, $12 \times 10 \times 27$. Big, clear Devanāgarī writing. Colophon: श्रीसंवत् १८३० (= A.D. 1774) मी: फागुनवदी १० वारबुधवार दः रामपदारथजिवारी गावरवनापरगनेमवर्दे ॥ (so).
- IX G 44. Fairly old paper MS. of Aśvaghoṣa's Vajrasūcī (a commentary on Vajrasūcyupaniṣad, from the Buddhist standpoint) with its refutation called Vajrasūcī-laghuṭaṅka, "Śrī-hari-hara-dvaya-suśloka-caraṇādi-ghaṭita-suvarnādi-nāmnā samasta-brāhmaṇa-vidvan-maṇḍalī-śiṣyeṇa viracitaḥ," and that, in the year nanda-bāṇa-giri-candra of Sālivāhana, i.e., A.D., 1837.
- IX G 45. Paper MS. Size, $13\frac{1}{3} \times 6\frac{1}{3}$. Extent, $6 \times 11 \times 32$. Character, Devanāgarī. Big, clear writing. Pattras १ and २ are missing. Colophon: लिखितं काइयां मध्ये १८८०॥ (= A.D. 1824). Contains:
 - 1. Page 1-5: Vajrasūcyupanisat (-subodhinī) by Sankarācārya. Wants first part.
 - 2. " 5-6: Nirvāņa-saṭka by Saṅkarācārya.
- IX G 46. Old paper MS. of $Mrtyul\bar{a}ng\bar{u}lopanisad$. Size, $7\frac{1}{4} \times 4$. Extent, $5 \times 6 \times 16$. Character, Devanāgarī.

हंसयोः शबलं हित्वा पदयो: सद्वितीययो: । पूर्णो ऽहमव जानीयाद्वोधमात्रस्त्रभावतः ॥

^{*} The rare term স্বল্ল of Nirālambopaniṣad (northern recension) here too appears in Śloka 11:

- IX G 47. Paper MS. of Mṛtyulāṅgūlopaniṣad, first part, with a commentary in Hindī. The whole second part beginning य इमं मृत्युलाङ्गलं त्रिसन्ध्यं कीतेयति (see Indian Antiquary XVI p. 288) is missing. Size, $10 \times 5\frac{1}{3}$. Extent, 4×35 (text), and 10×68 (commentary). Legibly written in the Devanāgarī character. Colophon: लिखत्या छेदिरामगुभस्थानकाशी ज्ञावनी शदरव-जारमास्याभ्यनिपक्षगुक्कातिथि ८ संवत्सर १८९८॥
- IX G 48. Paper MS. of Mṛtyulāṅgūlopaniṣad, first part, with a commentary in Hindī. Same as preceding No. Size, $12 \times 5\frac{1}{2}$. Extent, $2 \times 10 \times 35$. Character, Devanāgarī. Big, clear writing.
- IX G 49. Paper MS. of Brahmopanisat-sāra-sangraha-dīpikā. Size, 14×7. Extent, 31×8×24. Very big, clear Devanāgarī writing (Kāshmīrī fashion). Half of the first pattra is missing, and nearly all the pattras are injured at the bottom. The work is a poetical epitome of the classical Upaniṣads.
- IX G 50. Paper MS. Size, $13\frac{1}{2} \times 5$. Extent, $16 \times 15 \times 44$. Character, Devanāgarī. Comprises:
 - 1. Page 1-2: Parivrājakopanisad.
 - 2. " 2-3: Paramahamsopanisad.
 - 3. ,, 3-4: Bhiksukopanisad.
 - 4. " 5-14: Svetāśvataropanisad.
 - ,, 14: Upadeśa-pańcaka by Sańkarā cārya.
 - 6. " 15-16: Sānti-pāṭha.

After the end of No. 4 the date: शुभसंवत्सराः १९१० माधवमासे शुक्के ४ (so). No. 6 ends:

काले वर्षति पर्जन्यः पृथिवी सस्यशालिनी । देशोऽयं क्षोमरहितो ब्राह्मणास्सन्तु निर्भयाः ॥ दिने दिने च वेदान्तश्चवणाद्भक्तिसंयुतात् । गुढशुश्च्या विद्या क्रच्छ्रास्थितिफलं लभेत् ॥

IX G 51. Paper MS., fairly old. Size, $12 \times 4\frac{3}{4}$. Extent, 28×35 (breadthwise) $\times 16$. Character, Devanāgarī. Fine, precise writing. The bottom is partly broken off, so that most of the last line and something of the preceding lines of every page is missing. Contains:

- 1. Page 1: Bhikṣukopaniṣad.
- 2. ,, 1-9: Sannyāsopanisad.
- 3. " 9-13: Paramahaṃsaparivrājakopanisad.
- 4. " 13–17: Vajrasūcyupanisat-subodhinī.
- 5. " 18-26: Paingalopanisad.
- 6. ,, 26-27: Kalisantaranopanisad.
- 7. " 27-28: Vidvatsamnyāsavidhi.

No. 7 is incomplete, and before No. 1 there is the remainder of another text ending:

यमुनास्नानकरुणि जो गेला नन्दवजासितो सकळ। कृत्तश्रवणकरिसणे महिमा विश्वंभरा तुझा अकल ॥ १३२॥

IX G 52. Paper MS. of the fifty-two Atharvaṇa-Upaniṣads. Size, $12\frac{1}{3} \times 4\frac{1}{3}$. Extent, $184 \times 11 \times 43$. Character, Devanāgarī. Beautiful writing. Contents as in IX F 130 ("Brahmannārāyaṇopaniṣad" being evidently a misreading). Begins: श्रीगणेशाय नमः ॥ ऑ अथ आथर्वण्यं (!) उपनिषदस्तथा शाखान्तरीयाश्च किल्यंते ॥ अथारभ्यते ॥ Ends: द्विपञ्चाशत्संख्यको अयं प्रम्थः समाप्तः ॥ ५२ ॥ पञ्चदशोपनिषदो भवन्ति शौनकीयानां मुंडा (!) कादिस्त्वलां(!)तांता, etc. (as in IX F 130, except

पृथन्वाक्याः for पृथन्वादाः) ॥ समाप्तं ॥ शुमं भवतु ॥ संवत् १८९४ (= A.D. 1818) कार्तिकशुक्कनवम्यां ९ चन्द्रवासरे ॥ श्रीराधाकृष्णा-भ्यां नमोनमः ॥ श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

This is, on the whole, a very exact copy.

IX G 53. Paper MS. of Bṛhajjābālopaniṣad, northern recension. Size, $13\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$. Extent, $36 \times 12 \times 47$. Big, legible Devanāgarī writing. Dated, saṃvat 1873 (= A.D. 1817). The contents (ten Brāhmaṇas) correspond as follows to the Bombay ed. of the 108 Upaniṣads:

```
\begin{array}{ccc} & 1 - 7b^1 : & Br\bar{a}hmaṇa \ I - V \\ & 7b^1 - 9a^1 : \\ & 9a^1 - 9b^{10} : \end{array} \right\} Br. \ VI \ \left\{ \begin{array}{c} Br. \ VI \\ ,, \ VIII \end{array} \right\} \begin{array}{c} Brhajj\bar{a}b\bar{a}lopa- \\ & nisad. \end{array}
Pattra
    ,,
           9b<sup>11</sup>-12a<sup>5</sup>: Br. VII = Rudr\bar{a}ksaj\bar{a}b\bar{a}lopanisad ex-
                                                       cept 763a<sup>8</sup>-764a<sup>1</sup>.
          12a^5-12b^2:
                                                   'Bṛhajj. 277a<sup>7</sup>-b<sup>6</sup> (Br. VII,
                              Br. VIII \ end) = Rudraks. 763a8-
                                                      764a<sup>1</sup>.
          12b^2-13a^2:
                                                    not printed.
          13a^2-13b^3:
                                                    Brhajj. 276a¹-b8 (Br. VII,
    ,,
                                                       first half).
           13b^{3}-14a^{6}; Br. IX \{
                                                      not printed.
    ,,
                                                      Brhajj. 277a<sup>1-7</sup> (Br.VII,
           14a^{6}-14b^{1}:
    ,,
                                                      middle).
           14b^{1}-19a^{4}: Br. X = Bhasmajābālopanisad.
                                 Concluding section, not printed.
    ,,
```

IX H 88. Paper MS. of Svetāśvataropaniṣatprakāśikā by Rangarāmānujamuni. Size, 13 × 7. Extent, 51 × 12 × 40. Character, Devanāgarī. This is a copy of the MS. dated samvat 1932, in the Raghunātha Temple at Jammu on Tawi.

- IX H 89. Old paper MS. of Kathakopanisadbhāṣya by Sankarācārya. Size, 14 × 7. Extent, 26 × 17 × 60. Character, Devanāgarī. Beautiful writing.
- IX J 5. A Devanāgarī copy, written and compared in the Adyar Library in 1901, from a palm-leaf MS. (Grantha?) then in possession of H. H. Kerala Varma of Travancore. Size, $8\frac{1}{2} \times 6\frac{3}{4}$. Extent, $192 \times 14 \times 16$. Contains:
 - 1. Page 1-124: Smrti-candrikā (incomplete).
 - 2. ,, 1-68: Tripuropanisad-bhāṣya.
- IX K 1-5. Five paper MSS. Size, 10×7 . Extent, 92×38 . Character, Devanāgarī. The originals to these copies are in the Ānandāśrama, Poona.
 - (1) Vedāntaviśrāntopaniṣad by Śańkarācārya (11 lines).
 - (2) Bhāvanopanisad (28 lines).
 - (3) id. (20 ,,).
 - (4) Svasamvedyopanisad (22 lines).
 - (5) Avadhūtopanisad (11 lines).
- IX K 6. Paper MS. of Kātyāyanopaniṣad. Size, $6\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$. Extent, 32×15 . Character, Devanāgarī and Telugu (two copies). Copied from the palmleaf MS. of the Ārsha Library, Vizagapatam (Oppert I, 7889).
- IX K 7. Paper MS. of the Upaniṣad-bhāṣyas (except those on the Daśopaniṣads) of Appayadīkṣita. Size, $8\frac{1}{4} \times 6\frac{3}{4}$. Extent, $5032 \times 14 \times 16$. Character, Devanāgarī. Copied from the original Grantha MSS.

preserved in the Government Oriental Library, Mysore. Bound in 10 volumes containing text and Bhāṣya of the following Upaniṣads;*

```
1.
     Page
                   27: Brahma (11).
              1-
2.
                   62: Kaivalya (12).
 3.
             65-
                   88: Jābāla (13).
 4.
             89-266: Švetāšvatara (14).
            269-285: Hamsa (15).
 5.
 6.
            289-299: Arunika (16).
 7.
            301 - 323 : Garbha (17).
      ,,
 8.
            325- 335: Nārāyana (18).
 9.
            337- 349: Paramahamsa (19).
10.
            353- 367: Amrtabindu (20).
11.
            369- 391: Amrtanāda (21).
12.
            393-466: Atharvaśiras (22).
13.
            469- 515: Atharvaśikhā (23).
14.
            517- 579: Maitrāyanīya (24).
15.
            581 - 675: Kausītakī (25).
      ,,
16.
            677- 755: Bṛhajjābāla (26).
17.
            757-817: Nṛsiṃhapūrvatāpinī (27a).
18.
            821 – 899: Nrsimhottaratāpinī (27b).
19.
            901 - 915: Kālāgnirudra (28).
      ,,
20.
            917-- 967: Maitrey\bar{i} (29).
      ••
21.
            969-1031: Subāla (30).
22.
           1033-1042: Ksurikā (31).
23.
           1045-1054: Mantrikā (32).
24.
            ^{55}-1090: Sarvasāra (33).
25.
                   ាំ: Nirālamba (34).
           ŀί
      ••
26.
                         '√ka-) Rahasya (35).
           1125 - 1
27.
           1189-1206: Vajrasūcī (36).
```

^{*} The numbers in brackets after the titles are those by which Appayadīkṣita uses to quote the Upaniṣads.

```
28. Page
           1209-1465: Tejobindu (37).
29.
           1470-1641 : Darśana (90).
      ,,
30.
           1646 1685: Tārasāra (91).
      ,,
31.
           1686-1700: Mahāvākya (92).
32.
           1702-1738: Pañcabrahma (93).
33.
           1742-1771: Prānāgnihotra (94).
34.
           1774-1819: Gopālapūrvatāpinī (95a).
      ,,
35.
           1822-1907: Gopālottaratāpinī (95b).
      ,,
36.
           1910-1956: Krsna (96).
37.
           1958-1976: Hayagriva (100).
           1978-1993: Dattātreya (101).
38.
      ,,
39.
           1998-2013: Gāruda (102).
      ,,
40.
           2014-2020: Kalisantarana (103).
41.
           2021-2032: Jābālī (104).
42.
           2034-2069: Saubhāgyalakşmī (105).
      ,,
43.
           2074-2129: Sarasvatīrahasya (106).
44.
           2130-2144: Bahvrca (107).
45.
           2146-2173: Nādabindu (38).
46.
           2178-2235: Dhyānabindu (39).
47.
           2238-2276: Brahmavidyā (40).
48.
           2278-2328: Yogatattva (41).
      ,,
49.
           2332-2392: Triśikhībrāhmaņa (44).
           2396-2418: Sītā (45).
50.
      ••
51.
           2420-2464: Yogacūdāmaņi (46).
52.
           2468-2536: Mahānārāyana (Tripādvibhū-
      ,,
                          ti) (52).
53.
           2540-2558: Advayatāraka (53).
      ,,
54.
           2560-2594: Rāmarahasya (54).
55.
           2596-2623: Rāmapūrvatāpinī (55).
      ,,
56.
           2628-2640: Vāsudeva (56).
57.
           2644-2666: Maṇḍalabrāhmaṇa (48). (Text
```

only).

```
58. Page 2668 2676: Daksināmūrti (49).
                                           Text only.
59.
          2680-2685: Nirvāna (47).
                                                ,,
60.
          2689-2692: Skanda (51).
61.
          2697-2701: Commentary to No. 59. (47).
62.
          2701-2716:
                                           57. (48).
                                       ,,
63.
          2721-2726:
                                           58. (49).
64.
          2726-2731:
                                     Sarabha. (50).
65.
          2731-2736:
                                       No. 60. (51)
      ,,
66.
          2737-2752: Mudgala (57).
67.
          2753-2807: Sandilya (58).
68.
          2809-2859: Paingala (59).
69.
          2861-2866: Bhikşuka (60).
70.
          2869-3030: Mahā (61).
71.
          3033-3040: Sariraka (62).
72.
          3041-3163: Yogaśikhā (63).
73.
          3165-3172: Turiyātīta (64).
      ,,
74.
          3173-3226: Sannyāsa (65).
      ,,
75.
          3229-3250: Paramahamsa-parivrājaka (66).
      ,,
76.
          3251-3266: Akşamālikā (67).
      ,,
         3267-3292: Avyakta (68).
77.
78.
         3293-3301: Ekāksara (69).
      ,,
79.
          3302-3445: Annapūrņā (70).
      ,,
80.
          3446-3456: Sūrya (71).
      ,,
81.
          3457-3482: Aksika (72).
82.
          3483-3500: Kundikā (74).
      ,,
83.
          3501-3510: Savitri (75).
84.
          3511-3532: Atma (76).
85.
          3533-3582: Pāśupata (77).
      ••
86.
          3583 -3611: Parabrahma (78).
      ,,
87.
          3612-3635: Avadhūta (79).
      ,,
88.
          3636-3651: Tripurātāpinī (80).
89.
         3652-3673: Devi (81).
```

```
90. Page 3674-3685: Tripura (82).
           3686-3714: Katha(-rudra) (83).
 91.
 92.
           3715-3734: Bhāvanā (84).
 93.
           3735-3764: Rudrahrdaya (85).
           3765-3787: Yogakundalī (86).
 94.
 95.
           3788-3814: Bhasmajābāla (87).
 96.
           3815-3850: Rudrākṣajābāla (88).
 97.
           3851-3869: Ganapati (89).
 98.
           3870-3896: Yājñavalkya (97).
           3897-3930: Sātyāyanīya (99).
 99.
100.
           3931-4210: Varāha (98).
101.
           4211-4540: Adhyātma (73).
102.
           4541-4818: Nāradaparivrājaka (43).
. 103.
           4819-5024: Muktikā (108).
104.
           5025-5032: Vajrasūcī (2), (36).
```

The commentary on Atmabodhopanisad (42) is said to be lost.

PART II. ALPHABETICAL INDEX AND EXTRACTS.

: ﴿إِ

अक्षमालिकोपनिषद्

1 copy, Devanāgarī, with the Bhāṣya of Appayadīkṣita (119).

Beginning of the Bhāṣya:

यस्या अपि (so) परब्रह्मपरत्वं प्रोच्यते स्फुटम् । तामक्षमालिकामेनां व्याख्यास्ये निखिलाक्षराम् ॥

निवह यदस्यान्तरं [सूत्रं] तद्वस यहसपार्श्वे तच्छेवं यद्वाम-पार्श्वे तद्वेष्णविमत्युक्तौ कार्यब्रह्मा नोक्तः । तदनुक्तौ कारणं किमिति । End:

अस्यां त्वक्षमालिकोपनिषद्यक्षमालया मन्त्राणां जप्यत्वं केवलमुच्यते । न तु तासां बह्वीनां धार्यत्वम् । लोके तु बह्वोमीलाः केचन धरन्ति तदुपनिषत्प्रमाणानालम्बनमवगन्तन्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वरतातपादिशिष्या-प्यादीक्षिताचार्यविरचिताक्षमालिकोपनिषद्धाप्यं समाप्तम् ॥

अक्ष्युपनिषद्, or अक्षिकोपनिषद्

A. Northern Recensions.

- (a) Shorter one, generally called *Netropanisad*.* 3 copies: in Devanāgarī (99).
- * As I learnt in Amritsar, this is still now-a-days used against deseases of the eye: eight Brahmins called into the house of the patient have to recite the text for a certain length of time.

Beginning:

ओं नमो भगवते सूर्यायाक्षयतेजसे ।

End:

अहो वाहिनी वाहिनी (वाहानि, 1; वाहिनि, 3) स्वाहा ॥

(b) Longer one, called Cākṣuṣopaniṣad. 4 copies: in Devanāgarī (99).

Beginning:

ओं अथातश्चाक्षुषीं पठितसिद्धविद्यां (चक्षुष्मतीं सिद्धिविद्यां, 2) चक्षुरोगहरां व्यास्यास्यामः ।

End:

Same as above; 4 adds a small prayoga, 3 a few namas' to Viṣṇu.

B. Southern Recension.

The first part (anguan au) differs but little from Aa; the second part containing, in 38 (39) Slokas, a 'Brahmavidyā' of the seven Yogabhūmikās is a remarkable addition peculiar to this recension.

2 copies: in Devanāgarī (74, 119). No. 1 begins like the Bombay edition, but it ends: इति श्रीशुक्र्यजुर्वेदे अध्युपनिषत् । चाश्चपती विष्ण (!) इत्यस्युपनिषत्समाप्तम् ॥

Bhāṣya by Appayadīkṣita, to part 2.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

यस्यां चाक्षुष्मती विद्या ब्रह्मविद्या च कथ्यते । तामक्षिकोपनिषदं व्याख्यास्ये साप्तभूमिकाम् ॥

ननु प्रपञ्चवेदने सत्यपि मिध्यात्वनिश्चय एव योगः स्यादित्या-शक्क्याह । अवेदनमिति ।

Ends:

अकाराद्यष्टाविद्यात्युत्तरदाततत्पदलक्ष्यार्थब्रह्मसुविश्वाद्यष्टाविद्यात्युत्तर-दातत्वंपदवाच्यलक्ष्यार्थजीवानां विलापनं कार्यमिति प्रागेव समाधि-कालाद्विचिन्त्य इति ॥ इति सुन्दरेश्वर....समाप्तम् ॥

अथर्वशिखोपनिषद्

A. Northern Recension.

7 copies: in Devanāgarī (80, 87, 103, 108, 114) and Sāradā (59, 60). No. 1 ends: **इ**त्यथर्वेवेदे शौनकी-यशाखायां अथर्वशिखोपनिषत्समाप्ता ॥

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona ed.).

B. Southern Recension.

7 copies: in Grantha (9, 13, 15), Telugu (37, 48), and Devanāgarī (90, 117).

Dīpikā by Sankarānanda (Grantha, 34).

Begins:

अथर्विशिखोपनिषद्दीपिका ॥ व्याख्यातोऽथर्विशिखानाम्न्याः श्रुतेः क्रेशिवनाशिनी । क्रियते ब्रह्मबोधार्थे तया शुध्यते मे मनः ॥

ब्रह्मविद्याप्राप्त्यर्थं तपोविद्यासंपन्नैरिप गुरुशुश्रूषादिकं करणीयमित्ये-तद्र्थं प्रथमत आख्यायिकामवतारयति ॥ अथ ॥ अधिकारिसंपरय-नन्तरं । ह किल एनं वक्ष्यमाणमथर्वाणं पेप्पलादः पिप्पलं कर्मफलं तद्त्तीति पिप्पलादः स्वयमुद्यमशून्यः पुराकृतकर्मवशात्प्राप्तानोदकादिना शरीरधारक इत्यर्थः ॥ स एव पेप्पलादः ॥ Ends:

सर्व निस्तिलं अन्यत् शिवन्यतिरिक्तं परित्यज्य स्पष्टं समाप्ता समाप्तिगता । अथर्वशिखा अथर्वदे शिखेव सारभूतोपनिषदथर्वशिखा एतामथर्वशिखामधीत्य पाठतोऽर्थतश्च स्वाधीनकृत्वा (so) हिजः त्रे-वर्णिकः गर्भवासात् गर्भवासमृलभूतादज्ञानात् विमुक्तः आत्मज्ञाने-नावगताज्ञानो (so) जीवन्विमुच्यते । देहपाते सर्वय (so) संस्कारही-नत्वेन मुक्ता भवति । इत इति उपनिषदर्थपरिसमाप्त्यर्थः । उपनिषत्प्रति-पाद्यमर्थं समाप्तौ दर्शयति । ओं ओक्कारः सत्यमवाधितं रूपं जगतो न त्वन्यत् । हरिः ओं ॥ श्रोदक्षिणामृतये नमः ॥

Bhāsya by Appayadīksita (Devanāgarī, 117).

Begins:

•

ध्यातृध्यानध्येयभावं यत्राथर्वाह च क्रमात् । रुद्रविष्णुशिवानां च महर्षिम्यस्तथा परम् ॥ भिन्नं षोडशमात्राभिः प्रणवं ब्रह्मरूपकम् । तामथर्वशिखाभिख्यां व्याख्यास्ये श्रुतिमञ्जसा ॥

अथेति । अथ साधनचतुष्टयसंपत्त्यनन्तरं अथर्विशिरोपनिषच्छ्वणा-नन्तरं* वा इ किल एनमथर्विशिरापनिषदुपदेष्टारं अथर्वाणं अथर्वीस्यं भगवन्तं पैप्पलादः अङ्गिराः सनत्कुमारश्चोवाच पप्रच्छ ।

Ends:

अन्यत्सर्वे शिवव्यतिरिक्तमशिवं समस्तमि सगुणेश्वरादिविकार-जातं परित्यज्य सर्वप्रकारेण विहाय ध्येयः शिवा ऽहमित्यभेदेन भ्रम-रकोटन्यायमनुस्रत्य सर्वदा ध्यातुं योग्य इत्युक्त्वातःपरं वक्तव्यान्तरा-

^{*} According to Appayadīkṣita's finding the One Hundred and Eight Upaniṣads are a connected whole. See Preface.

The reading अथर्वशिरोपनिषद् is frequent both in the South and North.

भावादथविश्वाखा परिसमाप्ता । एवमुपक्रमोपसंहारमध्येषु निर्गुणस्या-स्वण्डनोत्रस्वरूपस्याशरीरस्य परब्रह्मापरपर्यायस्य परमिशावस्येव प्राधान्ये-व ध्येयस्येव परमिशावत्वस्याभिहितत्वाच्चास्मात्परं निष्प्रतियोगिकमपरं सगुणं वा न कैवल्यमोक्षेच्छुभिरुपास्यमित्यवगन्तव्यम् ॥ इदानीमिमा-मर्थविशिखामधीतवतः फल्लमाह । एतामिति । एतामर्थविशिखामधीत्वतः फल्लमाह । एतामिति । एतामर्थविशिखामधीत्वतः प्रतिमाद्विगुक्तः जीवन्मुक्तस्सिन्वगुच्यते विदेहमुक्तो भवति । एतामधीत्यत्याद्यम्यास उपनिषत् परिसमाप्तिद्योतनार्थः । ओं सत्यमित्युपनिषदित्योंकारस्यैव प्राधान्येन प्रपश्चितत्वद्योतनार्थमिति ॥ इति मुन्दरेश्वरतातपादशिष्याप्पयदीक्षिताचार्यकृतौ अथविशिखोपनिष-द्वाष्यं समाप्तम् ॥

अथर्विशिरउपनिषद्

It is often called अथर्वशिरोपनिषद्, and in the North it has besides the following titles: अथर्वशिषम् (आथर्वशिषम्), अथर्वशिषापिनिषद्, शिवाथर्वशिषम्, शिवोपनिषद्, रुद्राध्यविशिरस्, रुद्राथर्वशिरस्, रुद्राथर्वाङ्गिरसम्, and the like, and under such names forms part of the आथर्वशिष्णक्षम् (see Preface).

A. Northern Recensions:

- (a) 5 copies, in Devanāgarī (87, 103, 108, 114) and Sāradā (59). In No. 2 the first section and the first lines of the second section agree with the Southern Recension. (Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona ed.).
- (b) 5 copies, in Devanāgarī (81, 82, 94, 94, 107). Beginning:

देवा ह वै स्वर्ग लोकमायन् ॥ ते देवा रुद्रमप्टच्छन् ॥ को भवा-निति ॥ सो ऽब्रवीदहमेकः प्रथममासीत् ॥ वर्त्तामि च मविष्यामि च ॥ नान्यः कश्चिन्मत्तो व्यतिरिक्त इति ॥ सोनन्तरानन्तरं (so, all) प्रा-विशेत् ॥ सो ऽहं नित्यानित्यो ऽहं ॥ ब्रह्माहं ब्रह्माहं ॥ प्राञ्चः प्रत्यञ्चो ऽहं (प्रत्यञ्चाहं, 1, 2, 3) ॥ दक्षिणाग्निर्गार्हपत्यश्चाहवनीयो ऽहं ॥ गुद्धो ऽहं प्रत्यञ्चाहं, 1, 2, 3) ॥ दक्षिणाग्निर्गार्हपत्यश्चाहवनीयो ऽहं ॥ गुद्धो ऽहं वरिष्ठो ऽहं (5 adds: बिछ्ठो ऽहं) ॥ ऋगहं यजुरहं सामाहं (5 adds: अथवीहं) । अक्षरमहं पुष्करमहमग्रियं च ॥ अधश्चोध्व पुरस्ताज्ज्यो (ताज्यो, all) तिरिति ॥ अहमेकः सर्वे च मां ॥ एवं (मां added by 1, 3, 4) यो मां वित्त स वेदान्वेत्ति साङ्गानिति ॥ ब्रह्मणा ब्राह्मण्यो ऽहं ॥ हविष्यं हविष्यंण ॥ सत्यं सत्येन ॥ धर्म धर्मण ॥ तप्यामि यत्स्वेन तेजसा ॥ अतो देवा उर्ध्वश्चाहवो रुद्धं स्तुवन्ति ॥ यो वे रुद्धः स भगवान्यश्च ब्रह्मा तेम्यो वे नमो नमः ॥

End:

गायत्र्याः षष्टिसहस्राणि जप्तानि भवन्ति ॥ प्रणवानामयुतं जप्तं भवतीत्याह भगवानथर्वेदाः (°नाथर्वेदाः, 3, 5)॥ यो रुद्रो येन जगद्र्ध्वं पृथिवी च दृढाभृता ॥ येन यज्ञाः संस्थापिता (so 5; others: येन येन संस्थापयेत्) नागान्तरिक्षं (so, all) ॥ तस्मै रुद्राय नमो नमस्तस्मै रुद्राय नमो नमः (इति added by 4, 5)॥ नमो (5 adds स्तु) रुद्राय सहस्रमूर्तये ॥ सहस्र (not in 1, 2, 4) पादाक्षित्रिारोरुनाहवे ॥ (सहस्रनाम्ने पुरुषाय द्याश्वते ॥ सहस्रकोटियुगधारिणेनमः ॥ only in 5) तस्मै रुद्राय नमो नमस्तस्मै रुद्राय नमो नम इति (no इति in 3) ॥ इत्यर्थवद्याप्व समाप्तं (so 4; इति द्याव अर्थवद्याप्व समाप्तं, 3; अर्थविद्याय नमो नम इति ॥ य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥ १६ ॥ ब्रह्माइं साज्ञानिति (so) नमस्तेभ्यो वे नमोनमः ॥ वरेण्यं परमं पदं तत्परं ब्रह्म मे वोधार्य (so) माणमेवे (so) काक्षरं मानदाः (१) भस्मत्र्यायुषं भवत्यन्तिरिक्षं पद्य ॥ इति द्यावीपनिषत् ॥

B. Southern Recension.

8 copies, in Grantha (9, 11, 13, 15) Telugu (37, 48), and Devanāgarī (90, 117). In Nos. 2 and 5 the concluding section following देवमेवानुप्रविश्वतीत्यां सत्यम् is missing. The opening stanza of the Bombay edition is in No. 3 only.

(Dīpikā by Sankarānanda, see Poona ed.). Bhāṣyu by Appayadīkṣita (117, Devanāgarī).

Begins:

यत्रोक्तस्त्रिषु सद्भावो रुद्रस्यान्तरदृष्टितः । ओंकारादेस्तथा व्याख्या यत्र सम्यक्प्रवर्तते ॥ तामथर्विशिरोऽभिख्यां श्रुतिं निर्गुणतत्पराम् । व्याख्यातुमुत्मुकस्सोहं स्मरामि श्रीगुरोः पदम् ॥

देवा इति देवाः विष्णुब्रह्मेन्द्रादयः ह वा इत्यनर्थकौ निपातौ स्वर्ग ब्रह्मस्वरूपं गमयतीति तं कैलासारूयं लोकं अगमन् गतवन्तः । त उक्ता देवाः रुद्रं कैलासाधिपतिमपृच्छन् पृष्टवन्तः। अत्रायं भावः। विष्ण्वादयो देवाः स्वस्वार्वाचीनायात्मतत्त्वमवबोधियतुं स्वयमात्मविद्येन राक्ता अपि गौरवात् सर्वोत्कृष्टस्य भगवतो महाकारुणिकस्य सर्वज्ञत्वाच्यरोषगुणसंपन्नस्य श्रीरुद्रस्य मुखारविन्दादवबोधियतुकामाः कैलासं जग्मुरिति। प्रश्नप्रकारमाह। को भवानिति हे भगवन् रुद्र भवान् कः सणुणः परमेश्वरो वा निर्णुणः परमात्मा वा।

तस्मात्समुत्थितः प्राणः प्राणीत्यर्थं तत् अथर्वशिरः अभिरक्षतु अभितः अधीतिबोधाचरणप्रचारणैरवतु ॥ इदानीमवान्तरकार्यकारणीभूत-योरन्नमनसोः श्रीविद्यामोक्षबुद्धचा अग्न्यविद्यामोक्षबुद्धचा च रक्षणीयत्व-मुक्तवाथर्वशिर उपसंहरति श्रियमिति

यस्य बन्धस्तस्य मोक्ष इति दर्शनं तु स्थूलदृष्टिविषयमेव बन्धो अन्य-

स्य मोक्षो ऽन्यस्येति दर्शनस्यैव सूक्ष्मदृष्टिविषयत्वात् । तथा हि । लोके चोरो बध्यते पश्चात्स एव मुच्यत इति स्यूलदर्शनं । अभुक्तचौर्य-कर्मफलो बध्यते भुक्तचौर्यकर्मफलो मुच्यतं इति सूक्ष्मदर्शनं । भुक्तफला-भुक्तफलयोद्यन्योन्यविलक्षणतयान्यत्वमेव युज्यते । तस्मादनात्मनो बन्धः आत्मनो मोक्षश्चेत्यवगन्तव्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वरतातपादशिष्याप्पयदी-क्षिताचार्यकृतौ अथविशिरोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

अद्वयतारकोपनिषद्

1 copy, Devanāgarī, with the Bhāṣya of Appaya-dīkṣita (118).

The Bhāṣya begins:

मूर्तामूर्तात्मकं यत्र तारकद्वयमुच्यते । ज्योतिर्दर्शनमार्गोक्तिं व्याख्यास्ये ऽद्वयतारकम् ॥

ननु जीवेश्वरौ मायिकाविति विद्वाय सर्वविश्वेषं नेति नेतीति विद्वाय यदविश्वष्यते तद्द्वयं ब्रह्मेति यदुक्तं तद्युक्तमेव । अपि
तु तित्सद्ध्ये स्रह्म्यश्रयानुसन्धानं कर्तव्यमित्येतद्युक्तं । कृतः ।....
अपरिच्छित्रब्रह्मसिद्ध्ये त्वपरिच्छित्तब्रह्मध्यानं कर्तव्यं ।......सत्यमेवैतत् । तथाप्युक्तस्थ्हस्यवयानुसन्धानद्वारा......
परिच्छित्रानुसन्धानविधानं युक्तमित्यवगन्तव्यम् ।

It ends:

निन्ति तादृश्वपरमयोगिपूजा यस्य लभ्यते सोऽपि मुक्तो भवति इत्येतादृशवाक्यान्यर्थवादा एव स्युः । कृतः । सहस्रारुवल-रुज्योतिर्वेत्यादि......पृकृत-वाक्यान्यर्थवादा एव । तथापि स्वदेहान्तर्विर्तिज्योतिर्दर्शनं विना तत्त्व-मसीत्युपदिशतामहं ब्रह्मास्मीति वाङ्गात्रेण प्रलपताञ्च श्रान्ततमानां कल्पकोटिष्विप संसारबन्धान्मोक्षासंभवान्मोक्षप्रथमसाधनत्वाचास्य दर्श-नस्योपेक्षा न कदापि कार्येति स्थितम् ॥ इति सुन्दरेश्वरतात....... समाप्तम् ॥

अद्वैतोपनिषद्

1 copy, in Devanāgarī (86). It is so faulty that it can merely help us to recognize the character of the Upanişad unknown otherwise.

Beginning:

ओं अद्वेतपुरुषस्य न द्वितीयो भेदो स्ति स्थिरजङ्गमः मध्ये अद्वेत-ब्रह्मप्रकाशितं । सर्वलोकमध्ये ब्रह्मद्विधारूपं विचरति नैतन्यवितेजसः अन्तरात्मा मध्ये कैवल्यात्मामेकैकं । यथा रवितेजः रविभेवेत् । तथा अखण्डितब्रह्म मायाजगत्रयं । अवस्थात्रयं परमात्मनः एकं भवति । या बुद्धिर्गर्भमध्ये सा बुद्धिर्बाल्यावस्था न भवति । या बुद्धिर्बोल्यावस्था भवति सा बुद्धिर्यीवनावस्था न भवति । या बुद्धिर्यीवनावस्था सा बुद्धिर्यू-नावस्था न भवति ।

Middle:

......चक्षुः प्राणमनोबुद्धिपश्चेन्द्रिया पश्चतत्त्वं......तथा घटघटमध्ये बहुचन्द्रो पि दृइयते.......कैवल्यं द्वेताद्वैतरिहतं..... विष्णुवृक्षफलं उत्पन्नं परमहंसपूर्णो पि जायते । ज्ञानं माता विज्ञानं पिता सगुणब्रह्म निर्गुणब्रह्मार्पितं अष्टमी च निर्गुणावस्था ब्रह्मशरीर-ज्ञानलहरी ब्रह्मणो । ब्रह्मणो यज्ञोपवीतमनिष्टं ।.......

End:

अलिण्डतं वस्तु मध्ये प्रविष्ट अर्धस्थाने अर्धमुर(?)स्थाने आत्मा हरयते । आत्मव्यापकं ब्रह्मज्ञानविज्ञानम् ॥ इत्यद्वैतोपनिषदं संपूर्ण ॥

अध्यात्मोपनिषद् (I)

1 copy, with the Bhāṣya of Appayadīkṣita (120, Devanāgarī).

The Bhasya begins:

ओमित्यक्षरमुचरन्नहमथो श्रीसुन्दरेशं गुरुम् ।
नत्वा पूर्णमदश्च शान्तिमिति तामेनां पठित्वा ततः ॥
अध्यात्मोपनिषद्धचांसि सुलभानन्दप्रदान्यादराद् ।
व्याख्यास्ये विदुषां हिताय परमात्मातः प्रसीदत्वयम् ॥
अध्यात्मविद्याधिगमाय लोके पठन्ति शास्त्राणि यजन्ति देवान् ।
अटन्ति तीथीनि जपन्ति मन्त्रानेनां श्रुतिं तैरलमीक्षतुस्तु ॥

अत्र खल्वीशादिमुक्तिकान्ताष्टोत्तरशतोपनिपत्मु काश्चिदुपनिपदो गुरुशिष्यक्रममवलम्ब्य प्रवृत्ता दृश्यन्ते काश्चिद्ध्यात्मकुण्डिकाक्षुरिकाग्रुपनिषदो गुरुशिष्यक्रमं विनेत्र स्वयं प्रवृत्ता दृश्यन्ते । कृतः । अन्तः शरीरे निहितो गुहायामित्यध्यात्मोपनिपदोपक्रम्यते । ब्रह्मचर्याश्रमे क्षीणे गुरुशुश्रूषणे रत इति कुण्डिकोपनिपदोपक्रम्यते । कृतिकां संप्र वक्ष्यामि धारणां योगिसिख्य इति क्षुरिकोपनिषदोपक्रम्यते । एवमपि सर्वासामुपनिषदां पौर्वापर्यालोचनया वा गुरुशिष्यक्रमेणेत्र प्रवृत्तत्वस्य वक्तव्यत्वादस्या अध्यात्मोपनिषदः पूर्विकायामिक्षकोपनिषदि साङ्गृतये शिष्याय भगवतादित्येन गुरुणोपदिश्यमानत्वादत्रापि तावत गुरुशिष्यो मन्तव्यो । ननु एतां विद्यामवानतरतमाय ददौ अवान्तरतमो ब्रह्मणे ददौ ब्रह्मा घोराङ्गिरसे ददौ योराङ्गिरा रैकाय ददौ रैको रामाय ददौ रामः सर्वेम्यो मृतेम्यो ददावित्येतदुपनिषदुपसंहारानुरोधेन गुरुशिष्यक्रमो भविनुमईतीति चेन्न तत्न विद्यासंप्रदायक्रमस्य विविक्षितत्वादुक्तपृर्वावादित्यसाकृती एव भुरुशिष्याविति युक्तम् ।

अथेदानीमन्तः शरीर इत्याद्यारम्येयमध्यात्मोपनिषद्वचास्यास्यते । अन्तरिति । अन्तः शरीरे देहान्तर्विद्यमानायां गुहायां । गुहा- शब्दवाच्यहृदयपुण्डरीक इत्यर्थः । निहितो निक्षिप्तः ।

It ends:

वेदानुशासनमिति द्विवेचनमुपनिषत्परिसमाप्त्यर्थम् । एवं ऋमेण मुमुक्षूणां मोक्षप्रयोजनिसद्ध्ये शब्दब्रह्मरूपेण भूमौ सञ्चरन्तीमेतामात्म-विद्याप्रतिपादनपटीयसीं सर्ववेदान्तसारभूतामध्यात्मोपनिषदं सव्याख्यां सद्गुरुमुखाच्छुत्वा मननाद्येः साधनविशेषैः सद्योमुक्ति ये महान्तो ऽधि-गच्छन्ति त एव पुरुषोत्तमाः कृतकृत्याः सर्वलोकपूज्या भवन्तीत्यत्रैते ऽस्मच्छ्रोकाः ।

राब्दब्रह्मात्मना या जगित सुलकरी दुर्लभाध्यात्मिवद्या भात्येनां श्रद्धया ये परमगुरुमुखाद्दपणव्यारूयया ताम् । श्रुत्वा नित्यं तथान्येर्मननमुखमहासाधनैयीन्ति सद्यो-मुक्ति ते सर्वपूज्याः खल्ल पुरुषवरास्ते हि धन्या महान्तः ॥ There follow six more verses in different metres, and finally:

यदेतत्सर्ववेदान्तरहस्यार्थप्रकाशकम् । अध्यात्मदर्पणं लोके दुर्लमं ह्याश्रयेत्सुधीः ॥ सर्वशास्त्रकथाकन्थारोमन्थेन वृथैव किम् । अन्वष्टन्यं प्रयत्नेन शास्त्रभेतन्मुमुक्षुणा ॥

इति श्रीसुन्दरेश्वरतातपादशिष्याप्पयदीक्षिताचार्यविरचितमध्यात्म-दर्पणं समाप्तम् ॥

अध्यात्मोपनिषद् (II)

1 copy, in Devanāgarī (67).

Fourty-two mukti-sthānāni are enumerated here and located in certain parts of the body, e.g., Kāśī between the eye-brows, Prayāga in the top of the nose, the river Sarasvatī in the Suṣumnā, etc.

Begins:

श्रीगणेशाय नमः ॥

सप्तपुर्यस्त्रयो ग्रामा नवारण्या नवौस्तराः (so) । चतुर्दरौव गुह्यानि मुक्तिद्वाराणि भूतल्रे ॥ १ ॥ अयोध्या मथुरा माया काशी काञ्ची अवन्तिका । पुरी द्वारावती ज्ञेया सप्तैता मोक्षदायकाः ॥ २ ॥

Ends:

एतेषां स्मृतिमान्नेण सर्वस्नानफलं भवेत् ॥ एतदुद्धां मया प्रोक्तं किमन्यद्वेत्तुमिच्छिसि ॥ क्षमातीर्थं तपस्तीर्थं तीर्थमिन्द्रियनिग्रहः ॥ सर्वभूतद्रयातीर्थं ध्यानतीर्थमनुत्तमं ॥ एतानि सर्वतीर्थानि सप्तषट्कानि देहिनां ॥ वसन्ति सर्वदेहेषु तेषु स्नानं समाचर ॥ ३२ ॥

इति श्रीहिमवत्खण्डे नारायणनारदसंवादे ऽध्यात्मोपनिष-त्समाप्ता ॥

अन्नपूर्णोपनिषद्

1 copy, Devanāgarī, with the Bhāṣya of Appaya-dīkṣita (119).

The Bhasya begins:

मण्डन्यास्यमहामुनेरभिहिता मुक्तिर्विदेहोत्तमा सर्वाश्चर्यकरी समाधिवशतो काले विरक्तेर्बलात् । यस्यां सर्वरहस्य तत्त्वविषया अर्थाः परे चोदिताः व्याख्यास्ये महतीमिमां मृदुपदां तामन्नपूर्णी श्रुतिम् ॥ १ ॥ अत्र निदाघाख्यो योगीन्द्रः ब्ह्मविदां वरं ऋभुं पमच्छेत्युपक्रमः। It ends:

एतावता वरिष्ठपद्प्राप्तिपर्यन्तेनात्मयत्नेन निर्विकल्पनिःसङ्कल्पनि-वृत्तिकनिर्वासनसमाधिल्रक्षणेन संसृतिर्निःशेषं जिता भवति । एतदुप-निषद्घ्ययनात् ब्रह्मैव भवतीति ॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

अमृतनादोपनिषद्

It has also the name योगोपनिषद् (rare), and in the North it is generally called असृतबिन्द्रपनिषद् .

A. Northern Recension.

5 copies: in Devanāgarī (77, 103, 109, 114) and Sāradā (59).

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona ed.).

B. Southern Recension.

7 copies: in Grantha (6, 13), Telugu (37, 39), Devanāgarī (93, 117), and Sāradā (60).

(Dīpikā by Sankarānanda, see Poona ed.).

Bhāşya by Appayadīkṣita Devanāgarī (117).

Begins:

यत्नायं योगशास्त्रार्थस्सङ्गलेण निगद्यते । एनाममृतनादास्त्यां व्यास्त्यास्ये श्रुतिमञ्जसा ॥

शास्त्राणीति ॥ मेधावी विवेकादिसाधनवद्धुद्धिमान् पुरुषः पुनः पुनः असक्रच्छास्त्राणि प्रकृतश्रुत्यादीनि योगशास्त्राण्यधीत्याभ्यस्य

तत्प्रतिपादितं परमं निर्गृणं ब्रह्म विद्वाय स्वाभिन्नत्वेन सम्यग्विदित्वाय तानि शब्दमयानि शास्त्राण्युत्सृजेत् परित्यजेत् शास्त्राम्यासं न कुर्या-दिति भावः । तत्र निदर्शनमाह । उल्कावदिति । यथोल्काहस्तो रातिचरस्मूर्योदयानन्तरमनुपयुक्तामुल्कां परित्यजेत्तद्वत् । Ends:

अरेफमक्षरमक्षं ज्ञानिमत्यर्थः । तस्माज्जातमक्षरं न क्षरते न विनश्यति नित्यत्वात् (24) । सप्तत्रिंशत्पर्यन्ता श्लोकाः स्पष्टार्थाः । ब्रह्मरन्ध्रवायोनं पुनर्जन्मेति ॥ इति सुन्दरेश्वर......समाप्तम् ॥

अमृतबिन्दूपानिषद्.

See ब्रह्मविन्दूपनिषद् and अमृतनादोपनिषद् .

अल्लोपनिषद्

This curious work, as is well known, has been composed to serve Akbar's idea of a world religion. In the South of India it is not recognized,* in spite of (or, perhaps, because of?)† the widely spread opinion that the Mahomedans are skilled in the Atharvaveda, but in the North it is not only reckoned to the Atharvaveda, but actually recited by the Brahmins at the Vasantotsava or any occasion when selected texts of the four Vedas have to be read in the house of a

^{*} Some years ago, a palm-leaf MS. of it was in the Adyar Library, but it was rejected by the then librarian.

[†] The Atharvaveda, excepting the Upanisads, is nearly unknown in Southern India.

Dvija. Of course, it is not admitted that Allah is the Mahomedan god, but the word is believed to be a synonym of Varuṇa.* The Upaniṣad is also said to be the standard work of a certain class of Sannyāsins. A very faulty text of it and of Netropaniṣad was published in Bombay (Kārtāntikapustakālaya), Sake 1826.

3 copies, in Devanāgarī (68, 73, 102), two of which are accentuated. No. 2 is in the Vedic pāṭha called jaṭā. It begins:

श्री गणेशाय नमः ॥ दिन्यानि धत्ते धत्ते दिन्यानि दिन्यानि धत्ते इलेले इलेले धत्ते धत्ते इलेले घत्ते धत्ते इलेले वरुणो वरुण इलेले, etc.

Allah, Varuṇa and Mitra play the main part in this Vedic-Mahomedan tintinnabulum the end of which (इला इलाम्लाम्लाम्लाम्ला इला इला, etc.; the other MSS. have अला इल्ला, etc.) suggests the idea that the Vedic goddes Iḍā or Iṭā was the bridge on which Allah was introduced here. Compare Bṛh. Up. VI, 4. 28: इलास मेत्रावरणी, and note that in the colophon of the printed text the work is called लक्ष्यपनिषद.

अवधूतोपनिषद् (I)

Begins:

अथ ह साङ्कृतिभगवन्तमवधूतं दत्तात्रेयं परिसमेत्य पप्रच्छ. This is the work belonging to the 108 Upanisads and described in the Catalogue of the Government Oriental

^{*} The Varunopanişad mentioned by Aufrecht has, however, nothing to do with our text. It is, as should be expected, the Vārunyupanişad = Taittirīyopanişad II and III.

Manuscripts Library, Madras (Vol. I, 3, p. 286-287: अथ इंसाकृतिर्भगवन्तमवधूतं, etc.,)

2 copies, in Devanāgarī (105, 119).

Bhāṣya by Appayadīkṣita (119, Devanāgarī).

Begins:

स्वेच्छाचारा ऽवधूतस्य निर्दिष्टा यत्र कथ्यते । अवधूतोपनिषदं व्याख्यास्ये सहजस्थितिम् ॥

अत दत्तात्रेयसाङ्गृतिसंवादात्मिकायामवधूतोपनिषद्यतिवर्णाश्रमी योग्येवावधूत इत्युक्तम् ॥

Ends:

तस्मादप्राप्तस्य प्राप्तव्यस्य प्राप्तिरेव सर्वशास्त्रयुक्तग्रनुभवानुरोधि-नीति मन्तव्यम् ॥ इति मृन्दरेश्वर......समाप्तम् ॥

अवधूतोपनिषद् (11)

A poetical definition of the eight Yogangas.

2 copies, in Devanāgarī (68, 116).

Begins:

ओं यमनियमासनप्राणायामप्रत्याहारधारणाध्यानसमाध्यष्टाक्स्योगः। देहिन्द्रियेषु वैराग्यं यम इत्युच्यते बुधैः। अनुरक्तिः परं तत्त्वे सततं नियमः स्मृतः॥

Ends:

निर्वाणपदमाश्रित्य योगी कैवल्यमश्रुते योगी कैवल्यमश्रुत इति य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥ इत्यवभूतोपनिषत्समाप्ता ॥ (श्रीयोगदिगम्बरार्पणमस्तु, 2) ॥

अवधूतोपनिषद् (111)

The glory of the Pañcamāśrama. In Ślokas. 1 copy (very faulty), in Devanāgarī (71).

Begins:

चिन्मयं व्यापितं सर्वमाकाशं जगदीश्वरम् । निर्विकल्पस्वयंब्रह्म तस्याहं पश्चमाश्रमः ॥

Ends:

आत्मज्ञानविना(!)योगी ब्रह्मचारी कथं भवेत् । गृहीश्च(!)वानप्रस्थो ऽहं तस्याहं पञ्चमाश्रमः ॥ ११ ॥ इति श्रीअवधूतोपनिषत्संपूर्ण (!) ॥

This is evidently the same as the श्रीमइसोपनिषद् (!) of which Professor Weber had a copy (see History of Indian Literature, p. 164).

अवधूतोपनिषद् (IV)

See त्रिशिखीब्राह्मणोपनिषद्.

अव्यक्तोपनिषद्

1 copy, with the Bhāṣya of Appayadīkṣita (Devanāgarī, 119).

The Bhāṣya begins:

प्रपश्चसृष्टिविज्ञानं यस्यां धातुः समीर्यते । अव्यक्तोपनिषद्वाचं व्याख्यास्य सृष्टिनिश्चयात् ॥ अत केवलं ज्योतिरूपिमत्यादिविशेषणवद्यदानन्दमयमासीदित्युक्तं तत्सि चदानन्दलक्षणसप्रतियोगिक ब्रह्मैव भवितुमहिति न निष्प्रतियोगिकं सर्वलक्षणवर्जितत्वेन सर्वशब्ददूरत्वात् ।

It ends:

प्रजापतित्रहाणोर्वा कार्यकारणत्वाद्भेदो ऽस्ति । यद्वापरस्य निर्विशेष-त्रहाण एव सकाशात्स्वयम्भुवोत्पादकविष्फु लिङ्गोदाहरणेन जीवब्रह्मणो-रिव ब्रह्मब्रह्मणोश्चांशांशिभावस्य सुप्रसिद्धत्वादस्य नृसिंह् जन्यत्वं गौण-मेव मन्तव्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

आचमनोपनिषद्

1 copy, in Grantha (11). Incorrect.

श्रीगुरुम्यो नमः । आचमनविधि व्याख्यास्यामः । जङ्क पाणिपादौ प्रक्षाच्य प्राङ्मुखोदङ्मुखो वा बद्धशिखयज्ञोपवीतब्राह्मणस्य दक्षिणे हस्ते पञ्चतीर्थानि भवन्ति अङ्गुख्यग्रे देवतीर्थं कनिष्ठिकामूले आर्षिकं तीर्थं आदे-शित मूले पैतृकं तीर्थं अङ्गुष्ठमूले ब्रह्मतीर्थं मध्ये अग्नितीर्थं । न तिष्ठक्त हसन् न बृह्दुदैने च लोमेः । गोकर्णाकृतिवत्कृत्वा माषमग्रजलं पिबेत् । तेन विशाचमेत् । प्रथमं यः पिबेद्दग्वेदः प्रीणातु । द्वितीयं यः पिबेद्दग्वेदः प्रीणातु । हितीयं यः पिबेद्दगुन्वेदः प्रीणातु । लोगं यः पिबेद्दग्वेदः प्रीणातु । लोगाधरोष्ठम(!) धर्ववेदः प्रीणातु । मुखमित्रं तृप्तं (!) । सर्व प्रोक्षति । यः पादौ प्रोक्षति यः चन्द्रमादित्यौ यन्नोभिन्देन(!)पृथिवी यस्ततस्तेन विष्णुः । यच्छिरस्तेन रुद्रः । मूर्धि शतकुबेरः सर्वद्वत्यास्ते प्रीणातु(!) य एवं वेद । इत्युपनिषत् ॥ इत्याचमनोपनिषत्सर्माप्ता ॥

आत्मपूजोपनिषद्

1 copy, in the Telugu character (50)*.

आत्मपूजोपनिषत् ॥ ओं । निश्चिन्तनं ध्यानम् । सर्वकर्मनिराकरणमावाहनम् । निश्चल्ज्ञानमासनम् । समुन्मनीभावः पाद्यम् । सदामनस्कमर्ध्यम् । सदादीप्तिराचमनीयम् । वराकृत (so) प्राप्तिः स्नानम् ।
सर्वात्मकत्वं दृश्यविल्यो गन्धः । दृगविशिष्टात्मानसताः(!) । चिदादीप्तिः पुष्पम् । सूर्यात्मकत्वं दीपः । परिपूर्णचन्द्रामृतरसैकीकरणं नैवेद्यम् । निश्चल्त्वं प्रदक्षिणम् । सोऽहंभावो नमस्कारः । परमेश्वरस्तुतिर्मीनम् । सदासन्तोषो विसर्जनम् । एवं परिपूर्णराजयोगिनः सर्वात्मकपूजोपचारः स्यात् । सर्वात्मकत्व (so) आत्माधारो भवति । सर्वनिरामयपरिपूर्णोऽहमस्तीति(!)मुमुक्षूणां मोक्षसिद्धिर्वदिति(!) । इत्युपनिषत् ॥

आत्मबोधोपनिषद्

A. Northern Recension.

3 copies: in Devanagarī (90, 103) and Sāradā (60). (Dīpikā by Nārāyaṇa, edited by Colonel Jacob).

B. Southern Recension.

It has some different readings, and 30 Slokas are added to the prose.

2 copies: in Grantha (14) and Telugu (39). In No. 2 the Slokas are missing.

^{*} Called आत्मबोधोपनिषद् on cover and above, page 50:

आत्मोपनिषद्

A. Northern Recension.

8 copies: in Devanagarī (87, 90, 102, 103, 109, 114). and Sāradā (59, 59).

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona ed.).

B. Southern Recension.

2 copies, in Devanagari (85, 119).

Apart from the various readings, this recension differs from the above by the addition of 29 Slokas to the prose text.

Bhāṣya by Appayadīkṣita (Devanāgarī, 119). Begins:

> चत्वार उक्ता आत्मानो यस्यां सम्यग्विचारणे । एनामात्मोपनिषदं व्याख्यास्ये सारगर्भिताम् ॥

नन्वात्मान्तरात्मा परमात्मा चेति त्रय एवात्मान इहोच्यन्ते । कथं चत्वार इति । अत्रोच्यते । आत्मा हि त्वगाद्युक्तस्वरूपो देहः । अन्तरात्मा च पृथिव्याद्युक्तस्वरूपो जीवः । परमात्मा च यथाक्षर उपासनीय इत्युक्तस्वरूपः । वटकणिकाद्युक्ताकारः प्रत्यगात्मैव ।

Ends:

तथा चेह निष्प्रतियोगिकब्रह्मैव विवक्षितमिति सर्वद्वन्द्वापवादद्वारा परमार्थतां वदतोपसंहार छोकेन दर्शयति । तस्मादावृत्तेः सदसत्त्वाभ्यां बन्धमोक्षाविव बुद्धेः सदसत्त्वाभ्यामस्तिनास्तीति प्रत्ययेन तु नित्यस्येति युक्तमुक्तम् ॥ इति सुन्दरेश्वरसमाप्तम् ॥

आथर्वणोपानिषद्

See मुण्डकोपनिषद् .

आदित्योपनिषद्

See सूर्योपनिषद्.

आरुणेयोपनिषद्

Called also आरुणेय्युपनिषद् , आरुण्युपनिषद् , आरुणिकोप-निषद् .

11 copies: in Grantha (7, 13), Telugu (37, 50), Devanāgarī (76, 103, 109, 114, 117), and Sāradā (59, 60).

(Dīpikās by Nārāyaṇa and Sankarānanda, see Poona ed.).

Bhāşya by Appayadiksita (Devanāgarī, 117).

Begins:

आरुण्युपनिषद्वाणीः कर्मत्यागैकगोचराः । व्यास्यास्ये सङ्ग्हेणैव संसारातिनिवृत्तये ॥

आरुणिरिति । अरुणस्यापत्यं प्रजापतिसंबन्धी कदाचित्र्यजापते-रुक्तिं जगाम ।

Ends:

एवं निर्वाणस्य नित्यशुद्धबुद्धमुक्तस्वभावपरब्रह्मात्मैक्यावस्थानस्थानस्थानः कैवल्यमोक्षस्यानुशासनं प्रतिष्ठापनमित्युपनिषत् ॥ इति सुन्दरेश्वर समाप्तम् ॥

आर्षेयोपनिषद्

This is one of the four Upaniṣads of the Oupnek'-hat (No. 47, called Arkhi) the Saṃskṛt text of which has been wanting as yet. It consists in a dialogue of the five Rṣis Viśvāmitra, Jamadagni, Bharadvāja, Gautama and Vasiṣṭha on the nature of Brahman.

1 copy, in Devanāgarī (93). Very faulty.

Begins:

ओं ऋषयो वै ब्रह्मोद्यमाहूयितवानूचृः (so) परस्परामिवानुब्रुवाणा-स्तेषां विश्वामित्रो विजितीयमिव (so) मन्यमान उवाच यदेतदंतरे द्यावापृथिवी अण(!)ण्णुवदिव सर्वमष्ण(!)वद्यदिदमाकाश्चामिवेतश्चेतश्च स्तनयन्ति विद्योतमाना इवावस्फूर्जमाना इव तद्वस्रोति तस्योपव्याख्यानं यदिष्टमग्निमिज्वेल्यान्ति पाष्ट्र्ययन्त्यद्भिरमिषियववन्ति वद्धी(!)भिरभि-प्रन्थांति वरत्राभिन्नं(!)त्ययोग्ननैर्विध्यंति सूचीभिः निखानयन्ति शङ्क-भिरमितृंदन्ति पद्धीशिकाभिर(!)भिल्पिन्त मृत्स्त्रया तक्ष्णुवंति वासीभिः कृष्णन्ति फालिभि (so) ने हैव शक्तुवत(!)इति नास्येशीमिह नैनमती-यीमिह तदु ह जमदिश्चिन्तं(!)आर्तिमव, etc.

Ends:

सर्वस्य वशी सर्वस्येशानः सर्वमिभिक्षिय(!) ज तमश्रोति कश्चन परो-वरीयांसमिमप्रणुत्यमतर्जुषाणं (so) भुवनानि विश्वायमश्चवं न कुशिका सो अग्निं वैश्वानरमृतज्ञातंगमध्ययी भरे भरेषु नमु (so) पह्रयामप्रसा-सिंह (so) युध्मिमन्द्रं वरेण्यं सत्रासा(!) मवसे जनानां पुरुहूतमृग्मिनं विश्ववेदसं अहिन्नं तमर्णवे शयानं वावृहाणं तवसा परेण तद्गु ह प्रति-पेदिरे ते वाभिवाद्यैवोपसमीयुः । नमो ऽग्नये नम इन्द्राय नमः प्रजापत-ये नमो ब्रह्मणे नमो ब्रह्मणे ॥ इत्यार्षयोपनिषत्समाप्ता ॥

आश्रमोपनिषद्

3 copies, in Devanāgarī (103, 110, 114). Only the fourth chapter is known in the South, but in a different recension: see मिश्चकोपनिषद.

ईशावास्योपनिषद्

23 copies (Kāṇva recension): in Grantha (10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 18, 19, 28, 32, 35), Telugu (36, 37, 43, 45, 48), Nandināgarī (55), Sāradā (58, 60), Bengālī (62), and Devanāgarī (95).

Bhāṣya by Sankarācārya.

6 copies: in Grantha (12, 12, 16, 35), Telugu (44), and Bengālī (62).

Bhāṣya by Anandatīrtha.

1 copy: in Nandināgarī (55). Same as No. 317 of the Govt. Or. MSS. Library, Madras.

Prakāśikā by Śrīvatsānka (Kūranārāyaṇa).

This is according to the Viśistadvaita system.

1 copy: in Grantha (19).

Begins*:

विश्वं व्याप्यं धार्य येन विचित्तारशक्तयो यस्य ।
श्रीरङ्गेशं श्रीशं (॰शं तमृषिं, ed.) तनुवािकत्तैरुपास्महे पुरुषम् ॥
सर्वेशानस्पर्वभूतान्तरात्मा ।
दोषानईस्पर्वविद्यैकवेद्यः ॥

^{*} The readings added are those of the Grantha edition of 1870 (Vedāntavidyāvilāsa Press).

कर्माराध्यस्ताध्यभक्तचेकलम्यः । श्रीमान्त्र्यक्तो वाजिनां संहितान्ते ॥ यस्याचार्यैः कृतं भाष्यं गम्भीरं विदुषां मुदे । बालामोदाय तद्भावो यथाभाष्यं प्रकाश्यते ॥ ईशावास्यानुवाको ऽयं वाजिनां संहितान्तगः । शिष्याय गुरुणा यस्मिन्ब्रह्मविद्योपदिश्यते ॥ कर्मणां संहितोक्तानां विनियोगपृथक्त्वतः । विद्याक्रतास्ति तद्यक्तयै निबन्धोऽस्य तदन्ततः ॥

ईश्वरवास्यिमदं सर्व इत्येषो ऽनुवाको ऽष्टादशमन्त्रात्मकः। एते च मन्त्राः पुरुषसूक्तोदितपरमपुरुषतत्स्वरूपतदुपासनप्रपदनतत्प्राप्तिरूप-त्वोपायपुरुषार्थानां सङ्ग्रहेण सम्यक्प्रतिपादित (॰पादक, ed.) त्वात्। कर्मस्विविनियुक्तत्वाच (कर्मसु कल्पसूत्रकृताकात्यायनेनिविनयुक्तत्वाच, ed.)। उपनिषत्सारभूताः भगवद्गीतादिभिश्चैतेषां नृणामुपब्रह्मणं (! मन्त्राणामुपबृह्णं, ed.) तत्र तत्र परस्तात्प्रदर्शियण्यते।
Ends:

तत्र चरमश्लोकस्य पूर्वीर्ध वायुरनिलममृतिमिति मन्त्रोक्तानुष्टान-विधायकं । उत्तरार्धे तु युयोध्यस्मज्जुहुराणमेन इति प्रार्थयमानानां प्रार्थनपूरणसङ्करपपूर्वकं शोकप्रतिक्षेपकमिति चरमश्लोको ऽप्यस्य मन्त्र-द्विकस्योपबृहणमेवेति सिद्धं । एवं परतत्त्वतद्विभूतियोगतदुपासनतन्त्रपद-नतत्फलविशेषान् संगृद्ध संहितेयं संपूर्यते ॥

वेदान्तगुरुपादाब्जध्यानिर्मलचेतसा । वाजिवेदान्तसारार्थः श्रीवत्साक्केन निर्मितः (दर्शितः, ed.) । यदि रहस्यं विवृतं यद्वा न्यूनं वचोधिकं च । कृपया तदिदं सर्व देवः क्षमेत तथा महान्तो ऽपि ॥ (Ed. adds: इति श्रीमत्सर्वतन्त्रोभयवेदान्ताचार्यपरमहंसपरिवाज-

काचार्यस्य श्रीवत्साङ्कश्रीमन्नारायणमुनीन्द्रस्य कृतिषु ईशावास्यप्रका-शिका संपूर्णी ॥)

There is a connection between this work and the Bhāṣya by Vedāntadeśika (Govt. Or. MSS. Library, Madras, Cat. I, 3, p. 308).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Grantha (11).

Begins:

सुन्दरं सुन्दराचार्यं प्रणम्य पुरुषोत्तमम् । ईशावास्याद्यपनिषद्भाष्यं त्वारम्यते ऽधुना ॥

ईशावास्यमित्यादयो मन्ताः प्रायेणाकर्मब्रह्मात्मैक्यावनोधनपरा अपि प्रतिपत्तिविधिशेषतयैव ब्रह्मात्मानमवगमयन्तीति गम्यते यत इह साधनचतुष्टस्य संपन्नाधिकारिविषये वेदान्तशास्त्रे पूर्वकाण्डप्रधानौ विधिप्रतिषेधौ वैलक्षण्येन वावगम्यते । तथा ह्याद्ये यतिविषये मन्त्रे मा गृधः कस्यस्विद्धनामिति धनप्रहणप्रतिषेधः । द्वितीये गृहिविषये मन्त्रे कुर्वकोवेह जिजीवषेदिति नित्यकर्मकरणविधिः । एवंरूपयोविधिन्प्रतिषधयोरत्रापि विद्यमानत्वान्न वेदवेदान्तयोरत्यन्तभेद इति शक्यते नियन्तुम् ।

Ends:

विश्वानि सर्वाणि हे देव वयुनानि कर्माणि ज्ञानानि च विद्वान् । किश्च युयोधि वियोजय विनाशय अस्मत् अस्मतः जुहुराणं कुटिलं एनः पापं अस्मत्पापे विनष्टे सित वयं शुद्धास्सन्त इष्टं प्राप्स्याम इत्यन्मिप्रायः । यतो वयमिदानीं प्राणात्ययसङ्गटापन्नत्वेन नान्यांसपयीते (so) कर्तु शक्तुमः । ततो भूयिष्ठां बहुप्रकाशं ते तुम्यं नम उक्तिं नमस्कारवचनं विधेम नमस्कारवचनेन केवलं त्वां परिचरेमेत्यर्थः ॥

इति श्रीमत्मुन्दरेश्वरतातपादशिष्याप्पयशिवाचार्यकृतौ वाजसनेयिसंहि-तोपनिषद्भाष्यस्समाप्तः (so) ॥

उत्तरजाबालोपनिषद्

See under भस्मजाबालोपनिषद्.

उत्तरनारायणोपनिषद्

It consists of Anuvāka 13 (नारायणं महाक्षेयं to परमः स्वराट्) + Anuvāka 38 (ओं तद्भक्ष to स्वरोम्) of the Āndhra recension of Mahānārāyaṇopaniṣad, to which is added the Mantra मनो वयं वैश्रवणाय कुर्महे..... महाराजाय नमः (Taitt. Ār. I, 31. 6) and the conclusion: स्वस्त(?)साम्राज्यं मीज्यं स्वाराज्यं वैराज्यं पारमेष्टिराज्यं महाराज्यं माधिगत्य(!) मयटे(!)ममन्तपथयी(!)स्यातु(!)सार्वभौमः सार्वायुषां त्राता पराहा(?) पृथिवि(!)समुद्रपर्यतायायेव राडिति ॥ इति उत्तरनारायणोपनिषत्सं-पूर्ण(!) ॥

ऊर्ध्वपुण्ड्रोपनिषद्

 $\label{eq:copy:inGrantha} \textbf{1 copy: in Grantha} \ (22). Comp. \ Varāhopaniṣad (II).$ Begins:

अथ श्रीवराहरूपिणं भगवन्तं प्रणम्य सनत्कुमारः पप्रच्छ । अधी-हि भगवा(!)नूर्ध्वपुण्ड्विधिम् । किं द्रव्यं किं स्थानं का रेखा को मन्सः कः कर्ता किं फलमिति च । श्रीवराह उवाच । Ends:

केशवादिद्वादशनामिः ब्रह्मचारी गृहस्थो यतिश्च सर्वेम्यो दुःखे म्यो मुक्तो भवति । सर्वेषु तीर्थेषु स्नातो भवति । सर्वेदें वैज्ञातो भवति । अश्रोतियः श्रोतियो भवति । अनुपनीतो ऽप्युपनीतो भवति । आचक्षुः पिक्क पुनाति न च पुनरावर्तते न च पुनरावर्तत इत्याह भगवान्वराहरूपी। य एवं वेद । इत्युपनिषद् ॥

ऋग्वेदजाबालोपनिषद्

This is the same as भस्मजाबालोपनिषद् (II) ऋषेदे भस्मजाबालोपनिषद्), but the latter does not contain the first section (ca. 18 Granthas) of this copy.

1. copy: in Grantha (7)

Beginning:

जनको ह वैदेहो याज्ञवल्क्यमुपसमेत्योवाच । भगवन्त्रिपुण्ड्विधि-मनुब्र्होति । स होवाच याज्ञवल्क्यः । प्रमाणमस्य त्रिधा च (so) रेला ललाटादाचक्षुषोराभ्रुवोरामूर्भो मध्यतः ।

End of first section:

यस्य कस्यचिच्छरीरे यावन्तो रोमकूपास्तावन्तो लिक्नानि भूत्वा तिष्ठन्त इति ब्राह्मणो वा क्षत्रियो वा तद्धारणादेव तच्छब्दस्वरूपं यस्य तस्याभ्यासेऽवतिष्ठेदिति वै याज्ञवल्क्यः ॥

Colophon: इति ऋग्वेदजाबालोपनिषत्समाप्ता ॥

एकाक्षरोपनिषद्

1 copy, with the Bhāṣya of Appayadīkṣita (Devanāgarī, 119).

The Bhāṣya begins:

यत्रोंकारात्मकं पोक्तं ब्रह्मनामैकमक्षरं । एकाक्षरोपनिषदं व्याख्यास्ये सर्वगर्भिताम् ॥

अक्षरे अविनाशिनि परिस्मन्ब्रह्मणि तन्नामधेयत्वेन यदेकाक्षरमस्ति । तत्प्रणवारूयमक्षरं चन्द्रे अस्ति । सर्वगमप्यमृतस्यन्दित्वात्तन्निर्देशः । सुषुम्नायां च ब्रह्मनाड्यां दृढी सुस्थितस्स एकः एकवस्तुप्रतिपाद-कत्वात् ।

It ends:

न च प्रणवस्य वर्णत्वे ऽप्यचेतनत्वं वाच्यं चेतनमप्यपरोक्षयितुं शक्तिमत्त्वात् । नापि केवल्रजप्यत्वं तस्यास्ति । अकारादिमात्राणां विभागे सित निष्कलपरब्रह्माभिन्नत्वेन ध्येयत्वसिद्धेः । तस्मादेकाक्षर-प्रणवेषासनमेव वरमित्यवगन्तव्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

ऐतरेयोपनिषद्

12 copies: in Grantha (10, 13, 15, 16, 19, 27, 32, 35), Telugu (39, 43, 48), and Devanāgarī (95).

Bhāşya by Sankarācārya.

5 copies: in Grantha (16), Telugu (42, 44, 53), and Devanāgarī (35).

Bhāşya by Anandatīrtha.

1 copy: in Nandināgarī (55).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Grantha (11).

Begins:

अलण्डानन्दबोधार्विध नत्वा श्रीमुन्दरेश्वरम् । ऐतरेयोपनिषदो भाष्यं विरचयाम्यहम् ॥ आत्मा वा इदमेक एवाग्र आसीकान्यत्किञ्चन मिषादित्येव-माद्यायामस्यामुपनिषद्यंभो मरीचीभिरिमाप (so) इत्यादिना जगदुत्पत्तिः यथाण्डं मुखाद्वाग्वाचो ऽग्निरित्यादिना संसारोत्पत्तिश्चावगम्येते । अत इदमाराङ्कचते । किमिदमनयोर्जगत्संसारयोरमे प्रागुत्पत्तेः विद्यमान आत्मा सप्रतियोगिकः उत निष्प्रतियोगिकः आहोस्विदुभयात्मकः । Ends:

अस्माछोकादुत्क्रम्यामुष्मिन् स्वर्गे लोके सर्वान् कामानाप्त्वा-मृतस्समभवदमृतस्समभवदिति द्विवचनमृपनिषत्परिसमाप्तिद्योतनार्थम्। इति श्रीमुन्दरेश्वरतातपादाशिष्याप्पयशिवाचार्यकृतौ ऐतरयोपनिषद्भाष्य-स्समाप्तः (so) ।।

Aitareyopanişat-tātparya-nirnaya by?

The work seems to be based on Sankarācārya's above-mentioned Bhāṣya.

1 copy (fragment): in Grantha (15). Begins:

Breaks off:

ऐतरयोपनिषत्तात्पर्यनिर्णयः । पूर्वप्रनथ अपरब्रह्मविज्ञानेन सह कर्म परिसमाप्तं । एतत्सत्यं ब्रह्म प्राणाख्यं एष एको देवः एतस्यैव प्राणस्य सर्वे देवा विभूतयः । एतस्य प्राणस्यात्मभावं गच्छन् देवता अप्येति इति देवतासायुज्यरूपफलोपसंहारात् केचित्तु देवताप्यय एव मोक्षः सच ज्ञानकर्म समुच्चयसाध्यः । अतः परन्नास्तीति प्रतिपन्नाः । तन्निराचिकीर्षया आत्मा वत्यादि प्रन्थारम्भः । अस्मिश्च प्रन्थे निर्विशेषात्म-विज्ञानमेव कर्मासहितं विधित्सितं षड्विधलिङ्गैः निर्विशेषब्रह्माणि तात्पार्या-वधारणात् । निवदं प्रकरणं कथं केवलात्मविषयम् ।

कुर्वन्नेवेह कर्माणि यावज्जोवमिनहोत्नं जुहोति यावज्जीवं दर्शपूर्ण-मासाम्यां यजते तं यज्ञपात्नैर्दहन्तीत्यादिश्चतिविरोधः। पारिब्राज्यादिवि- भायकशास्त्रस्य व्युत्थाय भिक्षाचर्यं चरन्तीत्यस्यामज्ञानस्तुतिपरत्वं अन-धिकृतार्थत्वं वेति चेन ।

कठरुद्रोपनिषद्, or कठोपनिषद्

This is the southern recension of कण्डश्रुत्युपनिषद्. It does not contain sections 1 and 2 of the latter, but it ends with 42 instead of 5 Slokas.

1 copy, with the Bhāṣya of Appayadīkṣita (Devanāgarī, 120).

Beginning of the Bhāṣya:

चैतन्यमेकमि सप्तिविधं यथोक्तं सम्यग्विचार्य निरुपाधिकमाद्यमेकम् । ध्यायन्विमुक्तिफडमेति न संशयो ऽत्रे-त्येनां कठोपनिषदं विवृणोमि सार्ध्वाम् ॥ नन्विह सशिखान्केशाभिष्कुष्य पुतं दृष्ट्वा त्वं बृह्येत्यादि वदेत् । End:

स्वयं मृत्वा स्वयं भृत्वेत्यात्मनः परस्यावशिष्यमाणस्य जनन-मरणवचनं जीवजननमरणयोरिष स्वस्य साक्षित्वेन सर्वदावस्थानाभि-प्रायं मन्तव्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाण्तम् ॥

कठवल्ल्युपनिषद्

1 copy: in Grantha (28).

The title is evidently wrong. The text runs as follows:

यज्ञोपवीती कृतचक्रशारी यो ब्रह्मविदो मनीषा (so) हिरण्यमादाय स द्रीनं कृत्वा विद्वसंयुक्तं स्त्रीशृद्वादीनां बाह्बार्धारयेत्। तस्माद्विरेखं(?) भवति । येकी(!)पुत्रसमाश्रितः । अग्निना वै होता चकं पाञ्चनन्यं द्विभुजौ धारयेत् । आत्मकृतमाचरेत् । आचार्य सन्मुलं प्रपद्येत । सा-छोक्यसामीप्यसारूप्यसायुज्यं गच्छति । य एवं वेद इत्युपनिषत् । इत्यथर्वणशिरसि प्रोक्त श्रीभाष्योपयुक्त कठवल्ल्युपनिषत्समाप्ता ॥

कठोपनिषद्

See काठकोपनिषद् and कठरुद्रोपनिषद्.

कण्ठश्रुत्युपनिषद्

5 copies: in Sāradā (59) and Devanāgarī (85, 103, 109, 114).

Compare कठरुद्रोपनिषद्.

कलिसन्त[ा]रणोपनिषद् , or नामोपनिषद्

4 copies: in Devanāgarī (73, 75, 114, 118).

Bhāṣya by Appayadīkṣita (Devanāgarī, 118).

Begins:

थत्रोषायः कर्लि तर्तुमुक्तः षोडशनामतः।

नारायणस्य व्याख्यास्ये कलिसन्तरणश्रतिम् ॥

द्वापरान्त इति ॥ गां भूमिं पर्यटन् सञ्चरन् कर्लि दुष्टं कलियुगं सन्तरेयं सम्यक् तरणं कुर्यामिति ।

Ends:

सद्योमुक्तवभिधानं तु परत्रह्मप्रकाशाद्वारेणेत्याभिप्रायः ॥ इति सुन्द-रेश्वर.....समाप्तम् ॥

काठकोपनिषद्, or कठोपनिषद्

In the South the name कडवल्ट्युपनिषद् prevails.

24 copies: in Grantha (10, 13, 14, 15, 16, 16, 17, 18, 18, 25, 32, 35), Telugu (36, 37, 43, 43, 48), Sāradā (59), and Devanāgarī (87, 90, 95, 103, 109, 114).

Bhāṣṇa bụ Saṅkarācārṇa (called also काठकोपनिषद्धि-बरणम्).

6 copies: in Grantha (12, 17, 35), Telugu (44). Bengālī (62), and Devanāgarī (116).

Bhāṣya by Anandatīrtha.

1 copy: in Nandinagari (55), same as No. 348 of the Government Oriental MSS. Library, Madras (vol. I, 3, p. 325).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Grantha (11).

Beginning:

प्रणम्य करणैः श्रीमत्सुन्दरेश्वरसद्गुरुम् । काठकोपनिषद्वर्षीर्व्यास्यो ग्रन्थसङ्ग्हात् ॥

उञ्चान् कामयमानः ह वै इति वृत्तार्थस्मरणार्थी निपातौ वाजमन्नं तहानादिनिमित्तं श्रवो यशो यस्य स वाजश्रवाः रूढिशब्दो वा तस्या-पत्यं वाजश्रवसः ।

Ends:

मा विद्विषावहै तत्तत्कालीनप्रश्नोत्तरोत्पन्नं विद्वेषणं मा करवावहै निरन्तरं मानुसरावहा इत्यर्थः । शान्तिक्शान्तिक्शान्तिरिति त्रिवचनं शिष्याचार्येश्वराणां चित्तगतसर्वकल्मषप्रशमनार्थमोमिति मङ्गलार्थमिति ॥ इति मुन्दरेश्वरतातपादशिष्याप्ययशिवाचार्यकृतौ कठवरूयुपनिषद्भाष्ये द्वितीयाध्यायस्य तृतीया वल्लो समाप्ता ॥

कात्यायनोपनिषद्

On the Urdhvapundra: the materials to be used for it, the way of fixing it on the forehead, and the merit of bearing it.

1 copy: in Devanāgarī (116). Begins:

ओं अथ कात्यायनोपनिषत् ॥ अथ प्रणिपत्य कात्यायनो ब्रह्माण-मन्वयुक्क । अधीहि भगवः (!) किं पवित्राणां पवित्रम् । Ends:

अयमूर्ध्वपुण्ड्रविधिः । एवं विदित्वा यो धारयति स सर्वकर्माहीं (?) भवति । कायिकात्पूतो भवति । स विष्णुसायुज्यमामोति । स विष्णु-सायुज्यमामोति । य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥

कामकलोपनिषद्

See त्रिपुरोपनिषद् .

कामराजकीलितोद्धारोपनिषद्

How to obtain the full enjoyment of sensual pleasures which is the way to liberation.

1 copy, in Devanāgarī (111).

Begins:

श्रीमहागणपतये नमः ॥ अथीवाच कामराजं तदुपासना कुशार्छ स्मीत् त्रिषं स्त्रीत् गुर्वी बाणीं स्त्रीत् । सर्वयुवतीमां प्रियो भवेत् । प्रथमकाम (!) ततः शक्तिस्तदनु तुरीयेंद्रावेते परैतानि पश्चाक्षराणि भवन्ति ।

Ends:

सदाकौलिको भवेत् । कुलाचारात्सर्वद्धी (!)श्वरो भवेत् । एकाकी शक्तियुक्तो भवेत् । मादनं भुक्ता शक्तिभुग् । भवेत् । शक्तिचकं पूज-येत् । भागेन मोक्षमामुयात् शक्तिहर्षोत्पादनाच्छक्तिप्रीता भवतीति शिवं । अथ बकुलैरर्चयेत् रक्तपुष्पैरर्चयेद्विल्विपत्तर्वयेत्तदभावे जलैस्त-दभावे मानसीभक्तिमाचरेदिति शिवं ॥ इत्यथर्वणशाखायां कामराजकी-लितोद्धारोपनिषत्समाप्ता ॥

कालाग्निरुद्रोपनिषद् (I)

A. Northern Recension.

5 copies: in Sāradā (59), and Devanāgarī (103, 106, 109, 114).

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Jacob, Eleven Āthar vana Upanisads).

B. Southern Recension.

- (a) 4 copies, in Grantha (9, 11) and Telugu (37, 48) beginning immediately (like A) or with a Sānti (भद्रं.....द्यातु; शुक्काम्बरघरं.....शान्तये).
- (b) 5 copies, in Grantha (15, 16), Telugu (44, 49), and Devanāgarī (117) beginning with (सहनाववतु etc., followed by) अथ कालाभिरुद्रोपनिषदः संवर्तको ऽभिर्ऋषिः अनुष्टुप् छन्दः (श्री)कालाभिरुद्रो (विश्वरूपरुद्रो, 2, 4) देवता (श्री-कालाभि) रुद्रप्रीत्यर्थे जपे विनियोगः (रुद्रप्रीत्यर्थे मम भस्मधारणार्थे

जपे विनियोगः, 2)। अथ कालाग्निरुद्रं भगवन्तं सनत्कृमारः पप्रच्छ। Comp. the ed. of the 108 Upanisads.

- (c) 2 copies, in Devanāgari (86, 91), much like b, but with fuller quotations from the Mahānārāyaṇopaniṣad. No. 2, besides being very faulty, is incomplete (begins: जलमिति भस्म). No. 1 ends in the following peculiar way: स सर्वतीर्थेषु स्नातो भवति । सर्वेषु वेदेषु ध्यातो भवति । स सर्वा(!) हद्रमन्त्रजाप्यो(!) भवति । सर्वतत्त्वज्ञानवान् भवति । स सकलभोगकृद्धवति । शिवसायुज्यमाप्रोति । अयं मत्रंतुस्तु(!) नमः शिवायेति । ठित्वा(!) ललारे भस्मना त्रिपुंडं करोम्यहं । गले पृष्टे नमः । हृदये हृज्यवाहनाय । तन्मध्ये नाभौ स्कन्धाय । दक्षनाभौ इन्द्राय । तन्मध्ये आदित्याय । तन्मणिवन्धे सामाय । वामभुजे वामदेवाय । तन्मध्ये प्रमञ्जनाय । तन्मणिवन्धे सामाय । पृष्टे ह्याय । स्कन्धे शिवाय । ब्रह्मरन्धे ब्रह्मणे नमः । इति सर्वोक्ने विभूति धारयेत् ॥ इति कालाग्निहद्रोपनिषदं सम्पूर्णम् ॥
- (d) 2 copies, in Telugu (36, 45), beginning as follows: अथ (अस्य, 1) कालाग्निरुद्रोपनिषदः (कालाग्निरुद्रप्रश्व-महामन्त्रस्य, 1) संवर्तको ऽग्निर्ऋषिः अनुष्टुप् छन्दः (omitted in 2) विश्वरूपि (not in 1) श्रीकालाग्निरुद्रो (०रुद्रः परमात्मा, 1) देवता ओं बीजं नमश्राक्तिः शिवायेति कीलकं श्रीकालाग्निरुद्रप्रीत्यर्थे मम भस्मधारणार्थे (मम समस्तपापक्षयार्थे भस्मधारण, 2) जपे विनियोगः। षडक्षरेण षडक्नन्यासः (ओं अक्नुष्टाभ्यां नमः शिं अना०नमः वं कनिष्ठि०नमः यं करतलकरपृष्टाभ्यां नमः एवं हृदयादिन्यासः, 2)। लोकन्त्रयेण दिग्बन्धः (भूभुवस्मुवरोमिति दिग्बन्धः, 2)। ध्यानं। ऋतं सत्यं परं ब्रह्म पृरुषं कृष्णिभक्तलं ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वे नमोनमः। अथ कालाग्निरुद्रं भगवन्तं सनस्कुमारः पप्रच्छ।

No. 2 ends: न स पुनरावर्तते इत्याह भगवान्त्रीधायनः । यस्त्वेतचो ऽधीते सो ऽप्येवमेव भवतीत्यों सत्यम् ॥ सह नाववतु, etc.

(e) One copy, in Grantha (14), beginning ब्रह्मज्ञानोपायतया यद्विभूतिः प्रकीर्तिता । तमहं कालाग्निहदं भजतो स्वात्मदं भजे ॥

ओं सह नाववित्विति शान्तिः । अथ कालाग्निरुद्धोपनिषत्मंवर्तको, etc. (same as b). Comp. the ed. of the 108 Upanisads.

Bhāṣya by Appayadīkṣita, (agrees with b).

1 copy, in Devanāgarī (117).

Begins:

माहात्म्यं भस्मनो यत्र प्रोच्यते क्रममुक्तये । कालाग्निरुद्रोपनिषद्भाष्यमारम्यते ऽधुना ॥

अथेति मङ्गलार्थः राज्दः । कालाग्निरुद्रोपनिष्तसंवर्तक इति यः प्रलयकालभवो ऽग्निस्तन्मयस्य रुद्रस्य जगत्संहर्तुयोपनिष्त्तस्याः संव-र्तकः प्रवर्तको ऽग्निर्ऋषिः । स्पष्टमन्यत् । अधीहीति हे भगवन् काला-ग्निरुद्र तिपुण्ड्विधि भस्मित्रपुण्ड्धारणस्य विभानं सतत्त्वं सप्रमाण-मित्यर्थः । अधीहि बृहि ।

Ends:

यस्त्वेतद्वाधीते सो ऽप्येवमेव भविष्यतीत्येतदनुपपन्नं । अध्य-यनमात्रेण सायुज्यमुक्तिसिद्धौ मस्मधारणकर्माचरणस्यानावश्यकत्वापत्तेः। अत्रोच्यते । न हि भस्मधारणहीनस्योपनिषद्भ्ययनाधिकारो ऽस्ति । अतस्तरकर्मावश्यकमेव । अर्थवादःभिप्रायेण त्वध्ययनस्य फलमुक्तं वा-कारश्चेतमर्थमवगमयति । तस्मादमवद्यम् ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वर..... समाप्तम् ॥

कालाग्निरुद्रोपनिषद् (II)

(नन्दिकेश्वरपुराणे)

This is not another recension of the preceding work (Jacob, Eleven Ātharvaṇa Upaniṣads, p. 4), but a different work which has nothing in common with the former except the title and the subject, i.e., Tripuṇḍra-vidhi, and a few Mantras also met with in many other treatises of this kind. This Upaniṣad seems to be unknown in the South of India.

4 copies: in Devanāgarī (83, 88, 108, 112). No. 3 does not contain the first portion up to the end of the मातृकान्यादाः and has some other peculiarities besides.

Begins:

श्रीगणेशाश नमः । ओं विष्णुर्विष्णुर्विष्णुः (इति, 2) आचाम्य। वाक् वाक् । (प्राण प्राण । added in 1) घाण (not in 1) घाण । चक्षुः चक्षुः । श्रोत्र श्रोत्रः (श्रोतः श्रोतः, 4) (घाणश्रक्षःश्रोत्रं, 1) । नाभिहृद्ये (॰य, 4; नाभिहृद्यं, 1) कण्ठे शिरसः (॰सिः, 1) । शिखा बाहुम्यां यशोवलं ।

अपवित्रः (॰त्रो, 2; ॰त्रं, 1) पवित्रो वा सर्वावस्थां गतो पि वा। यः स्मरेत्पुण्डरीकाक्षं स बाह्याम्यन्तरं (॰रः, 2, 4) श्रुचिः। ओं पुण्डरीकाक्षाय नमः।

अपसर्पन्तु ते भूता य भूता भुवि (भूमि, 2) संस्थिताः । ये भृता विद्यकर्तारस्ते नश्यन्तु शिवाज्ञया । ओं अक्रुष्टाग्रे तु गोविन्दं (॰न्दो, 1, 4) तर्जन्यां च महीधरं । मध्यमायां हृषीकेशमनामिकायां त्रिविकमं । कनिष्ठायां (॰ष्ठिकायां, 2) स्थितो विष्णु (कनिष्ठघां रक्षितो विष्णु:, 4) करमध्ये तु माधवः (॰वं, 1; वामनः, 4) । एवं यस्तु स्मरे (करे, 2; करं, 4) न्यासं फलं कोटिगुणं भवेत्। अकारो नाभौ (आकारात्मिन, 1) उकार (॰रं, 4; ओंकार, 2) हृदये मकार (रं, 4) मूर्धि अों धिया यो नः प्रचोदयादित्यस्त्राय फट्। इत्यङ्गन्यासः (इति न्यासः, 2; missing in 1) । ओं नमः शिवाय । ओं नमो भगवते रुद्राय । इति शरीरं न्यसेत् (इति शरीरन्यासः, 1) ।

आंकारं मूर्धि विन्यस्य (विन्यसेत्, 1) नकारं नासिके तथा।
.......जानुनि शक्करं तथा। इति मातृकान्यासः। *ओं प्राणायामसक्करः (ओं प्राणाय नमः। मम सक्कर्ण, 1) आत्मनो
भाव सिद्धचर्थे (शुद्धर्थे। ऑ, 2; सिद्धर्थ, 3; शुद्धचर्थ, 4)
विभृतिधारणमहं करिष्य। अथ ध्यानं। ओं शुद्धरूषिकसक्काशमेकवक्कां चतुर्भुजां। मृगटक्कथरां देवीं वरदाभयशोभिनीं॥ १॥
......ध्यात्वा चैवविदां (so) भूतीं (2; भूमं, 3; भूति, 4)
धारयेत्पुलकाक्किभिः (2, 3; धारयेतुलकाक्कितां, 4) (ध्यात्वा देवीं विभूति वै धारयेत्पुलकाक्कभिः, 1)। इति विभृतिध्यानं (इति विभृतिधारणमन्त्रः, 2, 4)। † तीर्थे गत्वा पादौ हस्तौ प्रक्षाल्याचम्य...विधिवत्स्नानं
समर्प्य सन्ध्यावन्दनं कुर्यात्। ओं मण्डूकाय (मण्डुकाय, 2, 4) नमः।
ओं श्रीकालाग्निरुद्धाय नमः। ओं कूर्माय नमः। ओं आधारशक्तये
नमः। ...इत्यासनशुद्धि कृत्वा...इत्यासनजपे विनियोगः।...ओं
आधारशक्तये नमः †। ओं भूर्भुवःस्वः। क्षीं क्षीं श्रीं श्रीं श्रीं श्रीं

^{*}Beginning of No. 3: श्रीगणेशाय नम: । अथ कालाभिलिष्यते ओं प्राणायामसङ्कल्प । etc.

[†]This section is transposed in 3 to a later place.

Ends:

तस्मात्सर्व विसुज्यैव (विसुङ्येय, 3 : विसुज्यैव, 2 : विसुज्यैवं, 1) भस्मस्नानं समाचरेत् । जलस्नानाद्विभृतिस्नानं (जलस्नानं विभृतिस्नानं, 2: जलस्नानाद्वि-भृतिनां। स्नानं, 3) कोटिकोटिगुणाधिकं । जलस्नानात्म (so) मलत्यागी विभूतिस्नानात्सदा (॰स्नानसदा, ३) श्रुचिः । मन्त्रस्नानं (॰नात्, 4) हरेत्पापं (दहते पापं, 1) ज्ञानस्नानात्परं पदं । सर्वतीर्थेषु यत्पुण्यं सर्वयज्ञेषु यत्फलं। तत्फलं समवामोति भस्मस्नानं न संशयः (भस्मस्नानं समाचरेत् , 1, 4) । भस्पस्नानात्परं तीर्थ गङ्गास्नानं दिने दिने । भस्मरूपी शिवः साक्षात् (भस्मरूपं शिवा । साक्षात्, 2) भस्म त्रैलोक्यपावनं ॥

The colophons following this are somewhat different:

- 1. इति श्रीनन्द(!)केश्वरपुराणोक्तं श्रीकालाग्निरुद्रोप.....(last pattra missing).
- 2. ओं विष्णुविष्णुविष्णुः । सो ऽहं मस्मस्त्वं(!)सर्वदातन्यं स्वयं उल्लंडोति(!) मस्मस्त्वं फट् स्वाहा। इति श्रीनन्दिकेश्वरपुराणोक्तं श्रीकाला-ग्निरुद्रोपनिषत्संपूर्णम् ॥

- 3. ओं श्रीं हीं विष्णु विष्णु विष्णु भस्मस्त्वरक्षसर्वदानय(!)श्रयं(!) उन्नटंती भरमस्त्वं फट् स्वाहा ॥ इति श्रीनंदिकेश्वरपुराणोक्तं(!)काला-ग्निरुद्रोपनिषत्संपूर्णः ॥
- 4. ओं विष्णुः ओं विष्णुः सो ऽहं भस्मस्त्वं (!) रक्षः स्त्वं (!) सर्व आत्म(!) उल्रटंति भस्मस्त्वं फट् स्वाहा ॥ इति श्रीनन्दिकेश्वरपुराणोक्तं श्रीकालाग्निरुद्रोपनिषत्संपूर्णम् ॥

कालिकोपनिषद्

See Rājendralālamitra's 'Notices of Sanskrit MSS.,' vol. VI (1882), p. 258.

5 copies, in Devanāgarī (67, 70, 84, 88, 89). Except in No. 3, the title is आधर्वण (अधर्वणीये, अधर्वे) (सर्वे) सीमान्यकाण्डे कालिकोपनिषत् No. 1 begins with में श्रीकृष्णा-यै नमः, No. 5 with भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः

Compare Syāmopanisad.

कालिमेघादीक्षितोपनिषद्

On the marvellous metamorphoses produced in him who meditates on Kālī as medhā-dīkṣitā.

1 copy: in Devanāgarī (89).

Extract:

ओं नमः श्रीदिक्षिणाकालिकायै नमः । अथाह वै देवानां पत्नीं भने तस्योपासक (lacuna) न्यांगच्छन् । ओं अथैनां मेधादीक्षितरूपिणीं मानयेत् स शिवो भवेत् स कालिरूपो भवेत्.....ततः कामकला-कालीं परारूपिणीं जपेत् ततः चरणदीक्षारूपिणीं हंसकालीं यजेत्

रक्त गुक्त मिश्रानिर्वाण रूपिणीं यजेत् सर्वनिर्वाण दीक्षितो भवेत् चित्य-रारूपो भवेत् चित्परात्परारूपो भवेत् चित्परात्परातीता रूपो भवेत् स ब्रह्मत्वं गच्छति मेधादीक्षां छभेत् विद्याराज्ञ (!) धिकारी तु षोढां जपेत् तुर्याषोढाधिकारी कामकछां जपेत् कामकछाधिकारी चरण-रूपिणीं जपेत् हंसदीक्षितो भवेत् गृह्यकाल्यधिष्ठितो भवेत् ततो मेधां चरेत् षट्चक्राणि निर्मिद्यत् तत(!) परागभुग् भवेत् परकाय-प्रवेशवान् वयस्थैर्यं चरेत् कामरूपत्वं गच्छति षष्ठिसिद्धीश्वरो भवेदिति शिवप्रोक्त वेदेत्यथर्वणीये सौमाग्यकांडे काछिमधादीक्षितोपनिषच्चतुर्थं ॥

कुण्डिकोपनिषद्

1 copy, in Devanagari, with the Bhāṣṇa of Appaya-dīkṣita (119).

Beginning of the Bhāṣya:

चतुरो ब्रह्मचर्यादीनाश्रमान्गच्छतः क्रमात् । आत्मनिष्टोच्यते यत्र व्याख्यास्य कुण्डिकां श्रुतिम् ॥

वानप्रस्थाश्रमे विहितैः कन्दमूलकैः स्वत्तरीरं शुद्धाधां समाप्याये-दृशाहारैः कालक्षेपा ममाभूदहो कष्टमिति विचिन्त्य पृथिव्यां नाश्रु पातयेत्।

End:

अयं तु सदा मुनिः मौनशीलः ब्रह्मैकमननशीलो वा भवति । तस्मान्न कथञ्चनास्य विधिप्रतिषेधाभावे ऽप्यगम्यागमनभक्ष्याभक्ष्यविभागशास्त्रोद्ध-ह्वनादिलोकशास्त्रविरुद्धाचारप्रसक्तिः ॥ इति सुन्दरेश्वरसमाप्तम् ॥

कृष्णोपनिषद्

A. Northern Recension.

1 copy: in Devanāgarī (78).

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Jacob, Eleven Ātharvaṇa Upaniṣads).

B. Southern Recension.

It adds a second Khanda in prose to the first Khanda which is not different from A except in the beginning.

2 copies: in Telugu (38) and Devanāgarī (118).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (118).

Begins:

कृष्णावतारे मां यूयं भृत्वािक्ष गापिकाः । इति श्रीरामवचनं श्रुत्वा संतुष्टमानसैः ॥ रुद्धादिमुनिभियस्यां कृष्णतत्त्वं विशेषतः । प्रपञ्चते तां व्याख्यास्ये कृष्णोपनिषदं पराम् ॥

श्रीमहाविष्णुमिति महाविष्ण्वंशभूतं सचिदानन्दलक्षणं सर्वाङ्ग-सुन्द्र, etc.

Ends:

सद्देशवन्धात्स्थूलमूक्ष्मकारणाख्यदेहत्रयसंयोगाद्विमुच्यते। विशेषेण सत्यत्वेन प्रातिभासिकत्वेन व्यावहः रिकत्वेन च मोक्षं गच्छति । इत्युप-निषत् । इति द्वितीयः खण्डः ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

केनोपनिषद्

[केनेषितोपनिषद्, तखवकारोपतिषद्].

In one MS. (p. 60, Sāradā) it is called ब्राह्मणोपनिषद्. The fuller title जैमिनिशासायां केनो(तस्वकारो)पनिषद् occurs in three Telugu MSS. only. 22 copies: in Grantha (10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 32, 35), Telugu (36, 37, 43, 43, 45, 48), Sāradā (59, 60), and Devanāgarī (87, 95, 103, 109, 114).

Bhāṣya by Sankarācārya.

2 complete copies, both in Grantha (12, 16); and 2 copies of the Pada-bhāṣya, in Grantha (35) and Telugu (44).

Bhāṣya by Ānandatīrtha.*

1 copy: in Nandināgarī (55).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 Copy: in Grantha (11),

Begins:

नत्वा श्रीसुन्दराचार्यं पदवाक्यप्रमाणतः । केनोपनिषदो भाष्यं यथावद्रचयाम्यहम् ॥

केनेति सङ्गल्पितकल्पात्मकं मनः केन प्रेषितं सत् इषितिमिष्टं विषयजातं पतिति गच्छतीत्यर्थः । केन च युक्तो नियुक्तः प्रथमः मनसो ऽपि पूर्विकत्वेनाध्यात्मिकविकारेष्वादिमः प्राणः प्रैति स्वव्यापारं प्रतिगच्छति ॥

Ends:

यो वा एतामेवं वेदापहत्य पाप्मानमनन्ते स्वर्गे लोके ऽज्येये मितिष्ठतीत्युपसंहारे ऽनन्तप्रतिष्ठात्मकफलश्रवणादिति चेन्न स्वर्गलोक-प्राप्तेरभिधीयमानत्वात् । देवा ह वै स्वर्गलोकमगमिन्निति श्रुत्यन्तरेण च स्वर्गशब्दः कैलासपरो ऽवगम्यते अनन्त्यज्यायस्त्वादिकं तु सगुणो-पासकप्रापणीये पुण्यलोक उपचर्यत इत्युपपद्यते । आद्यस्य खण्डद्वयस्य निर्गुणब्रह्मविषयत्वं अनन्तरस्य खण्डद्वयस्य सगुणब्रह्मविषयत्वं चोपक-

^{*} For extracts see No. 393 of the Government Oriental MSS. Library, Madras (vol. I, 3, p. 347).

मोपसंहारादि लिक्केः स्पष्टमवगम्यत इत्यतो ऽभ्युदयमात्रप्रयोजनोत्तरखण्ड-द्वयव्याख्यानेष्वप्रवृत्तिरिति च वगन्तव्यम् । इति श्रीसुः दरेश्वरतातपाद-शिष्याप्पयशिवाचार्यकृतौ तलवकारोपनिषद्भाष्यस्समाप्नः ॥

कैवल्योपनिषद्

25 copies: in Grantha (5, 9, 13, 15, 18, 31), Telugu (37/38, 48, 50), Sāradā (60), Bengālī (62), and Devanāgarī (81, 83, 84, 91, 93, 95, 98, 98, 98, 103, 106, 110, 114, 117).

The prevailing Santi is भद्रं कर्णेभि:, etc., in the North, सह नावचतु, etc., in the South. No. 17 begins: श्रीगुरुभ्यो नमः। श्रों नमो ब्रह्मादिभ्यों(!) शान्तिः।; No. 3:

कैवल्योपनिषद्वेद्यं केवल्यानन्दतुन्दिलं । कैवल्यगिरनारामं स्वमातं कलयन्वहम् ॥

Dīpikā by Rāmānanda (Sankarānanda).

1 copy, in Devanāgarī (79).

Colophon: इति श्रीमत्परमहंसपरित्राजकाचार्यश्रीमच्छक्करभग-वत्पूज्यपादशिष्यश्रीरामानन्दविरचिता कैवल्योपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy. in Devanāgarī (117).

Begins:

यत कैवस्यसिद्धिः स्याद्वरिष्ठत्रस्मविद्यया । कैवस्यास्योपनिषदं व्यास्यास्य न्वर्थसंज्ञकाम् ॥

अथेति मज्जलार्थः राब्दः । आश्वलायनाख्यो महर्षिभेगवन्तं धर्मज्ञानवैराग्ययशः श्रीमन्तं परमेष्ठिनं ब्रह्माणं परिसमेत्योपसज्जम्यो । वाच । कथमिति तदाह । हे भगवन् ब्रह्मविद्वान् यया ब्रह्मविद्या

साधनेनाचिरात् सद्य एव सर्वपापं ब्रह्महत्यादिकमपि व्यपोद्धापहाय परात्सगुणब्रह्मणः परमुत्कृष्टं पुरुषं निर्गुणब्रह्म उपैति प्राप्नोति तां सदा सद्भिविशुद्धसत्त्रगुणसंपन्नैः सेव्यमानामम्यस्यमानां वरिष्ठां भूमविद्या-मि*त्यर्थः ।

Ends:

एतत्कैवल्योपनिषदुक्तप्रकारेण सप्रतियोगिकपरमात्मज्ञानिनां करा-मलकवत् सद्य एव कैवल्यमुक्तिः सिध्यतीति भावः । कैवल्यं फलम-श्रुत इत्यभ्यास उपनिषत्परिसमाप्तिद्योतनार्थः ॥ इति श्रीमत्मुन्दरेश्वरसमाप्तम् ॥

कौलोपानिषद्

See Govt. Or. MSS. Library, Madras, Vol. I, 3, p. 354. 6 copies: in Grantha (5, 34), Telugu (36), and Devanāgarī (90, 106, 106). Nos. 3 and 4 begin directly: अथातो धर्मजिज्ञासा, etc. On the cover of No. 5 there appears the title मन्त्रोपनिषत्.

Bhāṣya by Bhāskararāya.

1 copy: in Grantha (5).

Begins:

श्रीगुरुम्या नमः ॥ श्रीगुरुचरणाब्जिकरणिवसरणिनर्भ्तहृद्भतावरण-मास्कररायः कौलोपनिषदाथर्वणीं विकासयित वक्ष्यमाणातिरहस्यार्थीप-देशे ऽवश्यंभाविविघ्ननिरासाय देवताः प्रार्थयते । शकः कौलिकः शको वारुणी शकः शृद्धिः शको ऽग्निः शकः सर्वे समभवत् । कुलमार्ग-

^{*} i.e., the "science of the Absolute," comp. Chand. Up. VII.

प्रवर्तकः कौलिकः परिशवः विद्यनिरासपूर्वकः स्वात्मानन्दप्रापको नो ऽस्माकं समभवत् भूयात् ।

Ends:

यश्चाचारविहीनो ऽपि यो वा पूजां न कुर्वते । यदि ज्येष्ठं न मन्येत नन्दते नन्दने वने ॥

पूर्वोक्ताःचारान् नानुतिष्ठति संदायापन्नमनाः उक्तविधां सपर्यामपि न करोति वचनव्यत्ययच्छान्दसः अयं पन्था सर्वोत्तम इत्यपि न मन्यते एतादृशो ऽप्युपासकाभास उक्तफलालाभे ऽपि स्वर्गमात्रं लभत एव किमु तदुपासकस्य यथोक्तफलप्राप्तिरिति भावः ॥ कौलोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

कौषीतक्युपानिषद्

6 copies: in Grantha (13), Telugu (37), and Devanāgarī (34, 80, 84, 117).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

यस्यां मार्गद्वयं प्रोक्तं भोगमोक्षार्थकं नृणां । कौषीतक्यभिधामेनां व्याख्यास्ये विमलाशयाम् ॥

चित्राख्यः गर्गायणेः पुत्रः यक्ष्यमाणः यष्टुकामः, etc.

Ends:

द्रष्ट्रृणां जीवात्मत्वाद्वृत्रयस्य च परमात्मत्वाच्च व्यवहारदशायां तत्त्वं पदार्थयोजींवब्रह्मणोर्भेदः परमार्थदशायां तयोरभेदश्च मुनिर्घारित इत्यव-गन्तव्यम् ॥ इति मुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

क्षुरिकोपनिषद्

10 copies: in Grantha (14), Telugu (37), Sāradā (59, 60), and Devanāgarī (87, 93, 103, 108, 114, 117). No. 4 has the title भूरिका नाम प्राणायामोपनिषद्

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

प्राणसन्धारणा मुख्या यस्यां संप्रोच्यते श्रुतौ । क्षुरिकोपनिषद्वाचं सभाष्यां कुर्महे ऽधुना ॥

यद्यपीह प्राणधारणाया एव प्राधान्येनाभिहितत्वात्कममुक्तचर्यकतै-वास्या उपनिषद, etc.

Ends:

यद्यपीतरासां च नाडीनां पर्यवसाने ब्रह्मण्येव विलयो भवति तथापि तत्प्रकृतिभृतसंपत्तिद्वारा ताः विलीयन्ते सृषुम्ना तु ब्रह्माणे साक्षाद्विलीयत् इत्यवगन्तन्यम् ॥

खिलसंहितोपनिषद्रहस्यपरिव्राजकोप**निष**द्

See परिवाजकोपनिषर् .

गणपत्युपनिषद्

It is also called गणेशोपनिषद्, and विश्लेश्वरोपनिषद्, whereas in the North the most common name is गणेशायर्वशीर्षम् or (श्ली)गणपत्यथर्वशीर्षम्. It belongs to the आयर्वशीर्षपञ्चकम् (see Preface).

10 copies: in Grantha (5, 5, 9), and Devanāgarī (73, 82, 86, 94, 94, 106, 120). Nos. 1 and 3 end in the

following shorter way: स वान्यी भवति । चतुर्थामनश्रञ्जपति । स विद्यावान्भवति । इत्यथर्षणवाक्यं ब्रह्मविद्याथर्षणविद्या । हरिः ओं सह नाववत्विति शान्तिः ॥ (no colophon). After the end of No. 7 there is a "Gaṇapati-dvādaśanāma" (गजानन, सुमुख, एकदन्त, कपिल, गजगणक, लम्बोदर, विकंट, विझनाश, धूम्रकेट्ट, गणाध्यक्ष, भालचन्द्र, गाणाधीप !)

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (120).

Begins:

यस्यां गणपितः प्रोक्तः सगुणो निर्गुणो ऽपि च । एनां तु पश्यतां स्यातां सिद्धिमुक्ती न संशयः ॥ कथमेक एव गणपितः सगुणो निर्गुणश्च भवेत् ।

Ends:

तस्मात्प्रतिमासिक्षधाविष निष्कामजापका महा बुद्धयः सर्वविदः स्यु-रिति युक्तमेव श्रुतिवचनं मन्तव्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वर....समाप्तम्॥

गणेशपूर्वतापिन्युपनिषद्, or वरदपूर्वतापिन्युपनिषद्

2 copies, in Devanāgarī (35, 101).

गणेशोत्तरतापिन्युपनिषद् , ० वरदोत्तरतापिन्युपनिषद्

2 copies, in Devanāgarī (85, 72).

गरुडोपनिषद्

See गारुडोपानिषर्.

गर्भोपनिषद्

The MSS. are not quite in harmony with each other, but it is doubtful whether we can speak of different recensions. Compare निरुक्तोपनिषद्.

18 copies: in Grantha (6, 13), Telugu (36, 37, 39, 48), Sāradā (59, 60), and Devanāgarī (76, 84, 87, 91, 93, 103, 108, 110, 114, 117). No. 8 has no other title but पेप्यलाई मोक्षदासम् . No. 10 has, after the end, the following poetical additions:

*कल्रल्स्त्वेकरात्रेण पश्चरातेण श्रुह्धुदम् । द्योणितं द्दारात्रेण पक्षेण चाण्डको भवेत् ॥ १ ॥ विद्याद्वात्रे भवेन्मांसं पश्चविद्यो द्यिराङ्करम् । मासमेकं तु संपूर्ण पश्चतत्त्वानि धारयेत् ॥ २ ॥

and:

शुद्धमीश्वरचैतन्यं जीवचैतन्यमेव च ।
प्रमाता च प्रमाणं च प्रमेयं च तथा फलं ॥ १ ॥
इति सप्तिविधं प्रोक्तं भिद्यते व्यवहारतः ।
मायोपाधिविनिर्भृक्तं शुद्धमित्यभिवीयते ॥ २ ॥
मायासम्बन्धतश्चेशो जीवो ऽविद्यावशस्तथा ।
अन्तःकरणसम्बन्धात्प्रमातेत्यभिधीयते ॥ ३ ॥
तथा तद्वृत्तिचैतन्यं प्रमाणमिति गीयते ।
तथा विषयचैतन्यं प्रमेयमभिधीयते ॥ ४ ॥
मग्नावरणचैतन्यं फलमित्यभिधीयते ॥

Bhāṣya by Appayadīkṣita. 1 copy: in Devanāgarī (117).

^{*}Compare Anguttara-Nikāya X, 1, 3.

Begins:

अथ गर्भोपनिषदं देहोत्पत्यवनोधिनाम् । व्याख्यास्ये सङ्ग्रहेणैव वैराग्यस्य प्रसिद्धये ॥

पश्चात्मकामिति । वक्ष्यमाणार्थे एव श्लोकः । भवतीति पश्चात्मक-मिति कस्मादित्याशक्रयाह पृथिवीति

Ends:

विषयंवैराग्यवतो हि ब्रह्मज्ञानाधिकमनायासमुत्पद्यते अत इदं मोक्ष-शास्त्रमित्युपपन्नम् । इति गर्भोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् । इत्यप्पयदीक्षिता-चार्यकृतौ गर्भोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

गायत्र्युपनिषद् (1)

This is the same, apart from the end, as No. 446 of the Govt. Or. MSS. Library, Madras.

1 copy: in Devanāgarī (67).

Ends:

• शुद्धः पूर्तो ऽनरो ऽमृतस्सम्भवति । ओं गायत्र्युपनिषत् ॥ अस्य श्रीमृत्युक्षयमन्त्रस्य चमसकहोल ऋषिः गायत्री छन्दः मृत्युक्षयो महा-रुद्रो देवता ओं बीनं मुं शक्तिः सः कीलकं श्रीमृत्युक्षयदेवताप्रसाद-सिद्धार्थ (so) नपे विनियोगः ॥

गायत्र्युपनिषद् (II)

This is hardly different from the MS. described by Rājendralālamitra under No. 2186 (vol. VI, p. 251), viz., Gāyatrī-hrdaya which "apparently pretends to be an Upanishad." .Compare Gāyatrī-rahasyopaniṣad.

1 copy, in Devanagari (88).

Begins: (after two Ślokas on prāṇāyāma):

ओं ऋषय ऊचुः । नमस्क्रत्य भगवान् याज्ञवल्क्यमुनिः स्वयंभु परिष्टच्छात्त्वं ब्रुह्सि ब्रह्मन् (so!) । ओंकारो भवति गायज्या उत्पत्ति श्रोतुमिच्छामि ।

Ends:

अष्टो ब्राह्मणान् सम्यगावाहयेदर्थसिद्धिर्भवति य इदं गायत्रीहृदयं नित्यमधीयायो ब्राह्मणा(!)प्रयतः शुचिः सर्वपापैः प्रमुच्यते ब्रह्मलोके महि(!)यत इत्याह भगत्(!)ब्राह्मा(!)॥ इति श्रीब्रह्मयाज्ञवल्क्यसंवादे गायत्र्युपनिषदं(!)सम्पूर्णम् ॥

गायत्र्युपनिषद् (III)

This is nearly identical with the first half of the first "Upanisad" of Tripurātāpinī.

1 copy: in Devanāgarī (99). Very faulty. Begins:

श्रीगणेशाय नमः । सह नावनतु.....शान्तिः । अधै(!)तिस्मनं(!) तरे भगवान् प्राजापत्यं वैष्णवं वी(!)लयकारणरूपामाश्रित्य त्रिपुराभिधां, etc.

Ends:

निष्कलक्को दैवो साक्षरं व्याक्रीयते (so! Trip. Up.: निष्कल्मष आद्यो देवो उन्त्यमक्षरं व्याक्रियते) । य एवं वेद इत्युपनिषत् ॥ सह नाववतु०। ओं शान्तिः ३॥ इति श्रीगायच्युपनिषिद्(!)संपूर्ण स्माप्तं(!)॥

गायत्रीरहस्योपनिषद्

Differs but little from Gāyatryupanisad (II). 1 copy: in Devanāgarī (74). Begins:

ओं स्वस्ति सिद्धं । ओं नमो ब्रह्मणे । ओं नमस्कृत्य याज्ञवस्कय-ऋषिः स्वयंभुवं परिष्टच्छति हे ब्रह्म गायत्र्या उत्पत्ति श्रोतुमिच्छामि । अश्वातो वसिष्ठः स्वयंभुवं परिष्टच्छति ।

Ends:

अष्टौ ब्राह्मणान् ग्राह्यित्वा ब्रह्मलोकं स गच्छति । इत्याह भगवान् ब्रह्मा । इति श्रीरामः । गायतीरहस्यं नाम उपनिषत्समाप्ता ॥

गारुडोपनिषद्

A. Northern Recension.

I. Commented on by Nārāyaṇa (see Jacob, Eleven Ātharvaṇa Upaniṣads). It seems to be restricted to the fifty-two Ātharvaṇa Upaniṣads.

4 copies: in Sāradā (59) and Devanāgarī (103, 109, 114).

II. Edited by Weber, Indische Studien, Vol. XVII, p. 161 fil.

3 copies: in Devanāgarī (75, 90, 106), none of which contains §. 3, b-d of the edition. No. 3 is somewhat shortened.

B. Southern Recension.

This is still longer than A II, viz., about five times as long as A I.

7 copies: in Grantha (6, 28), Telugu (39, 49, 50), Malayālam (55), and Devanāgarī (118). No. 6 is considerably shortened.

Bhāşya by Appayadīksita.

1 copy: in Devanāgarī (118).

Begins:

सगुणा गारुडा यत्र ब्रह्मविद्या समीर्यते । विषवाघां विनिघन्तीं न्यास्त्यास्य गारुडश्रुतिम् ॥

ओमिति गरुडस्य इयक्तारुडा सा च सा सगुणब्रह्मविद्या च तां प्रवक्त्यामि ।

Ends:

इत्येवं भगवान्त्रसा नारदायाह उवाचेत्युपनिषत् ॥ इति मुन्द-रेश्वरतात.....समाप्तम् ॥

गुह्यकाल्युपनिषद्

This Upaniṣad is said to belong to the Mahākāla-Saṃhitā (see the colophon, below). It teaches the Virāṭ-Dhyāna in which the parts of the universe have to be imagined as the parts of the body of Mahādevī. The majesty of the latter is then described at length and with a grandeur which gives our poet some credit, though the bulk of this part consists of slightly modified quotations from the older metrical Upaniṣads, especially Svetāśvatara.

1 copy: in Devanāgarī (68).

Begins:

गुह्यकाल्युपनिषद् ॥

ओं । अथर्ववेदमध्ये तु शाला मुख्यतमा हि षट् । स्वयम्भुवा याः कथिताः पुतायाथर्वणे पुरा ॥

तासु गृद्धोपनिषद्स्तिष्ठन्ति वरविणिनि ।*
नामानि शृणु शाखानां तत्नाद्या वारतन्तवी ॥
मौझायनी द्वितीया तु तृतीया तार्णवैन्दवी ।
चतुर्था शौनकी प्रोक्ता पश्चमी पैप्पलादिका ॥
षष्ठी सौमन्तवी श्रेया सारात्सारतमा इमाः ।
गृद्धोपनिषदो गृदाः सन्ति शाखासु षट्स्वि ॥
ता एकीकृत्य सर्वोस्तु मयास्यां विनिवेशिताः ।
संहितायां साधकानामुद्धाराय वरानने ॥*
तास्ते वदामि यत्प्रोक्तं ध्यानं कुर्वन्ति देवताः ।
विराट्ध्यानं हि तज्ज्ञेयं महापातकनाशनम् ॥
ब्रह्माण्डाह्महिक्षध्वे हि महत्तत्वमहंकृतिः ।
क्रपाणि पश्च तन्मात्राः पृरुषः प्रकृतिनेव ॥
महापातालपादान्तलम्बा (so) तस्या जयं स्मरेत् ।
ब्रह्माण्डार्धे कपालं हि शिरस्तस्या विभावयेत् ॥

End of Dhyana, etc.:

विराट्रूपस्य ते ध्यानमिति संक्षेपतो ऽपितम् ।
तस्याः स्वरूपविज्ञानं सपर्यो परिकीर्तिता ।*
तदेव हि श्रुतिप्रोक्तमवधारय पार्वति ।
यथोर्णनाभिः सूत्राणि सज्तत्यिप गिलत्यिप ।

* * * *

मनसस्तु परा बद्धिर्बुद्धरात्मा महान् परः ।
महतः परमव्यक्तमव्यक्तात्पुरुषः परः ॥

^{*}The speaker is Mahakāla (see below, end), the addressed one Mahākālī who, however, is, because of her double aspect (dualistic and monistic), also spoken of in the third person.

पुरुषात्तु पर। देवी सा काष्ठा सा परा गतिः ।

* * * *

भूयश्च सृष्ट्वा त्रिदशानथेशी सर्वाधिपत्यं कुरुते भवानी ।
सर्वा दिश उर्ध्वमध्य तिर्यक् प्रकाशयन्ती भ्राजते गुह्यकाली॥

Ends:

यस्य देव्यां परा भक्तिर्यथा देव्यां तथा गुरौ ।
तस्येते कथिता ह्यर्था प्रकाशन्ते महात्मनः ॥
महाकाल उवाच ॥
गृह्योपनिषदित्येषा गोप्या गोप्यतरा सदा ।
* * * * *

एवमातुरतो (so) यस्तु मनुष्यो भक्तिभावितः । विमुक्तः सर्वपापेभ्यः कैवल्यायोपकल्पते ॥ सर्वाभिः सिद्धिभिस्तस्य कि कार्यं कमलानने ॥

इति श्रीमहाकालसंहितायां महाकालीमहाकालसंवादे गुह्योपनिषत् समाप्ता ॥

गुह्यषोढान्यासोपनिषद्

This is the esoteric counterpart of vicintal age. Begins:

अथ गुद्धां न्यसेत् शिवो भवेत् शक्तिरूपो भवेत् विद्याराज्ञीन्यास-मेवं चरेत् न जपो न पूजा न साधनं [न] कालनियमो न दिवा न रात्रिः सर्वकालं न्यसेत् शक्तियुक्तो भवेत् यथाधिकारवान् न्यसेत् पूर्ण-दीक्षां लभेत् षोढारूपो भवेत् ।

Ends:

यस्य स्मरणात्सिद्धयो विदेशवर्तिनो भवेयुः वेटका इव भवेयुः । न्यसनं न्यासः सम्यक् न्यासः संन्यासः न तु मुंडितमुंडस्तस्य देवादयो नमस्यंतीति प्रोतं (so) वेद शिवोमित्यथर्वणीये सौभाग्यकांडे गुह्यषोडा-न्यासोपनिषत्व(!)ष्टमी ॥

गोपालपूर्वतापिन्युपनिषद्

5 copies: in Telugu (38) Bengālī (62), and Devanāgarī (101, 101, 118).

Vivrti, by an anonymous author.

1 copy, in the Bengālī character (62). Begins:

श्रीराधामाधवाभ्यां नमः ।

अथ क्षींकारादस्रजद्विश्वमिति प्राह श्रुतेः शिरः।

नकारात्यथिवी जाता ककाराद्गुणसंभवः।

इत्यादिभिः श्रीमता गौतमेन गुणवता स्वीयतन्त्रस्य प्रमाणतया दिशता तदिह पूर्वतापिनी कदाप्येनां पृथिवी श्वेतो ऽग्निरिन्द्रो हीन्द्रस्त-त्संपातात्तद ** * इति । क्लींकाराद स मिद्रश्विमित्यादि स्ठोंकमयी प्रतीक-मयी गुजरादि देशप्रसिद्धपराशरगोलादि ब्राह्मणसंप्रदायसमुद्दे * * * पिप्पलादिशालादिपठिता गोपालतापिन्याल्या श्रुतिरियं स्वप्रतिष्ठाल्यं श्रीकृष्णमेव सर्ववेदान्तसंमत्या सर्वात्मत्वेन प्रतिपादयन्ति नमस्करोति । सिद्धदानन्द स्पाय इति । कृष्णाय नम इत्यन्वयः । कृष्णाय देवकी-नन्दनाय इति ।

Ends:

तस्योपिर गवां लोकः साध्यास्तं पालयन्ति हि । उपर्युपिर तत्रापि गतिस्तव तपोमिय । यां न विद्यो वयं सर्वे पृच्छन्तो ऽपि पितामहमिति ।

इति चन्द्रः समाप्ता (!) । यस्मादेवं श्रीकृष्णः परमात्मा तस्मात् कृष्ण एवेति ॥ इति श्रीगोपालतापिन्याः पूर्वमागवृत्तिः ॥

^{*} Compare, however, the end of the second part (p. 179).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (118).

Begins:

श्रीकृष्णो वर्ण्यते यत्र प्रभुः सकलनिष्कलः । गोपालतापिनीमेनां व्याख्यास्ये श्रुतिमञ्जसा ॥

सदिति । कृष्णायाक्तिष्टकर्मणे गुरव इत्येते शब्दाः सकललिक्काः । Ends:

तमेवंभूतं रसयेत्तं यत्नेन भजेदित्युपनिषत् । रसयेदित्यादि व्या-रूयातमेव ॥ इति सुन्दरेश्वर....समाप्तम् ॥

गोपालोत्तरतापिन्युपनिषद्

6 copies: in Telugu (38), Bengālī (62), and Devanāgarī (63, 101, 101, 118).

Vivrti, by an anonymous author.

1 copy: in the Bengālī character (62).

Begins:

पूर्वतापिन्यां तस्मात्कृष्ण एव परो देव इत्युपसंहारतो * * *महावा-क्येन श्रीकृष्णस्य बहुशस्त्वं यदुक्तं तदेव उत्तरतापिन्यां प्रकारान्तरेण विधीयते । एकदेति ।

Ends:

स्वास्ययस्यान्तिकं न तस्यालयमेवेति श्रीकृष्णसनाथवनागमनमभि-प्रेयते ।.....विश्वेश्वर जनार्दन भक्ताम्यां वेदिकाम्यां तस्मै प्रबोध-यतिना लिखितं * * *इत्युत्तरगोपालतापिन्याः विवृतिः संपूर्णो ॥

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

Begins:

इदानीं कृष्णवाक्यबलेन तीर्णयमुनानां व्रजस्त्रीणां दुर्वासिनाख्यमुनि-कर्तृकोपदेशमाह एकदेति । Ends:

तस्मात् हे गान्धर्वि त्वं स्वालयस्यान्तिकं गच्छ यच्छ्रोतव्यं तत्त्वया श्रुतमेवेत्यतस्त्वं कृतार्थासीत्याभिप्रायः ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

गोपीचन्दनोपनिषद्

Edited by Colonel Jacob in "Eleven Ātharvaṇa Upaniṣads,"

1 copy in Devanāgarī (107).

चक्रोपनिषद्

On the abhiseka and mantra-nyāsa (the latter with reference to the six mystic circles) to be daily performed in honour of Kālī.

1 copy: in Devanāgarī (89). Very faulty.

Begins:

अथाह वै चक्रे नित्याकान्तं गौरीमिमाय सिललानि लक्षत्येकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी, etc.

Ends:

न ज्ञानाय न सत्याय न धर्मीय न तपसे न हरिने हरो न विरिचिः सर्वशक्तियुक्तं भवेत् तत्संयोगात्सिद्धीश्वरो भवेदिति शिवमित्यथर्वणीये सौभाग्यखंडे चक्रोपनिषत् षष्ठी ।

चक्षुरुपनिषद्, चक्षुरोगोपनिषद्

See अक्युपनिषद्.

चतुर्वेदोपनिषद्

This is nothing but a carelessly abbreviated copy of Mahopanisad, with an appendix from Atharvasiras

1 copy: in Devanāgarī (69).

चाक्षुषोपनिषद्

See अक्ष्युपनिषद् .

चित्युपनिषद्

Identical with Taittirīyāranyaka III.

1 copy: in Devanāgarī (71). Accentuated.

चूलिकोपनिषद्

Known in this recension in the North only. The southern recension is called *Mantrikopanisad*, q. v.

5 copies: in Sāradā (59) and Devanāgarī (87, 103, 108, 114).

छागलेयोपनिषद्

This is one of the four Upanisads of the Oupnek'-hat (No. 45, called Tschakli) the Samskrt text of which could not be found as yet. Its object is to show that ignorance can dwell in a high caste, and bruhmavidyā in a low caste man.

1 copy, in Devanāgari (93). Very incorrect.

Begins:

ओं ऋषयों वै सरस्वत्यां सग्रमासत (so) तेषां कवय (!) मैतूषदास्थाः (!) पुत्रति (!) दीक्षा मयाछिदंस्ते होचुरप वा एतद्दग्वजुषादय (!) साम्न इति स होवाच मगवंतो यदिदं सलमाध्वे (!) यद्दचोधीध्वे (!) यद्दानूषि यत्सामानि कस्यायं महिमेति ते होचुक्रीह्मणा वाव स्मस्तेषामेवामिति (!) स होवाच यदिदमिछाचिदिछाचि (!) धीक्षध्वे (!) किं तद्येन ब्राह्मण इति ते होचुर्यदिदमृग्यजुषैरे (!) वोपवत्वको जुहुवृर्यद्वेनमुपाद्यासिषुर्यदुपानेषते (!) तद्भाह्मणा इति, etc.

Ends:

ते तत एव द्रागिव व्यज्ञासिषमनेह (!) पादयोरेवाभिमर्श (so) वालिशानृचुर्न ह वाव नस्तयेन निःकुर्म इम यमेवेत्यञ्जलि कृत्वोपास्थिष-तेन्याह (so) भगवा स्थागय (!) स्तदिमे श्लोकाः ।

यथैतत्पुबरातक्षणपोद्वितो नेंगते मनः (so!)
परित्यक्तो यमात्माना तद्वदेहाविरोततः (,,)
यदस्य प्रधयश्चकाषुगमं क्षोवरितका (,,)
प्रतोदश्चर्मको * * * * * *

छान्दोग्योपनिषद्

24 copies: in Grantha (7, 7, 7, 8, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 21, 23, 24, 32), Telugu (10, 43, 43, 45, 51, 51), and Devanāgarī (96, 105). No. 15 begins: ओं छान्दोग्योपनिषद्भृदपरमाशयविग्रहम् । तत्त्वमस्यादिवाग्वेद्यं भूमानं राममाश्रये ॥ ओं आप्यायन्त्विति, etc. No. 24 ends: इति कौथुमशाखायां छान्दोग्योपनिषद् अष्टमप्रपाठकः समाप्तः ॥

Bhāṣya (Vivaraṇa) by Sankarācārya.

7 copies: in Grantha (8, 8, 35), and Telugu 40, 42, 49, 53). No. 4 opens with the Sloka:

(ओं) वाचकः प्रणवो यस्य क्रीडावस्त्विललं नगत् । श्रुतिराज्ञा वपुर्ज्ञानं तं वन्दे देवकीमुतम् ॥

Prakāśikā by Rangarāmānujamuni.

3 copies: in Grantha (24, 33, 27). Nos. 1 and 3 begin:

श्रीमते श्रीनिवासमहादेशिकाय नमः।

Bhāṣya by Ānandatīrtha.

1 copy: in Nandināgarī (55). Agrees with the Kumbakonam edition.

Bhāṣya by Appayadīkṣita, to Adhy. VI-VIII.

2 copies: in Grantha (10, 33).

Begins:

स्वात्मारामं प्रणम्याद्यं सुन्दरेश्वरसद्गुरुं । छान्दोग्योपनिषद्भाष्यं संग्रहेण करोम्यहम् ॥

अथेदानीं तत्त्वमसीति नवकृत्वोपदेशप्रधानं सिद्धयां प्रदर्शियितुं पष्टो ऽध्याय आरम्यते । श्वेतकेतुरिति नामतः ह किल आरुणेयः अरुणस्य पौतः आस वभृव ।

Ends:

न कथिश्चरिप पुनरावृत्तिर्भवितुमहिति । यथेह जीवनमुक्तो न पुनरा-वर्तते तथा क्रममुक्तश्चेति च राब्दः सार्थः द्विरम्यास उपनिषत्परिसमा-प्त्यर्थः ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वरतातपादिशिष्याप्पयशिव (अप्पयदीक्षिता-चार्य, 2) कृतौ छान्दोग्योपनिपद्भाष्ये ऽष्टमो ऽध्यायः समाप्तः ॥

जाबालोपनिषद्

Called also लघुजाबालोपनिषद् and याञ्चवल्क्योपनिषद्.

15 copies: in Grantha (7, 13), Telugu (37, 39, 48), Sāradā (58, 60), and Devanāgarī (91, 98, 98, 98, 103, 110, 114, 117).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

यत्राविमुक्तसंन्यासौ याज्ञवल्क्यो ऽब्रवीन्मृनिः । तां जाबालोपनिपदं व्याख्यास्ये पुरुषार्थदाम् ॥

अत्रादौ बृहस्पतियाज्ञवल्क्ययोः संवादः । बृहस्पतिरिति । देवाचार्यः याज्ञवल्क्यं महर्षिमुवाच ।

Ends:

तस्मात्कुटीचकादिषड्विधतुर्याश्रमधर्मप्रवचनपरायणान्नारदोपनिषदि सं-न्यासधर्माणां प्रवश्चयिष्यमाणत्वादत्त संग्रहः कृत इत्यवगन्तव्यम् ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वरसमाप्तम् ।

जाबाल्युपनिषद्

1 copy: in Devanāgarī (118), with the Bhāṣya by Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhaşya:

पशुपाशविमोक्षाय विभूतेर्यत धारणं ।

साधनं प्राह जावाछिः श्रुति व्याख्यातुमुद्यमः ॥

अथेति जाबािन्नामकं भगवन्तं विष्ण्ववतारभूतं पैप्पसादिः पिप्पलादस्यापत्यं प्रवच्छ पृष्टवान् ।

End:

एवं श्रुत्वा तद्ज्ञानं सगुणब्रह्मावगतिः केनोपायेन जायत इति पृच्छन्तं पैप्पलादं जाबालिरुवाच विभूतिधारणादेवेति । तत्मकारः

कथितरयादि स्पष्टार्थमन्यत् । कैवल्योपनिषदाद्याः सुन्याख्याताश्च ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वरतात.....समाप्तम् ॥

तलवकारोपनिषद्

See केनोपनिषद्.

तारसारोपनिषद्

1 copy: in Devanāgarī, with the Bhāşya of Appayadīkṣita (118).

Beginning of the Bhāṣya:

संसारतारकं यत्र सारभूतं निगद्यते । तारसाराभिधामेनां व्याख्यास्ये श्रुतिमद्भुताम् ॥

बृहस्पतिरिति । देवाचार्यः याञ्चवल्क्याख्यं महर्षिमुबाच उक्त-वान् । कथमिति । तदाह । अन्वित्यनर्थको निपातः । End:

तस्मादद्वेतत्रहादृष्ट्या सर्वे समञ्जसमवगन्तव्यं । तद्विष्णोः परमं पद-मित्याद्यन्यत्र व्याख्यातमेव ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

तुरीयातीतावधूतोपनिषद्, or तुरीयातीतोपनिषद्

1 copy: in Devanāgarī, with the Bhāṣya of Appaya-dīkṣita (119).

Beginning of the Bhāṣya:

कुटीचकादींश्चतुरश्चाश्रमांस्त्यजतो यया । मुक्तिर्व्यास्यते सेषा तुर्यातीतश्रुतिः परा ॥ २४ नन्विह लोके ऽवधूतमार्गस्थो दुर्लभतर इत्युक्तं । न तथा दृश्यते । End:

मूक्ष्मकारणदेहयोर्ब्रह्मणि स्वस्वरूपे विद्यीनत्वे अपि प्रारब्धस्य स्थूल-देहस्य भूमौ पतनयोग्यत्वात्तस्यागं करोति ईटशो यः सो अवधूतः कृतकृत्य इति ॥ इत्यप्पयदीक्षितकृतिषु तुर्यातीतोपनिषद्भाष्यं समाप्तम्।।

तुरीयोपनिषद्

A descendant of Māṇḍūkyopaniṣad, as it seems. 1 fragmentary copy: in Devanāgarī (104).

Begins:

कलातीतश्चेति । तन चत्वारः । अकारश्चायुतावयवान्वितः उकारः इातावयवान्वितः । मकारः सहस्रावयवान्वितः अर्धमात्र प्रणवो ऽनन्ता-वयवान्वितः । सगुणो विराट् प्रणवः संहारो निर्गुणप्रणवः । उभयात्मक उत्पत्तिप्रणवः ।

Ends:

एको ऽपि ब्रह्मप्रणवः।

सर्वोधारः परं ज्योतिरेषः सर्वेधरो विभुः।

सर्वदेवमयः सर्वप्रपञ्चाधारगर्भितः ।

सर्वोक्षरमयः कालः सदसद्भक्तिवर्जित इति ।

य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥ श्रीदक्षिणामृर्तिचरणारविदाम्यां नमः ॥ समाप्तेयं तुरीयोपनिषत् ॥

तुलस्युपनिषद्

A praise of the Tulasī plant. Its indispensableness in Srāddhas, etc., is enjoined, and there are in-

structions as to the danger of plucking it for any other but religious purposes or at a false time.

1 copy: in Devanāgarī (72). Begins:

श्रीमते निम्बादित्याय नमः ॥ श्रीतुलस्यै नमः ॥ अथ तुल्लस्युपनिषदं व्याख्यास्यामः । नारद ऋषिः अमृता तुल्लसी देवता अथवीक्रिरञ्जन्दः, etc.

Ends:

एवं न वेद यः कश्चित्स विप्रः श्वपचाधमः । इत्याह भगवान् ब्रह्माणं नारायणः ब्रह्मा नारदसनकादिभ्यः सनकादयो वेदव्यासाय वेदव्यासः शुकाय शुको वामदेवाय वामदेवो मुनिभ्यः मुनयो मनुभ्यः प्रोचुः । य एवं वेद स स्त्रीहत्यायाः प्रमुच्यते......स महादुःखात्प्रमुच्यते देहान्ते वैकुण्ठमवाप्नोति वैकुण्ठमवाप्नोति इत्युपनिषत् ॥ ओं शान्तिः ओं शान्तिः॥ इति तुल्रस्युपनिषत्समाप्ता ॥

तेजोबिन्दूपनिषद्

A. Northern Recension.

5 copies: in Sāradā (59) and Devanāgarī (77, 103, 109, 114).

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona edition).

B. Southern Recension.

It adds to the 14 Slokas of A not less than 448 Slokas, viz., firstly, 36 Slokas transferring the subject of Yoga to a more ideal plane (द्रष्ट्रदर्शनदृश्यानां विरामो यत्र वा मवेत्। दृष्ट्रस्तत्रेव कर्तव्या न नासाप्रावलोकिनी ॥ ३०॥; compare the second Avadhūtopaniṣad), further a discourse of Siva to Kumāra on अखण्डेकरसाज्जिमात्रस्वक्ष (Adhy. II,

42 Slokas), आत्मानुभव (Adhy. III, 74 Slokas), जीवन्युक्त-विदेहमुक्तयोः स्थितिः (Adhy. IV, 81 Slokas); an explanation to Nidāgha, by Rbhu, on आत्मानात्मविवेक (Adhy. V, 105 Slokas), and another Advaitic lecture by the same (Adhy. VI, 110 Slokas), after the end of which there follows the warning not to repeat this शैवं (शाङ्करायं) महाशाखं to an unworthy person.

5 copies: in Grantha (8, 14, 27), Telugu (51), and Devanāgarī (118).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (118).

Begins:

सरूपारूपयोर्यत्र ब्रह्मणोरस्ति संगतिः । तेजोबिन्दूपनिषदं व्याख्यास्ये प्रन्थसंप्रहात् ॥

तेज इति । तेजः सप्रतियोगिकब्रह्मैव बिन्दुवद्खण्डवर्तुलाकारं तत्प्रं तद्विषयं विश्वात्मानं समस्तजीवानां हृदये ऽवस्थितं । Ends:

सकृत्पारायणफलमाह । सकृद्भ्यासमात्रेण स्वयं क्रमेण बह्येव भवतीत्युपनिषदिति । षष्ठो ऽध्यायः ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वर...... समाप्तम् ॥

तैत्तिरीयोपनिषद्

32 copies: in Grantha (3, 8, 9, 9, 9, 9, 10, 13, 15, 17, 17, 19, 19, 25, 27, 32, 33, 35), Telugu (37, 40, 40, 41, 41, 43, 44), Sāradā (59, 61) and Devanāgarī (95, 103, 108, 109, 114). No. 28 has the title **analagi sufag** and contains the second Vallī up to the end of the ninth Anuvāka (य पवं वेद रह्यपनिवद्). It is accentuated. The remain-

ing Devanāgarī and the Śāradā MSS. belong to the Ātharvaṇa tradition which does not include the first Vallī. Twelve of the MSS. belonging to the South, as well as the Ātharvaṇa MSS., do not contain the section following सुवर्णज्योती: य एवं वेद इत्युपनिषत् of the tenth Anuvāka.

Bhāṣya by Śaṅkarācārya.

5 copies: in Grantha (17, 35), Telugu (41, 42), and Devanāgarī (103).

Bhāṣya-Tīkā by Anandagiri.

1 copy: in Devanāgarī (104).

Bhāṣya-Vyākhyā called Vanamālā by Acyutakṛṣṇānandatīrtha.

Same as Nos. 509 and 510 of the Govt. Or. MSS. Library, Madras (vol. I, 3, p. 397 fll.).

2 copies: in Telugu (41, 42). In No. 1 the commentary on Brahmānandavallī-bhāṣya is erroneously attributed to Vidyāraṇya.

Bhāṣya by Ānandatīrtha.

See No. 517 of the Govt. Or. MSS. Library, Madras.

1 copy: in Nandināgarī (55).

Bhāṣya by an unnamed author (Viśiṣṭādvaitin).

1 copy: in Telugu (44).

- Begins:

* * * श्रीशं संश्रयेमिह | * * * सर्वेशः प्रतिपाद्यते । वारिता वरणीयो वा वारुणो | * * * इह खलु संसारावर्तपरिवृ * * * तरणबुभुत्सुभिः सर्वेश्चेतनेः सर्वपुरुषार्थं सार्थवाहकः नित्यनिर्दोषा वेदा-स्तावत्समाश्रयणीयाः । तत्रापि मुमुक्षुभिः विशेषतः स्त्रे(१)प्यन्तः सेन्यः। Ends:

सुवर्णज्योतीः । सुवर्णशब्दवाच्यं परमं पदं । अस्य ज्योतिरिव इति वार्थे एतद्वेदितुः फल्लमाह । य एवं वेदेति इत्युपनिषत् । एवं नन्दमयस्य परस्य ब्रह्मणः उपनिषीदित समीपं प्राप्नोतीत्यर्थः । इति भृगुविक्षी समाप्ता ॥

> जगदुत्पत्तिसंपत्तिविपत्तिपरिवृत्तयः । यदभिष्याल्रवोल्ला(१)स्तस्मै श्री * * * अवश्यं स्वरवर्णादेर्ज्ञेयत्वं प्रतिपाद्यते । संहिता पञ्चकोपास्तिस्तृतीयेन विधीयते । * * *

दशमेन तु विद्यार्थ प्रार्थ्यन्ते कतिचिद्धुणाः ।
एकादशेन चाचार्यः शिष्यं कृत्येषु शास्ति ह ।
द्वादशेनो * * *
शान्तिस्त्रयोदशेनोक्ता वक्ष्यमाणसमृद्धये ।
चतुर्दशेन साक्षाद्धि ब्रह्मविद्या विधीयते ॥

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Grantha (10).

Begins:

श्रीमन्तं सुन्दरेशाख्यं तातपादं गुरूत्तमं । प्रणम्य कुर्वे ऽहं भाष्यं तैत्तिरीयाभिधश्रुतेः ॥

शको मित्र इत्यादिशान्तिः । ओं वृद्यादिशानित परं । ब्रह्म-वित् सप्रतियोगिकब्रह्मात्मैक्यसम्यग्दर्शी प्रारब्धदेहावसाने सित परं नि-ष्प्रतियोगिकमवाङ्मनसगोचरनामधेयमात्रमरूपवत् ब्रह्म आम्नोति । तत्त-स्मादेषा वक्ष्यमाणप्रकारा ब्रह्मप्राप्तिरभ्युक्ताभिहिता । परमे सर्व-तत्त्वातीते व्योमन् व्योम्नि आकाशवन्नीरूप इत्यर्थः । गुहायां दुरव-गाह्मत्वेनात्यन्तगहनायां वाङ्मनसोरत्यन्तागोचरायामित्यर्थः । तस्यां निहितं शुद्धवाङ्मनसोः गोचरं सत्यं अविद्या तत्कार्य सर्वासत्यपदार्थ-प्रतियोगिकत्वेन परमार्थ द्वानं सर्वावभासकत्वेन प्रज्ञानघनं अनन्तं अन्तवज्जीवेश्वराद्यशेषाधिष्ठानत्वेन विनाशरहितं सप्रतियोगिकं बूद्धा बृहदिति व्युत्पाद्यमानं यो वेद, etc.

Ends:

अहं विश्वं समस्तं भुवनं भूतैः संभजनीयं ब्रह्मादिभिर्भवन्तीति वा अस्मिन् भूतानीति भुवनमभ्यभवामिभभवामि । सुवर्ण सुवरादित्य इत्यर्थः । आदित्य इव सकृद्धिभातं मदीयं ज्योतिः सुवर्णज्योतिः प्रकाश इत्यर्थः । इतीयं वल्लोद्धयोपहितोपनिषत् ॥ इति श्रीमत्सुन्दर्भश्वरतातपादशिष्याप्पयशिवाचार्यकृतौ तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यं समाप्तम्॥

Artha-sāra-saṅgraha-prakāśikā by Tāraka-Brahmānanda-Sarasvatī.

This is a commentary on the work contained in it, viz., the *Upanisad-artha-sāra-sangraha* of *Tāraka-Brah-mānanda-Yati* being 39 stanzas mostly in the Sālinī metre which seem to pursue the double aim of giving the Advaitic essence of Taittirīyopaniṣad and celebrating Rāma as the impersonal Brahman after the fashion of Rāmatāpinī. By verse 10 we learn that the teacher of the author of the poem was one *Rāghavānanda*.

1 copy: in Devanāgarī (91). It was in one bundle with the Devanāgarī copy of the Sāṅkara-bhāṣya and the one of its Ṭīkā mentioned above.

Begins:

श्रीगणेशाय नमः ।

यस्यैकदन्तस्य परात्ममूर्तेः संकल्पमात्रेण भवन्त्यभीष्टाः।

तस्मै नमः सोमशिवैकभाक्ति ध्यानैकनिष्ठाय जगद्धिताय ॥

इह वा अतीतभावेषु वा विविदिषांहेशेन इष्यमाण ज्ञानोहेशेन वा ज्ञानविषयी भृतेश्वरोद्देशेन वानुष्ठितैर्वेदानुवचनयज्ञदानतपोभिः तत्प्रा-प्तिप्रतिबन्धकचित्तगतपापनिवृत्त्या तस्य रजस्तमः प्राधान्यनिवृत्तौ शुद्ध-सत्त्वप्रधानमनसां अत एव दृष्टश्रुतदिव्यमानुषविषयानित्यत्वाशाचित्वदुः-खानात्मत्वदोषदर्शन विरागशमदमशीतोष्णादि द्वन्द्वसहनचित्तसमाधान-श्रद्धावतां मुमुक्षुणां यथाविध्याचार्याभिगमनपुरस्परमाचार्येभ्यः श्रुताखिलः वेदान्तार्थानां पदवाक्यप्रमाणाकुदालानां तदर्थानुभवमाकांक्षतां मन्दमध्य-माधिकारिणां अनायासेन निर्विशेषब्रह्मप्रतिपादकतैत्तिरीयकाद्यपनिषत्सु क्रमशस्तत्तद्वाक्यार्थमनुभवारूढमाविष्कर्तुमुपनिषद्रथसारसङ्गृहारूयं प्रकर-णं पद्यह्रपमारभमाणः श्रीतारकब्रह्मानन्दाख्या यतिस्तस्य ग्रन्थस्याविघ्न-परिसमाप्तिप्रचयगमनप्रयोजनकमविगीतशिष्टाचारानुमितश्रुतिप्रमितकर्त्त -व्यताकं भगवतो नित्यशुद्धगुद्धमुक्तस्वभावस्य प्रत्यगभिन्नस्य निर्वि-शेषस्य श्रोरामस्य तस्यैव स्वेच्छया भक्तानुग्रहैकप्रयोजनाय परिगृहीत-**शुद्धसत्त्वप्रधानमायामयदिव्यमङ्गलस्त्रीपुंसस्वभावसीताराममूर्तिविशिष्टस्य** च स्मरणानुकीर्तनलक्षणं मङ्गलं मुखतः कुर्वन्नशीच प्रेक्षावत्प्रवृत्यंगवि-षयप्रयोजने विवक्षन्पद्यमारचयति । Middle:

यद्विज्ञानात्सत्यवादित्वमेति
यस्मात्सत्याज्ञायते चातिवादी ।
यस्मिन् छब्धे नास्ति कर्तव्यबुद्धिः
तद्भगस्यं रामधाम प्रपद्ये ॥ (२५)

कोशजातमपनीयबुद्धिमान्

 ब्रह्मरूपमनवद्यमीक्षते ।

सादरं सकलमानशेषिणा

ब्रह्मपुच्छमिति वाक्यमानतः ॥ (२६)

तद्वदेहो नाहमस्मीति सिद्धं तद्वदेहो नाहमस्म्यन्नकार्यम् । नाहं देही तत्र यच प्रसिद्धं तेषां साक्षी सद्धनो ऽहं परात्मा ॥ (२७)

End:

इदानीं स्वेष्टदेवतासीतापतिपूजनेन सर्वमभीष्टं मोक्षान्तमाविर्भृत-मित्याह ।

> संपूज्यसीतापतिमाविरासीत् स्वानन्दसाम्राज्यमनामयं मे । सर्वज्ञताशान्तिरसात्मनिष्ठे त्यागो विरागः परमः पराचि ॥ (३९)

सीतापितं संपृज्य स्थितस्य मे अनामयं आमयः उपद्रवः अज्ञानं तत्कार्यं च तिन्नवृत्तिसहितं स्वानन्दसाम्राज्यं.....पराचि पराग्वस्तुनि शब्दादिविषयजाते परमः उत्कृष्टः विरागः रागाभावः परमः त्यागा(so) भावश्च आविरासीदित्यन्वयः ॥

इति श्रीपरमहंसपरित्राजकाचार्य तारकत्रह्मानन्दसरस्वती विरचिता तैत्तिरीयोपनिषदर्थसारसंग्रहप्रकाशिका समाप्ता ॥ श्रीरामचन्द्रार्पणमस्तु॥

त्रिपाद्विभूतिमहानारायणोपनिषद्

See महानारायणोपनिषद् (II). 25

त्रिपुरातापिन्युपनिषद्

The more common names in the North are सुन्दरीतापिन्युपनिषद् and त्रिपुरासुन्द्युपनिषद्. Compare also गायज्युपनिषद् (III). The work consists of six 'Upanisads' which in some MSS. are called 'sixtieth' to
'sixty-fifth' (owing, as it seems, to an attempt to extend the collection of the 52 Atharvana Upanisads),
and which are sometimes divided into Pūrva and
Uttara-tāpinī, the latter consisting of the fifth and
sixth Upanisad. The sixth Upanisad, in fact but a
small concluding section, is altogether missing in the
Southern MSS.

12 MSS.: in Grantha (5, 10, 33) and Devanāgarī (72, 73, 79, 80, 82, 83, 91, 101, 119).

Bhāṣya by Appayadīkṣita, to the Fifth Upaniṣad.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

यत्र निर्दिश्यते ब्रह्म चिच्छक्तचा तुर्यमायया । सैषा न्यारूयास्यते साध्वी तिपुरातापिनी श्रुतिः ॥

ननु मनः हृदि निरोधनेनामनीभावं क्षयं गच्छतीत्येतदयुक्तं । कुतः ।

Ends:

तस्मादेतां तुरीयां कामराजीयां त्रिपुरां परां शक्तिमेकाक्षरं ब्रह्मेति यो जानीते स तुरीयं पदं प्राप्तोति ॥ त्रिपुरातापिन्युपानिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

त्रिपुरासुन्दर्युपनिषद्

See त्रिपुरातापिन्युपनिषद्.

त्रिपुरोपनिषद्

Called also त्रेपुरापनिषद्, त्रिपुरामहोपनिषद्, श्रीविद्योप-निषद्, and, in one MS. (p. 104), श्रीचतुर्थशतपथे पूर्वषद्के कामकलोपनिषद्.

11 copies: in Grantha (6, 10, 29, 30) and Devanā-garī (80, 84, 89, 104, 104, 106, 120). No. 6, being the only accentuated text, begins with पूर्णमदः, etc., and ends: य एवं वेदेत्युपनिषत् । ऑ पूर्णमदः.....शान्तः ३ । अष्टा-चका नवहारा.....(Atharvaveda X, 2, 31–33)......विवेशाप-राजिताम् ॥ ३ ॥ शान्तिः ३ यो वैतां० ॥ इति त्रिपुरोपनिषत्समासम् ॥

Bhāṣya by Bhāskararāya (!gnicit).

2 copies: in Grantha (10) and Devanāgarī (116). End*:

• मौनमास्थितम् । इत्युपनिषत् । (समाप्तेत्यर्थः, 2) इतो ऽधिकस्य रहस्यस्य वक्तव्यांशस्य।भावादिति भावः ॥ इति भास्कररायेणाग्निचिता त्रिपुरामहोपनिषद(ो)र्थाः प्रकटयितुमयोग्या अपि विदुषां तोषाय कतिपये कथिताः। इति त्रिपुरामहोपनिषद्भाष्यं (त्रिपुरोपनिषद्भाष्यं, 2) संपूर्णम्॥

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (120).

Begins:

ब्राह्मणानां तु या पारायणमात्रोपयोगिनी । त्रिपुरोपानिषत्सेयं सम्यग्व्याख्यास्यते ऽधना ॥

^{*} Beginning as in No. 529 of the Government Oriental MSS. Library, Madras.

अस्याः त्रिपुरोपनिषदः सकामक्षत्रियकर्तृककौल्रशाक्तमार्गानुसारि-बाह्याराधनस्यैव प्राधान्येन वर्णनाद्भाह्मणकर्तृकपारायणमात्रोपयुक्तता स्यात् । यथा च वेदोक्ताश्चमेधप्रकरणानां ब्राह्मणपारायणमात्रयोग्यता-स्ति तद्वत् । कुतः ।

Ends:

न त्वत्रोक्तप्रकारकपरिस्रतादिनिवेदनानि स्वप्ने ऽप्याचरन्तु ॥ इति सुन्दरेश्वरतात......समाप्तम् ॥

त्रिपुर्थुपनिषद्

Identical with the Tripuțī- or Tripurī-prakaraṇa attributed to Saṅkarācārya. As is evident from our MS. No.2, Weber (History of Indian Literature, annot. 178) was wrong in taking No. XIV of Rājendralālamitra's 'Notices' for a different text.

3 copies: in Devanāgarī (69, 86, 105).

Beginning:

शब्दस्परीह्मपरसगन्धादयो विषयाः पश्चपृथिन्यादयश्च परमात्मनः

समृत्पन्नाः ।

End of 1:

मुषुप्तं हृदये स्थितं तुरीयं मूर्भि स्थितं स एव निर्विशेषः सेष परं ब्रह्म इति तेती(l)रे ॥ इति विपुरो(so)पनिषत्समाप्तेति ॥

पयोदिषघृतं क्षौद्रं धुस्रणं(?)रक्तचन्दनं । कर्पूरं स्वर्णसंयुक्तं लाजा (so) सिद्धार्थचन्दनं । कुशदुर्वौ(?)षधीजाती फलं त्रेपुरपुष्पकं । एतैः षोडशभिर्द्रव्यैः श्रीचकं स्नानमाचरेत् ।

इत्यब्रवीद्भगवानित्येतैर्भन्त्रेर्भगवतीं यजेत् ततो देवी स्वात्मानं दर्श-

यति तस्माद्य एतैर्मन्त्रैर्यजिति स ब्रह्मणस्पतिर्यजिति सो ऽमृतत्वं च गच्छ-ति य एवं वेदेति । महोपिनषत्संपूर्ण ॥ End of 2:

तस्माज्जात्रत्स्वप्तमुष्कृप्ति स एव आत्मा । जन्त्रत्स्वप्ते तेजसः । सुष्कृप्ते त्राज्ञा एष निर्वास(?)सत् स एव परमात्मा । यतो वाचो निवर्तन्त अप्राप्य मनसा सहेति ॥ इति श्रीत्रिपुरीउपनिषत्समाप्तम् ॥ End of 3:

सुषुप्तो हृदये स्थितं च तुरीयं मृधि स्थितं चन्द्र (?) इत्यादिश्रुत्यु-क्तलक्षणम् । स परमात्मा प्रोक्त इति युक्तिनिवेकलक्षणाभिप्रतिपादेन(!) ओं तत् ॥ इति श्रीदांकराचार्यविरचितं त्रिपुरीउपनिषत्सम्पूर्णम् ॥

तिशिखीबाह्मणोपनिषद्

A. Northern Recension.

(Also met with in the South, see Govt. Or. MSS. Library, Madras, Nos, 533 and 534). It does not contain Slokas 32b-161 of the southern recension.

2 copies: in Devanāgarī (88, 91), with the title त्रिशिखोपनिषद् and अवधूतोपनिषद् resp.

B. Southern Recension.

1 copy: in Devanāgarī (118), with the Bhāṣya by Appayadīkṣita.

The Bhāṣya begins:

तत्त्वोत्पत्तिकमो ऽष्टाङ्गयोगः प्रोच्येत एव च । सेयं व्याख्यास्यते मुक्तचै त्रिशिखीबाह्मणश्रुतिः ॥

अत्राविद्याराब्दो ऽन्यक्तराब्दार्थः अन्यक्तराब्दो ऽविद्याराब्दार्थश्चा-

वगन्तव्यो । कृतः । अव्यक्तस्य कारणत्वप्रसिद्धरिवद्यायाः कार्यत्व-प्रसिद्धेश्च ।

End:

सप्रतियोगिक ब्रह्मणस्सकाशादुत्पन्नत्वान्निष्प्रतियोगिके विलीनत्वाच तस्मान्न कथम्बन पुनरुत्पत्तिप्रसङ्ग इति सर्वमनवद्यम् ॥

दक्षिणामूर्युपनिषद्

5 copies: in Grantha (3), Telugu (43), and Devanagari (85, 100, 119).

Colophon of No. 1: अथर्वणकौशिकिशाखायां परमरहस्य-शिवतत्त्वविद्योपनिषत्तमाप्ता । शन्नोमित्रश्शंवरुणः ओं शान्तिः । इति दक्षिणामृर्तितापिनी समाप्ता ॥

of No. 2: अथर्वणकौशिकशाखायां परमरहस्यशिवतत्त्ववि-द्योपनिषत्समाप्ता ॥ भद्रं कर्णेभिः, etc.

of No. 3: इत्यथर्वणदेवे(!)कार्षे(!)शाखायां सस्य (!) शिव-तरवारूयोपनिषत्समाप्ता ॥

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

दक्षिणामूर्तिशब्दो ऽपि परब्रह्मार्थको मतः । दक्षिणामूर्त्युपानिषत्सेयं व्याख्यास्यते ऽधुना ॥

निन्निह दक्षिणामुखः शिवो ऽपराक्षीकृतो भवति । तत्पर्मरहस्य-शिवतत्त्वज्ञानिमत्युक्तम् । Ends:

तस्माद्य एवं वेद स कैवल्यमनुभवतीति युक्तमुक्तम् ॥ इति सुन्द रेश्वरतात......समाप्तम् ॥

दत्तात्रेयोत्तरतापनीयोपनिषद्

This is nothing but an exposition of various Dattātreya Mantras (of six syllables, eight syllables, twelve syllables, etc.) with the usual promise of redemption for him who practices them.

1 copy: in Devanāgarī (104).

Begins:

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः । हरिः ओं ॥ सत्यक्षेत्रे ब्रह्मा नारायण (so) महासाम्राज्यमित्युक्त्वा सत्यानन्दचिदात्मा सात्विकं मामेकं धामोपास्येत्याह । सदादत्तो ऽहमित्येतत्पदं ये वदन्ति न ते संसारिणो भवन्ति ।

Ends:

सर्वमन्त्रप्रयोगपारगो भवति । स एव ब्राह्मणोत्तमो भवति । तस्मा-द्भक्तं शिष्यं प्रतिग्राहयेत् । सो ऽनन्तफलमश्नुते जीवनमुक्तो भवति । इत्याह भगवान्नारायणो ब्रह्माणमित्युपनिषत् ॥ हरिः ओं य एवं वेद ॥ इत्यर्थवेण रहस्य (so) दत्तात्रयोत्तरतापनि(!)योपनिषत् ॥ संपूर्णमस्तु ॥ श्रीदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥

दत्तात्रेयोपनिषद्

2 copies: in Devanāgarī (104, 118). The former ends: इत्यथर्वणशिरदत्तात्रेयपूर्वतापिनी संपूर्णमस्तु ॥ ध्यानं । जग-दक्कुरकन्दाय सिचदानन्दमूर्तये । दत्तात्रेयाय योगीन्द्रचन्द्राय परमात्मने ।

कदा योगी कदा भोगी कदा नग्नः पिशाचवत् । दत्तात्रयो हरिः सा-क्षान्मोक्षदायी नमो ऽस्तु ते ।

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (118).

Begins:

श्रीमन्नागयणो यत दत्तातेयस्य तारकम् । व्याख्यास्यै ब्रह्मणे ह्याह दत्तातेयश्रुतीरितम् ॥

ओमिति । सत्यक्षेत्रे बृह्मा महत्साम्राज्यं यस्य तं नारायणमुवा-चेति शेषः ।

Ends:

दत्तात्रेयमन्त्रं यो नित्यमधीते स वाय्वादिपूतो भवति इत्यादि स्पष्टार्थ जीवन्मुक्तो भवति इत्यादि स्पष्टार्थः जीवन्मुक्तो भवतीत्येतत्तु क्रमाभिप्रायं वचनं मन्तव्यम् ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वरतातसमाप्तम् ॥

दर्शनोपनिषद्

1 copy: in Devanāgarī (118), with the Bhāṣya by Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhāṣya:

अष्टाक्तयोगद्वैविध्यं यत्र सम्यगुदीर्यते। दर्शनास्त्योपनिषदं व्यास्यास्ये शिवदं मुदा ॥ दत्तात्रेयास्यभगवत्साक्कृत्योगुरुशिष्ययोः। अवध्तोपनिषदि संबन्धो ऽस्ति यथात्र च ॥

को नाम दत्तात्रेय इति । तत्राह । दत्तात्रेय इति । महांश्चासौ योगश्च महायोगः सो ऽस्यास्तीति । End:

तस्मात्सद्योमुमुक्षुः पुरुषः योगशास्त्रनिन्दकजनविमुखः सन्ननवरतमुक्त-प्रकारकाष्टाङ्गयोगाभ्यासमेव कुर्यादिति स्थितम् ॥ इति श्रीमत्मुन्दरेश्वर-तात.....समाप्तम् ॥

दशश्लोक्युपनिषद्

This is the same as निर्वाणदशकस्तोत्र being No. 55 of the Bṛhatstotraratnākara (ed. of the Nirņ. Sāg. Press, p. 126).

1 copy: in Devanāgarī (74).

Colophon: इति राक्कराचार्यविरचिता दशश्लोक्युपनिषत्संपूर्णी ॥ लिखितं शुक्लरत्नेश्वरेण काश्याम् ॥

देव्युपनिषद्

As belonging to the Ātharvaśirṣa-pańcaka (see Preface), it is more often called देव्याथवीशिरम् (so), देव्या-थर्वशीर्थम्, देव्याथवीङ्गिरसम्.

6 copies: in Grantha (6) and Devanāgarī (81, 86, 94, 107, 119).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

यस्यां देव्यत्रवीत्स्वस्या निर्गुणत्रह्मरूपतां । सयं तु देव्युपनिषच्छ्या व्याख्यास्यते ऽधुना ॥ 26 किमिहाहं ब्रह्मस्वक्पिणीति वदन्ती देवी स्वदेहाभिप्रायेण ब्रह्म-तामाह उत देहान्तर्याम्यभिप्रायेणेति ।

Ends:

ततः तस्य न कदापि भागमोक्षौ भवितुमईतः तस्मान्नकश्चिदपि वि-रोघो ऽत्र मन्तव्यः ॥ इति श्रीसुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

द्योपनिषद्

See Govt. Or. MSS. Library, Madras, Nos. 548 and 549.

1 copy: in Grantha (28).

Ends:

यस्मात्ततुपदेष्टासौ तस्माद्गुरुतरो गुरुः। यस्सकृदुचारणात्संसारितेमो-चनो भवति (so) । सर्वपुरुषार्थसिद्धिर्भवति । न च पुनरावर्तते न च पुनरावर्तत इति य एवं वेद इत्युपनिषत् ॥

ध्यानबिन्दूपनिषद्

A. Northern Recension.

6 copies: in Sāradā (59) and Devanāgarī (76, 77, 103, 109, 114).

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona edition).

B. Southern Recension.

About 7 times as long as A.

3 copies: in Grantha (8, 14) and Devanāgarī (118).

Bhāsya by Appayadīksita.

2 copies: in Devanāgarī (63, 118).

Beginning:

नादोपरितना बिन्दुमात्रा यस्यां प्रपश्चिता । ध्यानबिन्दूपनिषदं व्याख्यास्ये मुक्तिदायिनीं ॥

अत्रानाहतात्परस्य बिन्दोरभिहितत्वादियं खण्डयोग्येवेत्याशाङ्केतं । End:

तत्पदं बिन्द्वाख्या षष्ठीमात्रावगन्तव्या । इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ।

नाद्बिन्दूपनिषद्

A. Northern Recension.

5 copies: in Sāradā (59) and Devanāgarī (77, 103, 109, 114).

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona edition).

B. Southern Recension.

It adds to the 20 Slokas of A another 36 Slokas. 5 copies: in Grantha (8, 14, 34) and Devanāgarī (83, 118).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

2 copies: in Devanāgarī (63, 118).

Beginning:

ब्रह्मनादोद्भवो यस्यामुच्यते योगनिष्ठया । नादबिन्दूपनिषदस्त्वेषा व्याख्या विधीयते ॥ ननु तैंत्तिरीयोपनिषदि पुच्छभूतस्य ब्रह्मणः प्रतिष्ठात्वमुक्तं । इह त्वर्धमात्रायाः प्रतिष्ठाभूतायाः शिरस्स्थानीयत्वमुच्यते । End:

एवं मनोन्मनीपर्यवसन्नत्वादियं श्रुतिर्न मननमात्रावसन्नेति शंक्रयम् ॥ इति मुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

नामोपनिषद्

See किसन्तारणोपनिषद्.

नारदपरिव्राजकोपनिषद्

5 copies: in Grantha (14, 30), Telugu (38), and Devanāgarī (100, 120). Compare also परिवाजकोपनिषद्

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (120).

Begins:

ओमित्युचार्य मन्तं प्रथममथ गुरुं [तं] सुन्दरेशं च नत्वा भद्रं कर्णेभिरित्यप्यधिकनियमतः शान्तिमेकां पठित्वा । व्याख्यास्ये नारदीयां श्रुतिमिह तु परित्राजकाख्यां रहस्यां तेनायं सुप्रसन्नो भवतु विधरणः सेतुरेषां परात्मा ॥ १ ॥ यस्यां ब्रह्मप्रणविवृतिर्ब्रह्मनिष्ठा सुसूक्ष्मा धर्मः सर्वोऽप्यधिकममलो मोक्षहेतोयतीनाम् । संप्रोच्यन्ते निखलिनगमान्तैकसारात्मिकां ता-मेनां नित्यामहमुपनिषन्मातरं त्वां नमामि ॥ २ ॥ कुर्वन्त्वस्मिन् भूषणं दूषणं वा सन्तो ऽसन्तो मे न मानावमाने। आत्मैकत्वज्ञानतो नित्यतृप्तोऽस्म्येवं लोकक्षेमहेतोस्तु वृत्तिः ॥३॥ यमालोक्य कृतार्थाः स्युर्यतयः स्वात्मनिष्ठया । अमुं पश्यन्त्विह परिव्राजकाभग्णाभिषम् ॥ ४ ॥ साधकानां च साध्यानां साधनानां विनिर्णयः । यत्रामुं पश्यत परिव्राजकाभरणाभिषम् ॥ ९ ॥

इह खल्वीशादि मुक्तिकान्ताष्टोत्तरशतोपनिषत्मु द्विचत्वारिशत्तमाया-मस्यां नारदपरित्राजकोपनिषदि प्रथमोपदेशेन मुक्त्युपायभूतोपनयना-दिनिखिलसंस्कारपूर्वकवानप्रस्थसन्यासोचितस्वरूपध्यानम् । द्वितीयोप-देशेन पितामहमुखात्पूर्वोक्तप्रकारकश्रवणम् । End:

इति चैवमादिश्रुतिप्रसिद्धप्रत्यगात्मभेदवशादनेकत्वोपपत्तिः । पश्चात्त-च्वमसिवाक्यार्थश्रवणादिना सर्वप्रपञ्चावसाने सति सकृदेकधा वेदि-तव्यम् । इतःपरमासमाप्तेः श्वेताश्वतरोपनिषदि व्याख्यातत्वान्नेह व्या-ख्यातम् ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वरतातपादशिष्याप्पयदीक्षिताचार्यकृतौ पारित्राजकाभरणे नवमोपदेशः समाप्तः ॥ इति नारदपरित्राजकोपनि-षद्भाष्यं संपूर्णम् ॥

नारायणोपनिषद्

As belonging to the Ātharvaśīrṣa-pańcaka (see Preface) it is also called विष्णुपनिषद् .

31 copies: in Grantha (3, 13, 17, 20, 25, 30, 30, 31, 32), Telugu (37, 39, 46, 47, 47, 48, 49, 49), Sāradā (57, 58, 59), and Devanāgarī (81, 82, 90, 103, 107, 107, 107, 107, 109, 114, 117).

No. 3 begins: श्रीगुरुभ्यो नमः । श्री शारदाम्बायै नमः । No. 10: श्रीमद्विश्वाधिष्ठान......रामचन्द्राय नमः। (also at end). No. 15. concludes: य एवं वेदेत्युपनिषत् । विन्दते प्राजापत्यं रायस्योषं गौपत्यं ततो ऽमृतत्वमश्चृते ततो ऽमृतत्वमश्चृते हित ।, and No. 25: य एवं वेदेत्युपनिषत् । प्रजयंते नारायणो भवति प्राजापत्यं बंधनान्नाशयति न वा (so!) इति विष्णूपनिषत् ॥

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

यत्र नारायणोपास्तिश्चतुर्वेदिशरो मता । नारायणोपनिषदं व्याख्यास्ये तामिमामिह ॥

प्रकृतनारायणः किं सगुणः स्यात् उत निर्गुणः आहोस्विदृभयात्मक इति सन्दिद्यते तत्र तावत्प्राप्तं निर्गुण इति । कुतः । Ends:

तथापि क्षीरपूर्णस्य घटस्य विषिनन्दुसंयोगादिविन्नर्गुणवाचकैर्नेहु-राब्दैः पूर्णाया अप्यस्या उपनिषद्क्षिमूर्त्युत्तीर्णनारायणपरत्वामावेन मन्दफल्ले ऽपि महानारायणोपनिषदैकवाक्या सती कैवल्योत्तमफले-त्यवगन्तव्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

निरालम्बोपनिषद्

A. Northern Recensions.

I. Shorter one. Published by Weber in Indische Studien, vol. XVII, p. 139 fll.Begins:

नमः शिवाय गुरवे, etc. (3 Slokas, then:) कि ब्रह्म । कि

शब्दं ब्रह्म*। का प्रकृतिः। कः परमात्मा। क ईश्वरः। को जीवः के ब्रह्माद्याः। का जातिः।, etc.

Ends:

निरालम्बोपनिषदं यो ऽधीते स ब्रह्म भूत्वा न पुनरावर्तते न पुनरा-वर्तते (इत्युपनिषत् । यच्चैतन्यमनुस्यूतं जाग्रत्स्वप्रसुषुप्तिषु । तदेव त्वं परं तत्त्वमितो नास्त्यधिकं परं ॥) सह नाववत्विति शान्तिः । निराल-म्बोपनिषत्समाप्ता ॥

8 copies: in Telugu (38, 47), Bengālī (62), and Devanāgarī (69, 72, 78, 95, 111). In No. 1 the questions are put into the mouth of Dakṣiṇāmūrti, and after the colophon there are the following verses:

कार्येषु दासी करणेषु मन्त्री रूपेषु लक्ष्मी क्षमया घरित्री। स्नेहेषु माता रायनेषु वेश्या षट्कर्म युक्ता कुलधर्मपत्नी॥ कण्ठे रुद्राक्षमादाय यः कापि स्नियते यदि। सो ऽपि रुद्रत्वमामोति कि पुनर्मानुषादयः॥

No. 2 begins: ओं नमो नारायणाय (!) सिचदानन्दमूर्तये, etc.

II. Longer one. Of this, one copy only can be noted here (Grantha, 7), perhaps a unicum. It is about three times as long as the shorter text, and that on account of the greater fulness of the answers mainly due to a good many quotations from other texts. The work looks somewhat like a commentary. Begins:

^{*}Not known by this name in later Vedānta. Mentioned as the source of avyakta in the beginning of Triśikhībrāhmanopaniṣad. For the origin of the term see Chānd. Up.VIII, 13.

नमः शिवाय गुरवे......समाशक्कय ब्रवीम्यतः। ओं । किं तद्भक्ष । किं शबलब्रह्म । कें जीवः । का प्रकृतिः । कः परमात्मा कूटस्थरूपः के ब्रह्माद्याः । का जातिः ।, etc. Ends:

सो ऽवधूतः स ब्रह्मचारी स सत्यसन्धः ।
मत्यों ऽहमिति सन्धाय जायते न तु मुच्यते ।
सदेवास्मीति सन्धाय मुच्यते न तु जायते ।
संपूर्णामितरेकेण जगज्जीवेश्वरादयः ।
न सन्ति नास्ति माया च तद्धि शुद्धात्मवेदनम् ।
ततिस्तिमितगम्भीरं न तेजो न तमस्ततम् ।
अनाद्यमनभिन्यक्तं सिकिश्चिदविशिष्यते ।
तदेव सर्वज्ञानानन्दस्वरूपं सद्घ्रह्म (so) ।
दर्शनादर्शने हित्वा स्वयं केवलरूपतः ।
यस्तिष्ठति स तु ब्रह्मन् ब्रह्म न ब्रह्मवित्स्वकम् (so) ॥

इति निरालम्बोपनिषत्समाप्ता ॥ श्रीगुरवे नमः ॥

B. Southern Recension.

Printed in the editions of the 108 Upanisads. Begins:

(यत्रालम्बालम्बिभावो विद्यते न कदाचन । इविज्ञसम्यग्ज्ञालम्बं निरालम्बं हरिं भने ॥) ओं पूर्णमद इति शान्तिः ॥ एषामज्ञानजन्तूनां समस्तारिष्टशान्तये । यद्यद्वोद्धव्यमखिलं तदाशक्क्य ब्रवीम्यहम् ॥ किं ब्रह्म । क ईश्वरः । को जीवः । का प्रकृतिः । कः परमात्मा । को ब्रह्मा । को विष्णुः । को रुद्रः ।, etc. Ends:

निरालम्बोपनिषदं यो ऽधीते गुर्वनुप्रहतः सो ऽग्निपूतो भवति स वायुपूतो भवति न स पुनरावर्तते न स पुनरावर्तते पुनर्नाभिजायते पुन-र्नाभिजायत इत्युपनिषत् । ओं पूर्णमद इति शान्तिः ॥ इति निरालम्बो-पनिषत्समाप्ता ॥

5 copies: in Grantha (14, 23), Telugu (39, 49), and Devanāgarī (117). No. 3 ends: स योनिः स परमहंसो ऽवधूतः संन्यासी ब्रह्मोति ग्राह्ममित्युपनिषत् । ओं शान्तिः, etc. No. 4 ends: बुद्धधादीन्द्रियगोचरं जगत्सत्यं चिन्तनमग्राह्ममिति निरालम्बोपनिषद्यो ऽधीते सर्वमयब्रह्मो (!) भूत्वा सर्वान् (!) कर्माण्युप- मुझन् पुनर्नामिजानाति (!) इत्युपनिषत् ॥ निरालम्बोपनिषत्समाप्ता ॥

Bhāṣya by Āppayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

निर्विकारं निरालम्बं ब्रह्म यत्र विविच्यते । निरालम्बोपनिषदं तां व्याख्यातुं प्रयत्यते ॥

तत्नादावेतदुपनिषच्छ्वणाधिकारिणो निर्दिशति । येषामिति । Ends:

निरालम्बोपनिषद्मित्यादिना पुनर्नाभिजायत इत्यम्यास उप-निषत्समाप्तिद्योतनार्थः ॥ इत्यप्पयदीक्षिताचार्यकृतौ निरालम्बोपनिष-द्भाष्यं समाप्तम् ॥

C. Middle Recension:

Thus a third text might eventually be called 27

because of its standing midway between A and B. 1 copy; in Devanāgarī (85).

Begins:

ओं। सह ना०। हरिः ओं। नमः शिवाय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे सिचदानन्दमूर्तये, etc. (like A)। ओं कि ब्रह्म। कि शब्दं ब्रह्म। क ईश्वरः। को जीवः। का प्रकृतिः। के ब्रह्माद्याः। कः परमात्मा। को ब्रह्मा। को विष्णुः। को रुद्रः।

Ends (compare B, fourth copy):

बुद्धवादीन्द्रियगोचरं जगत्सत्यत्वचिन्तनमग्राद्यमिति निरालम्बोप-निषद्धोध्यते । स सर्वमयं ब्रह्म भृत्वा सर्वान्कामानुपभुक्षन् मुक्तो बन्धः (80) ॥ यो नायते (!) पुनर्नाभिजायते पुनर्नाभिजायते पुनर्नाभिजायते ॥ ओं तत्सत् ॥ इति निरालम्बोपनिषत्समाप्ता ॥ सह नाववतु, etc.

निरुक्तोपनिषद्

This seems to be an older version of Garbhopanişad. It is identical with the sixth and seventh paragraph at the beginning of the fourteenth Adhyāya of Yāska's Nirukta.

1 copy: in Devanāgarī (91). The two sections end: इति निरुक्तोपनिषत् विश्वतिमो ऽध्यायः ॥ and इति निरुक्तो-पनिषत् एकविशो ऽध्यायः ॥ respectively.

निर्वाणोपनिषद् (I)

2 copies: in Devanagari (88, 119).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

सन्यासधर्मा यत्नोक्ताः विमुक्तचथो विरुक्षणाः । निर्वाणोपनिषद्याख्या सङ्गद्धेण विधीयते ॥

परमहंसः परमात्मा सो ऽहमिति निश्चयवन्तः परिद्राजकाः परितो त्रजन्तीति । पश्चिमिळिङ्गा ऊर्ध्वरेतसः । मन्मथक्षेत्रपाळाः विषयविमुखा इत्यभिप्रायः ।

Ends:

देहनाशनं देहात्मबुद्धिविनाशकमखण्टाकारब्रह्म सम्यम्दर्शनमेव च निर्वाणमन्त्रे ऽभिधीयते । तस्माछोकवेदनिन्द्याः परब्रह्म-निष्ठ एव स्वेच्छाचाराई इत्यवगन्तव्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वर...... समाप्तम् ॥

निर्वाणोपनिषद् (11)

An Advaitic hymn related to Svarūpopaniṣad. The title is but in the margin.

1 copy: in Devanāgarī (69).

Begins:

श्रीमच्छक्कराचार्याय नमः ॥ सदहं सदहं वत्स सदहं नात्र संशयः । अहमस्मि न वेत्येवं न संदिग्धो हि कश्चन ॥ Ends:

i

इति ब्रह्मैक्यवृत्तिं यो नित्यम (so) वर्तयेद्धुधः । मृतो ऽपि श्वपचागारे ब्रह्मनिर्वाणमृच्छति ब्रह्मनिर्वाणमृच्छति ॥

नीलरुद्रोपनिषद्

5 copies: in Sāradā (59) and Devanāgarī (91, 103, 109, 114).

नृसिंहपूर्वतापिन्युपनिषद्

12 copies: in Grantha (14), Telugu (37, 39), Sāradā (59), and Devanāgarī (74, 82, 87, 102, 103, 109, 114, 117). No. 3 inserts, before the colophon, the following:

ओं भद्रं दघातु । ओं शान्तिः शान्तिः शान्तिः । गुरुचरणारवि-न्दाम्यां नमः । श्रीनृसिंहब्रह्मणे नमः ।

> वृत्तोत्फुष्ठिविशालाक्षं विपक्षक्षयदीक्षितं । निनादत्रस्तविश्वाण्डं विष्णुमुग्रं नमाम्यहम् ॥ यन्नामस्मरणाद्गीता भूतवेतालराक्षसाः । रोगाद्याश्च प्रणश्यन्ति भीषणं तं नमाम्यहम् ॥ सर्वो ऽपि यं समाश्रित्य सकलं भद्रमश्रुते । श्रिया च भद्रया युक्तस्तं वै भद्रं नमाम्यहम् ॥

> > Dīpikā by Sankarānanda.

2 copies: in Telugu (40) and Devanagari (64).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

प्रशान्तं या श्रुतिः प्राह नृसिद्धं सङ्गवर्जितम् । व्याख्यास्ये तां रहस्यार्थगर्भिणीं तापिनीमिह ॥

आपोवा इदमित्यादिशब्दैः प्रजापतेः प्रपश्चसृष्टि विषयककामवता मनसा नारसिद्यमानुष्टुमं मन्त्रराजं सृष्टिसाधनत्वेनापश्यत् ॥ Ends:

नैतेन बुभुक्षोर्भोगासिद्धिशङ्कचा सोऽप्तिं स्तस्भयतीत्यादिना सर्वेश्व-यीवधारणात् ॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

नृसिंहोत्तरतापिन्युपनिषद्

13 copies: in Grantha (14, 31), Telugu (37, 39, 47), Sāradā (59), and Devanāgarī (87, 94, 102, 103, 109, 114, 117).

Dīpikā by Sankarānanda.

1 copy: in Telugu (40),

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

अथेदानीं पूर्वोपनिषद्भागे तुरीयोपनिषदि प्रपश्चितानामपि माण्ड्क्य-तत्त्वानां पुनरिह प्रपश्चधमानत्वात्पौनरुक्तचदोषप्रसङ्ग इत्याशङ्कत । तिन्नवृत्यर्थ विशेषेण जाग्रदाद्यवस्थाचतुष्टयस्य स्थूलाद्यवस्थाचतुष्टयेन षोडशावस्थावक्त्वं प्रदर्शयितुमुक्तरतापिन्यारम्यते ॥ Ends:

अद्भयमनुद्रामनुद्रैकरसं तुरीयप्राज्ञं अर्धमात्रा बीजेन लब्ध्वोपद्रष्टा-रमिवकल्पमात्रजेत् । अर्धमात्रा तुरीयेण तुरीय तुरीयात्मस्वरूपं प्राप्नुया-दिति ॥ इति नवमः लण्डः ॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

नेत्रोपनिषद्

See अक्ष्युपनिषद्.

पञ्चब्रह्मोपनिषद्

1 copy, in Devanāgarī, with the Bhāṣya of Appaya-dīkṣita (118).

Beginning of the Bhāṣya:

यत्रोभयात्मकं ब्रह्म प्रोक्तं सगुणनिर्गुणम् । पञ्चब्रह्मोपनिषदं व्याख्यास्ये पञ्चताहराम् ॥ अथ पेप्पलादो नामतः महर्षिः भगवन्तं पप्रच्छेति शेषः ।

End:

अस्मिन् ब्रह्मपुर इत्यादि छान्दोग्यभाष्ये व्याख्यातमेव । येनायं साक्षी शिवः सर्वेषां हृदि स्थितः तेन हेतुना हृदयमिति प्रोक्त इति ॥ इति श्रीमुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

परब्रह्मोपनिषद् (1)

2 copies: in Telugu (52) and Devanāgarī (119).

Bhāşya by Appayadīksita.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

सन्यासाई इति प्रोक्तो यत्रान्तरुपवीतवान् । परब्रह्मोपनिषदं व्याख्यास्ये तामिमां शुभाम् ॥

पाणेभ्यः प्राणिभ्यः जीवेभ्य इत्यर्थः । परब्रह्मपुरे देहे सगुण-निर्गुणजीवप्रत्यगात्मानावविभक्त्याह ।

Ends:

तस्मादन्तस्मूत्रवान् कृटस्थात्मदर्श्येव । सन्यासार्ह इति सर्वमनवद्यम् ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

परब्रह्मोपनिषद् (11)

An enumeration, in prose, of the various denominations of the Absolute. Compare Mahānārāyanopaniṣad (II), Adhy. I, second half.

1 copy: in Telugu (51).

Begins:

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः । कथं ब्रह्म । कालत्वयबोधितं ब्रह्म । सर्वकालबोधितं ब्रह्म । सगुणनिर्गुणस्वरूपं ब्रह्म ।

Ends:

सिद्धः । देवः । एकः । परमात्मा न द्वितीयो ऽस्ति । पुरुषः । तद्वितीयोपासनया सायुज्यमेति असंशय इत्युपनिपद् ॥ इत्यथर्वण-वेदान्तर्गतपरत्रक्षोपनिषत् ॥ हरिः ओं ॥ भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥

परमतत्त्वरहस्योपनिषद्

See महानारायणोपनिषद् (II).

परमहंसपरिव्राजकोपनिषद्

3 copies: in Grantha (3) and Devanāgarī (114,119).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

· परहंसाश्रमाचाराः प्रोच्यन्ते यत्र विस्तरात् । परहंसपरिवाजश्रुतिर्व्यास्यते त्वियम् ॥

नन्तिह पितामहः स्विपतरमादिनारायणं परमहंसपरिवाजस्थण-वेदनार्थं पप्रच्छेत्यादिकमवगम्यते ॥

Ends:

पश्चाद्ज्ञानवैराग्यशक्तौ सत्यां गृहीतपूर्वाणां दण्डादीनां विसर्जने विधिर्निषेधो वा न को ऽप्यस्ति । तस्मानेह किश्चिद्प्यनुष्ठानवैषम्यं शइचम् ॥ इति मुन्दरेश्वर.... समाप्तम् ॥

परमहंसोपनिषद्

19 copies: in Grantha (7, 13), Telugu (37, 49), Sāradā (59, 60), and Devanāgarī (81, 83, 85, 91, 93, 98, 103, 105, 109, 113, 114, 117).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

1.5

Begins:

परमहंसाश्रमाचारो यस्यां सम्यक् प्रपश्चितः । परमहंसोपनिषदं व्याख्यास्ये सारसङ्गहात् ॥

अयेति कुटोचकबह्दकहंसपरमहंसाख्येषु चतुर्विधेषु सन्यासाश्रमेषु कुटीचकादीनां त्रयाणां बाहुस्ये ऽपि तुर्यस्य बाहुस्याभावाहुर्रुभतर इति । बहुल एव बाहुस्यः ॥

Ends:

तस्माद्य आत्मन्येवावस्थीयते अवतिष्ठते । स पूर्णानन्दैकरस-बोधः । परमहंस एव कृतकृत्य इति । परमहंसोपनिषद्भाष्यं समाप्तम्॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

परिव्राजकोपनिषद्

This is identical with the Seventh Upadeśa of Nāradaparivrājakopaniṣad.

4 copies: in Devanāgarī (73, 83, 92, 113). No, 3 has the curious title: खिल्लंहितोपनिषद्गहस्यपरित्राजकोपनिषद्

पारायणोपनिषद्

The Mahākālagāyatrī-mantra as securing the full study (pārāyaṇa) of mantra, nāman, cakra* with its wonderful effects.

1 copy: in Devanāgarī (89). Very corrupt. Begins:

अथाह वैदावे(!)नां वेदत्वमेतेन शक्तेः शक्तित्वमेति न वेद

^{*} referring to Kālī, I suppose.

मातुर्वेद मातृत्वमेतेन तत्सवितुर्वरेण्यं.....परो रन्नसे सावेदां १ (80) महाकालाय विद्याहे रमशानवासिने धामहि तंनो रुद्रः प्रचोदयात् ॥ Ends:

मासतः पक्षतो वा रातः(!) पारायणी भवेत् सर्वाधिकारी भवेत् दृष्टाकं(?)चरेत् तदाचरणी अमृतत्वं गच्छिति ब्रह्मत्वं गच्छिति साक्षा-त्सप्तमी रूपो भवेदिति प्रोतं (so) वदेत्यधर्वणीये सौभाग्यकांडे पारा-यणोपनिषत्पञ्चमी ॥

पाशुपतब्रह्मोपनिषद्

1 copy, in Devanāgarī, with the Bhāṣya of Appaya-dīkṣita (119).

The Bhasya begins:

सगुणब्रह्मवदाता जगतोथाद्वयपद्धतिः।

यस्यां प्रोक्ते पाशुपते।पनिषत्सा प्रपञ्चचते ॥

अत ब्रह्मवैश्रवणसंवादे ऽहोरात्नादयोमत्संवर्धिताः । काला इति ब्रह्मणा यदभिहितम् । एतदौपचारिकमेव मन्तव्यम् । End:

आहत्य षट्शताधिकैकविंशातिसहस्रश्वासाः सिद्धाः ॥ इति सुन्द-रेश्वर......समाप्तम् ॥

पिण्डोपनिषद्

5 copies: in Sāradā (59) and Devanāgarī (90, 103, 109, 114).

पीताम्बरोपनिषद्

A Dhyāna on Mahādevī whose vesture and orna-

ments are described as yellow * (thence the name of the work), and who is the *jagad-yoni*, etc. There is also a mention of Batuka (comp. Batukopanisad).

1 copy, in Devanagari (70). Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥ [†]अथ हैनां ब्रह्मरन्ध्रे सुभगां ब्रह्मास्त्रस्वरूपिणी-माप्नोति ब्रह्मास्त्रां महाविद्यां शाम्भवीं सर्वस्तम्भकरीं सिद्धां चतुर्भुजां दक्षाम्यां मृद्धरपाशान्विनकराम्यां etc.

End:

स सर्वसिद्धिकर्ता भवतिस शान्तः स वैष्णवः स गणपः स शैवः स जीवन्मुक्तो भवति स सन्न्यासी भवति न्यसनं न्यासः सम्यक् न्यासः सन्न्यासः न तु मुण्डितमुण्डः षट्त्रिंशदस्त्रेश्वरो भवेदिति सौ-भाग्यार्चनेनेति प्रोतं वेद ओं इन्टि श्रीसामाङ्गार्थे मन्त्रार्थोपनिषत्कांडे पीतांबरोपनिषत् समाप्तः॥

पैङ्गलोपनिषद्

A. Shorter Recension, being nearly identical with about the first third of the fourth Adhyaya of the longer recension.

3 copies: in Telugu (40) and Devanāgarī (75, 91). Beginning:

(ओं सह नाववतु......शान्तिः ॥) अथ हैनं पैक्कछः पप्रच्छ याज्ञवल्क्यं ज्ञानिनः किं कर्म, etc.

^{*} By the same phrase they are described as red (rakta) in Sumukhyupanişad.

[†] Compare Kālikopanişad.

End:

शुद्धमानसः शुद्धचिद्ध्यः स विष्णुः सो ऽहमस्मीति मावयेत् (so 1; स विष्णुः सो ऽहमस्मि स विष्णुः सो ऽहमस्मि, 2; 3 omits स विष्णुः concluding: सो ऽहमस्मि सो ऽहमस्मीति । पेक्कलोपनिषत्समाप्तम् ।) सर्वशात्रानलाधेस्तु (so 2; सर्वशानवैद्यस्तु, 1) ब्रह्मज्ञानी (°ने, 2) मृतो यदि । मुण्डनं चोपवासश्च (मण्डनं चोपवारं च, 1) दानं च (सन्न्यासे, 1) व्रतधारणं । तीर्थयात्राभिगमनं ज्ञानिनां पश्च वर्जयेत् ॥ इति पेक्कलोपनिषत्समाप्तम् ॥ ओं सह नाववतु, etc. (ओं शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥ पेक्कलोपनिषत्समाप्ता ॥, 1).

B. Longer Recension.

5 copies: in Telugu (38) and Devanāgarī (92, 102, 114, 119).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

सारासारतरामपिण्डितसुखग्राह्यां सदा पिण्डितः श्लाच्यां सर्वरहस्यबोधनपरां मृद्धीभिरवोक्तिभिः । एनां पैक्कलयाज्ञवल्क्यमुनिसंवादात्मिकीमुक्तमां व्याख्यास्य भुवि पैक्कलोपनिषदं पश्यन्तु मुक्तीच्छवः ॥

नन्विह मरूजलादिवद्विवर्तवादमनुस्रत्य मूलप्रकृतः स्वरूपं वदन्याज्ञ-वस्क्यस्तत्मतिबिम्बितमिति यदाह तदनुपपन्नम् । कृतः वादयोरितरेतर-विरुद्धत्वात् ॥

Ends:

तस्माद्राजयोगारूढानामपि ज्ञानयोगाम्यास आवश्यक इति स्थितम्॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

पैप्पलादोपनिषद्

See शरमोपनिषद्.

प्रणवोपनिषद् (1)

Identical with Gopatha-Brāhmana I, 1, 16-30.

1 copy: in Devanāgarī (93). It ends towards the end of G. B. I, 29: अन्तैरेते त्रयो वेदा भृगूनाङ्गरसः श्रिता इत्यविति प्रकृतिरपामोंकारेण चैतस्माद्यासः ॥ इति प्रणवोपनिषत् ॥

प्रणवोपनिषद् (11)

See ब्रह्मविद्योपनिषद् , northern recension.

प्रश्लोपनिषद्

22 copies: in Grantha (10, 13, 14, 15, 16, 16, 17, 18, 32, 35), Telugu (36, 37, 43, 43, 48), Sāradā (59, 60), and Devanāgarī (90, 95, 103, 108, 114).

Bhāṣya by Sankarācārya.

5 copies: in Grantha (12, $_{12}$, 17, 35) and Telugu (47).

Bhāṣya by Ānandatīrtha.

1 copy: in Nandināgarī (55).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Grantha (11).

Begins:

सद्गुरुं सिद्धिदानां च स्वरूपं सुन्दराह्यं । नत्वाधृनाहं व्याख्यास्ये प्रश्नोपनिषदं स्फुटम् ॥

सुकेशा च नामतः भरद्वाजस्यापत्यं भारद्वाजः शिवेरपत्यं शैव्यश्च सत्यकामो नामतः सूर्यस्यापत्यं सौर्यः तस्यापत्यं सौर्यायणीयः । Ends:

नमः परमऋषिभ्यः ब्रह्मविद्यासंप्रदायकर्तृभ्यः नमः परम-ऋषिभ्यः द्विवचनं प्रश्नपरिसमाप्त्यर्थम् ॥ सुन्दरेश्वरिद्याप्पयिशवाः चार्यकृतौ प्रश्नोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

प्राणामिहोत्रोपनिषद्

9 copies: in Sāradā (59) and Devanāgarī (77,91, 103, 109, 110, 110, 114, 118).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (118).

Begins:

शारीरयज्ञो मोक्षार्थो यत्नोक्तः कर्मरूपकः । प्राणाग्निहोत्रसंज्ञाया व्याख्याद्यारम्यते श्रुतेः ॥

अथात इति सर्वोपनिषत्सु सारभूतं संसाराज्ञानाम्यामतीतमञ्जस्क-संज्ञकं शारीरयज्ञं शरीरे निर्वत्र्यः शारीरः स चासौ यज्ञश्च तं व्या-स्यास्यामः।

Ends:

मुक्तिकोपनिषदि क्रममुक्त्यम्युपगमाद्वाराणसीमृतस्य कालविल्लम्ब-सापेक्षकैवल्यार्थकसारूप्यमपेक्ष्यैकं जन्म वरमित्यनवद्यम् ॥ इति श्री-सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

बटुकोपनिषद्

The whole universe including Brahmā, Viṣṇu and Rudra is herein taught to be a manifestation of Bhagavān Batukeśvara.

1 copy: in Devanāgarī (85).

Extract:

बहुचोपनिषद्

1 copy, in Devanagari, with the Bhasya by Appayadiksita (118).

Beginning of the Bhāsya:

यस्यां देवी महावाक्यैश्चतुर्मिमीष्यते पुरा । बहुचारूयोपनिषदं व्यारूयास्ये तां द्विलिङ्गकाम् ॥ देवीति। अग्रे प्राक् जगदुत्पत्तेः देवी सगुणनिर्गुणोभयात्मिका एका खदितीया आसीत ॥

End:

अयं भावः। लोके अधीतसमस्तवेदमन्त्रोऽपि पुरुषस्तत्परमतात्पर्यभूत-परब्रह्मात्मैक्यापरोक्षज्ञानानुभवहीनश्चेत्तदा तद्ययमश्रमश्चित्तशुद्धिमात्न-प्रयोजनो भवेत्। न तु सद्योमुक्तिप्रयोजन इति ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वरसमाप्तम् ॥

बाष्कलमन्त्रोपनिषद्

This is one of the four Upanisads of the Oupnek'-hat (No. 44, called Baschkl) the Samskrt original of which was believed to be lost. Its contents are a Vedāntic paraphrase of the story of the abduction of Medhātithi, the Indian Ganymed.

2 copies, in Devanagari: a complete one (92) and an incomplete one (93), the former being contained in a

Vrtti by an anonymous author.

1 copy, in Devanāgarī (92). See Appendix.

बिल्वोपनिषद्

See Notices of Sanskrit MSS. by Mahāmahopādhyāya Haraprasāda Sāstrī, Calcutta, 1907, pages V and 177.

1 copy: in Devanāgarī (100).

बृहज्जाबालोपनिषद्

A. Northern Recension.

This recension consists of ten Brāhmaṇas comprising the northern equivalents of what is called in the South Brhajjābālopanisad, Rudrākṣajābālopanisad, and Bhasmajābālopanisad, and some additional matter besides, as is evident from the table on page 115 above. It is only in this conglomeration that Bṛhajjābālopaniṣad (and so Rudrākṣajābālopaniṣad, as it seems, but not Bhasmajābālopaniṣad) is found in the North.

2 copies: in Grantha (7) and Devanāgarī (115). The former consists of Nos. 10 and 11 of the MS. Uttarajābālopanisad being identical with Brāhmana X (Bhasmajābālopanisad) of the Devanāgarī copy, but there is some difference in the arrangement of the other parts: in the Grantha copy, Brahmana VIII consists of a portion of Rudrāksajābālopanisad (viz., p. 762a²-763a⁸ of the Bombay edition), and the end, with a little extension, of the sixth Brahmana of Brhajjabalopanisad; then there follows, after इत्यप्रमं ब्राह्मणं, an untitled section answering to Brahm. VIII of Dev., and finally the concluding section of the Devanagari copy excepting the भसगायत्री, the latter being preserved for the end of the whole text which runs as follows: इति भूमण्डेश्वरसंवादे बृहज्जाबालोपनिषदि तृतीयः खण्डः ॥ सद्योजा-ताय विदाहे वामदेवाय धीमहि तन्नो घोरः प्रचोदयात् । इति भस्म गायत्री । * आपो वा इदमासन् सिललमेव । स प्रजापितरेकः पुष्कर-

^{*} These are the same words with which the Upanisad begins.

ends thus: अथ कालाग्निरुद्धः प्रोवाच । योगध्यानानां शिव एको ध्येयः शिवंकरः सर्वमन्यत्परित्यज्यैता(so)मधीत्य ब्राह्मणो वा क्षत्रियो वा गर्भवासान्मुच्यत इत्यों सत्यं । अथ कालाग्निरुद्धः प्रोवाच । सकु-ज्जप्त्वा शुन्तिः पूतः कर्मण्यो भवति द्वितीयं जप्त्वा गाणापत्यमवाभौ(!)ति तृतीयं जप्त्वा देवमनुप्रविश्वतीत्यों सत्यमों तत्सत्त्यंमु(!) ओं भद्रं कर्णिः श्रुणुयाम देवाः स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः ओं शान्तिः शान्तिः शिक्तिः श्रुणुयाम देवाः स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः ओं शान्तिः शान्तिः शिक्तिः श्रुणुयाम देवाः स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः ओं शान्तिः शान्तिः शिक्तिः श्रुणुयाम देवाः स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः ओं शान्तिः शान्तिः शिक्तिः श्रुणुयाम देवाः स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः ओं शान्तिः शान्तिः शिक्तिः श्रुण्यामेषेश्वरार्पणमस्तु ॥ संवत् १८७३ ॥ Some of the Brāhmaṇas, in both the MSS., have the fuller ending: इति (आथवण) मुक्तिश्रुत्यभिषेयायां बृहज्जाबालोपनिषदि, etc. Brāhmaṇa VIII of the Grantha copy ends: त्रितीयं जप्त्वा देवमेवानुप्रविश्वतीत्यों सत्यमों सत्यं । इत्यथवणे मुक्तिश्रत्यभिषेया रद्धाक्षजावालोपनिषत्समाप्ता ॥ Brāhmaṇas I–VI वार, in both the copies, = Brāhmaṇas I–VI plus VIII of the Bombay edition of the 108 Upanişads.*

B. Southern Recension.

2 copies: in Grantha (13) and Devanāgarī (117).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

भूतिरुद्राक्षयोर्यत्र माहात्म्यं बहुघोच्यते । बृहज्जाबालसंज्ञां तां व्याख्यास्ये श्रुतिमद्भुताम् ॥

सिलल नोद्भवो ब्रह्मा तस्य मनसीदं नगत्सु नेयमिति काम उद्भूतः। Ends:

न चास्यामुपनिषदि सायुज्यमुक्तिः केवल्रमुक्ता न कैवल्यमिति वाच्यं

^{*} Correct accordingly page 7, above, where also (not printed) must be replaced by (partly unprinted).

तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरय इत्युपसंहारेण परमस्य विष्णुपदस्याभिहितत्वेन कैवल्यपदस्य संसिद्धत्वात्तस्मादनवद्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वरतात......समाप्तम् ॥

बृहदारण्यकोपानिषद्

17 copies: in Grantha (11, 13, 15, 15, 20, 21, 32, 35), Telugu (38, 40, 43, 48), Sāradā (61), and Devanāgarī (92, 95, 96, 110). No. 14 only (fragment) is in the Mādhyandina recension. It ends as follows, omitting the last section of the printed text (ed. Weber): प्राचीनयोगीपुत्रात्प्राचीनयोगीपुत्र: सांबीजीपुतात्सांबीजीपुतः कार्राकेयी-पुत्रात्कार्राकेयीपुत्र: ॥ ३२ ॥ इति श्रीबृहदारण्युपनिषत्समाप्ता ॥ Nos. 3, 4, 9, 11, 12, 15, and 16 contain the fourth Adhyāya only (जनको ह वैदेह आसां चके, etc.)*.

Bhāşya by Sankarācārya.

1 copy: in Grantha (35).

Bhāṣya-ṭīkā by Ānandagiri.

1 copy: in Grantha (31).

Bhāşya by Ānandatīrtha.

1 copy: in Nandināgarī (55).

Bhāsya by Appayadīksita (to Adhy. II–IV).

1 copy: in Grantha (11).

Begins:

सर्वलक्षणसंपन्नं सद्धरं सुन्दरेश्वरं ।

^{*} It must be remembered that in many MSS. the Adhyāyas are counted as III to VIII, not I to VI.

नत्वेह बृहदारण्यं व्याख्यास्ये संग्रहेण तु ॥

प्रथमद्वितीयतृतीयाध्यायानां सगुणोपासनप्राधान्येन प्रवृत्तत्वात्तद्धा-स्त्यानस्येह निर्गुणज्ञानोपासनप्राधान्येन प्रतिपिपाद्यिषिताध्यात्मविद्यानुप-युक्ततामभिप्रत्य द्वसवालाकिरित्यादिचतुर्थाध्यायमारम्य* व्यास्यते । Ends:

यथा चायमर्थश्चतुर्थपञ्चमषष्ठाध्यायैः सप्रतियोगिकब्रह्मप्राधान्येन प्र-दिश्ताः । एवं विद्वाच्न कृतश्चन विभेतीति सिद्धम् । इति श्रीमत्सुन्दरेश्व-रतातपादशिष्याप्पयशिवाचार्यकृतौ बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्ये षष्टोऽ ध्यायः समाप्तः ॥

बृहन्नारायणोपानिषद्

See महानारायणोपनिष ξ (I).

ब्रह्मजिज्ञासोपनिषद्

Though in the Marāthī language, this work may be included here, because it is likely to be a representative of a lost Saṃskṛt original. It is, like Sarvopaniṣatsāra and Nirālambopaniṣad, a kind of Advaita catechism defining, among others, the following notions: the five names of Brahman (Brahman, Jīva, Kāla, Karman, Svabhāva); the five names of Māyā (Māyā, Ākāśa, Sūnya, Sakti, Prakṛti); Ṣaḍviṃśaka-Mahāviṣṇu; Tattvam asi; the five Mudrās.

1 copy: in Devanāgari (104).

^{*} Compare preceding note. App. omits the first Adhyāya and the Khilakānda (Adhy. V and VI).

Begins:

श्रीगणेशाय नमः । अथ ब्रह्मिजज्ञासाउपनिषत् ॥ ब्रह्म एकशुद्ध-चैतन्य द्वितीय ब्रह्मकी माया । माया ब्रह्म को एसो संयोग यैसी वृक्ष-की छाया तें वृक्ष न्यारो नाही वृक्ष विना छाया न हइ । माया ब्रह्म को येसो संयोग । ब्रह्म शुद्धचैतन्यं माया अनित्यचैतन्यं । माय उपर ब्रह्म ब्रह्म उपर कोइ नाही । ततः परं एकाकी रमते ब्रह्म । Ends:

ं ऐसो षडुमां जीव ततो जीवन्मुक्त कहवै । सो परमतमा को स्वरूप कहिये ॥ इति ब्रह्मजिज्ञासोपनिषत् ॥

ब्रह्मबिन्दूपनिषद्

In the South, and sometimes in the North, it is called असृत्रिक्ष्पनिषद्, and in the Bombay Presidency, at least, there are three more names for it, viz., बिन्दु-स्तोकोपनिषद्, उपनिषम्रत्रिक्दु, and मानसोपनिषद् the first of which is also alluded to by Nārāyaṇa in his introductory Sloka (स्तोकोपनिषद्).

A. Northern Recension.

5 copies: in Devanāgarī (77, 103, 109, 114), and Sāradā (59).

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona ed.).

B. Southern Recension.

9 copies: in Grantha (6, 13), Telugu (37, 39, 49), Sāradā (60), and Devanāgarī (91, 93, 117).

(Dîpikā by Sankarānanda, see Poona ed.). Bhāsya by Appayadīksita (Devanāgarī, 117).

Begins:

यदक्षराणि सर्वाणि भान्त्येवामृताबिन्दुवत् ।
एनाममृतिबिन्द्वारूयां व्याख्यास्ये श्रुतिमादरात् ॥
अत्र शुद्धमनस एव तत्त्वज्ञानोपदेशाधिकारात्तिहिदर्शियषुरादौ
मनसः द्विविधं स्वरूपं विवृणोति । मन इति । कामसङ्कल्पं कामे

Ends:

केचिद्धि साधका अन्तरात्मानं गृह्णीयुः केचित्तु बहिरात्मानं । अतः-सर्वानुम्राहकत्वेनान्तर्बहिश्चावतिष्ठत इत्युक्तोपनिषदमुपसंहरति । सर्वे-ति सर्वभूताधिवासं सर्वेषां भृतानामधिवासो यस्मिस्तत् । तह्रह्णैव वासुदेवः अहमस्मीति द्विवचनमुपनिषत्समाप्त्यर्थम् ॥ इति मुन्दरेश्वर....समाप्तम् ॥

Another pair of recensions, possibly a more original one (compare especially beginning and end) is preserved in the Fifth Upanisad of Tripurātāpinī (73, 79, 80, 82, 101; 5, 120*).

ब्रह्मविद्योपनिषद्

A. Northern Recension.

काम्यवस्तुलाभे सङ्खल्पो यस्य तत् ।

It is also called प्रणवोपनिषद्.

7 copies: in Sāradā[(59) and Devanāgarī (67, 87, 90, 103, 108, 114).

(Dîpikā by Nārāyaṇa, see Poona ed.).

^{*} The remaining copies are incomplete breaking off before the Fifth Upanişad.

B. Southern Recension.

It omits the first Sloka of A and adds to the remaining 13 Slokas 97 more.

2 copies: in Grantha (14) and Devanāgarī (118).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

2 copies: in Devanāgarī (63, 118). Beginning:

> उत्तरोत्तरमुत्कृष्टा यत्राचार्यास्त्रयो मताः । ब्रह्मविद्योपनिषदं व्याख्यास्ये तामिमामिह ॥

नन्वकस्यामुपनिषद्युक्ता एवार्थाः पुनः पुनरन्यामु चोपनिषत्सूच्यन्ते । End:

तस्मात्प्रमाणत्रयानुरोधेन प्रपश्चितानिमान्सूक्ष्मार्थान्धीमन्तः सूक्ष्म-या घियावगच्छेयुरित्यस्मन्मनो विश्वसति॥ इति सुन्दरेश्वर ...समाप्तम्॥

ब्रह्मोपनिषद्

A. Northern Recension.

5 copies: in Grantha (28), Sāradā (59), and Devanāgarī (103, 108, 114). No. 1 begins: अथ शुरुयजुर्वेदब्रह्मोपनिषत् ॥ सह नाववतु.....शान्तिः ॥ अथ हैनं महाशालाः शौनकोऽक्तिरसं (!), etc.

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona ed.).

B. Southern Recension.

It omits the first section of A and so begins: अथास्य पुरुषस्य चत्वारि स्थानानि भवन्ति.

10 copies: in Grantha (7, 13), Telugu (38, 36, 49), and Devanāgarī (74, 76, 76, 86, 117). No. 7 ends: इति श्वेताश्चतरशाखागतब्रह्मोपनिषत्समाप्तम् ॥

(Dīpikā by Sankarānanda, see Poona ed.).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

ब्रह्मास्यं परमं भूत्रं प्रोच्यते यत्र पावनम् ।
एतां ब्रह्मोपनिषदं व्याख्यास्ये ऽन्वर्थसंज्ञिकाम् ॥
अयोति मङ्गलार्थः शब्दः पुरुषस्य शिरःपाण्यादिमतः शरीरस्येत्यर्थः।

Ends:

यथा सामान्यात्मविद्या जीवात्मानं परमात्मानं नयति सर्वमने-वद्यम् । तद्वस्रोपनिषत्परमित्यभ्यासोपनिषत्परिसमाप्तिद्योतनार्थः ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

ब्रह्मोपनिषत्सारसंग्रहदीपिका

To what extent this is a Dipikā, the work gives no clue. The word arrivate of the title is hardly intended to mean anything else but the whole of the ancient Upanisads (chiefly engaged with brahmavidyā in the narrower sense). The work abounds with (slightly modified) quotations from this literature. It is mainly in verses.

1 copy: in Devanāgarī (113).

Begins:

ओं श्रीगणेशाय नमः ॥ ओं तत्सत् ॥ * * * तश्च यः । यश्च सर्वमयो नित्यं तस्मै स * * स्वित्वदं ब्रह्म नेह नानास्ति कि-चन । पुरु * * * व्यं नारायण एवेदं यद्भृतं यच्च भाव्यं । * * * ति खं वै नामि सोमभूर्यों च मेत्रे । दिशः श्रो * * * व्यो ऽसौ स-विभृतान्तरात्मा ॥ १ ॥ अग्निर्मूर्घो च * * * न्ते वाग्विवृत्ताश्च वेदाः । वायुः प्राणो हृदयं * * * ष सर्वभृतान्तरात्मा ॥ २ ॥ ब्रह्मैव वेद-ममृतं * * * तश्चोत्तरेण । अधश्चोध्वं प्रसृतं तद्धि ब्रह्म ब्रह्मैवदं विश्वमिदं वरिष्ठम् ॥ ३ ॥ बृहच्च तिह्वयमचिन्त्यरूपं सूक्ष्माच्च तत्सूक्ष्मतरं विभाति । दूरात्सुदूरेण तिद्दान्तिके च पश्यन्ति हैव निहितं गुहायां ॥ ४ ॥ एको देवः सर्वभूतेषु गृदः सर्वव्यापी सर्वभूतांतरात्मा । सर्वाध्यक्षः सर्वभृतािधवासः साक्षी चेता केवलो निगुणश्च ॥ ९ ॥

Pattra 12b: ॥ ११२ ॥ एवं ह वैतत्सर्व परे आत्मिन संप्र-तिष्ठते । पृथिवी च पृथिवीमात्राश्चापश्चापोमात्राश्च तेनश्च तेनोमात्राश्च वायुश्च वायुमात्राश्चाकाशं चाकाशमात्राश्चश्च द्रष्टव्यं च श्रोतं च श्रोतव्यं च. etc.

Ends:

तं तं लोकं जयते तांश्च कामांस्तस्मादात्मज्ञं ह्यर्चयेद्भृतिकामः ॥ ४९ ॥ यस्य देवे परा भक्तिर्यथा देवे तथा गुरौ । तस्यैते कथिता ह्यर्थाः प्रकाशन्ते महात्मनः ॥ ५० ॥

स यो ह वै तत्परमं ब्रह्म वेद ब्रह्मैव भवति । नास्याब्रह्मवित्कुले भवति । तरित शोकं तरित पाप्मानं गुहाग्रन्थेम्यो विमुक्तो ऽम्रतो भ-वित ॥ ९१ ॥ इति श्रीब्रह्मोपनिषत्सारसंग्रहदीपिका समाप्तम् ॥ शुभमस्तु सर्वजगताम् ॥

ब्रह्मोपनिषद्मन्त्रकवच

On the cover it is called activities and, but both the titles may be incorrect. It is an Aupanisadic work treating of the "kavaca (amulet, charm) made by Brahman", i.e., a devi-stuti which, if put at the head of a mantra, will prevent any bad effect which would otherwise result from a mistake in the pronounciation, etc.

1 copy: in Devanāgarī (67). Faulty. Begins:

श्रीगणेशाय नमः ॥

अष्टक उवाच ।

किमर्थे साधका लोके मन्त्रं साधितुमुद्यत(ाः) । . स्त्रियन्ते साधका भूत्वा तन्मे ब्रूहि समासतः ॥

वासिष्ठि उवाच ।

न जानन्ति परं मूढाः कवचं ब्रह्मनिर्मितम् । म्रियन्ते साधकास्तेन तदाहंकारसंयुताः ॥ etc.

Ends:

नैव वाच्यमतुष्टाय (?) नाभक्ताय न दुर्जने । शिष्टे भक्ते रहः (?) शुद्धे सत्यवादिनि पण्डिते ॥ कुलीने सुभगे मिले प्रणवदे (so) दृढनते । महात्मनि समादेश्यं पुत्ते च सुपरीक्षिते ॥ इति ब्रह्मोपनिस्त(so)मन्त्रकवचं समाप्तम् ॥

भस्मजाबालोपनिषद् (I)

A. Northern Recension.

See Brhajjābālcpanisad, A.

4 copies: in Grantha (7) and Devanagari (64, 102, 115). No. 1 is called उत्तरजाबाळोपनिषद्. No. 4 ends: इति वृहजाबाळ दशमब्राह्मणे अविमुक्तवैभवप्रकाशो नाम तृतीयः खण्डः॥ No. 3 has one section more at the beginning, viz., Bṛhajjābālopaniṣad VII, 1-7 (p. 276a¹-277a⁶ of Bombay ed.), and it closes with the concluding section of MS. IX G 53 (above, p. 115) which, however, has here the following ending: सर्वमन्यत्परित्यज्येनामधीत्य गर्भवासान्मुच्यत इत्यों सत्यम् । मद्रं कर्णभिरिति शान्तिः॥ इति श्रीभरमजाबालोपनिषन्मूलं संपन्नम् ॥

Visama-pada-vyākhyā, by an anonymous author, on a Tikā by Sivānandayati.

1 copy: in Devanāgarī (102).*

Begins:

अथ प्रथमब्राह्मणविवरणम् । अथ खलु भगवान् विश्वेश्वरो ऽिखलाश्रितप्राणि विमुक्तये अविमुक्ते ऽनवरतिवरिचितसिनिधिर्मुमुसु बुभुस्णां उपकारायादौ वेदादीन् विश्वासवद्गिभ्यञ्जयन् पुनः सर्वेषिकाराय दयया केवलमार्थवणीमितिलल्श्रुतिशिरोभूषणायमानां भस्मजाबाल्श्रुतिमाणि प्रकटयन् मुक्तिसुखवदान्यस्थिरासनो विराजत इति वेद लोकप्रसिद्धमेव। तामेव श्रुति श्रीकाशीसमागतानां पूर्वपुण्यवशादामरणवासिनामार्यान्तं साधकबाधकबोधाय दयानिधिनान्तर्यामिणा परमेश्वरेण प्रचोदितः स्वात्मसुखाय विवरिष्यन् निष्प्रत्यूहप्रचयगमनार्थ शिष्टाचारप्राप्ताभिष्टदेवता स्मृतिलक्षणं मङ्गलमाचरित । भातीति।

भाति यत्सर्वस्त्रपेण रक्षकं चावभक्षकम् । अविमुक्तेशमात्मानमाश्रये बन्धमुक्तये ॥

^{*} with the complete mūla; see above.

अस्यार्थः । यत्मर्याचारं अत्र एव मर्वरसकं अञ्चलनकृतापकृत्यय अतःकं शासमगृहनिकनेकमिति ॥

Ends:

म्बन्ति नः पूषा विश्ववेदाः । स्वस्ति नस्तादवीं अरिष्टनेभिः । स्वस्ति नो बृहस्पतिदेवातु । जो सान्तिः सान्तिः शन्तिः । इति श्री-मस्मनाबान्त्रेषनिषद्वीका मंपन्ना ॥

र्यकेति येक्यते ज्ञायते अर्थो ऽत्रयेति येका। येक्क मतौ । विषमपद्व्यास्त्र्येत्येके । निरन्तरपद्व्यास्त्रित्यपरे । अस तु विषमपदानि हि व्यास्त्रातानि । तस्माज निरन्तरवाक्येत्वर्यः ।

श्री मैरवप्रसन्तो मदा गो विस्मृत्य सादरम् । (so) विवं नयतु मामन्ते मदा सत्विनशं शिवम् ॥

B. Southern Recension.

Differs but little from A.

2 copies: in Telugu (38) and Devanagari (120).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (120),

Begins:

यस्यां संप्रोच्यते मुक्त्ये भस्मधारणवैभवम् । सेयं तु भस्मजाबाल्रश्नुतिर्व्यास्यते ऽघुना ॥

नन्विह श्विवनामान्यनिश्चयुचरन्तमित्युक्तम् । कथमेतदुपपद्यते । शिवस्य स्वनामोच्चारणे किं प्रयोजनम् ॥

Ends:

अस्य द्वितीयाध्यायस्य बृहज्जाबालोपनिषदि प्रकृतत्वेन न्यास्त्यात-पूर्वत्वादिहान्यास्त्यातत्वमवगन्तन्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वरः समाप्तम् ।

भस्मजाबालोपनिषद् (II.)

In the colophon it is called ऋग्वेद भस्मजाबालोपनिषद्. It begins with a section answering to Bṛhajjābālopaniṣad VII, 5 fil. (Bombay ed. p. 276b⁵ fil.) and is quite different from the preceding work. Compare ऋग्वेदजा-बालोपनिषद्.

1 copy: in Telugu (38). Same as No. 669 of the Govt. Or. MSS. Library, Madras.

भावनोपनिषद्

12 copies: in Grantha (29, 29, 30), Telugu (36, 39, 46), Sāradā (60), and Devanāgarī (88, 104, 116, 116, 120). No. 12 ends: स एव शिवयोगीति कथ्यत इत्युपनिष्त् ॥ but Nos. 1, 3, and 8 have: स एव शिवयोगीति गद्यत इति (निगद्यते, 8)। कादिमतेनान्तश्चक्रमावनाः प्रतिपादिताः। य एवं वेद सो ऽथवंशिरो ऽधीते। (पूर्णमदः, etc., 8; शान्तिः त्रिः, 3) इति मावनोपनिषत्समाप्ता॥ and a similar conclusion is found in Nos. 2, 4, 5, and 6, viz., कादिद्यादिमतोकेन मावना प्रतिपादिता। य एवं वेदत्युपनिषत् ।, etc. (इति कादिमतोक्तप्रकारेण भावनोपनिषत्समाप्ता, 4). There are further the following endings: चिन्तितकार्याण्यन्यायासे(!)न सिध्यन्ति। शान्तिः, etc. (7); कादिमतोक्ता स्वात्ममावना ऽनेन श्लोकेन जपो जल्प (१) इत्यादिना प्रतिपादिता भवतीति ज्ञेयं (9); शाठीनमतोक्तयं भावनोपनिषत् (10); कापिलमतेनान्तश्चकभावना प्रतिपादिता, etc. (11).

Note on Kādi-mata. The Adyar Library possesses two MSS. of one Kādimata-tantra which introduces itself in the following way:

238

Bhāsya by Bhāskararāya.

3 copies: in Grantha (29), Telugu (50), and Devanagari (101).

Beginning:

--- श्रीनाथाङ्किपरागैकोपरागादपरागधीः ।

भावनोपनिषद्धाष्यं (अथर्वशिरसो भाष्यं, 1) भाषते भास्करः सुषीः इह खल्ल श्रीमहात्तिपुरमुन्दर्याः सपरिवारायाः (सपरिसरायाः, 1; not in 2) स्पूलमूक्ष्मपररूप (॰पारम्पर्यः! 1,) भेदेन त्रिविधाया उपास्तिरूपाः किया अपि त्रिविधाः । कायिकी वाचिकी मानसी चेति । तासां च बहिर्यागजपान्तर्यागादिरूपाणामैकैकस्यामितरयोः संवल्लितत्वे ऽपि प्राधान्यप्राचुर्याम्यां कायिकत्वादिव्यपदेशः एतास्वादिमद्वयं त्रिपुरातापिन्याद्यपनिषदम्पदिश्य ततो ऽपि रहस्यभूतां काल्चकान्तर्गतश्री-

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन्त्सर्वतन्त्राणि भवतोक्तानि मे पुरा । नित्यानां षोडशीनां च नवतन्त्राणि कृत्स्रशः ॥ तेपामन्योन्यसापेक्षाजायते मतिविश्रमः । तस्मासु निरपेक्षं मे तन्त्रं तासां वद प्रभो ॥

श्रीशिवः।

भ्रणु कादिमतं तन्त्रं पूर्णमन्यानपेक्षया । गोप्यं सर्वप्रयक्षेन गोपनं तन्त्रचोदितम् ॥

श्रीदेवी।

कथं कादिमतं नाम्ना तन्मे ब्र्हि महेश्वर ।

श्रीशिवः ।

कादिः काळीति शक्ती स्तः पुरा तत्तन्मां मया (तत्र स्मितान्वया, b) प्रोक्ते तन्त्रे कादिकाळीमतास्ये तेन नामतः । श्रृषु तत् (so) सर्वतन्त्राणां राजानं सर्वसिद्धिदम् ॥

चक्रस्य भावनानाम्नी तृतीयामुपास्तिमथर्गणनामा वेदपुरुषो योगिजनानुजि घृक्षया प्रकाशयत्रादौ सहुरोः परं रूपं विधत्ते । श्रीगुरुः सर्वकारण-भूता शकिरित्यादि, etc.

End:

यो ऽर्थज्ञ इत्सकलं मद्रमश्रुत इति श्रुत्यन्तरे सकलपदस्यारस्यात्तु-शब्दमात्रपाठादपि किञ्चिद्धद्रमस्त्येवेति लम्यत इति शिवं ॥

> इति भावनोपनिषदो ऽथर्वणिशिरसो ऽतनोद्भाष्यं । भास्कररायो विदुषां तुष्टचे जीवन्मुमुक्षूणाम् ॥

Copy 2 adds: इति भावनोपानिषद्भाष्यं संपूर्णमगमत् । श्रीगुरु-दक्षिणामूर्तिये नमः ॥

Prayogavidhi by Bhāskararāya.

2 copies: in Grantha (29) and Devanāgarī (101). Beginning:

> अथ भावनोपनिषदा मुक्तचे या भावनाः कथिताः । भास्कररायो रचयति तासामेकं प्रयोगविधिम् ॥

मूलेन प्राणानायम्य ऋष्यादिन्यासश्रयं कृत्वा विवेकवत्य(॰वृत्य,2) वच्छिन्नचिच्छक्तिरूपसृषुम्नात्मने श्रीगुरवे नमः । इति ब्रह्मरन्ध्रं (॰प्रे, 1) स्पृष्ट्वा । दक्षश्रोत्ररूप (॰रूपाय, 1) पयस्विन्यात्मने प्रकाशानन्दनाथाय नमः ।

End:

ततो ऽवतीर्य प्राणयामत्रयं (प्राणयामं, 2) ऋष्यादिन्यासत्तयं च कृत्वा गुरुं स्तुवीतेति सर्वे शिवं।

भावनोपनिषत्त्रोक्त* भावनानां सतां मुदे । इति भास्कररायेण प्रयोगविधिरीरितः ॥

^{*} अथर्वशिरसि प्रोक्त, 1.

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (120).

Beginning:

श्रीचक्राराधनं स्थूलं निन्धते भावनान्तरात् । यस्यां व्याख्यास्यते सेयं भापनोपनिषन्मया ॥

अत खलु परमकारणभूता श्वाक्तः श्रीगुर्वनन्येति नवशक्तिमयं श्रीचकं नवरन्ध्ररूपदेहानन्यदिति चैवमादिनिरूपणैरन्यथा भावनारूपं श्रीचक्रोपासनकममविज्ञयानया चोपनिषदा स्थूलं बाह्यं च श्रीचक्रो-पासनमेवाभिहितमिति बिन्दुत्रिकोणेत्यादिश्लोकानुरोधेन केचिच्छ्रीचकं विलिख्योपासते । ते तु मन्दबुद्धयो, etc.

End:

न च चिन्तितकार्यसिद्धचिभधानात्सगृणोपासनमेवात्रोक्तं स्थादिति शक्कच (so) निर्गुणोपासकानामपि मोक्षकार्यसिद्धेः । तस्मात्सर्वमनवद्य-मवगन्तव्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वरतात......समाप्तम् ॥

भिक्षुकोपनिषद्

This is a separate recension of the fourth section of आश्रमोपनिषद्.

5 copies: in Telugu (38) and Devanāgarī (83, 113, 114, 119).

Bhāşya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

कुटीचकादिसन्यासाश्चत्वारो यत्र वर्णिताः । मिक्षुकोपनिषत्सेयं मुक्तये व्याख्यास्यते ऽधुना ॥ ननु तमेव घीरो विज्ञायेति तमेव विदित्वातिमृत्युमेतीति । etc. Ends:

तस्मात्सर्ववर्णभिक्षावतामप्यतिवर्णाश्रमिणां त्यक्ताशेषछौकिकव्यापार-त्वे सित न कश्चिदिप प्रत्यवाय इति मन्तव्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

मठाम्नायोपनिषद्

On the difference of the four Mathas (Mutts)* established by Srī-Sankarācārya, through his four foremost pupils, in the four quarters of India. Each Matha is described as preserving one Veda, one Mahāvākya, one cult, etc. The second part (Uttarāmnāya) deals, in an analogous, but merely symbolical way, with three ideal Mathas, viz., Sumeru, Paramātman, and Sāstrārthajñāna. Ascribed to Sankara himself.

1 copy: in Devanāgarī (70). Very faulty. Begins:

श्रीगणेशाय नमः ॥ ओं ऊर्ध्वाम्नाय गुरूपदेशभुवनाकारसिंहासन सिद्धाचारवन्दितं समस्तवेदवेदान्तसार निर्माणं परात्परं......तत्पदं द-शितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ओं प्रथमे पश्चिमाम्नाय शारदा मठ कीटवारि संप्रदाय तीर्थाश्रमपद द्वारका क्षेत्र, etc.

Ends:

.....विमलतीर्थ आत्मलिङ्ग शान्त्यर्थे विचार नित्यानित्यविवेकेन०॥

^{*} The word monastery does not quite answer to this term because of the absence of a common discipline for all the inhabitants of a Matha and for other reasons.

भों नमो ॥ इति श्रीमत्परमहंसपरिवाजकाचार्य श्रीमच्छक्कराचार्यविरचितं मठाम्नायोपनिषत्समाप्तम् ॥

मण्डलब्राह्मणोपनिषद्

1 copy, in Devanāgarī (118), with the Bhāṣya by Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhāṣya:

यत्रोक्तं तारकद्वारा परब्रह्मात्मदर्शनं ।

सेयं व्याख्यास्यते त्वद्य मण्डलबाह्मणश्रुतिः ॥

नन्विह प्रथमब्राह्मणोपसंहारे अन्तर्रुक्ष्यदर्श्वनेन जीवन्युक्तिदश्चाया-मित्युक्तं ।

End:

मुद्दढं निश्चित्य तुरीयाश्रपविमुखा एव ब्रह्मप्रणवार्थावेचारादिभिः कृतार्था भवेयुरित्यवगन्तव्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

मनोविश्रामोपनिषद्

See विश्रामोपनिषद् .

मन्त्रिकोपनिषद्

This is the Southern recension of चूछिकोपनिषद् .

4 copies: in Grantha (14, 28), Telugu (38), and Devanāgarī (117). No. 2 begins: ओमथ शुक्रयजुर्वेदमन्तो-पनिषत्।

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

मन्त्रेराथर्वणैर्यस्यां ब्रह्मनिष्ठाभिधीयते । मन्त्रिकोपनिषत् सेयं सभाष्या क्रियते ऽधुना ॥

अष्टपादिमिति भूम्याचष्टप्रकृतय एव पादा यस्य तं । जाग्रत्स्वप्रप्तुषुप्त्या-स्त्यानि त्रीणि सूत्राणि यस्य तं । मूलाधारानाहताज्ञास्त्यानि त्रीणि वर्त्मा-णि यस्य तम् ।

Ends:

ये ब्रह्म सगुणं ब्रह्म निर्गुणमिति विदुः ते ब्राह्मणा अतैव छयं यान्ति । इति मन्त्रिकोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

मन्त्रोपनिषद्

This is Bhāgavata-Purāṇa VIII, 1, 9-17. 1 copy: in Devanāgarī (71).

महाचक्रावरणोपनिषद्

See त्रिपुरातापिन्युपनिषद्.

महानारायणोपनिषद् (I)

- A. Taittiriya Recensions (Yājñikyupaniṣad).
- I. Andhra. 11 copies: in Grantha (3, 7, 9, 9, 9, 9, 53), Telugu (40, 41), and Devanāgarī (70, 83, 95). No. 9 only is accentuated.

II. Drāvida. 3 copies: in Grantha (4, 19, 25).
Bhāṣya by Sāyaṇa (Nārāyaṇīyavallī-bhāṣya).
1 copy: in Telugu (41).

B. Atharvana Recension (Brhannarayanopanisad).

This is in some MSS. divided into Pūrva and Uttara, the latter beginning with Khaṇḍa 13 of Colonel Jacob's edition.

4 copies: in Sāradā (59) and Devanāgarī (103, 109, 114).

C. Apāṃ Brāhmaṇam, in a Sāradā MS. (61), standing midway between A II and B and corresponding with Khaṇḍas XII, 2-3; XIII, 1, 6, 7; XXV; and XIV, 1 of Colonel Jacob's edition. It has some peculiar readings, e.g., स्वयम्भूविष्णुरीशः प्रजापतिस्संवत्सर इति संवत्सरो वा आदित्यो (XII, 3); पञ्च व पञ्च देवा गन्धवी for कृ-णुष्व......पञ्च। अदितिर्देवा गन्धवी (XIII, 6, 7); etc.

महानारायणोपनिषद् (11)

Called also **परमतत्त्वरहस्योपनिषद्** and (though in none of our MSS.) **त्रिपाहिभृतिमहानारायणोपनिषद्** under which name it is described in the catalogue of the Govt. Or. MSS. Library, Madras, p. 409. The one northern MS. (below, fourth copy) gives the first Adhyāya as the whole Upaniṣad, and a still shorter portion of this Adhyāya corresponds with Parabrahmopaniṣad (II).

5 copies: in Grantha (28, 29), Telugu (47), and Devanāgarī (71, 118).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (118).

Begins:

यत्रोच्यते पादचतुष्टयं तत् सतो ऽपि साकारिनराकृती च । व्याख्यास्यते सा महती त्विदानीं नारायणस्योपनिषद्रहस्या ॥

नन्विह त्वमेव सर्वेड इत्यादि वाक्यैः ब्रह्मा परतत्त्वरहस्यं सम्य-ग्ज्ञातवानित्येवावगम्यते । कुतः ।

Ends:

......मोक्षार्थकपरिश्रमो जीवानां वृथेवेति चेन्न । इदानीं तस्य निमेषाभावः । पिपीलिकाद्यन्त(!)सर्वजीवमोक्षमात्तस्य प्रतिबन्धकः । न तु वाक्यार्थश्रवणादिमोक्षसाधनवतां मोक्षस्य सद्योमुक्तवर्थकद्यास्त्राणां तेनैव प्रणीतत्वात् । तस्मात्सर्वमनवद्यम् ॥ इति चतुर्थोध्यायः ॥ सुन्दरेश्वर... समाप्तम् ॥

महावाक्यविवरणोपनिषद्

An explanation, in modern prose, of 'great sayings' of the Upanisads, i.e., short sentences, such as तत्त्वमासि, ब्रह्मेवंदं सर्व, नेह नानास्ति किञ्चन, which are believed to express the gist of Vedānta.

1 copy: in Telugu (41).

Begins:

हरिः ओं।

यदज्ञानप्रभावेन दश्यते सकछं जगत्।

यज्ञानाच्च्रेय आप्नोति तस्मै ज्ञानात्मने नमः॥
माधनचतृष्टयमंषज्ञस्य विधिकतृषपञ्चस्य मोससाधनव्रद्भात्मैक्यज्ञानायान्नेषकेद्वानमहावाक्यार्थं विचारयामः ।

Ends:

एवं श्वृतिस्मृतिषुराणेम्यो ऽर्थो ऽध्यवसीयते ॥ ओं नमो ब्रह्म-विद्वयः । परं नाम्ति न भूनो (१) न मविष्यति । हरिः ओं । सह नाववतु । ओं शान्तिः शान्तिः । इति श्रीमहावाक्याविवरणोप-निषत्समाप्ता ॥

महावाक्योपनिषद्

2 copies: in Grantha (8) and Devanagari (118).

Blais a ha Approprii ksita (Dev., 118).

Begins:

महावाक्येष्वनुकेषु प्रसिद्धेष्विष यन्महत् । हंस इत्यादि वाक्यं च तद्वस्वादिमधा तथा ॥ अनुस्त्याजपां यत्र ब्रह्मध्यानाबुदीयते । महावाक्योपनिषदं व्यास्यास्ये सरलोकिभिः ॥

अवहोवाच वृद्धा वद्धात्मैक्यापरोक्षानुभवपराद्युपनिषदं व्या-एवास्याम इति ।

Ends:

असायहोमित्योद्वारस्वरूपत्वं चात्मन इति एतद्यर्वश्वरो अर्थिते हत्यादि स्पष्टार्थमन्यत् ॥

इत्यप्ययशीक्षित....समाप्तम् ॥

महोपानिषद्

A. Northern Recension.

11 copies: in Telugu (50), Sāradā (59, 60), and Devanāgarī (76, 83, 87, 90, 96, 103, 108, 114).

(Dīpikās by Nārāyaņa and Sankarānanda).

B. Southern Recension.

Not less than 535 Slokas (Adhyāyas II to VI) are inserted here between the bulk of A and the concluding section.

1 copy, in Devanāgarī (119), with the Bhāṣya by Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhāṣya:

शुकस्य जनकस्याथ संवादो श्रुनिदाघयोः । यस्यां महोपनिषदि व्याख्यास्ये तामिमामिह ॥ आदौ निर्विशेषे परस्मिन्नाकाशवत्सर्वगते ब्रह्मणि तदमिन्नाकृतिरेको नारायण आसीत् ॥

End:

तथाविधः सन् त्वं निर्विकल्पं निर्गताः शब्दानुविद्धसमाधिगता अशेषा विकल्पाः यस्मात्तत्पदं निर्विकल्पसमाधिस्थानं गत्वा हे मुनीश्वर निराध स्वस्थः स्वस्वरूपनिष्ठो भव ॥ इति सुन्दरेश्वर......समाप्तम् ॥

माण्डुक्योपनिषद्

(a) Text only. 4 copies: in Grantha (19), Telugu (43), and Devanāgarī (84, 95).

- (b) Text with Kārikā I. * 12 copies: in Grantha (10, 14, 15, 16, 29, 32, 35, 34), Telugu (36, 43, 48), and Sāradā (60).
- (c) Text with complete Kārikā. 5 copies: in Sāradā (59) and Devanāgarī (78, 103, 109, 114).

Bhāṣya by Sankarācārya.

to (b) 2 copies: in Grantha (18, 35).

to (c) 2 copies: in Grantha (17) and Telugu (47).

Bhāṣya by Ānandatīrtha (to b).

1 copy: in Nandināgarī (55).

Bhāṣya by Appayadīkṣita (to b).

1 copy: in Grantha (11).

Begins:

तुर्योतीतस्वरूपं तं नत्वा श्रीमुन्दरेश्वरं । माण्डुक्योपनिषद्भाष्यं रचयाम्यहमादरात् ॥

ओमित्येतदक्षरमिदं सर्वे तस्योपाख्यानमिति । अस्या माण्डू-क्योपनिषदः ईशकेनकठप्रश्रमुण्डमाण्डूक्यतित्तिरिः । ऐतरेयं च छान्दोग्यं बृहदारण्यकं तथेति ॥ श्रुत्युक्तेशादिदशोपनिषदां मध्ये, etc.

Ends:

आकाशवत्सर्वगतस्य च निष्प्रतियोगिक ब्रह्मत्वमनुपपन्नं असर्वगतः जीवप्रतियोगिक त्वात्तस्मात्सप्रतियोगिक स्सन्मात्र अर्धमात्रा तुर्यः श्विव ए-वामात्रशब्द इति व्याख्यानं समञ्जसमिति स्थितं ॥ इत्यप्पयशिवाचार्य-कृतौ माण्डूक्योपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

^{*}The first Prakaraṇa only of Gauḍapāda's Kārikā is a paraphrase of the Upaniṣad, the others forming a kind of appendix of quite an independent character.

मुक्तिकोपनिषद्

4 copies: in Grantha (28), Telugu (37), and Devanāgarī (100, 120).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (120).

Begins:

ओं अथ मुक्तिकोगनिषद्याख्या मुक्तिवन्द्रिका प्रारम्यते ॥
श्रीमत्मुन्दरसद्भुरुं प्रथमतो नत्वाऽऽत्मबोधप्रदं
शान्ति सप्रणवां च पूर्णमद इत्येनां पठित्वा ततः ।
व्याख्यास्ये खलु मुक्तिकोपनिषदं वेदान्तमारात्मिकां
तेनात्मा परमः प्रमीदतु विभुः मिन्नत्यमुक्तः मदा ॥
यस्मादष्टोत्तरशततमी मुक्तिकाख्येयमासीत्
तस्माच्चुडामणिमुपनिषद्योषितः सन्त आहुः ।
यद्रष्ट्रुणां भवति सुलभा जीवतो देहतो वा
मुक्तिः श्रुत्या न हि न हि समा कापि वेदान्तवाणी ॥
आचार्यशिष्यपितृपुत्रभिदाविहानो
विष्णुर्वसिष्ठहनुमद्गुरुशिष्यभावम् ।
भूमौ ययौ दशरथात्मजतां पितृत्वं (so)
ताम्यां च चित्रमिह पातु स रामचन्द्रः ॥

इह् खल्वीशाद्यष्टोत्तरशतोपनिषत्मु तत्तदुक्तशान्तिपठनपूर्वकं गुरु-मुखादधीत्य सम्यक् पर्यालोच्यमानासु तत्त्वज्ञानतत्साधनप्रतिपादनपर। द-शोपनिषत् । परतत्त्वज्ञानतत्साधनप्रतिपादनपरा द्वात्रिशाख्योपनिषत् । परमात्मतत्त्वज्ञानतत्साधनप्रतिपादनपराष्टोत्तरशतोपनिषदिति चावगम्यते। कृतः । Ends:

.....विष्णोर्यत्परमं पदिमित्युपनिषत् । अस्या ऋचो ऽथीं ऽन्यत्र बर्णित एवेत्यत इह न प्रपञ्चयते ।

श्रीमत्सुन्दरतातपादचरणाम्भोजद्वयासक्तघीः

जातश्चाप्पयदीक्षितोत्तमकुले भूमौ महापावने । सो ऽहं चाप्पयनामकः सुशिरः सारांशभूतामिमां व्याख्यायैव हि मुक्तिकोपनिषदं शान्तः कृतार्थो ऽभवम् ॥

सकलनिगमसारं सर्वमोक्षेकसारं

निखिलविनुधसारं नित्यपीयूषसारम् । श्रवणमननसारं ध्यानसारं समाधि-

प्रकटितबहुसारं साधु पश्यन्तु सन्तः॥

इमां गुरुमुखाच्छुत्वा लोके ऽस्मिन्मुक्तिचन्द्रिकाम्।

को न मुच्येत संसाराह्महुदुः खकरादि ॥

दुर्लभो मानुषो देहस्तत्रापि श्रुतिदर्शनम् । तत्राप्यष्टोत्तरशतं तत्रेयं मुक्तिचन्द्रिका ॥

इति श्रीमत्मद्भुरुमुन्दरेश्वरतातपादाशिष्याप्पयदीक्षिताचार्यकृतौ अ-ष्टोत्तरशतोपनिषद्भाष्ये मुक्तिचन्द्रिका समाप्ता ॥

मुण्डकोपनिषद्

22 copies: in Grantha (10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 32, 35), Telugu (36, 37, 43, 43, 48), Sāradā (58, 59, 60), and Devanāgarī (90, 95, 102, 108, 114).

No. 8 begins:

यद्धसाश्वत्य वर्तते विद्याविद्ये महाश्रमे । तदपश्च(!)वसंसिद्धं तदहं परमाक्षरम् ॥ ओं मद्रं, etc. Bhāşya by Sankarācārya.

3 copies: in Grantha (12, 17, 35).

Bhāṣya by Ānandatīrtha.

1 copy: in Nandināgarī (55).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Grantha (11).

Begins:

नत्वा श्रीसुन्दराचार्ये प्रसन्नमुखपङ्कजं। मुण्डकोपनिषद्भाष्यं संग्रहाद्भचयाम्यहम् ॥

भद्रं कर्णेभिरित्यादिशान्तिः । ब्रह्मा हिरण्यगर्भः देवानामिन्द्रा-दीनां प्रथमः पूर्वकः गुणैः प्रधानो वा सुबभूव यः कश्चन जीव एव प्रबलत-रज्ञानकर्मसमुच्चयानुष्ठानैः विश्वस्य समस्तस्य प्रपश्चस्य कर्ता ।

Ends:

नमः परमऋषिभ्य इति द्विवेचनं विद्यापारम्पर्यक्रमद्योतनार्थं भूयो नमस्कारादरार्थं च भवतीत्यवगन्तव्यम् ॥

इत्यप्पयशिवाचार्यकृतौ मुण्डकोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

Bhāşya by?

1 copy: in Bengālī (62).

Begins:

ओं भद्रं, etc. । ओं ब्ह्मा देवानामित्याद्यार्थवणोप * * *
विद्यासंप्रदायकर्तृत्वपारम्पर्यलक्षणसंबन्धमादावेवाह । स्वयमेव शास्त्रार्थ
एवं हि महद्भिः परमपुरुषप्रार्थनसाधनस्वेन गुरुणा व्यासेन, etc.

Breaks off:

उच्छेदनसामान्याच्छरीरं **ब्रश्नं परिषस्यजाते । परिष्वक्तवन्तौ** सुप-णीविवैकं वृक्षं फल्लोपमोगार्थ अयं हि वृक्षं * * * * (III, 1, 1).

मुद्रलोपनिषद्

1 copy, in Devanāgarī (119), with the Bhāṣya of Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhāṣya:

यस्यां पुरुषसूक्तार्थप्रपञ्चोत्पक्तिनिर्णयौ । स्तो मुद्गलोपनिषदं व्याख्यास्ये तामिमां शुभाम् ॥

ननु विष्णोः पथमया संहितया देशतो व्याप्तिर्द्वितीयया काल-तो व्याप्तिरित्येतद्वाक्यद्वयमनुपपन्नम् । कुतः ॥

End:

नैष दोषः । शिष्याय दक्षिणे कर्णे इत्युक्तचा एकस्मै शिष्याय स-कृदुपदेशमात्रस्य प्रतिषिद्धत्वात् ॥ इति सुन्दरेश्वरसमाप्तम् ॥

मृत्युलाङ्गुलोपनिषद्

Published by Colonel Jacob in the Indian Antiquary of 1887 (p. 287). The name मृत्युलाङ्गलोपनिषद् chosen by Jacob and Deussen is in none of our three MSS. (Dev., 112, 113, 113) the first of which contains the complete text, the others consisting of the Mantra only (up to विश्वस्पं नमो नमः) followed, however, by a Bhāṣā-vyākhyā.

Beginning of the Vyākhyā:

अथ मृत्युलाङ्ग्लउपनिषतका अर्थ लिष्यते ॥ मृत्युलाङ्ग्ल अर्थ यहनो स्तुति नमरानकी है मृत्युकालका समा अंत आयुर्वलका जो है तिसकी प्रश्याकेन मित यह है अनुष्टुप् छन्दः, etc. End:

विश्वरूप अक्षर भूलेतोती निदनमें (॰मै) मृत्यु या वै नमो नमः अक्षर भूलेतो उसी समै मृत्यु य वै ॥ इति मृत्युलाङ्ग्लउपनिषद अथर्वणवेदकी भाषा समाप्तम् (संपूरणम्) ॥

मैत्रायणीयोपनिषद्

Called also मैत्रायणोपनिषद्, मैत्रायण्युपनिषद्, मैत्र्युपनिषद्, मैत्रायणोयब्राह्मणोपनिषद्, and मैत्रेयोपनिषद्, (मैत्रेय्युपनिषद्?) and thus confounded by Aufrecht with the two following texts.

A. Northern Recension (seven Prapāṭhakas).

3 copies: in Devanāgarī (88, 93, 100).

Dipikā by Rāmatirtha.

1 copy: in Devanāgarī (100).

B. Southern Recension.

I. Six Prapāthakas answering to Prap. I-VI, 8 of
 A. Printed in the editions of the 108 Upanişads.

1 copy: in Telugu (48).

II. Four Prapāṭhakas answering to Prap. I-V of A.

5 copies: in Grantha (13), Telugu (37), and Devanagari (74, 96, 117).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanagari (117).

Begins:

वैराग्यबोधी प्रोच्येते यस्यां सम्यग्विमुक्तिदौ । श्रुति मैत्रायणीसंज्ञां व्याख्यास्य सरसामिमाम् ॥ ननु **सरीरमञ्चान्वतं मन्यमानस्य** कृत एवमादित्येक्षणपूर्वकतपोऽनु-ष्ठानं देहामिमानवता विरक्तस्य हि सगुणदेवताप्रसादार्थकतपश्चरणं स्यात् । अत्रोच्यते नायं दोषः ॥

Ends:

अनेन नीवेनात्मनानुप्रविश्येति चैवमादिश्रुतिम्यस्तस्यैवाधाराघेयत्व-योरुमयोरप्यवगम्यमानत्वाददोष इति । तथा चात्रोपसंहारे ऽवगम्यते । असावात्मान्तर्बहिश्चेति द्विरुक्तिरुपनिषत्समाप्तिद्योतनार्था ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

मैत्रेयोपनिषद् ।1)

A. Northern Recension.

1 copy: in Devanagari (89).*

Begins:

अश्व भगवान्में त्रेयः कैलासं जगाम । तं गत्वोवाच । मो भगवन्महा-देव परमतत्त्वरहस्यमनुब्रुहीति ।

Ends:

जाग्रजिद्र।विनिर्भुक्ता सा स्वभावस्थितिः परा । सा स्वभावस्थितिः परेति । इति श्रीयजुर्वेदे मैत्रेयोपनिषदं संपूर्णम् ॥

B. Southern Recension.

This is often called मेत्रेच्युपनिषद्. Here text A is but the middle one of three Adhyāyas.

3 copies: in Grantha (14), Telugu (37), and Devanāgarī (117).

^{*} A second copy which I saw in Benares, had the same readings differing from B.

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

यत वैराग्यसिद्धचर्थ शरीरोत्पत्तिरुच्यते । वैराग्यसाध्यः सन्यासः तत्साध्यं चात्मवेदनम् ॥ बाह्यार्चनस्य निन्दा च हृदयार्चनसंस्तुतिः । मुख्यं मैत्रेय्युपनिषद्भाष्यमारभ्यतेऽधुना ॥

बृहद्रथ इति नामतः राजा इदं शरीरं अशाश्वतं मन्यः अनित्यं मन्यमान इत्यर्थः ॥

Ends:

अतोऽनुभृतिमीमांसाद्येषु प्रबन्धेषु प्रतिपादितपूर्वाणां अर्थानां न कोपि विरोधो मन्तव्यः । यः श्रृणोति सकृद्वापि बृह्येव भवति स्वयमि-तीयं फलश्रुतिरर्थवादः । यद्वा भवतीत्यस्य क्रियापदस्य भविष्यदर्थो-ऽवगन्तव्यः । तृतीयोऽध्यायः ॥ सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

मैत्रेयोपनिषद् (11)

A fairly detailed treatise on Rudrākṣas. Authorities quoted: कात्यायनीया शाखा, बौधायनशाखा, रुद्रोपनिषद् . 2 copies: in Devanāgarī (75, 92).

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः । हिरः ओं । भद्रं कर्णेभिः । शान्तिः ३ ॥ (अथ मैत्नेयीउपनिषत्प्रारम्भः । ओं सह नाववित्विति शान्तिः ॥, 2) ओं तानि ह वा एतानि रुद्राक्षाणि यत्न यो देशः सामग्रत एतानि धारयेत् । त्रीन् होकान्धारयित लादन्स्पृशन् रसयन् (so 1; अश्चन् , 2)

जपन्नुन्मिषन्निमिषन्विण्मूत्रं कुर्वन्सर्वाण्येनांसि तरति रुद्रो भूत्वा रुद्रो भवति ।

End:

तानि वा एतानि रुद्राक्षाणि यत्र यत्र यो वेद धारयन्ति (so) यस्तानि धारयते (धारयेत्, 2) गच्छन् तिष्ठन्स्प्रश्चन्वादक्कुन्मिषन्निव सर्वान्येनांसि तरित रुद्रो भूत्वा रुद्रो भवतीत्यादिरुद्रोपनिपत् ॥ ओं (सह नावित्वित) शान्तिः ॥ (इति) मैत्रेयोपनिषत्समाप्ता (मैत्रेयुपनिष-त्समाप्ता) ॥

मैत्रेय्युपनिषद्

See मैत्रेयोपनिषद्.

यज्ञोपवीतोपनिषद्

Another little work like Ācamanopaniṣad, belonging to the Vaiṣnava ceremonial.

1 copy: in Grantha (11). Incorrect.

Begins:

यज्ञोपवीतोपनिषत् । यज्ञोपवीती घृतचक्रधारी यो ब्रह्मविदो मनीषी, etc.

Ends:

तस्माद्वैकुण्ठं [गच्छिति] न पुनरागमनं सालोक्यसारूप्यसामीप्य-सायुज्यं गच्छिति य एवं वेद इत्युपनिषत् ॥

याज्ञवल्क्योपनिषद्

Corresponds to Jābālopaniṣad, sections 4-6, with an addition of 24 Slokas.

2 copies: in Telugu (52) and Devanāgarī (120).

Bhāṣya by Appayadīksita.

1 copy: in Devanāgarī (120).

Begins:

सन्यासोचितवैराग्यबोधद्वारात्मदर्शनम् । यत्रोच्यते याज्ञवल्क्यश्रुतिर्व्याख्यास्यते ऽधुना ॥

निन्वहादौ भगवन् सन्यासमनुब्र्हीति याज्ञवल्क्यं पृच्छन्निप जनकः सम्यक् सन्यासलक्षणानि शृष्वन्नप्यादेहपातान तमाश्रमं कुतः स्वीचकार ॥

Ends:

प्रत्यक्परैक्यं पारहंस्यं तदेव परं पदं यतीनाम्भुपादेयं नान्यदिति ॥ इति सुन्दरेश्वर......समाप्तम् ॥

याज्ञवल्क्योपनिषद्

See जाबालोपनिषद्.

योगकुण्डल्युपनिषद्

4 copies: in Grantha (30, 33), Telugu (52), and Devanāgarī (120).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (120).

33

Begins:

अख्रण्डब्रह्मसंयोग आत्मनो यत्र कथ्यते । सैषा व्याख्यास्यते योगकुण्डल्युपनिषत्परा ॥

संज्ञा अर्थः रूढीतरेति यावत् । अकाले परब्रह्माणे दिनतः दिन-स्योत्पद्यमानत्वाद्धेतोः प्रतिपदिति वस्तुसंशायात्मिका दृष्टिः ॥ Ends:

तयोद्धीध्याययोरुक्तार्थो हि योगिशसायां योगचूडामण्यां योगतत्त्वे ऽन्यामु चोपनिषत्मु बहुश उक्ताः केवल्रहरुयोगिवषयाः । मन्दाधिकार्युप-युक्ताः स्पष्टार्थाश्च अतः पिष्टेपषणादिव च तद्धास्त्र्यायामुपरताः स्मः ॥ इत्यप्यदीक्षिताचार्य.....समाप्तम् ॥

योगचूडामण्युपनिषद्

1 copy: in Devanāgarī (118), with the Bhāṣya by Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhāşya:

आसनादिषडङ्गानि प्रोच्यन्ते यत्र योगिनाम् । हिताय क्रियते व्याख्या योगचूडामणिश्चतेः ॥

नन्त्रयं परङ्गयोगश्च परिच्छिन्नप्रत्यगात्मज्योतिर्विषयक एवावगम्यते। नत्त्रपरिच्छिन्नपरब्रह्मविषयकः । कुतः ।

End:

तस्मात्प्रस्याहारोपरितनामपि धारणां सम्यक् तदनुष्ठानपूर्वकं परित्य-ज्य ध्यानमथ तद्वत्समाधि चाचरेदित्यवगन्तन्यम् ॥ इति श्रीसुन्दरेश्वरसमाप्तम् ॥

योगतत्त्वोपनिषद्

A. Shorter Recension.

13 copies: in Telugu (39, 49), Kanarese (54), Sāradā (59), and Devanāgarī (76, 77, 77, 78, 90, 93, 103, 109, 114). No. 3 ends: इति योगसारे योगरहस्ये तत्त्वोपनिष-त्समाप्ता ॥

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona ed.).

B. Longer Recension.

This seems to be confined to the South. It begins with the two first verses of A, adds 127 new Slokas, and concludes with the complete smaller text omitting only the last verse but one.

2 copies: in Grantha (14) and Devanāgarī (118).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

2 copies: in Grantha (63) and Devanāgarī (118). Beginning:

परस्परविरुद्धे ते प्रोच्येते सिद्धिमुक्तचिप ॥ योगतत्त्वोपानिषदं व्याख्यास्ये तामिमां शुभाम् ॥

अत योगशिखोपनिषत्प्रोक्ताः श्लोका बहवो भवन्ति । प्रायेण तस्या अस्याश्च भेदाभावे ऽपि वज्रोल्यादयः केचन सिद्धिविशेषा जीवन्मुक्तस्य स्वच्छन्दमरणादिविशेषाश्रीश्चावगम्यन्ते ।

End:

यदात्ममात्रेणाविशिष्टिमित्यनुक्तं तदा हठयोग्येव प्रकृत इति वक्तुं युक्तं । तथोक्तत्वान्तु ज्ञानयोगी जीवन्मुक्त एव प्रकृत इति स्थितम्॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

योगराजोपनिषद्

This Upanişad describes the so-called Laya-Yoga which consists in meditating on the nine Cakras or mystic circles (brahma-cakra, svādhiṣṭhāna, nābhi-cakra, etc.).

1 copy: in Devanāgarī (66).

Begins:

ओं । योगराजं प्रवक्ष्यामि योगिनां योगसिद्धये । मन्त्रयोगो लयश्चैव राजयोगो हटस्तथा॥*

Ends:

ऊर्ध्वराक्तिं निपातेन अधःशक्तेर्निकुश्चनात् । मध्यशक्तिप्रबोधेन जायते परमं सुखम् । जायते परमं सुखमिति । इति योगराजोपनिषत्समाप्ता ॥

योगशिखोपनिषद्

A. Northern Recension.

6 copies: in Sāradā (59) and Devanāgarī (77, 81, 103, 109, 114). In No. 3, verses 1-5a are replaced by Brahmavidyopanişad 1-3a.

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona ed.).

B. Southern Recension.

Text A is here incorporated in the first Adhyāya (Slokas 69b-78b). The whole consists of six Adhyāyas containing 392 Slokas.

2 copies: in Telugu (52) and Devanagari (119).

^{*} Compare Yogatattvopanisad, southern recension.

Bhāşya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

सिद्धिमुक्तिप्रदौ मार्गी प्रदृश्येते यया स्फुटौ । व्याख्यास्ये तामिमां योगशिखोपनिषदं पराम् ॥

इहादौ सर्वेषां देवानां कथं मुनिरिति हिरण्यगर्भकर्तृकः प्रश्नः । मुतरामसङ्गतो भवति । कुतः स्वार्थस्यैव प्रष्टव्यत्वाज्जीवानां केषाश्चिदा-धिकारिकत्वेन जीवन्मुक्ततया सर्वशब्दार्थवत्वाभावाच । अतोच्यते ॥ Ends:

एवं सर्वार्थसारोपदेशैः संसारार्णवतारकं कर्णधारवदवस्थितं गुरुं प्राप्य तद्वाक्यं प्रववहुढं विश्वस्याभ्यासवासनाशक्त्रधाहं ब्रह्मास्मीत्यनु-स्यूतशब्दानुविद्धसमाधियोगाभ्यास वासनाबलेन संसारसागरं तरतीति सर्व समझसतरमवगन्तव्यम् ॥ इति श्री मुन्दरेश्वर....समाप्तम् ॥

रहस्योपनिषद्

See शुकरहस्योपनिषद्.

रामपूर्वतापिन्युपनिषद्

10 copies: in Grantha (21, 21), Telugu (40, 46), Sāradā (59), and Devanāgarī (87, 103, 109, 114, 118).

Tikā by Viśveśvara.

See Government Oriental MSS. Library, Madras, No. 762.

1 copy: in Devanāgarī (64). After the colophon there are the following verses:

निर्गुणाप्तिकरीत्यादौ सगुणोपास्तिरीरितः । तस्याश्च मन्त्रसाध्यत्वाद्विहितस्तज्जपः पुरा ॥ मन्त्रार्थस्तु द्वितीयस्यां तृतीयोपनिषद्यपि । तुर्यायां कथितं मन्त्रं पञ्चम्यां तु प्रपूजनम् (so) ॥ तथास्त्र्यानान्मया रामः पूजितं (!) प्रीयतां सदा ॥

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (118).

Begins:

रामस्य ब्रह्मता यस्यां स्फुटमेवाभिधीयते । निश्रेयसकरीमेनां व्याख्यास्ये रामतापिनीम् ॥ ननु राक्षसमरणकर्तृत्वाद्रामस्य रामनामेत्युपपन्नमेतत् ॥

Ends:

तस्माद्विजातीयप्रत्ययतिरस्कारपूर्वकदृश्यानुविद्धसमाध्यारूढः सद्यो-मुमुक्षुः सजातीयप्रत्ययप्रवाहात्मकशब्दानुविद्धसमाधिमेव श्रीरामस्वरूप-भजनं कुर्यादिति ॥ इति श्रीसुन्दरेश्वर....समाप्तम् ॥

रामरहस्योपनिषद्

Called also हनुमदुपनिषद् and हनुमदुक्तरामोपनिषद्, but not in the South, as it seems.

A. Northern Recension.

Published by Weber in 'Abhandlungen der Koenigl. Akademie der Wissenschaften zu Berlin' of 1864.

1 copy: in Devanāgarī (70). Incorrect. Begins like B.

Ends:

अष्टौ सहस्राणि श्लोकाश्चतुर्विशतिसहस्राणि पद्यानि दशसहस्राणि दंडक (!) इति चामनुक्त (!) मां ज्ञात्वा कृतकृत्यो भवेदिति इति हनु-मदुपनिषत् समाप्तम् ॥

B. Southern Recension.

Consists of five Adhyayas the first of which is about the same as A, apart from the end.

1 copy, in Devanāgarī (118), containing Adhyāyas I and II only, with the *Bhāṣya by Appayadīkṣita* on the same.

Beginning of the Bhāṣya:

श्रीराममन्ताः सर्वे च यस्यामेव समुद्धृताः । व्याख्यास्ये तामिमां रामरहस्योपनिषद्धिरः ॥

नन्विह श्रीरामो ब्रह्मतारकमित्युक्तं अत्र ब्रह्मतारकमित्युक्तिमात्रेण चारितार्थ्याच्छीरामशब्दो नावश्यकः ।

End:

तस्मात्सर्वज्ञे हनूमत्यात्मप्रशंसाकर्तृत्वादिदोषो न गन्धमात्रो ऽपि शक्क्यः ॥ श्रीमत्सुन्दरेश्वर......समाप्तम् ॥

रामोत्तरतापिन्युपनिषद्

9 copies: in Grantha (21), Telugu (40, 46), Sāradā (59), and Devanāgarī (87, 91, 103, 109, 114). A sixth Khaṇḍa (see Poona ed.) is added in Nos. 1, 2, 3, and 6.

Tīkā called Ānandanilhi, by Ānandavana.

See Weber, 'Handschriftenverzeichnis,' vol. V, No. 2131.

1 copy: in Devanāgarī (64).

रुद्रहृदयोपनिषद्

2 copies: in Devanāgarī (88, 120), the second one with the Bhāṣya by Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhasya:

रुद्रोमात्मकता सर्वजगतो यत्र कथ्यते । ज्याख्यास्ये तामिमामद्य श्रीरुद्रहृदयश्रुतिम् ॥

नन्तिह सर्वाधिष्ठानमद्वन्द्वं परं ब्ह्म सनातनमित्यारम्य निर्विशेष-परत्रह्मात्मैक्यस्याप्यवधारितत्वेनोत्तमाधिकारिविषयत्वावगमादुपक्रमे रुद्रो-मैक्यस्य रुद्रविष्ण्वैक्यस्य ब्रह्मविष्णुरुद्रैक्यस्य सर्वदेवान्तरैक्यस्य वा प्रतिपादनमनावश्यकमेव भवति । इत्याशङ्कायामिदमुच्यते ॥ End:

प्रेतसाद्दश्यं तु सर्वाशनविनिर्मुक्तस्य निष्प्रतियोगिकस्य निराकार-ब्रह्मण इति तन्नेह विवक्षितं तस्मात् श्रुत्युक्तम् सर्वमनवद्यमवगन्तव्यम्॥ इति सुन्दरेश्वर......समाप्तम्॥

रुद्राक्षजाबालोपनिषद्

A. Northern Recensions.

3 copies: in Grantha (7), Telugu (48), and Devanāgarī (115). For Nos. 1 and 3 compare Bṛhajjābālopaniṣad, A. No. 2 (being the same as No. 773 of the Government Oriental MSS. Library, Madras) consists of a portion of the printed text of Rudrākṣa-jābālopaniṣad (Bombay ed., p. 763a8-764a¹) plus

p. 12b²-13a² and the concluding section of MS. IX G 53 (above, page 115).

B. Southern Recension.

1 copy, in Devanāgarī (120), with the Bhāṣya by Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhāṣya:

रुद्राक्षोत्पत्तिमाहात्म्ये प्रोच्येते यत्र शम्भुना । सैषा व्याख्यास्यते मुक्तचै रुद्राक्षोपनिषन्मया ॥

अत ऊर्घ्वे धारणे फलमित्यर्थः । वक्तुं न शक्रोमीत्युक्तघा मुक्ति-रेव संसारबन्धात्फलमभिष्रेतं स्यात् ॥

End:

आब्रह्मभवनाछोकाः पुनरावर्तिनो ऽर्जुन । मामुपेत्य तु कौन्तेय पुनर्जन्म न विद्यत ॥

इति स्मृतेः ब्रह्मभवनं गतस्याप्यवगम्यमाना पुनरावृत्तिः सगुणमुक्तस्ये-त्यतो रुद्राक्षधारणं निर्गुणब्रह्मोपासनाङ्गमिति स्थितं ॥ इति मुन्दरेश्वरसमाप्तम् ॥

रुद्राथर्वशिरस् , etc.

See अथर्वशिरउपनिषद् .

रुद्रोपनिषद्

This Upaniṣad enjoins the necessity of Sivabhakti (without which a Brāhmaṇa becomes a Caṇḍāla, and vice versā) and of the bearing of the sacred ashes, the phallus, and the plaits.

1 copy: in Devanāgarī (92). Most corrupt. Begins:

श्रीगणेशाय नमः । ओं रुग्वेदोपनिषत् (!) ॥

ओं विश्वमयः ब्राह्मण शिवः वृजित ब्राह्मणयं चाक्षरानुमवित (so) ॥ Ends:

निरासनं शिवनिरसनं आनन्दपरायणः तस्माच्छिववृजंतु गुरुवृज-न्तु (!) ॥ इत्यवपावनं रुद्रोपनीषत्समाप्तः (!) ॥

लघुजाबालोपनिषद्

See जाबालोपनिषद्.

लाङ्गूलोपनिषद्

Contains a number of Mantras (with anga-nyāsa and kara-nyāsa) for the worship of Hanumān.

1 copy in Devanāgarī (65).

Begins:

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसीतारामचन्द्राय नमः । श्रीहनुमदाय । (!) । ओं अस्य श्री अनन्तघोरं प्रलयज्वालाग्निरौद्रस्य वीरहनुमान् असाध्यसाधन अघोरास्त्रयो मूलमन्त्रस्य ईश्वर ऋषिः श्रीरामलक्ष्मणो देवता, etc.

Ends:

अथर्वणवेदिसिद्धि कुरु २ स्वाहा श्रीरामचन्द्र उवाच श्रीमहादेव उवाच श्रीवीरभद्रस्तौवाच त्रिसन्ध्यं यः पठेन्नरः श्रीअथर्वणरहस्ये छा-क्रूछोपनिषत्समाप्तः ॥ (so!).

लिङ्गोपनिषद्

On the necessity (enjoined by a certain class of Sivaïts) of bearing the Linga. This text is evidently the same as the Exuluitation described under No. 774 of the Government Oriental MSS. Library, Madras.

1 copy: in Devanāgarī (111). Very incorrect. Begins:

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुनाथाय नमः । श्रीबसवाय (!) नमः ॥ ओं धर्मिजिज्ञासा ज्ञानबुद्धिश्च ज्ञानात् मोक्षकारणम् ।
Ends:

मोक्षमेव धारणं विद्यात् । उदातीव मातरं कुर्यात् । ओं तत्सदिति छिज्ञोपनिषत्समाप्त इत्येवं वेदेत्युपनिषत्समाप्त (!)॥

वज्रसूच्युपनिषद्

A. Northern Recension.

8 copies, in Devanāgarī (77, 97, 97, 97, 97, 108, 112, 114).

This recension called, in most MSS., श्रीशङ्कराचार्य-विरचिता वजस्च्युपनिषर[सुबोधिनी] and published (with insufficient material) by Professor Weber in the 'Abhandlungen der Koenigl. Akademie der Wissenschaften' of 1859, consists of the following three parts (prop., 5: 7: 4):

(1) What does not and what does make a Brāhmana. Beginning:

ओं वज्रसूचि प्रवध्नासि.....को दा द्वाद्यमो साम्र । कि कीवः ।

कि देह: । कि जाति: । कि वर्ण: । कि कमें । कि पाण्डित्यं । कि धर्म । कि धार्मिकं । इत्यष्टो विकल्पा: । In some MSS. the order of the questions is different; one copy (No. 5) has दातार: for धर्म, and another one (No. 6) ज्ञानं for धा-र्मिकं (धार्मिकः).

(2) What moksa is not and what it is.

Begins:

अत एव ब्रह्मविदेव ब्राह्मणो नान्य इति निश्चयः । कर्मयोगी च विद्वांसो अन्तराल्लं मुराल्यं (स्वराल्यं).......(five Slokas)....... आत्मना पृरितं सर्व महाकल्पाम्बुना यथा ॥ ९ ॥ केचिद्वदन्ति सावय-ववस्तुज्ञानं मोक्षः (so 5 and 8);......केचिद्वदन्ति साकारस्य विनाशो ऽस्ति निराकारस्य वृन्यतोभयपक्षविहीनस्तु (॰विहीनं वस्तु) मोक्षः (1 and 6); etc., etc., there being a confounding variety of readings in this part.

(3) The mahāvākya explained.

Ends:

ज्ञात्वाप्यसर्पसर्पो ऽयं (॰सपेपस्य ! 1; ॰सपोंथीं, 4) यथा कम्पं न मुज्ञति । विध्वस्ताखिलमोहो ऽपि मोहकार्य तथात्मनि (॰वित्, 1; ॰वत्, 2; लोककार्य तनोति आत्मवित्, 6). No. 5 adds: यथा रज्जुस्वरूपे संज्ञाते सर्पज्ञानं निवर्तते । तथापि भयज्ञनितं कम्पादिकं वर्तते. Colophons: इति श्रीशङ्कराचार्यविरचितं वज्रसूच्युप-निषत् संपूर्ण (6 and 7);......वज्रसूचिकोपनिषत्समाप्तं (5);..... ॰विरचितायां वज्रसूच्यां उपनिषत्सुबोधिन्यां (!) समाप्तम् (1); इति श्रीवेदान्तसारे वज्रसूच्युपनिषत्समाप्तिमगमत् (4).

B. Southern Recension.

5 copies: in Grantha (14), Telugu (40, 49), and Devanāgarī (79, 117).

This is identical with the first part of A, but there are only six questions here, viz., कि जीव: । कि देह: । कि जाति: । कि ज्ञानं । कि कमें । कि धार्मिक इति । (....... कि धर्म: । कि कमेंति ।, 2 and 3), except in 5 which adds कि वर्ण: । कि पाण्डित्यमित्यष्टौ प्रश्ना: ।

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

यत्र प्रश्नाष्टकद्वारा ब्राह्मणत्विनिर्णयः । वज्रमूच्यमिधामेतां व्याख्यास्ये श्रुतिमादरात् ॥

वज्रस्चीमिति । ब्रह्मज्ञानहीनानां दूषणं ज्ञानं चक्षुर्येषां तेषां भू-षणं अज्ञानपर्वतस्य भेदनं अत एव शस्तं वज्रायुधमिव स्थितं वज्र-सूचिं वज्रराचितसूचिमिव स्थितां वज्रसूच्याख्योपनिषदमित्यर्थः प्रव-ध्यामि ।

Ends:

आत्मानं सिचदानन्दं बृह्य भावयेदित्यभ्यास उपनिषत्परिसमा-प्तिद्योतनार्थः ॥ इति सुन्दरेश्वरतात......समाप्तम् ॥

Vyākhyā by the same. (Devanāgarī, 120).

This is an unfinished enlargement of the work just described.

Begins:

श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ॥ आत्मानात्मविवेकं गुरुशिष्ययोः उत्तरादुस्तरमाह । Breaks off:

अस्मिन् विषये दोषद्दष्टि कृत्वा पुनः पुनः समाधिः । श्रद्धा नाम गुरुवेदान्तपः (so) ।

C. Vajrasūci by Aśvaghosa.

Though seemingly an independent work, this is, in fact, nothing but a Buddhist commentary on or elaboration of the first part of Vajrasūcyupaniṣad, with many quotations from Sruti and Smṛti.

1 copy: in Devanāgarī (112).

Begins:

जगद्धरुं मञ्जुघोषं नत्वा वाक्कायचेतसा । अश्वघोषो वज्रसूचीं सूत्रयामि यथामतम् ॥१॥ वेदः प्रमाणं स्मृतयः प्रमाणं धर्माथयुक्तं वचनं प्रमाणं । यस्य प्रमाणं न भवेत्प्रमाणं कः तस्य कुर्योद्वचनं प्रमाणं ॥२॥

इह भवता यदिष्टं सर्ववर्णप्रधानं ब्राह्मणवर्ण इति । वयमत्र ब्र्मः । को ऽयं ब्राह्मणो नाम । किं जीवः । किं जातिः । किं शरीरं । किं ज्ञानं । किमाचारः । किं कर्म । किं वेद इति ।

Ends:

अस्माभिरुक्तं यदिदं द्विजानां मोहं निहन्तुं हतबुद्धिकानां ॥
गृण्हन्तु सन्तो यदि युक्तमेतत् मुझन्त्वथायुक्तमिदं यदि स्यात् ॥
कृतिरियं सिद्धाचार्याश्वघोषपादानामिति ॥

Vajrasūcī-laghuţanka.

A Brahmanical refutation of the above (abbreviated from a larger work?) by Pundit Subajee Bapoo (see Weber who published the Vajrasūcī together with the Upanisad, loc. cit.).

1 copy: in Devanāgarī (112). Begins:

ब्रह्मण्यदुष्टदमनं सत्पति जगदीश्वरं ।
नत्वा सद्यक्तिटक्कन वज्रसूची भिनद्मघहम् ॥
वेदाश्च भिन्नाः स्मृतयश्च भिन्नास्तथा मुनीनां मतयश्च भिन्नाः ।
धर्मस्य तत्त्वं निहितं गुहायां महाजनो येन गतः स पन्था ॥
Ends:

इति श्रीहरिहरद्वयमुश्लोकचरणादिघटितमुवर्णादिनाम्ना समस्तब्राह्य-णविद्वन्मण्डलीशिष्येण विरचितो वज्रमूचीलघुटंकः समाप्तः ॥

वराहोपनिषद् (1)

Well described under No. 783 of the Govt. Or. MSS. Library, Madras.

1 copy, in Devanāgarī (120), with the Bhāṣya by Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhāṣya:

सारात्सारतरानुभूतिमदितिश्ठाध्या श्रुतिर्दुर्लभा
सर्वास्पनिषत्मु केवलिचदानन्दानुभूतिप्रदा ।
जीवन्मुक्तिविदेहमुक्तिविषया भेदा यथैव स्वयं
साध्या संविदादोक्तताश्च सरलाप्युक्तचा दुरूहार्थतः ॥
इह खलु निष्प्रतियोगिकशुद्धचैतन्यविवर्तिचच्छिकिविलासपरिणतसचिदानन्दघनीभृतदिव्यमक्कलियहायमानो भगवान्, etc.

End:

एवं यत् कृपयेव साधुरचिता लोकोपकाराय च व्यास्त्रियं गुरवे नमो ऽस्तु सततं श्रीसुन्दरेशाय नः॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वरतातपादशिष्याप्पयशिवाचार्यकृतौ वराहमञ्जू-षायां पञ्चमो ऽध्यायः॥

वराहोपनिषद्भाष्यं समाप्तं ॥ श्रीसुन्दरेश्वरसद्गुरुचरणारविन्दाभ्यां नमः ॥

वराहोपनिषद् (11)

An Ūrdhvapuṇḍra-vidhi * taught Sanatkumāra by Viṣṇu as a boar. This is an enlarged Ūrdhvapuṇḍropaniṣad (see above, p. 148) which is itself a somewhat longer version of the Varāhopaniṣad described under No. 785 of the Govt. Or. MSS. Library, Madras.

1 copy: in Grantha (28). Very faulty.

Begins:

अथ श्रीवराहरूपिणं भगवन्तं प्रणम्य ब्रह्मपुत्रः सनत्कुमारः पप्रच्छ । अधीहि भगवत्रूर्ध्वपुण्ड्रविधि ।

Ends:

इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निद्धे पदं । समूदमस्य पांसुरे । य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥ हरिः ओं ॥ इति वराहोपानिषत्समाप्ता ॥

वनदुर्गोपनिषद्

A very lengthy collection of Mantras, Dhyānas, Stavas, Pūjās, etc., mostly engaged with Durgā (whose name Vindhya-nivāsinī may be meant by Vanadurgā), but containing also a Viṣṇu-pūjā, a Rudra-

^{*} Compare Vāsudevopaniṣad.

gāyatrī, a Garuḍa-mantra, and even a complete, accentuated Allopaniṣad.

1 copy: in Devanāgarī (102). Begins:

श्रीगणेशाय नमः ॥ ओं अस्य श्रीवन रुगीमहाविद्यामन्तस्य किरात-रूपधर ईश्वर ऋषिः । अनुष्टुप् छन्दः । अन्तर्यामी नारायण ईश्वरो वनदुर्गी गायत्री देवता । दुं बीजं । स्वाहा शक्तिः । हीं कीलकं । Ends:

> कलामध्यगतो नीवो नीवमध्यगता परा । नीवः परः परो नीवो सर्वे ब्रह्मेति भावयेत् ॥

ओं शान्तिः शान्तिः शान्तिः । हरिः ओं ॥ इति श्रीअथर्वणरहस्ये वनदुर्गोपनिषत्समाप्तः ॥

वाजसनेयसंहितोपनिषद्

See ईशोपनिषद् .

वासुदेवोपनिषद्

Edited by Colonel Jacob in "Eleven Ātharvaṇa Upaniṣads."

6 copies: in Telugu (37, 40, 48, 50) and Devamagarī (107, 118).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (118).

Begins:

ऊर्ध्वपुण्ड्विधिर्यस्यां प्राधान्येन प्रदृश्यते । वासुदेवोपनिषदं न्यास्त्र्यास्ये तामिमां स्फुटम् ॥ 85 इह ब्राह्मणेषु केचित् स्मार्ताः गोपीचन्द्रनोर्ध्वपुण्ड्मचकसंयुक्तं दघते अन्ये तु माध्वाः चक्रसंयुक्तं दघते ।

Ends:

तत्तत्स्थानगोपीचन्दनधारणपृर्वकत्वमावश्यकामित्यवगन्तव्यम् ॥ इति श्रीमुन्दरेश्वर......समाप्तम् ॥

विश्रामोपनिषद्

Called also मनोविश्रामोपनिषद्, विश्रान्तोपनिषद्, वेदान्त-विश्रान्तोपनिषद्. It constitutes the concluding section of Sankarācārya's Saṇṇyāsa-grahaṇa-paddhati which has itself the sub-title Vedāntaviśrāntopaniṣad. The complete text (beginning: पूर्वदले श्वेतवर्णे, etc.) is printed on page 78 of the third volume of the Descriptive Catalogue of the Calcutta Sanskrit College.

3 copies, in Devanāgarī (69, 100, 116).

विष्णूपनिषद्

See नारायणोपनिषद्.

वृद्धजाबालोपनिषद्

1 copy: in Grantha (7).

This is the same as जाबाल्युपनिषद् up to line 13 of the Bombay ed. (108 Up.). Then it goes on: स्वामिबध्यमाना गवादयः परावः तत्स्वामिनः पत्य एवमिदमहंता स्व-रूपानिमज्ञाः सर्वज्ञेश्वरप्रेयी जन्मादिसंयुक्ताः संसारद्वःखनिमज्ञा स्वस्व-

कृतसुकृतदृष्कृतकर्मणा परमेश्वरप्रेरणया बद्धाः संसारिणो जीवास्तत्तस्युकृतदृष्कृतकर्मद्वारा स्वर्गनरकप्रदानादीनां त्राचियामकः परमेश्वरः पतिः,
etc., and there follows a kind of catechism of the Pāśupata philosophy, in which the following questions are
treated:

- (1) कथमेति (!) जीवा अहङ्काराविष्टाः कुतः पराव इति ।
- (2) को ऽयमहङ्कार इति ।
- (3) किं वा स्वस्वरूपमिति।
- (4) कानि पञ्चकृत्यानि तत्संपन्न ईशः कीदृगिति ।
- (5) कानि षड्विंदात्तत्त्वानीति ।
- (6) की हशो जीवः की हगस्य शरीरं कथ मृत्पचत इति ।
- (7) को योग इति।
- (8) तस्यैव [योगस्य] क उपाय इति ।
- (9) कथं परमेश्वराराधनं को नियमः को विधिरिति ।
- (10) कि भस्म कि रुद्राक्षमिति।
- (11) कि भासयति कि भत्सीयतीति ।
- (12) कथं भस्मोत्पात्तिरिति ।
- (13) कथं रुद्राक्षाणि धर्तव्यानीति ।

The Upanisad then closes as follows:

एनामुपनिषदं जाबालिकः पैप्पलादायोपिद्देश । पैप्पलादः पैठी-नसाय पैठीनसः शार्क्सरवाय शार्क्सरवो ऋषिम्यः सर्वेम्यः । य इमां वृद्धजाबालोपिनिषदमधीते स सर्ववेदाध्ययनफलवान् भवति । स सर्व-ऋतुफलवान् भवति । स सर्वतपस्तापी भवति । य एनां वृद्धजाबालोप-निषदं धत्ते स शिवधारी भवति । भस्मरुद्राक्षधारी भवति । य एनां वृद्धजाबाछ।पनिषदमर्चयति स सर्वदेवार्चको भवति । शिवार्चको भवति स सर्वपापविनिर्मुक्तो भवति । शिवस्वरूपमेति । शिवस्वरूपमेति ॥ इति वृद्धज'बाछोपनिषत्समाप्ता ॥

वेदान्तविश्रान्तोपनिषद्

See विश्रामोपनिषद् .

शरभोपनिषद्

A. Northern Recension.

Called, as a rule, पैप्पलादोपनिषद् .

2 copies: in Grantha (7) and Devanagari (68). Beginning:

ओं अथ (हैनं, 1) पैप्पलादो (ब्रह्मांशो, added by 1) ब्रह्माण-मुवाच । भो भो भगवन्ब्रह्मविष्णुरुद्राणां मध्ये को (वा) ऽधिकतरो ध्ययश्च तमेव (ध्येयः स्यात् तत्त्वमेव, 1) नो ब्रह्मीति । End:

श्रीरुद्राध्यायी भवति । शिवस्य हृद्यक्कमो भवति । न च पुनरा-वर्तते न च पुनरावर्तत इत्याह भगवान्त्रद्धा । (भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः, 2) इति पैप्पलादोपनिषत्समाप्ता ॥

B. Southern Recension.

1 copy: in Telugu (48).

Ends:

इत्याह भगवान्पैतामहः(!)। ओं तत्सदिति पैप्पलाद ब्रह्मसंवादे शर-भोपनिषत्समाप्ता ॥ Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

सगुणोत्कर्षवादिन्यामप्युक्तो निर्गुणः शिवः । शैवश्रुतौ तु शरमश्रुतिर्व्यास्यते मया ॥

यद्यपीह ब्राविष्णुरुद्राणां मध्ये कोवाधिकतरो ध्येयः स्यादि-त्युपक्रमानुरोधेन सगुणस्य रुद्राख्यस्य शिवस्यैवाधिक्यमुपपादितं । तथापि, etc.

Ends:

तथापि व्यावहारिकेतरेतरजन्यजनकतायाश्च वास्तवत्वात्कस्यचिदपि
मतवादिनः स्वान्यमतविषयकापकर्षनिर्वाहित्वं न कदाचन सेत्स्यति ।
तस्मादलमतिप्रपञ्चेन ॥ इति सुन्दरेश्वर....समाप्तम् ॥

शाङ्खायनोपनिषद्

कौषीतकी and several other Upanisads. See above, p. 80, 81, and compare the paper quoted.

शाट्यायनीयोपनिषद्

1 copy: in Devanāgarī (120), with the Bhāṣya of Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhāṣya:

यस्यां त्रिदण्डसन्यासः प्रोच्यते मुक्तिसाधनम् । शाट्यायनीयोपनिषत्सेयं न्यास्यास्यते ऽधुना ॥

अत्र लल्वथाश्रमं चरमं संप्रविदय युक्ते तुर्याश्रमे त्रिदण्डादि-पश्चमात्राभरणं यावदायुषं विधीयते ॥ End:

यस्य प्राम्युक्षपमरणाद्देव मगुणेश्वरं परा मिक्कर्ययास्ति तथा गुरौ मेवद्यदि म मप्रतियोगिक ब्रह्मापराक्षज्ञानी प्रारव्यक्षयं परं निष्प्रति-योगिकं ब्रह्म प्रेयात् बृद्धाविद्यामोति परमिति श्रुत्यन्तरात् ॥ इति सुन्द-रेश्वर......ममाप्तम् ॥

शाण्डिल्योपनिषद्

2 copies: in Telugu (52 and Devanāgarī (119), the latter with the Bhāṣya of Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhāṣya:

अष्टाङ्गयोगो यत्रोक्तः सद्योमुक्त्येकमाधनम् । शाण्डिल्योपनिषत्त्वेषा मुक्त्ये व्याख्यास्यते ऽधुना ॥

अत्र यमादीनां सप्ताङ्गानां तत्तद्भेदमङ्ख्यावचनानीव समाधेरप्यष्ट-मस्याङ्गस्य तद्भेदसङ्ख्यावचनं विना समाधिस्त्वेकरूप इति यदुक्तं तदयुक्तम् ।

End:

अथ यो ह वै विद्ययेनं परम्रुपास्ते सो ऽहमिति स ब्रह्मवित् भवतीति निष्कच्ब्रह्मज्ञानोदयानन्तरं तदृपास्तेरवधारितत्वादिति सर्वे समज्जसमवगन्तव्यम् ॥ इति मृन्दरेश्वरसमाप्तम् ॥

शारीरकोपानिषद्

3 copies: in Grantha (4), Telugu (39), and Devanagari (119).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

यस्यां शारीरतत्त्वानि प्रोच्यन्ते सङ्गहेण वै । शारीरकोपनिषदं व्याख्यास्ये तामिमामिह ॥

ननु मनोबुद्धिरहङ्कारश्चित्तमित्यन्तःकरणचतुष्ट्यमतोक्तं । अन्यत्र त्वन्तःकरणेन पञ्चाभिधीयन्ते । Ends:

क्षेत्रज्ञं चापि मां विद्धि सर्वक्षेत्रेषु भारतेति स्मृत्या परमात्मस्वावग-मादिति चेन्न क्षेत्रज्ञं जीवात्मानं मामस्मत्प्रत्ययगोचरपरमात्माभिन्नं वि-द्धीत्यनन्तरविशेषणत्वेन प्रागवस्थायां जीवत्वं क्षेत्रज्ञशब्देन सिद्धमित्यव-गन्तव्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

शिवसंकल्प

Same as Vājasaneyisamhitā XXXIV, 1-6. 1 copy: in Devanāgarī (93).

शिवाथर्वशीर्ष

See अथर्वशिरउपनिषद् .

शिवोपनिषद्

A compendium of Saivāgama, consisting of seven Adhyāyas in which the following subjects are treated:

- (1) Nature of bondage; spiritual Siva worship.
- (2) The Siva-linga; how to build a Siva temple.
- (3) Domestic arrangements; the crystal and the earthen Linga.

- (4) Prescripts for the Santi-grha; the enclosed space for the Siva fire; the fire libation, etc.
- (5) The 'fiery bath'; the sacred ashes; the ten baths; etc.
- (6) Offerings to Siva and his devotees, and their respective merits.
- (7) Rules for the life of a Siva-bhakta.1 copy: in Devanāgarī (103).

Begins:

कैलासिशाखरासीनमशेषामरपूजितम् ।
कालघं श्रीमहाकालमीश्वरं ज्ञानपारगम् ॥
संपूज्य विधिवद्भक्त्या ऋष्यात्रयः मुसंमतः ।
सर्वभृताहितार्थाय पप्रच्छेदं महामुनिः ॥
ज्ञानयोगं न विन्दन्ति ये नरा मन्दबुद्धयः ।
ते मुच्यन्ते कथं घोरात् भगवन्भवसागरात् ॥
एवं पृष्टः प्रसन्नात्मा ऋष्यात्रेयेण धीमता ।
मन्दबुद्धिविमुक्त्यर्थं कालदेवः प्रभाषते ॥
महादेव उवाच ॥

End:

ये श्रावयन्ति सततं शिवधर्म शिवार्थिनाम् । ते रुद्रास्ते मुनीन्द्राश्च ते नमस्याः स्वभक्तितः ॥ ये समुत्थाय श्रुण्वन्ति शिवधर्म दिने दिने । ते रुद्रा रुद्रलोकेशा न ते प्रभृति मानुषाः ॥ शिवोपनिषदं द्येतद्ध्यायैः सप्तभिः स्मृतम् । ऋष्यात्रेयसगोत्रेण मुनिना हितकाम्यया ॥ इति शिवोपनिषदि शिवाचाराध्यायः समाप्तः ॥

शिवोपनिषद्

See अथर्वशिरउपनिषर्.

शिवोपनिषत्स्तोत्र

None of the two Sivopanisads noticed above seems to be connected with this Stotra. The name may simply mean शिवरहस्यस्तोत.

1 copy: in Devanāgarī (105).

Begins:

ओं नमः शिवाय ॥

ओक्कारे आदिरूपे मुक्ततबहुविधे श्वेतपीते च कृष्णे ।
नीले रक्तेकपीते तदुपिर रहिते सर्ववर्णे विवर्णे ॥
प्राणापाने समाने विपरीतकरणे व्यान उदानपीठे ।
एकोव्यापी शिवो ऽयं इति वहति हरेर्नास्ति देवो द्वितीयः ॥

Ends:

ध्याने ध्याने विधाने जयविजयकरे भावभावे विभावे । रामे रामे ऽभिरामे असृतविषयमये लब्धस्वर्ग(१)ब्यतर्के (80)॥ बन्धे मोक्षे चकारे निखिलरिपुमये चेतुचेते (80) प्रचेते एको०। इति श्रीहरिणा विरचितं शिवोपनिषत्सोत्रं संपूर्ण ॥

शुकरहस्योपानिषद्

Called also अधर्वणरहस्योपनिषद् and रहस्योपनिषद् . 4 copies: in Grantha (14), Telugu (49), and Devanagari (71, 117). No. 2 adds the verse:

रहस्योपनिषद्विद्यामिति ब्रह्मसुसेविताम् । लब्ध्वा ब्रह्मर्षयो भूयः अधिकज्ञानसिद्धये ॥

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

सर्ववेदान्तसारांशमहावाक्यार्थरूपकं । रहस्यापनिषद्भाष्यमधात्येहैव मुच्यते ॥

अथातो रहस्योपनिषदं व्याख्यास्याम इत्याद्याया अस्या रह-स्योपनिषदः देवर्षयो ब्रह्माणमित्यादिसंबन्धः ॥

Ends:

य इति गुक्कपंदराद्वारेण य इमां रहस्योपनिषदमधीते स साक्षा-द्परोक्षतः केवल्यमञ्जुते प्राप्तोति पुनरुक्तिरुपनिषत्परिसमाप्तिद्योतना-र्था ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

शौनकोपनिषद्

This is one of the four Upanisads of the Oupnek'-hat (No. 49, called Schavank) the Samskrt text of which has been looked for in vain as yet. Its contents are an account of three battles between the Devas and the Asuras which end in favour of the former through the help of the metres and the Pranava sent by Indra.

1 copy, in Devanāgarī (93). Incorrect. Begins:

ओं देवासुराः संयत्ता आसंस्तेषामिन्द्रो न प्रत्यपद्यत ते ह वसु(!) नेव प्रातःसवनेषु पुरोधाय व्यजिगीषंत ते ह रुन्नेषु(!) नाराशंसेषु ऋषी

णां यज्ञवास्त्वस्या(!)यन्न हनिष्याम वा एतद्वो यद्देवान्न पराभावियष्यथे-ति ते ह बिस्यत एव स्तोकानुदकरूपयिन्वजेष्यध्वे वावैतानिन्विति ते ह तत एवाजिमार्छस्तानिन्वतरान्पराभावयन् ततो हेन्द्रो पश्यत्स ह गायं(!) तीमेव प्रतिसंदिदेश

Ends:

सप्तिमिरेनं स्वारयंतीति यदी(!)मान् श्रीनिभिषत्ते तित्रिषेति यदिंद्र एवोद्गीथस्तद्भृषम इति तदेतद्दचा स्यनु(!)कं मरुक्तं(!)तं वृषमं वावृषा स यद्गावयंति तद्गोरवीति । (so!) यदेष सर्वाणि भृतान्यनुप्रविष्टस्त-न्मर्त्यान् । आविवेशेति तस्मादोमित्येकाक्षरमुद्गीथमुपासीतेत्याह । भग-वान् शौनकः शौनक इति ॥ इति शौनकोपनिषत्समाप्ता ॥

इयामोपनिषद्

This little work begins like Kālikopaniṣad and is not much different from the first third of it.

1 copy: in Devanāgarī (68). Faulty. Ends:

सर्वाः सुप्ताः भूताः अभिताङ्गी जागत्ति । इमामसिताङ्गी उपनिषदं यो ऽधीते अपृत्ती पृत्ती भवति यो ऽन्यस्य वरदो दृष्ट्या जगन्मोहयेत् गङ्गादितीर्थक्षेत्राणामग्निष्टोमादियज्ञानां फलभागीयते ओं इत्यथर्ववेदे सौ-भाग्यकाण्डे इयामोपनिषत् ॥

श्रीकृष्णपुरुषोत्तमसिद्धान्तोपनिषद्

A fabrication as stupid as its title is presumptuous. Everything is born from the Purusottama who is Kṛṣṇa.

^{*} Rgveda III, 47, 5.

1 copy: in Devanāgarī (65). Most corrupt. Begins:

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥ ओं निरञ्जनो निर्विकल्पो नमो नमः । पूर्णानन्दो हरिस्तस्मात् माषा(!)रहितः पुरुषोत्तमः । अष्टावष्टसहस्रे द्वे स्त्रियो जायन्ते पुरुषोत्तमात् । स्ट्रितिजीयते पुरुषोत्तमात् । षट् शास्त्रा-णि जायन्ते पुरुषोत्तमात् ।

Ends:

श्रीकृष्णभगवान् नारायण परमात्मा पुरुषोत्तमः त्रिगृणरहितः स्वयं । कथं । पुरुष एवेदं सर्वम् ॥ श्रीकृष्णपुरुषोत्तमसिद्धान्तउपनिषत्समाप्तः॥

श्रीजाबालदर्शनोपनिषद्

See दर्शनोपनिषद् .

श्रीबालात्रिपुरसुन्दर्युपनिषद्

Thus the last Anuvāka of Mahānārāyaṇopaniṣad (I) is called in one MS. (111). The title is probably a mistake, the contents (agnihotra of the jīvanmukta) having nothing to do with it.

श्रीविद्यातारकोपनिषद्

In this Upanisad, which consists of four Khandas, Hayagrīva teaches Agastya that Srīvidyā (see next No.) is the saviour (tāraka), and he further explains how the latter is connected with (1) the Pranava, (2) the state of dream, (3) the state of dreamless sleep, and, finally, (4) the Turīya.

1 copy: in Grantha (29).

Begins:

ओं । अथ श्रीविद्यातारकोपनिषत् । अथैनमगस्त्यः पप्रच्छ हयग्री-वः (so) । किं तारकं किं तरित । स होवाच हयग्रीवः । तारं दीर्घी-नुलम्बिपूर्वकं प्रथमं खण्डम् ।

Ends:

ओमित्यात्मानमादाय मनसा चतुष्कूटाकार्य (?) नदा चतुष्कूटाहमिति तपरा (!) प्रवदन्ति ये न ते सांसारिणोन्मनाविराभा (so) एव न संशय इत्युपनिषत् । य एवं वेद स मुक्तो भवति स मुक्तो भवति । इत्यगस्त्यः॥ इति श्रीविद्यातारकोपनिषत्समाप्ता ॥

श्रीविद्याम्नायोपनिषद्

A Tāntric work of some importance. It is divided into Pūrva- and Uttara-tāpinī consisting of three Khandas each, and chiefly deals with the following topics explained to Sāmaśravas by Yājňavalkya: Praṇava, Maṇidvīpa, Śrīcakra (1); Creation (2); Śrīcakra-yantra (3); Śrīvidyā and Brahmavidyā (1); Mantras (2); order of Dhyāna; Mantras and Devatās (3). The Adhiṣṭhāna-devatās of the four Vedas are identified with the Āmnāya-śaktis which are (in) the four doors of the diamond palace of Maṇidvīpa. On Śrīvidyā compare Śabdakalpadruma, sub voce.

1 copy: in Grantha (29). Very incorrect. For extracts see No. 524 (Tripurātāpinyupaniṣad) of the Government Oriental MSS. Library, Madras. The Uttara-tāpinī begins:

अथ मगवन्कथञ्च (so) परमहंसं मे ब्र्हाति । का ब्रह्मविद्या । मनूनां सर्वेषां भूतानां प्रथमा श्रीविद्या । etc. Colophon: इति तृतीयः खण्डः । इत्युत्तरतापिनी । श्रीविद्यास्नायोपनिषत्समाप्ता ॥

श्वेतमृत्तिकोपनिषद्

Another Ürdhvapuņdra-vidhi. Compare Varā-hopaniṣad (II).

1 copy: in Grantha (28).

Begins:

श्वेतमृत्तिकोपनिषत् । संप्रणिपत्य (so) नारदो ब्रह्माणमन्वयुक्क । अधीहि भगवन् मे किं पवित्राणां पवित्रं केन वा कर्माण सफलानि । Ends:

मध्ये छिद्रं हरिद्राङ्कितं । अमृतमेव श्वेतमृत्का भविष्यति तयैव धारयेत् । य एवं वेद । इत्युपनिषत् ॥ हरिः ओं श्वेतमृत्तिकोपनिषत्स-माप्ता ॥ कृष्णापेणमस्तु । श्रीनिवासस्वामिने नमः ॥ इत्यथर्वणिशारिस प्रोक्ते श्रीभाष्योपयुक्तदशोप।नेषदि श्वेतमृत्तिकोपनिषत् ॥

श्वेताश्वतरोपनिषद्

19 copies: in Grantha (9, 13, 15, 25, 34), Telugu (37, 48), Šāradā (61), and Devanāgarī (71, 79, 79, 95, 96, 97, 97, 97, 103, 113, 117).

Bhāṣya by Rangarāmānujamuni.

1 copy: in Devanāgarī (115). Incorrect.

Begins:

श्रीमते रामानुजाय नमः ॥
अतसीगुच्छसच्छायमाश्रितोरःस्थलं श्रिया ।
अञ्जनाचलशृङ्गारमञ्जलिर्ममे गाहनाम् ॥
व्यासं लक्ष्मणयोगीन्द्रं प्रणम्यान्यान्गुरूनि ।
श्वेताश्वतरमन्त्राणां निवृतिं करवाण्यहम् ॥

स्वेतरसमस्तचेतनविलक्षणपरमात्मरूपनिर्दिधारयिषयेयमुपनिषदारम्यते विद्यास्तुत्यर्थामारूयायिकामाह **ब्रह्मवादिनो वदन्ती**ति ब्रह्मवदनशीला मुनयो वक्ष्यमाणप्रकारेण वदन्ति ।

Ends:

यदा चर्मवदिति वाक्यमुपायान्तरभावपरं नान्यः पन्था इत्युक्तार्थ-विवरणरूपम् एवमुपक्रमोपसंहारादिभिर्भगवत्परत्वावगमात् बहूपनिषच्छु-तयोत्यः (?) श्रीसाधारणाभ्यस्तनारायणशब्दानुरोधेनैव नानार्थसाधारणैकै-कोपनिषत्पठिता योग्यार्थशिवादीनां नेयत्वाच्चास्या उपनिषदो भग-वत्परत्वं सिद्धमिति श्रीरङ्गरामानुजमुनिकृतिषु श्वेताश्वतरोपनिषत्प्रकाशि-का समाप्ता ॥

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī, (117).

Begins:

यत्र कारणसद्धक्षसम्यग्दर्शनमुच्यते । श्वेताश्वतरसंज्ञायाः श्रुतेर्भाष्यं विरच्यते ॥

ब्ह्मवादिन इति । निर्गुणब्रह्मवदनशीलाः परमर्षयो वदन्ति । अन्योन्यभाषणात्मकं मननरूपं वादं कुर्वन्तीत्यर्थः । कथमिति । तदाह । किं कारणं बृह्म अस्मदाचार्यमुम्बाच्छ्तपूर्वं ब्रह्म जीवानामुत्पत्ति पति किं निमित्तकारणं स्यादुतोपादानकारणं स्यात् ॥ Ends:

यदुक्तं पापेषु प्रक्षीणेष्वित्यादि तत्प्रत्युच्यते । न हि कस्यिच-दिप पापसये सित ब्रह्मात्मैक्यापराक्षज्ञानं भिवतुमर्हति परोक्षज्ञानमात्नो-दयाभ्युपगमात् । तदाप सामान्यमेव तत्त्वमसीत्युपदेशपूर्वकपरोक्षज्ञान-स्यैव विशेषत्वात् । आचार्यवान् पुरुषो वेदेति श्रुत्यन्तरं च भवति । तस्मादलमतिप्रसङ्गेन ॥ इति श्रीमत्सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

षोढोपनिषद्

So called because of the six-fold nyāsa of the Kālī-mantra recommended here.

1 copy: in Devanāgarī (89).

Begins:

अथाह वै इम शवः शयनं शानं श्मशानं तद्धिष्ठानो महाकाल-स्तत्पर्यकसमासीनां विश्वव्यापकरूपिणीं कालीं कालादिसंत्रासान् (!) कालीं चतुर्युगाधिष्ठात्री (!) स्वस्मिन्भाव्य (!) षोढां न्यसेत् । Ends:

तत्स्पर्शादष्टलोहस्पर्शो भवेत् राक्तिकुंडे जिह्नां नाडीं वान्यस्य योज-येत् कालीरूपो भवेदिति शिवोमित्यथर्वणीये सौभाग्यकांडे षोढोप-निषत्सप्तमी ॥

संहितोपनिषद्*

i.e., the secret instruction concerning the esoteric meaning of the letters (sounds), and, particularly, the ways of combining them (संदिता, सन्धि). There is a Sam-

^{*} This title seems to have been a riddle to most authors of catalogues.

hitopanisad in every Veda, but, excepting that of the Taittirīya (though it is of the same nature as the others) they are as a rule, in spite of their name, assigned to the Āranyaka and Brāhmana rather than to the Upanisad literature. They are the following:

- 1. Aitareyāraņyaka III, [1 and] 2.
- 2. Samhitopanisad [-brāhmaņa].
- 3. Taittirīyopanisad I [2 and] 3.

For a MS. of No. 1, in the Sankhayana recension, see above, p. 81.

सदानन्दोपनिषद्

On the inner and outer bearing of the Linga as the way to liberation.

1 copy: in Telugu (38).

Begins:

हरिः ओं । अथैनं सदानन्दः संवर्तो जैगिषव्यश्च नीललोहितं रुद्र-मुवाच(!) । भगवन् किमपवर्ग साधयतीति ।

Ends:

यो विद्वान्ब्रह्मचारी गृही वानप्रस्थो यतिर्वा सदानन्दोपनिषदं पठित सो ऽग्निप्तो भवित......स सकल्लभोगभुग्देहं त्यक्त्वा शिवसायुज्य-मेति ॥ इत्युपनिषत् ॥ हरिः ओं ॥ सदानन्दोपनिषत्समाप्ता ॥

सर्वसारोपनिषद्

Called also सर्वोपनिषत्सार, सर्वसार, and सर्वोपनिषद् • 37

A. Shorter Recension.

10 copies: in Grantha (7), Telugu (49), Sāradā (59), and Devanāgarī (76, 80, 87, 91, 103, 109, 114). No. 5 ends: इति श्रीशङ्कराचार्यविरचितसर्वोपनिषत्सारं समाप्तम्॥ (Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona ed.).

B. Longer Recension.

It adds to A a prose sentence and six verses of the nature of Svarūpopaniṣad. This recension seems not to be found in the North.

3 copies: in Grantha (14), Telugu (38), and Devanāgarī (117).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

नत्वा श्रीसद्गुरुं शान्ति पठित्वा सहनाविति । सर्वसारोपनिषदं व्याख्यास्ये सङ्ग्हादहम् ॥

इह खस्वष्टोत्तरशतमंज्ञामु षट्मप्तातिसङ्ख्यामूपनिषत्मु प्राथमिकां सर्वसारोपनिषदं व्याख्यातुं प्रयत्यते । कथमिति ॥
Ends:

मोक्षस्य सप्रतियोगिकब्रह्मात्मकस्याकर्त्रात्मत्वेऽपि कत्रीत्मविषयक-बन्धनिवृत्तिसमकालं कतकरेणोरिव निवृत्तिसंभवान्मोक्षातीतावस्थागतनि-ष्प्रतियोगिकारूपब्रह्मपर्यवसन्ना एव वेदान्ताः । अपि तु मुमुक्षुभिः सप्र-तियोगिकमेव वेद्यमिति ॥ इत्यप्यदोक्षिताचार्य.....समाप्तम् ॥

सर्वोपनिषत्सार (11)

See स्वरूपोपनिषद्.

संन्यासोपनिषद् (I)

This is the northern recension of Kundikopanisad which, however, does not contain the first chapter of the present text.

4 copies: in Sāradā (59) and Devanāgarī (103, 109, 114).

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona ed.).

संन्यासोपनिषद् (II)

The first Adhyāya corresponds to the first two sections of Kaṇṭhaśrutyupaniṣad. The second Adhyā-ya consists of about 160 Granthas, and is mainly in verses.

2 copies: in Devanāgarī (114, 119), the latter with the Bhāṣya of Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhasya:

सन्यासधर्माः प्रोच्यन्ते विस्तरेणैव यत्र सा । इयं व्यास्यास्यते साक्षात्सन्यासोपनिषत्सती ॥

अत्रादौ मात्रादीन्बन्धूननुमोदयित्वेत्युच्यते नैत्युक्तम् ।

End:

पश्चात्तु **ज्ञानाभ्यासवतो मोक्तु**र्जीवन्मुक्तस्येत्यर्थः वानरीप्रवृत्तिः भाक्तमेव न मुख्या मार्जारस्य कुड्योपरिस्थितिरिव वैराग्यानुष्टानस्य दुर्ब-छत्वसंभवात् कृतकृत्यत्वात्तस्य तदनवद्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वरः...समाप्तम्॥

सरस्वतीरहस्योपनिषद्

2 copies: in Devanāgarī (105, 118), the latter with the Bhāṣya of Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhāṣya:

यामाचार्यमुखादघीत्य पुरुषः सद्योविमुक्तो भवे-द्यस्यां सर्वरहस्यमस्ति सकलाम्नायान्तसिद्धं महत् । यस्यां षट् च समाघयो निगदितास्तत्त्वानि मन्त्रापरे व्याख्यास्ये कृतुकेन तामिह सरस्वत्या रहस्यश्रुतिम् ॥ शब्दब्रह्ममयी वाणी परब्रह्मस्वरूपिणी । सर्वलोकोपकाराय सरला मद्विजंभताम् ॥

ऋषयइति अरण्यवासिनो ब्रह्मर्षयः कदाचिदाश्व**ळायनं** संपृज्य प्रष्टवन्तः ॥

End:

अस्यां सरस्वतीरहस्योपनिषदि परमरहस्यार्थानामाभिहितत्वाह्नुद्धिमा-नत्नैव पुनःपुनः परिचयं कुर्यादिति ॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम्॥

सावित्र्युपनिषद्

2 copies: in Devanāgarī (89, 119). No. 1 agrees with the printed text (Bombay edition of the 108 Upaniṣads) up to line 22nd only whence it proceeds: आदित्या वै गर्भ (so) प्रज्ञानं ब्रह्मोति वा अहं ब्रह्मास्मीति वा भाष्यते, etc. (13 lines of the MS.), the end being: यस्मिन्देवा अधि विश्व निषेदु: यस्तं निवेद किमृता करिप्यति य इत्तद्विदुस्त इम समासत इत्युपनिषद् ॥ ओं वाङ् मे मनसीति शान्तिः॥

Bhāşya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

बहुनां मिथुनानां च बलातिबलयोरपि । स्वरूपं प्रोच्यते यस्यां सावित्रीयं प्रपञ्चचते ॥

ननु यत्रं वायुस्तत्राकाश इत्युपपत्रं न तु यत्नाकाशस्तत वायु-रिति कृतः

Ends:

तस्माद्भोगमोक्षोभयार्थकौ बलातिबलो मन्तव्यौ ॥ इति सुन्दरेश्वरसमाप्तम् ॥

सिद्धान्तशिखोपनिषद्

This seems to be a kind of $P\bar{u}rva$ - $t\bar{a}pin\bar{i}$ to Siddhāntasāropaniṣad. Like Rudropaniṣad, it enjoins the necessity of Siva-bhakti the appearing of which, however, is said to be dependent on the bearing of ashes and Rudrākṣas for which reason the prescripts for the latter are given. The work is mainly in Slokas. The name at the beginning is hardly appropriate.

1 copy: in Devanagari (111).

Begins:

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ स्वरूपसिद्धान्तोपनिषत्प्रारम्भः । ओं अथ भारद्वाजः कुमारं पप्रच्छ किमेव (so) भवादृशानां परमशिवभक्तानां सिद्धान्तः ।

Ends:

इत्याह भगवान् स्कन्दः ॥ तामेनां सिद्धान्तशिखां यो ऽधीते प्रातरधीयाना रात्रिकृतं पापं नाशयति.......इति वेदवचनं भवति वेदवचनं भवति ओं सत्यमित्युपनिषत् ॥ इति सिद्धान्तशिखोपनिषत्स-माप्तम् ॥

सिद्धान्तसारोपनिषद्

A detailed and pictorial paraphrase, from the standpoint of mystical Advaita, of the Paurāṇic account of the temple of Siva with its five walls on the top of the Kailāsa mountain.

1 copy, in Devanāgarī (111).

Begins:

श्रीगणेशाय नमः । अथ सिद्धान्तसारोपनिषत्प्रारम्भः । ओं भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः । अथ भारद्वाजः कुमारं पप्रच्छ । भगवन्मे ब्र्हि परमतत्त्वकैलासरहस्यं । तं होवाच स्कन्दः । साधु पृष्टं सर्व निवेदयामि यथा ज्ञातं मया । हे भारद्वाज शृणु वाक्यमेतत् । परमकैवरूयः स एव कैलासः ।

Ends:

इति पञ्चमावरणं १ ॥ परमचिद्धिलाससमष्ट्रचाकारं । निर्मलं निर-वद्यं । निराश्रयं । अतिनिर्मलानन्तकोटिरविप्रकाशैकोज्ज्वलं । अनन्तोपः निषदर्थस्वरूपं । अखिलप्रमाणातीतं । मनोवाचामगोचरं । नित्यमुक्तस्व-रूपं । कैवल्यानन्दस्वरूपं । परमानन्दलक्षणापिराच्छिन्नानन्तपरं ज्योतिः शाक्षतं शक्षद्विभाति । तदभ्यन्तरसंस्थाने अमितानन्दचिद्ध्पाचलं । अखण्डपरमानन्दविशेषं । वोधानन्दमहोज्ज्वलं ।.....वेदाम्तसारमृत- सिद्धान्तानन्तस्कन्धैर्विराजितं ।.....अत्यन्तोन्नतानन्ताशिखराकारं शिन्वालयं ।....आलयमध्यगतं स्वात्मज्योतिर्मयचिद्वपवेदिकास्थानविशेषं तदुपरि चैतन्यशक्तचालङ्कृतस्वात्मचैतन्यकेलासेश्वरलिङ्काकारं सुपूजितं ।अखण्डतेजोमण्डलविशेषं दिव्यनानामङ्गलवाद्यरलङ्कृतं । प्रणवान्समध्यन्याकारं । विज्ञानघनस्वरूपं । अनन्तचिदादित्यसमष्ट्याकारं । इति सिद्धान्तसारोपनिषत्समाप्तम् ॥

सीतोपनिषद्

1 copy: in Devanāgarī (118), with the Bhāṣya of Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhāsya:

सीताया उच्यते रूपद्वयं सगुणनिर्गुणं । यत व्याख्यास्यते सेयं सीतोपनिषद्वत्तमा ॥

कथिमहोभयात्मकत्वं सीताया अवगम्यत इति चेदुच्यते । प्रणवप्र-कृतिरूपत्वादिति, etc.

End:

तथापि वैलानसारूयस्य पर्वनस्य सर्ववेदमयत्वाद्यवधारणादोङ्कारात्प-रतो ऽभिधीयमानत्वाच स तन्निर्विशेषं ब्रह्मेत्यवगन्तव्यम् ॥ इति श्रोम-त्सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

सुन्दरीतापिन्युपनिषद्

See त्निपुरातापिन्युपनिषद्.

^{*} Something seems to have been omitted here.

सुबालोपनिषद्

6 copies: in Grantha (14, 31), Telugu (38), and Devanāgarī (79, 96, 117).

Vivaraņa by Sudaršanācārya, to Kh. I-V.

See Government Oriental MSS. Library, Madras, No. 830.

1 copy: in Grantha (31). End of colophon:

मुबालोपनिषद्विवरणे पश्चमः खण्डः ॥

सुनास्रोपनिषद्दीकाकारकाय नमो नमः । ज्ञानादिगृणपूर्णाय श्रीसुदर्शनसूरये ॥

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

यत्र नारायणात्मत्वं सर्वस्य प्रोच्यते स्फुटं । तां सुबालोपनिषदं व्याख्यास्ये सङ्गहेण वै ॥

तद्वसः ब्रह्मवादिन आहुः । किंतदासीदिति प्रश्नं पूर्वोपनिषच्छ्रोता मैत्रेय एवाकार्षीदित्यवगन्तव्यम् ॥

Ends:

तस्मात्तेषां कुलान्यवश्यज्ञातन्यानीति सर्वमनवद्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वरसमाप्तम् ॥

सुमुखीउपनिषद्

A Dhyāna on Mahādevī as the beautiful (**ggāl**) sixteen years old Cāṇḍālinī, which is followed by the mantroddhāra and $p\bar{n}j\bar{a}$ with fish and flesh.

1 copy: in Devanāgarī (72).

Begins:

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथैनामावाहयाम्यनद्यां (so) शवाधिरूढां रक्त-वस्त्रालंकारयुक्तां रक्तपीठोपविष्टां गुझाहारविभूषितहृदयां षोडशसमास-माकारां युवतीं, etc.

Ends:

कुलाकुलामृतैर्वेदी संतर्प्य स्वहृदये तां परां विस्रुज्य सुखेनैव शिव-शक्त्यात्मको भावयन् विहरेत् । स सिद्धीश्वरः स सर्वेश्वरः स लोका-ध्यक्षो भवेद्भवो भूत्वा विभावतीति ॥ इति सौभाग्यकांडे सुमुखीउप-निषत् ॥

सुवर्णघर्मोपनिषद्

This is the eleventh Anuvāka of the third Prapāṭhaka of the Taittirīyāranyaka.

1 copy: in Devanāgarī (93).

सूर्योपनिषद्

Called also, though not in the South, सूर्याथवंशिरस्, सूर्याथवंशिरस्, and आदित्योपनिषद्, and forming part of the Ātharvasīrṣa-pañcaka (see Preface).

6 copies: in Devanāgarī (82, 86, 94, 94, 106, 119).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

यतादित्यस्य सार्वात्म्यमुच्यते तद्विश्वङ्क्षत्रं । सूर्योपानेषदं मुख्यां व्याख्यास्ये स(so)द्विजन्मनां ।। 38 कथं द्विजन्मनां मुख्येत्युक्तमिति चेद्भाक्षणैर्नित्याराध्यमानाया गाय-ज्या इहाभिधीयमानत्वात् ।

Ends:

इत्येवं सूर्योपासनस्य त्रैविध्यं मुभुक्षुनिष्कामसकामोपासकविषयक-मवगन्तन्यम् ॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

सौभाग्यलक्ष्म्युपनिषद्

1 copy: in Devanāgarī (118), with the Bhāṣya of Appayadīkṣita.

Beginning of the Bhasya:

देवेम्यो भगवान्तिष्णुः श्रीविद्यां योगमुत्तमं । नवचक्रविवेकं च यत्र प्रोवाच सादरम् ॥ सौभाग्यलक्ष्मीनाम्ना तामेनां स्वारस्यगर्मितां । श्रुतिं निष्कामसुलभां व्याख्यास्ये सर्वकामदां ॥

सावधानमना इत्यकारान्तः शब्दः सर्वोत्कटां सर्वोत्कृष्टां सर्व-मन्त्रा एवासनानि तेषु गतामवस्थितामित्यर्थः

End:

य एवंविधां सौभाग्यलक्ष्म्युपनिषदं नित्यमधीते सो **ऽग्निपृतो भवती**-त्यादि स्पष्टार्थम् ॥ इति सुन्दरेश्वरसमाप्तम् ।

स्कन्दोपनिषद्

5 copies: in Grantha (7) and Devanāgarī (75, 89, 106, 119). In Nos. 1 and 4 the Upaniṣad ends with the ninth Sloka to which the words are added: (श्री, 4) तथा मे स्वस्तिरायुष्यां (स्वस्तिरायों, 1) नमः।

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (119).

Begins:

अद्वैतं द्विविघं यस्यामत्यावश्यकमुच्यते । स्कन्दोपनिषदं मुख्यां व्याख्यास्ये सकुतृहरूम् ॥

अत्राच्युतोऽस्मीत्यादि वक्ता महादेवेति संबोधनात् स्कन्द एव स्विपतरं स्वानुभूतिनिश्चयमाहेत्यवगन्तव्यम् ॥ Ends:

निर्गुणशिवविष्णोः अमेदोऽपि सगुणविष्णोर्निर्गुणशिवस्य च भेदात्त-द्विष्णोः परमं पदमिति युक्तम् ॥ इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

स्वरूपसिद्धान्तोपनिषद्

See सिद्धान्तशिखोपनिषद् .

स्वरूपोपनिषद्

Twenty-five to twenty-eight Slokas on the idea "I am Brahman." Called also ब्रह्मानुचिन्तनिका and सर्वोपनिषत्सार and ascribed, in some MSS., to Sankarā-cārya.

6 copies:* in Devanāgarī (66, 67, 75, 89, 101, 111). Beginning:

(ओं) श्रीगणेशाय नमः (श्रीशिवाय नमः, श्रीगुरुम्यो नमः, अथ स्वरूपोपनिपश्चिरूयते) ॥

^{*} It is strange that Aufrecht's Catalogus mentions but one copy of this Upanisad.

अहमेव परं ब्रह्म वासुदेवारूयमन्ययं । इति स्यानिश्चितो मुक्तो बद्ध एवान्यथा भवेत् ॥

End:

अत्र प्रमाणं वेदान्ता गुरवो ऽनुभवस्तथा (वेदान्तात्, 2; ॰नुभवो गुरवस्तथा, 1, 6) । ब्रह्मैवाहं न संसारी न चाहं ब्रह्मणः पृथक् । नाहं देहो (देही, 1) न में देहः केवलो ऽहं सनातनः ।

तथा च श्रुत्यन्तरे ऽपि (तथा श्रुत्यन्तरे चापि, 6; missing in 2 and 3) एकमेवाद्वितीयं ब्रह्म (॰तीयं तं, 2) नेह नानास्ति किञ्चन (किञ्चनेति श्रुतेः, 6) इत्यथर्ववेदे स्वरूपोपनिषत्संपूर्णा (so 1; इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीमच्छक्कराचार्यविरचिता स्वरूपोपनिषत्समासा, 6; इति श्रीमच्छक्कराचार्यविरचिता स्वरूपोपनिषत्समासा, 6; इति श्रीमच्छक्कराचार्यविरचिता ब्रह्मानुचिन्तनिका संपूर्णा, 2) ॥

स्वसंवेद्योपनिषद्

This Upanisad, inspired, as it seems, by the Mahāyānist doctrine of vacuity (śūnya-vāda), proclaims a most radical agnosticism by asserting in four chapters: (1) that there is no reincarnation (existence being bubble-like), no knowledge, no god (īśvara), no world; that all traditional literature, Sruti and Smrti, is the work of conceited fools; (2) that Time the Destroyer and Nature the Originator are the rulers of all existence, but not good and bad deeds*, and that

^{*} कालकर्मारिम्(1)कमिदं स्वभावारमकं चेति । न सुकृतं न दुष्कृतं ।

there is neither hell nor heaven (nirvāṇa)*; (3) that, 'deluded by flowery speech't, people cling to gods, teachers, sacred places, though there is, in reality, no difference at all between high, middle, and low, Viṣṇu and a dog; (4) that, though all words are untrue and all ideas mere illusions, yet liberation (jīvan-mukti) is possible by a thorough realization of Bhāvādvaita.

2 copies: in Devanāgarī (64, 116), with exactly the same numerous errors.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः । अय स्वसंवेद्योपनिषद् छिख्यते (so) । ओं शान्तिः शान्तिः शान्तिः । हरिः ओं । सर्वेषां प्राणिबुद्धुदानां निरक्ष-नाव्यक्तामृतिनधौ विलयविलासस्थितिर्विजृम्भते । तेषामेव पुनर्भवनं नो इहास्ति ।

End:

कर्माद्वैतं न कार्य भावाद्वैतं तु कार्यः। निश्चयेन सर्वाद्वैतं कर्तन्यं गुरौ द्वैतमवश्यं कार्यं यतो न तस्मादन्यत् येन सर्विमदं प्रकाशितं को ऽन्यतस्मात्परः (so) स जीवनमुक्तो भवति स जीवन्मुक्तो भवति य एवं वेद य एवं वेद ॥ ४ ॥ इति स्वसंवेद्योपनिषत्संपूर्णा ॥

हनुमदु[क्तरामो]पनिषद्

See रामरहस्योपनिषद्.

^{*} The 'land of the Buddhas' is, of course, nothing but a svarga from the standpoint of Advaita.

[†] पुष्पितवचनेन मोहिता:, comp. Bhagavadgītā II, 42.

[‡] Judging from what precedes, this means that one must not try to make the principle of Advaita a principle of acting, but confine it to the mind.

हंसषोढोपनिषद्

Another Kālī Upaniṣad. The sixfold nyāsa is here connected with the word hansa.

1 copy: in Devanāgarī (89). Faulty.

Beginning:

अथाह वै हंसषोढान्यासी शित्रो भवेत्सर्वसिद्धीश्वरो भवेत् एतत्फछं न वक्तुं सदाशिवो ऽपि समर्थः षोढान्यासस्य विरूपाक्षमहाकाछ ऋषिः अनुष्टुप् छंदः।

End:

अना(!) घीत गतिविद्यां लमेत् कर्तव्याकरणादिकर्ता मवेत् सर्वसिद्धी-श्वरो भवेत् कालीरूपो भवेत् सो ऽहं हंसः इत्याह भगवान् सदाशिवे-ति (!) प्रोतं (!) वेद ओं मित्यथर्वणीये सौभाग्यकांडे हंसषोढोपनिषं(!) नवमः ॥

हंसोपनिषद्

It is difficult to keep the MSS. asunder, but the following classification will do for the present:

A. Northern Recension.

10 copies: in Grantha (13), Telugu (37), Sāradā (59), and Devanāgarī (81, 83, 87, 103, 109, 114, 117).

(Dīpikā by Nārāyaṇa, see Poona ed.).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (117).

Begins:

सनत्कुमारसंप्रोक्तां गौतमाय महर्षये । हंसोपनिषदं सम्यग्व्याख्यास्ये मुक्तिदायिनीम् ॥

भगविभिति तमुपायं ब्रुहीति शेषः ॥

Ends:

तदा सदाशिवः प्रकाशयति । स्वयं प्रकाशते । साधकस्यात्मानं स्वाभिन्नत्वेनावभासयतीति वा कथंभूतः सदाशिव इत्यत आह । ओङ्का-रञ्जक्तात्मेत्यादि स्पष्टार्थः ॥

इति सुन्दरेश्वर.....समाप्तम् ॥

B. Southern Recension.

6 copies: in Grantha (4), Telugu (39, 49), Kanarese (54), and Devanāgarī (72, 89).

(Dīpikā by Sankarānanda, see Poona ed.).

हयग्रीवोपनिषद्

3 copies: in Grantha (27), and Devanāgarī (75, 118).

Bhāṣya by Appayadīkṣita.

1 copy: in Devanāgarī (118).

Begins:

हयप्रीवस्य मन्स्रास्ते यत्र वाक्यचतुष्टयं । हयप्रीवोपनिषदं व्याख्यास्ये भोगमोक्षदाम् ॥

ओं नारद इति कदाचिन्नारदाख्यो महर्षिः ब्रह्माणं विधिष्ठुपसमे-त्योवाच ।

Ends:

अथ हयग्रीवमन्त्रजपानन्तरं अनुमन्त्रान्वक्ष्यमाणाञ्जपति ॥ इति मुन्दरेश्वर......समाप्तम् ॥

हेरम्बोपनिषद्

This Upaniṣad seems to be only met with in the company of Gaṇeśatāpinī. After having given the etymology of Heramba (a synonym of Gaṇeśa), Parameśvara teaches Pārvatī the Heramba-tattva according to which Gaṇeśa is the god of gods. Indravajrā (Upajāti) verses.

3 copies: in Devanāgarī (74, 85, 101).

Beginning:

ओं । (श्रीगणेशाय नमः । श्रीहेरम्बाय नमः । श्रीवक्रतुण्डाय नमः।) अथातो हेरम्बोपनिषदं व्याख्यास्यामो (so, all) गौरी सा सर्वमक्रष्ठा सर्वज्ञं परिसमेत्योवाच । अधीहि भगवन्नात्मविद्यां प्रशस्तां यया जन्तु- र्मुच्यते मायया च ।

End:

इमां विद्यां प्राप्य गौरी महेशादभीष्टिसिद्धिं समवाप सद्यः । पूजापरा सा च जजाप मन्त्रं शम्भुं पितं प्राप्य मुदं ह्यवाप ॥ य इमां हेरम्बोपनिषदमधीते स सर्वान्कामान्छभते......स सर्ववेद-पारायणं छभते गणेशसायुज्यमाप्ताति य एवं वेदेत्युपनिषत्॥ सह नाव-वतु, etc. ॥ इति हेरम्बोपनिषत्समाप्ता ॥

APPENDIX.

बाष्कलमन्त्रोपनिषदृत्तिः।

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

मेधातिथिं काण्विमन्द्रो जहारेत्याद्या बाष्कलानां मन्तोपनिषत् । तस्याश्चेयमल्पाक्षरा वृत्तिरारभ्यते । मेधातिथिनामानमृषं कण्वस्य पुत्रं सामवेदब्राह्मणप्रसिद्धमिन्द्रः जहार ॥ द्या मेषभूयोपगतो विदानः ॥ मेषभूयोपगतो विदानः ॥ मेषभूयोपगतो विदानः ॥ मेषभूयं मेषमावं । भुवः क्यप् । उपगतः प्राप्तः । सामवेदब्राह्मणप्रसिद्धारूया-थिकः (80) । द्याः स्वर्गलोकान् प्रतीति विवक्षितं जहार हृतवान् । विदानः ज्ञानी ॥ तमन्य इत्तमनं परिपाद् ॥ तं इन्द्रं अन्यः मेधातिथिः इदिति निर्धको निपातः। तमनं । हरणेन म्लानिपदं । परिष्टच्छतीति परिप्राद् । मेधातिथिः ॥ पद एनं नियुजे परस्मिन् ॥ १ ॥ परे स्मिन् (80) पदे ज्ञेये । तत्स्वरूपे पदार्थे नियुजे नियुक्तवान् । विलक्षणमेषीभूतेन्द्रकर्तृक-विलक्षणिक्रयादर्शनात् आपाततो विलक्षणः परो देवः किच्चलतु मेष इति तात्विकतत्स्वरूपज्ञानाय वक्ष्यमाणप्रश्नेन परं पदं ज्ञेयं स्वस्वरूपं कथयेति प्रश्नेन नियोजितवानित्यर्थः । प्रश्नमेवाह श्रुतिः ॥

को इ स्मेष भवसि व्यवायः ॥ ह इति पूर्ववृत्तावद्योतको नि-पातः । स्मेति निरर्थकं । एष प्रत्यक्षः । व्यवायो ज्ञेयः । व्यवपूर्वस्यैते-र्घाञ रूपं । काचित् ज्ञातुं योग्यस्त्वमसि ॥ नावायो म इह ज्ञाश्व-दिस्त । मे मम शश्वदिति ध्रुवार्थ आवायो ज्ञानं नास्ति कस्त्वमिति । दृश्यमाने मेषस्वरूपे कथमेवं संशय इति चेत् । तत्राह ॥ सुन्नोविमर्च-क्रमसि ॥ शोभनमेव चंक्रमणं करोषि ॥ प्रपत्त्यन् इत्था न कश्चोरण-माचचक्षे ॥ २ ॥ इत्था न । इत्थमिव । नकार इवार्थः । को वा इत्यं क्रममाणं प्रपश्यन् उरणं मेषं आचचक्षे । उक्तवान् । दष्टवान् वा । इत्यं ऋममाण उरणो न केनचिद्रष्ट इति भावः । क्रमेण वैल्रक्ष-ण्यमेवाह ॥ नेमामस्पृक्षदिदुदस्यमानः ॥ इमां पृथिवीं उदस्यमान इदेवार्थे कूर्दक्षेव न अस्पृक्षत् न स्पृश्ततीति छकारव्यत्ययः । नैतावता वैद्यक्षण्यमत आह ॥ को अद्धामुमभिचङ्गमीति ॥ अद्धा साक्षात् । अनेनैव रारीरेण । अमूं द्यां कः अभिचक्कमीति अभिकामति । प्रश्नमुप-संहरति ॥ तदिच्छाधि यो असि सर्ववित्तमः ॥ तत् तस्मात् शा-धि । इदित्यनर्थकं । शिक्षय यस्त्वं सर्ववित्तमः सर्वज्ञतमः असि तत्स्व-रूपं कथयेति भावः । अकथने ऽनिष्टं संभाव्यते । तन्मा भवत्वत्याह । न त्वाश्रवहृद्धा रिषा मयस्वि ॥ ३ ॥ मयस्वि तेजस्व ब्रह्म ब्राह्मण्यं रिषा क्रोधेन त्वा त्वां न अश्ववत् न अश्वोति न व्याप्नोत् । अस्मदी-यक्रोधव्यापारविषयो माभृदित्यभिप्रायः । कुतस्तवैवं बलमत आह ॥ इन्द्रो तृचक्षा वृषभस्तुराषाद् ॥ इन्द्रः परमेश्वरः तृचक्षा सर्वजगत्क-र्मसाक्षी वृषभः कामप्रदस्तुराषाट् तुरः परबलं सहते अभिभवतीति सहेः छन्दसीति ण्विः ॥ **प्रसासहिस्तपसा मा विचसे ॥** प्रसासहिः प्रसहन-शीलः तपसा उपलक्षणे तृतीया मा मां विचक्षे पश्यति । अतः सत्यम-कथयत ईश्वराद्धयमप्याह ॥ स इद्देवो ऋतमन्वयन्तं ॥ इदेवार्थे स इत् स एव देवः ऋतं सत्यं अनु लक्षीकृत्य अयन्तं अगच्छन्तं सत्येन पथा अगच्छन्तं सत्यमब्रुवाणमिति यावत् ॥ प्रभीमकर्मा तवसो ऽपवि-द्धात् ॥ ४ ॥ अपविद्धात् क्षिप्तात्तवसो वज्रात् प्रमीं प्रकृष्टं भयं मा अकः कार्षीत् । प्रष्टव्यमाह ॥ कुहेव मावश्वमितो नयाते ॥ कुहेव कुलेव मा मां अवशं इतः अस्मात् स्थानात् नयातै नेष्यसि । किं च ॥ कुहेब ते चित्रतम* प्रतिष्ठा ।। स्पष्टम् । ईटक्कष्टे कायवाङ्मनोनिर्निषेवितमीश्वरं स्मरित ॥ कुहाचिदेष स्विपता पिता नः ।। एष मानसप्रत्यक्षो नः पिता ईश्वरः कुहाचित् कुल स्विपता स्विपिति ॥ यो न वेद न
हृतं हरन्तम् ॥ ५ ॥ यः हृतं मां न वेद न वा हरन्तं वेदेत्यन्वयः ।
किं चतरे ऽप्याजन्मनिषेविता देवा न मत्सहाया इत्याह ॥ प्रत्यङ्कृवाङ्
पाङ्कितरौ च नेह् ॥ पश्चमु दिक्षु तत्र तत्र वर्तमाना प्राणपश्चकाधिष्ठातारो देवा लक्ष्यन्ते । इतरौ चेत्यन्तेषु । सर्वत सप्तम्यथीं बोध्यः ।
वर्तमाना इति च शेषः । तेऽत्र देवा अपि किं नेह सन्ति । पक्षान्तरमाह ॥ नाहमेनाननुपतस्थिरद्धा ॥ एनान् ॥ देवान् अद्धा सत्येन
अहं नोपतस्थिः नोपस्थाता इति न अपि तु उपस्थातैव । किं च ॥
न मामिमे नृनमित्था पथो विदुः ॥ नृनं निश्चितोऽयमर्थः । इमे देवाः
मां इत्था इत्यंभूतं न विदुः ॥ ये मा नयन्तिः मिथु चकिशानाः ॥ ६ ॥ ये पथः मार्गात् मा मां न नयन्ति कीटशः (!) मिथु
मिथः चाकशानाः भासमानाः । अतः परमिन्द्रस्य मेषवेषधारिणः
प्रतिवचनमुपक्रमते ॥

परः स्मियानो अविवरस्य श्कम् ॥ परः इन्द्रः स्मियानो हसन् अस्य मेघातिथेः शूकं शङ्कां अविवः विवृतवान् ॥ किं सीमिच्छरणं मन्यमानः ॥ सीमिति निर्धको निपातः । इत् प्रश्ने । किं शरणं रक्षकं मन्यमानः असीति शेषः । इत्थंभूतस्त्वं किं शरणं मन्यस इत्यर्थः । पुनित्द्र आह । न ह त्वाहममणीय स्वविष्ठामित्था जहामि शप-मानमिषु ॥ ७ ॥ हेत्यैतिह्यार्थः त्वा त्वां स्वविष्ठां स्वस्थानं अप्रणीय अप्रापय्य इत्था इत्थं भूतमज्ञानपङ्कानिमग्नं न जहामि शपमानिमेष्ठ शपमानमिप । तथा च त्वामज्ञानपङ्कादुद्धृत्य स्वस्थानमात्मस्वरूपं यावन्न प्रापयामि तावन्न त्वां मुझामीति फलितो ऽर्थः । तिदिच्छाधि यो असि

^{*} चित्ततम, b. † नी, b. ‡ Read न यन्ति (Vṛtti wrong)?

सर्विवित्तम इत्यस्योत्तरमाह ॥ अहमस्मि जरितृणामु दावा ॥ अहं उ इति निश्चये जरितृणां यजमानानां जरिता वे यजमान इति श्रुतेः । दावा दाता फलस्येति शेषः । अस्मि भवामि । यागादिफलप्रदोऽहमेव ॥ अहमाशिरं ॥ सोमसंस्कारकं पयः तदप्यहमेव ॥ अहमिदं दधग्वान् ॥ इदं हविः दधग्वान् दाहकः । एतस्य हविषो दाहकश्चाहमवेत्यर्थः । कि च ॥ अहं विश्वा भुवना विचक्षबहं * देवानामासत्रवो ऽदः ॥ ८॥ विश्वा भूवनानि विश्वेषां भूवनानां विचक्षत् साक्षी सन्नहं देवानां आसन् आस्ये अवः अन्नाद्यं अदः ददामि । कुहेव ते चित्रतम प्रतिष्ठेत्यस्यो-त्तरमाह ॥ मम प्रतिष्ठा भुव आण्डकोशाः ॥ भुव उत्पादकस्य[†] मम आण्डकोशाः ब्रह्माण्डानि प्रतिष्ठा तत्सृष्टेति श्रुतेः ॥ विचैमि सं च हि नु यो विरइपी ॥ यो ऽहं व्येमि ॥ वियुक्तो भवामि समेमि संगतश्च भवामि संसारे अस्मन् । विरक्षा विविधं रपति शब्दं करोतीति विरक्षी रपधातोः शिनिन् । शब्दवान् वेदप्रवक्तेति यावत् ॥ अहं न्वाहं पर्वते शिश्रियाणम् ।। नु इति निश्चये अहमेव नान्यः अहिं वृत्तासुरं पर्वते शिश्रियाणं पर्वताश्रितं अहनम् ॥ उग्रो न्वहं तवसावस्युरद्धा ॥९॥ उग्रः ऋरकर्मा नु निश्चितं अहमेव । तवसा वज्रेण अद्धा निश्चितं अव-स्युः अन्नेच्छुः ऐश्वर्येच्छुरिति यावत् । सोऽप्यहमेव ॥ प्रवङ्खणा अभिदं पर्वतानाम् ।। प्रवङ्खणा पक्षान् पर्वतानां अभिदं भेदितवानस्मि ॥ यत्सीमिन्द्रो अकरोदनीकैः ॥ यत् पुरुषसाध्यं कर्मेन्द्रः अनीकैः अकरोत्तत् अहमेवाकरविमिति वाक्यशेषः । सीमिति निरर्थको निपातः ॥ को अद्धा वेद क इह प्रवोचत् ।। अद्धा सत्यं मम स्वरूपमिति शेषः । को वेद कः वेत्ता । को वा प्रवक्ता ॥ को अश्रवदिभिमाति विजञ्चषः ॥ १० ॥ किं च अभिमाति अरिसैन्यं विजञ्जषः हतवतो मम मामित्यर्थः कः अश्ववत् कः अश्वोत् । मयि व्यापकतां कर्तृ न को

^{*} Ex conj.; विचक्षन्नयं, MS.; विचक्षन्ननयं, b. \dagger इत्यादकस्य, MS.

Sपि समर्थ इत्यर्थः ॥ को मे अवो दाशुषो विष्वगृतीरित्या ददश्रे भुवनाधि विश्वा ॥ अवो ऽत्रं दाशुषो दत्तवतः मे ऊतीः शक्तीः विश्वा भुवनान्यि । अधिरीश्वर इति कर्मप्रवचनीयता । सर्वेषु भुवनेषु कः ददश्रे कः ददर्श। कि च ॥ रूपं रूपं जनुषा बोभवीमि । जनषा शरीरप्रहणेन रूपं रूपं अनेकरूपः बोभवीमि भवामि । शुद्धस्य तव कथं शरीरप्रहणमत आह ॥ मायाभिरेको अभिचाकशानः ॥११॥ अनेकाभिर्विचित्रशक्तिभिर्मायाभिः एको ऽपि अभितः चाकशानः भास-मानः मायाप्रतिबिंबित इति यावत् । किं च ॥ विश्वं विचक्षं यमयञ्ज-भीकः ॥ अभीको निर्भयः विश्वं यमयन् । अन्तर्यामिस्वरूपेण अधि-तिष्ठन् । विचक्षे पश्यामि । किं च ॥ नेशे मे कश्च महिमानमन्यः ॥ महिमानं प्राप्तुमिति रोषः । स्पष्टम् । किं च ॥ अहं द्यावाप्रथिवी आततानो विभाम धर्ममवसे जनानाम् ॥ १२॥ द्यावाप्टथिवी आततानस्तन्वन्नहं जनानां अवसे जनानाम् अवितुं धर्मे महावीरं यज्ञः शिरो विभर्मि । इदमपलक्षणं । कर्ममार्गप्रवर्तनेनापि लोकरक्षक इति फलितोर्थः । आहुत्याप्यायते सोम इत्यादि स्पृतेः ॥ अहम् ह प्रवर्ति यित्रयामियाम् ॥ अहं उ इह यिज्ञयां प्रवितं यज्ञसंबन्धिनं काममह-मियां । कर्मफलप्रदो अप्यहमेवेति भावः ॥ अहं वेद भ्वनस्य ना-मि । त्रैलोक्यवर्तिपदार्थमात्रं नाभिपदेन उपलक्ष्यते ॥ आपिः पिता स्रहमस्य विष्वङ् ॥ आपिः पितामहः पिता जनकः सः माता अह-मेव अस्य विश्वस्य । किं च ॥ अहं दिव्या आन्तारिक्ष्या स्तुका वहं ॥ १३ ॥ दिन्या आन्तरिक्ष्याश्च तुकाः(!) बिन्दून् अहं वहामि । लकारव्यत्ययः अडागमाभावश्च छान्दसः । वृष्टिकर्ताप्यहमेवेत्यर्थः ॥ अहं वेदानाम्रत[‡] यज्ञानामहं छन्दसामविदं रयीणाम् ॥ सर्वत्र कमीण षष्ठी । अविदं वेद्मि ।। अहं पचामि सरसः परस्य यदि-

^{*} यज्ञासिरो, MS. †काममहासियां, MS. ‡देवानामुत, b. §वेमि, MS.,

देतीव सरिरस्य मध्ये ॥ १४ ॥ परस्य सरसः समुद्रस्य मध्ये यत्। इदुद्धे । उदेतीव । उदयं वडवानलस्वरूपेण उदयं प्राप्नोतीति यावत् । तत् वडवानलस्वरूपं तेजः अहमेव सन् सरिरस्य सलिलस्य कमीण षष्ठी सिललमहमेव पत्तामि ॥ अहमिन्न परमो जातवेदा यमध्वर्युः रिंभ लोकम्प्रणैधीत् ॥ अहमिन्न परमः पवित्रतमो जातवेदाः अग्निः यं जातवेदसं अध्वर्युः अभि लोकम्पृणा लोकम्पृणामिष्टकामि लक्षी-कृत्य अध्वर्युः ऐधीत् । समिद्धं चकार ॥ यमन्वाह नभसो न पश्ली काष्ट्रा भिन्दन् गोभिरितो ऽम्रतश्च ॥ १५॥ यमध्वर्युमनुलक्षीकृत्य नभसो न पश्ची नभसः पश्चीव नकार इवार्थे गोमिर्वाग्मः । इतः अमृतश्च काष्ठाः दिशं भिन्दन् अन्वाह शंसति । होतेति शेषः ॥ अहम् यसपतता रथेन द्विषडारेण प्रधिनैकचक्रः ॥ अहं उ । द्विषडारेण द्वादशारेण द्वादशमासात्मकेन संवत्सररूपेण अन्तरिक्षे ऽपि अपतता रथेन प्रिधना चक्रधारया उपलक्षितेन यन् गच्छन् यः सो ऽहमेवेत्यन्वयः । कीह्रो Sहं एकचकः । न खल्वन्यो Sहिमव एकेन चकेण याति । एवं सूर्य-रूपेण प्रस्तृय चन्द्ररूपेण स्तौति । अहमिश्च दिद्युतानो दिवे दिवे तन्वं पुषुष्यानमृतं वहामि ॥ १६ ॥ अहमेव दिवे दिवे प्रतिदिनं तन्वं शरीरं पुषुष्यान् पोषयन् अमृतं वहामि प्रापयामि प्रजाम्य इति शेषः । कीदृशः दिखुतानः प्रकाशमानः । अथ वायुक्रपेण स्तौति ॥ अहं दिशः पदिश आदिशश्च विष्वक् पुनानः पर्यमि लोकम् ॥ स्पष्टं । अथ पृथिबीरूपेण स्तौति ॥ अहं विश्वा ओषधीर्गर्भ आधां याभिरिदं धिनुयुद्धिषु प्रजाः ॥१७॥ विश्वाः सर्वाः ओषधीः अन्नानि । आधाम् द्धे दाशुषः यजमानस्य प्रजाः याभिः ओषधीभिः इदं विश्वं धिनुयुः प्रीणयन्ति । अथ सकलजीवरूपतामाह ॥ अहं चरामि भवनस्य मध्ये पुनरुचावचं व्यश्चवानः ॥ उचावचं ऊर्ध्वमधश्च । आब्रह्मस्तंबपर्य-

^{*} भिनंदन् , MS. † इत्यत्यन्वयः, MS.

न्तजीवरूपो ऽहमेवित भावः ॥ यो मा वेद निहितं गुहा चित्स इदित्था बोभवीदाश्यध्ये ॥ १८ ॥ यो मा मां गुहा गुहायामन्तःकरणे नि-हितं हृत्कमलान्तर्वर्तिनमेतदक्तरूपाभेदेन वेद उपास्ते स इत्था इत्थं आशयध्यै आशायितुं आशयं कर्तृ बोभवीति भवति । इत्थमाश-यो ब्रह्मज्ञानी मत्तुल्यो भवतीति यावत् । चिदिति निरर्थकं ॥ अहं पश्चधा दशधा चैकधा च सहस्रधा नैकधा चासमत्र ॥ अत विश्व-स्मिन् शेषं स्पष्टम् ॥ मया ततमितीदमश्चते तदन्यथासद्यादि मे असद्विदः ॥ १९ ॥ मया ततामिदं विश्वं इति । अमुं अमुं प्रकारं अश्रुते प्राप्नोति । तत् तदेतत् मदुक्तं । अन्यथा असत् अन्यथा स्यात्। यदि एवं के ऽपि ब्रुगुरिति शेषः। तर्हि ते असद्विदुः। स्पष्टम्॥ न मामश्रो-ति जरिता कश्चन न माश्लोति परि गोभिराभिः ॥ कश्चित् जरिता यजमानः । मां न अश्लोति न प्राप्नोति । न कर्मणा न प्रजया धनेनेति श्रुतः । आभिर्गोभिर्वाज्ञिः वदैरिति यावत् । न मां परि अश्लोति । परि-प्राप्नोति । परीति सामस्त्यार्थ । तथा च नायमात्मा प्रवचनेन लभ्य इति श्रुतिसमानार्थमेतत् । न मे ऽनाश्वातृत दाश्वानजग्रभीत्सर्व इन्माग्रपय-नित विश्वतः ॥ २० ॥ मे मां कर्मणि षष्ठी । अनाश्वान् अनदानत्रती न अजग्रभीत् न गृह्णाति। दाश्वान् दाता। दानानाशकयोरिप यज्ञेन दानेन तपसा नाराकेनेतिश्रत्यालोकप्राप्तिहेतुत्वस्यैवोक्तः। न चाहमेकस्मि-नेव लोके नियतः। अतो ज्ञानिनः सर्व एव इदेवार्थे मां विश्वतः विश्व-स्मित्रुपयन्ति उपगच्छन्ति ॥ क शरारूः क सृमरः क नृरणः सर्विमिदं त्वन्विद्तो वहामि ॥ शरारुः (sic) व्याघादिः समरः वृकश्च केति कचित् प्रत्येकं उरणः मेषः सर्वमिदं त्वत् त्वत् त्वच्छब्दो **ऽन्यपर्यायः अन्यदन्यच इतः अनया दिशा अनेन सृष्टिप्रकारेण ता**सिलः सर्वविभक्तिकत्वोक्तः। वहामि । सर्वमपीति भावः। अतश्च पुनरप्याह ॥

^{*} ततमितीर्तादमरनुते, MS. † कश्च, MS.

